Émile Zola

Kampen om byttet

Rougon-Macquart #3

Émile Zola

Kampen om byttet

Rougon-Macquart #3

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Émile Zola: *Kampen om byttet* er baseret på en fransk original, som er public domain i hele verden. Oversætteren af denne udgave har givet tilladelse til distribution af hans oversættelse under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Émile Zola: *Kampen om byttet* is based upon a french source in the public domain worldwide.

The translator of this edition has consented to the distribution of his work under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1

På hjemvejen måtte kalechen køre i skridtgang blandt mængden af vogne, der var vej hjem langs Boulognesøens bred. På et tidspunkt blev trængslen så stærk, at den ligefrem måtte holde stille.

Solen gik ned på en bleg, grå oktoberhimmel, hvis horisont var stribet af småskyer. En sidste stråle, der faldt på kørebanen fra den fjerne lund ved springvandet, badede den lange række af stillestående vogne i sit rødlige, blege lys. De skarpe, guldglinsende lyn fra hjulene syntes at løbe langs de strågule kanter, mens kalechens mørkeblå paneler genspejlede dele af et omgivende landskab. Midt i det røde solskin, som belyste dem bagfra og gav messingknapperne i deres frakker, der lå hen over kuskesædet, en egen glans, sad kusken og tjeneren i mørkeblåt livré med grå knæbukser og sort- og gul-kantede veste, ranke, alvorlige og tålmodige, som det anstår sig lakajer i et af de finere huse, som ikke lader sig forstyrre af en trængsel af vogne. Deres hatte, der var prydet med sorte kokarder, så meget værdige ud. Kun de prægtige røde heste prustede utålmodigt.

"Å! se dog!" sagde Maxime, "Laure d'Aurigny i den coupé derhenne … Men så se dog, Renée."

Renée rettede sig en smule, og missede med øjnene med det fornemme udtryk, som var en følge af hendes nærsynethed.

"Jeg troede hun var flygtet," sagde hun. "Hun har skiftet hårfarve, har hun ikke?"

"Jo," svarede Maxime leende, "hendes nye elsker bryder sig ikke om rødt hår."

Renée lænede sig frem, idet hun støttede hånden mod kalechens lave dør og så sig omkring, vækket af den melankolske drøm, som den sidste time havde holdt hende tavs, og strakte sig i vognen som en rekonvalescent på en chaiselong. Hun bar en lyslilla silkekjole med forstykke og en tunika, der var kantet med brede, foldede garneringer, en lys jakke af hvid bomuld med opslag af lyslilla fløjl, hvilket gav hende et overordentlig kækt udseende. Hendes særprægede lysegule hår, hvis farve mindede om nykærnet smør, var halvt skjult under en lille hat, der prydedes af en buket fløjlsblomster. Hun kneb stadig øjnene sammen som en næsvis knægt, hendes rene pande furedes af én stor fold, og hun skød overlæben frem, ligesom surmulende børn plejer at gøre det. Da hun ikke kunne se ordentligt, greb hun sin pincenez med skildpaddes indfatning, holdt den i hånden uden at sætte den på næsen og studerede i al magelighed den fede Laure d'Aurigny.

Vognene kom imidlertid stadig ikke ud af flækken. Hist og her i den lange, mørke række, som udgjordes af de på denne dag meget talrige vogne i Boulogneskoven, lyste hjørnet af en glasrude, et bidsel, det forsølvede håndtag på en lygte, galonerne på en lakajs livré. Her og der glinsede et kvindeligt toilette af silke eller fløjl i en åben landauer. Efterhånden afløste en dyb stilhed larmen fra vognene, der nu stod stille. Man kunne høre fodgængernes samtale ind i vognene. Stumme blikke udvekseledes fra vogndør til vogndør; ingen talte mere under denne venten, som kun blev brudt af seletøjets knirken og en skraben af en utålmodig hests hov. I det fjerne døde Boulogneskovens dæmpede lyde hen.

Skønt det var sent på sæsonen, var hele Paris der: fyrstinde von Sternich i sin prægtige vogn; fru de Lauwerens i en meget smuk tospænders victoria; baronesse de Meinhold i en henrivende lysebrun cab; grevinde Vanska med sine ponyer; fru Daste med sine berømte sorte travere; fru de Guende og fru Tessière i deres coupéer; den små Sylvia i en mørkeblå landauer. Desuden så man Don Carlos i sørgedragt med sit gammeldags og højtidelige livré; Selim Pasha med sin fez og uden sin guvernør; hertuginde de Rozan i sin coupé med hvidpudret kusk og tjener; greve de Chibray i dogcart; hr. Simpson i en mailcoach af første klasse sammen med hele den amerikanske koloni. Endelig var der også to medlemmer af det franske akademi, som kørte i en lejet droske.

Endelig kom de forreste vogne fri, og lidt efter lidt begyndte hele rækken langsomt at rulle videre. Det var som en opvågnen. Tusinde dansende lys tændtes, hastige glimt krydsede hinanden i hjulene, gnister sprøjtede fra hestenes seletøj. Genskinnet fra vognruderne gled ud over marker og træer. Seletøjets og hjulenes lysglimt, glansen fra de lakerede vognpaneler, som brændte i den nedgående sols røde glød, de livlige farvetoner fra lysende liberier, der fra deres ophøjede sæder aftegnede sig frit mod himlen, og de yppige toiletter, der hvælvede sig ud over vogndørene, førtes bort i en dump, uafbrudt rumlen, der understregedes af hestenes trav. Og vognrækken rullede frem, alle med samme rumlen, uophørligt og uafbrudt, som om de forreste vogne trak de øvrige med sig.

Renée havde givet efter for det lette stød, vognen gav, da den atter satte sig i gang, slap sin binocle og lænede sig atter tilbage i puderne. Hun trak forfrossent et hjørne af bjørneskindet til

sig, som fyldte vognens indre som et silkeblødt, snehvidt tæppe. Hun skjulte sine behandskede hænder i de lange, varme, krøllede hår. Det begyndte at blæse op fra nord. Den lune oktobereftermiddag, der ligesom havde givet Boulogneskoven et nyt forår og lokket den fine verdens damer ud i åbne vogne, truede med at slutte i en bitterlig kold aften.

Renée sad en tid i sit lune hjørne og hengav sig til den vellystige vuggevise fra alle disse hjul, som drejede sig foran hende. Så så hun op på Maxime, som roligt sad og afklædte de i de nærmeste coupéer og landauere henslængte kvinder med øjnene.

"Synes du virkelig," spurgte hun, "at denne Laure d'Aurigny er smuk? Forleden lovpriste du hende, da man fortalte, at hendes diamanter var blevet solgt. Apropos, har du set det halsbånd og diademet, som din fader købte til mig på auktionen?"

"Han gør det virkelig rigtig godt," svarede Maxime med et ondskabsfuldt smil. "Han finder en måde, så han både kan betale Laures gæld og give sine hustru diamanter."

Renée trak let på skuldrene.

"Det bæst!" mumlede hun med et smil.

Den unge man havde imidlertid bøjet sig frem og fulgte med blikket en dame, hvis grønne kjole interesserede ham. Renée havde lænet hovedet mod rygstødets puder og så dovent med halvt lukkede øjne ud til begge sider af avenuen, uden egentlig at se noget. Til højre forsvandt langsomt hækkene og de lave træer med deres røde løv og spæde grene. På den for ryttere forbeholdte sti så man af og til slanke kavalerer galopere forbi, idet deres gangere rejste små skyer af fint støv. Til venstre, nedenfor de smalle stykker plæne, som blev brudt af

blomsterkummer og småbuske, sov søen, ren som krystal og uden en krusning, med sine ligesom af gartnerens saks skarpt udskårne bredder. Og på den anden side af dette klare spejl hævede de to holme, mellem hvilke den lille bro, der forenede dem, sås som en grå bjælke, sine smilende brinke og aftegnede mod den lyse himmel sine fyrretræers teatralske linjer med deres stedsegrønne nåle, der afspejlede sig i vandet, som smukt ordnede gardinfrynser. Dette falske stykke natur, der lignede en nymalet dekoration, badede sig i en let skygge, en blåagtig dis, som på afstand gav det en udsøgt yndefuldhed, et beundringsværdigt skin af virkelighed. På den modsatte bred glimtede alpehytten på holmen som et nyt stykke legetøj, der er blevet lakeret dagen forud, og bånd af gult sand, små have-alleer, som snoede sig gennem græsset og rundt om søen, var kantet af smedejernsrækværk, der skulle ligne en landlig indhegning af træ, stak i denne sene aftentime endnu mere mærkværdigt end sædvanlig af mod vandets og græssets milde grønne farver.

Renée, der var vant til den kunstnerisk beregnede skønhed ved denne udsigt, blev atter grebet af træthed og sænkede sine øjenlåg næsten fuldstændig, så at hun kun betragtede sine slanke fingre, der snoede bjørneskindets lange hår. Nu opstod der imidlertid en rystelse af vognrækkens regelmæssige fremgang. Idet hun så op, hilste hun på to unge kvinder, som med en kærlighedshungrende ladhed lå tilbagelænet ved siden af hinanden i en ottefjedret kaleche, som med stort spektakel drejede bort fra søbredden for at fjerne sig ad en sideallé. Fru markise d'Espanet, hvis mand var blevet kejserens adjudant, og for nylig havde skabt stor skandale ved at alliere sig med den

gamle misfornøjede adel, var en af det andet kejserdømmes mest berømte kvinder. Den anden, fru Haffner, var gift med en bekendt industrimand i Colmar, tyve gange millionær, af hvem kejserdømmet var ved at lave en politisk personlighed. Renée, som kendte begge "de uadskillelige", som man meget sigende kaldte dem, fra kostskoletiden, var på fornavn med dem, Adeline og Suzanne.

Da hun havde smilet til dem og skulle til atter at krybe sammen i sit vognhjørne, fik Maximes latter hende til at dreje hovedet.

"Nej, det er virkelig således: jeg er ked af det. Le ikke, jeg mener det," sagde hun, da hun så, at den unge mand med en spøgefuld mine betragtede hende og gjorde nar ad hendes nedslåethed.

I et lystigt tonefald sagde Maxime:

"Vi har store sorger: vi er jaloux!"

Hun lod ganske overrasket.

"Jeg!" udbrød hun. "Hvorfor skulle jeg være jaloux?"

Så tilføjede hun med en foragtelig mine, som om hun kom i tanker om noget:

"Nå ja, den tykke Laure! Det tænkte jeg ikke lige på! Hvis Aristide, som du har ladet mig forstå, har betalt den piges gæld og derved sparet hende for en rejse til udlandet, så holder han virkelige mindre af penge end jeg troede. Det vil skaffe ham damernes gunst tilbage … Min kære mand, jeg har jo givet ham fuld frihed."

Hun lo, idet hun sagde "min kære mand" i en tone af venskabelig ligegyldighed. Pludselig blev hun atter mørk, så sig

omkring med det fortvivlede blik hos en kvinde, der ikke ved, hvilken slags underholdning hun skal flygte til, og mumlede:

"Åh, hvor jeg gerne ville … Men nej, jeg er ikke jaloux, ikke det mindste jaloux."

Hun holdt inde, tøvende.

"Ser du, jeg keder mig," sagde hun endelig, temmelig heftigt.

Så tav hun og kneb læberne sammen. Vognrækken rullede stadig af sted langs søen med jævn fart og en ejendommelig rumlen ligesom fra et fjerntliggende vandfald. Til venstre mellem vandet og kørevejen sås nu små grønne træer med slanke og ranke stammer, der dannede ejendommelige små grupper, ligesom piller. Til højre var hækkene og de lave træer hørt op. Boulogneskoven havde åbnet sig til en stor græsplæne, et vældigt blomstertæppe, hist og her beplantet med en gruppe store træer. De grønne tæpper fulgte i lette bølger den ene efter den anden helt til Porte de la Muette, hvis lave gitterlåger man nu kunne skelne i det fjerne, og som lignede en stykke sort blonde, der var spændt ud langs jorden. Allerdybest i bølgedalene var græsset fuldstændig blåt. Renée betragtede med et stirrende blik de bløde enge, der lå badede i aftenluften, som om de havde fået hende til endnu stærkere at føle tomheden i sin tilværelse.

Efter nogen tids tavshed gentog hun i et tonefald af undertrykt vrede:

"Åh! jeg keder mig, jeg dødsens keder mig."

"Ved du godt, at du ikke er særlig munter?" sagde Maxime roligt. "Dine nerver er i uorden, det er helt sikkert."

Den unge kvinde kastede sig tilbage i vognen.

"Ja, det er mine nerver," svarede hun tørt.

Så vedblev hun i en moderlig tone:

"Jeg er ved at blive gammel, søde barn; jeg fylder snart tredive år. Det er rædsomt. Intet kan more mig. Men det forstår du ikke, du som blot er tyve år ..."

"Har du taget mig med for at jeg kan skrifte dig?" afbrød den unge mand hende. "Det ville blive en pokkers lang historie."

Hun modtog denne næsvished med et vagt smil, sådan som man hører på et eller andet indfald hos et forkælet barn, der må alting.

"Jeg vil netop tilråde, at du beklager dig," fortsatte Maxime. "Du giver mere end hundred tusinde francs om året ud på dit toilette, du bor i et prægtigt hus, du har udsøgte heste, din nykker er love, og aviserne taler om dine nye kjoler, som var de begivenheder af største betydning; kvinderne misunder dig, og mændene ville give ti år af deres liv for at få lov til at kysse dine fingerspidser. ... Har jeg ikke ret?"

Hun nikkede bekræftende uden at svare. Med nedslagne øjne var hun igen begyndt at dreje hårene på bjørneskindet.

"Vær altså ikke så beskeden," fortsatte Maxime; "tilstå blot åbent, at du er en af det andet kejserdømmes grundpiller. Mellem os kan man godt tillade sig at sige det. Overalt, i Tuilerierne, hos ministrene, hos simple millionærer, både oppe og nede regerer du som en suveræn dronning. Der findes ikke den adspredelse, hvori du ikke har taget din fulde del, og hvis jeg vovede det, hvis ikke den agtelse, jeg er dig skyldig, holdt mig tilbage, ville jeg sige ..."

Han tav leende et par sekunder og afsluttede så sin sætning kavalermæssigt:

"Så ville jeg sige, at du har smagt enhver frugt."

Hun ikke så meget som blinkede.

"Og så keder du dig!" vedblev den unge mand med komisk livlighed, "jamen det er ligefrem mord! … Hvad er det da, du vil? Hvad i alverden er det, du drømmer om?"

Hun trak på skuldrene for at sige, at det vidste hun ikke. Selv om hun bøjede hovedet, så Maxime, at hun var så alvorlig, så dyster, at han fandt det bedst at tie stille. Han så ud på rækken af vogne, som da den nåede enden af søen blev stadig større og efterhånden fyldte hele det vældige kryds. Her havde de bedre plads og rullede frem med majestætisk ynde; hestenes hurtigere trav genlød højt fra den hårde jord.

Da kalechen tog et stort sving for at slutte sig til rækken, gyngede den på en måde, som beredte Maxime en ubestemt følelse af velvære. Han gav efter for sin lyst til at revse Renée.

"Ja," sagde han, "du fortjente virkelig at køre i droske! Det ville passe sig rigtigt for dig! … Betragt dette selskab, som er på vej tilbage til Paris, dette selskab, som ligger for dine fødder. Man hilser dig som en dronning, og det mangler bare, at din gode ven, hr. de Mussy, sender dig fingerkys."

En rytter hilste netop i dette øjeblik på Renée. Maxime havde talt i en ironisk drillende tone. Men Renée vendte sig næppe engang, og trak blot på skuldrene. Nu gjorde den unge man en fortvivlet gestus.

"Men dog," sagde han, "er vi virkelig så langt nede?… Store Gud, du har jo alting, hvad vil du da mere?"

Renée løftede hovedet. I hendes øjne brændte et varmt lys, et brændende begær af utilfredsstillet nysgerrighed.

"Jeg vil noget andet," sagde hun dæmpet.

"Men når du jo har alting," vedblev Maxime leende, "så er det andet jo bare ingenting … Hvad mener du med *noget andet?*"

"Hvad jeg mener?" gentog hun.

Hun fortsatte ikke. Hun havde vendt sig helt om i vognen og betragtede det sælsomme billede, der forsvandt bag hende. Natten var næsten faldet på, en langsom skumring sænkede sig som fin aske. I det blege dagslys, der endnu hvilede over vandet, lignede søen en gigantisk tintallerken. På begge bredderne antog de stedsegrønne småtræer, hvis slanke, ranke stammer syntes at stige op fra det sovende vandspejl, et udseende af violette kolonnader, som med deres regelmæssige arkitektur tegnede breddernes velberegnede bugtninger. I baggrunden hævede sig tætte grupper af træer og lukkede med deres yppige løvværk som store sorte pletter horisonten. Men bag disse pletter fandtes en glød som fra en ild, den kun halvt slukkede solnedgang, som kun formåede at oplyse en lille flig af den vældige grå himmel. Over den ubevægelige sø, over de lave træer åbnede det uendelige rum sig stadig dybere og mere vidtstrakt. Det røde af himmelen, som udbredte sig over dette lille hjørne af naturen, fremkaldte et gys, en ubestemt sørgmodighed, og fra det blegnende hvælv sænkede sig et sådant efterårsvemod, en så mild og sørgmodig nat, at Boulogneskoven, der efterhånden indhylledes i en mørk skygge, tabte hele sit mondæne præg, og således ødelagt syntes opfyldt af skovenes mægtige magi. Støjen fra ekvipagerne, hvis livlige farver forsvandt i mørket, lød som de fjerne stemmer fra løv og rindende vand. Alt døde efterhånden bort. I mørket, som udslettede alt, aftegnede sig kun midt på søen latinersejlet på den stor sejlbåd skarpt og klart mod den nedgående sols glød.

Man så ikke mere andet end dette trekantede, voldsomt forstørrede, gule sejl.

I sin overmættelse oplevede Renée en sælsom fornemmelse af utilladelige ønsker, som hun ikke kunne indrømme, ved synet af dette landskab, som var blevet uigenkendeligt, denne natur, så kunstnerisk mondæn, som den dybe, skælvende nat forvandlede til en hellig skov, en af disse ideale lysninger, hvor fortidens guder skjulte deres himmelstormende kærlighedslyst, deres ægteskabsbrud og deres guddommelige blodskam. Efterhånden som kalechen fjernede sig, forekom det hende, som om skumringen bag hende i sine skælvende slør bortførte det drømmeland, den utugtige og overnaturlige alkove, hvori hun endelig kunne have dulmet sit syge hjerte og sit trætte legeme.

Da søen og buskadserne var forsvundet i skyggen og kun var en sort bræmme langs himlens bryn, vendte Renée sig pludselig om og fortsatte med en stemme, hvori man hørte tårer af vrede, sin afbrudte sætning:

"Hvad jeg mener? ... noget andet, for pokker da! Jeg vil have noget andet. Hvad ved jeg ... Hvis jeg blot vidste ... Men, ser du, jeg har fået nok af baller, nok af soupéer, nok af fester. Det er altid det samme ... Det er så dødsens kedsommeligt ... Og mændene er utålelige, uf! ja, netop utålelige ..."

Maxime begyndte at le. Under verdensdamens aristokratiske miner skimtedes begæret. Hun kneb ikke længere øjenlågene sammen; rynken i hendes pande blev dybere; hendes barnligt surmulende mund skød længere frem i en hed søgen efter disse nydelser, som hun attråede uden at kunne navngive dem. Hun så sin følgesvends latter, men var alt for ivrig til at holde inde.

Halvt liggende lod hun sig vugge af vognens bevægelser og fortsatte i brudte, tørre vendinger:

"Ja vist! I er utålelige … Jeg mener ikke dig, Maxime, du er alt for ung … Men hvis jeg fortalte dig, hvordan Aristide i begyndelsen af vort ægteskab tyngede på mig! Og sidenhen de andre! De mænd, var mine elskere … Vi to er gode venner, som du ved, og jeg behøver ikke at genere mig for dig. Nuvel! nogle dage er i den grad træt af mit liv som rig, tilbedt og hyldet kvinde, at jeg gerne gad være en Laure d'Aurigny, en af disse damer, der lever som ungkarle."

Da Maxime lo endnu mere, blev hun stædig:

"Ja, en Laure d'Aurigny. Det ville virkelig være mindre farveløst, mindre ligegyldigt."

Hun tav nogle øjeblikke, ligesom for at forestille sig det liv, hun ville føre, hvis hun var Laure. Så tilføjede hun modløs:

"Når alt kommer til alt, har disse damer vel også deres sorger. Intet som helst i livet er morsomt, nej. Det er lige til at dø over … Jeg sagde, der må være noget andet; du forstår nok, men jeg ved ikke rigtigt; noget andet, noget som ikke sker for hvem som helst, noget som man ikke ser hver dag, som var en så sjælden, ukendt nydelse …"

Hun talte langsommere. De sidste ord udtalte hun søgende, idet hun atter hengav sig til sine drømmerier. Kalechen rullede på ny frem til den avenue, der leder til udgangen fra Boulogneskoven. Mørket blev dybere; skoven flød som en grå mur på begge sider af vejen; de gulmalede jernstole, på hvilke den søndagsklædte småborgerlige verden slår sig ned de smukke sommeraftener, ilede forbi langs fortovene, tomme og

melankolske som havemøbler, der er blevet overrasket af vinteren.

De hjemvendende vognes rullende, dumpe og matte buldren hørtes nu i de tomme alleer som en vemodig klage.

Maxime vidste udmærket godt, at det ikke var moderne at finde livet morsomt. Selv om han endnu var tilstrækkelig ung til at kunne blive grebet af lykkelig henrykkelse, var han imidlertid også en alt for stor egoist, alt for spottende ligegyldig, og oplevede allerede alt for megen virkelig træthed til ikke at kunne erklære, at han væmmedes ved alting og kedede sig gudsjammerligt. Som regel satte han endog en vis ære i denne indrømmelse.

Han strakte sig mageligt ud ligesom Renée og sagde melankolsk:

"Ja, du har ret, det er uudholdeligt. Jeg morer mig lige så lidt som du; jeg har også ofte drømt om noget andet … Intet er så kedsommeligt som at rejse. Tjene penge! jeg holder mere af at bruge dem, skønt der heller ikke altid er så morsomt, som man tror i begyndelsen. Elske, at blive elsket, det får man snart nok af, mere end nok, synes du ikke også det? … Ak ja, det får man nok af!"

Da Renée ikke svarede, fortsatte han; han ville forbløffe hende med en grov spot:

"Ja, jeg ville gerne elskes af en nonne, det ville måske endelig være morsomt nok! … Har du måske aldrig tænkt over, hvordan det ville være at elske en mand, som du aldrig ville være i stand til at tænke på uden at begå en forbrydelse?"

Men hun forblev mørk, og da Maxime så, at hun stadig tav, troede han, at hun ikke hørte efter ham. Med hovedet lænet

mod kalechens polstrede ryglæn lignede hun en, der sad og sov med åbne øjne. Hun hengav sig i sine tanker til de drømme, som gjorde hende deprimeret, og af og til gav det et nervøst ryk i hendes læber. Hun lod sig viljesløst beherske af skyggen i tusmørket; alt hvad denne skygge indeholdt af vemodighed, hemmelig vellyst og uudtalte håb gennemtrængte hende og badede hende i en art ligegyldig og sygelig atmosfære. Mens hun stirrede på den på bukken siddende tjeners runde ryg, tænkte hun uden tvivl på gårsdagens glæder, på disse fester, som hun nu fandt så fade og ikke længere ville vide af. Hun så sit forgangne liv, sine ønsker, der straks blev opfyldt, den overvældende luksus, den ødelæggende ensformighed i evigt at elskes og evigt blive bedraget på samme måde. Så dukkede ligesom et håb frem, ledsaget af en skælvende attrå; i hendes indre tanken om dette "andet", som hun ikke kunne finde. Det forvirrede hendes drømme. Det ord, hun ledte efter, blev ved at undvige hende trods alle hendes anstrengelser i den påfaldende nat, og forsvandt i den uafbrudte støj fra vognhjulene. Kalechens bløde vuggen var endnu en hindring, som afholdt hende fra at iklæde sine ønsker ord. Men frem af disse ubestemte fornemmelser, fra disse skovlunde, der sov i mørket på begge sider af vejen, af denne vognrumlen og denne bløde vuggen, som fyldte hende med en udsøgt bedøvelse, opsteg en stor fristelse. Tusinde små ilinger fo'r gennem hendes legeme: drømme, der aldrig var blevet fuldbyrdet, vellystfornemmelser uden navn, forvirrede ønsker, alting udsøgt og vidunderligt, sådan som hjemturen fra Boulogneskoven i den time, hvor himlen blegner kan vække det i et træt kvindehjerte. Hun holdt begge hænder indsvøbte i bjørneskindet og havde det ganske

varmt i sin hvide klædeskappe med de violette fløjlsopslag. Da hun strakte foden ud for at strække sig velbehageligt, berørte hendes ankel Maximes varme ben; han tog ikke den mindste notits af denne berøring. En rystelse af vognen vækkede hendes af hendes halvslummer. Hun så op og sendte den unge mand, der strakte sig så elegant ved siden af hende, et ejendommeligt blik af sine grå øjne.

Kalechen kom nu ud af Boulogneskoven. Avenue de l'Imperatrice strakte sig lige frem i skumringen med sine to rækker af grønmalede træstakitter, som syntes at berøre hinanden ude i den grå horisont. På den for ryttere forbeholdte sidesti sås en hvid hest som en fjern plet i den mørkegrå skygge. På den anden side vandrede hist og her forsinkede fodgængere langs kørebanen, som langsomt rettede deres skridt mod Paris. Og længst væk, helt oppe for enden af vognenes myldrende, forvirrede række, hævede sig den hvide Arc de Triomphe, som aftegnede sig mod den sodsorte himmel.

Mens kalechen nu kørte hurtigere, betragtede Maxime, henrykt over landskabets engelske anstrøg, den afvekslende arkitektur hos husene på begge sider af avenuen, hvis græsplæner strakte sig helt ned til sidealleerne. Renée sad, stadig hensunken i drømme, og morede sig med at holde øje med, hvordan den ene gasflamme efter den anden tændtes langs Place de l'Etoile, og alt som disse livlige lys dannede pletter i det døende dagslys ligesom små gule stjerner, troede hun at høre hemmelighedsfulde tilråb, og det forekom hende, som om det i vinternætterne flammende Paris tændtes for hende og forberedte den endnu ukendte nydelse, som hun drømte om i sin overmættelse.

Kalechen svingede ind på Avenue de la Reine-Hortense og standsede for enden af Rue Monceau, nogle skridt fra Boulevard Malesherbes, uden for et stort privat beboelseshus, der lå mellem en gård og en have. På siderne af de to med forgyldte ornamenter overlæssede gitterporte, der åbnede sig ind mod gården, stod et par lygter i form af urner, som ligeledes var dækket af forgyldninger og i hvilke der brændte store gasflammer. Mellem de to porte boede portvagten i en nydelig pavillon, som mindede lidt om et lille græsk tempel.

Netop da vognen skulle til at køre ind i gården, hoppede Maxime let ud af den.

"Du ved nok," sagde Renée og greb hans hånd, "at vi går til bords klokken halv otte. Du har mere end en time til at klæde om. Lad os nu ikke vente."

Hun tilføjede smilende:

"Vi har familien Mareuil til middag … Din fader ønsker, at du viser dig meget høflig mod Louise."

Maxime trak på skuldrene.

"Uf! noget værre slaveri!" mumlede han dæmpet. "Jeg vil vel nok gifte mig, men opvarte hende, det er alt for kedsommeligt … Ak! hvor ville det være smukt af dig, Renée, hvis du befriede mig fra Louise i aften."

Han påtog sig sin lystige maske, mine og tonefald, som han lånte fra Lassouche, hver gang han kom med en af sine sædvanlige spøgefuldheder:

"Vil du ikke nok, lille stedmo'er?"

Renée rystede hans hånd kammeratligt og sagde hurtigt ned en nervøs djærv spøgefuldhed:

"Nå! hvis jeg ikke havde giftet mig med din fader, tror jeg virkelig du ville have gjort kur til mig."

Den unge mand fandt øjensynlig, at dette var vældig komisk, for han lo endnu, da han drejede om hjørnet til Boulevard Malesherbes.

Kalechen kørte videre og holdt foran trappen til indgangen.

Denne trappe med sine lave, brede trin lå beskyttet under et stor glastag, kantet med forgyldte frynser. Husets to etager hævede sig over en kælderetage, hvis firkantede vinduer, der var udstyret med matslebne ruder, næsten lå i højde med det omgivende terræn. Ovenover trappen åbnede entredøren sig, indrammet af tynde piller, der var halvt trukket ind i muren, og på den måde dannede en slags fremspring, som i hver etage var gennembrudt af en afrundet vinduesåbning; det fortsatte helt op til taget, hvor det afsluttedes i en trekant. På hver side havde etagerne fem vinduer på række, udadtil ganske enkelt indfattede i en stenramme. Det afbrudte tag var inddelt i brede felter og udstyret med vinduer.

På havesiden var facaden imidlertid meget rigere udstyret. En trappe førte ned til en smal terrasse, som strakte sig langs hele den nederste etage. Terrassens rækværk, som var holdt i samme stil som Monceauparkens gitterporte, var endnu mere overlæsset med forgyldninger end forsidens tagudhæng og lygterne. Huset rejste sig med pavilloner ved hjørnerne, en slags tårne, halvt indbyggede i hovedbygningen, som indeholdt runde værelser. I midten skød yderligere et lidt dybere indfældet lille tårn en ubetydelighed frem af facaden. Vinduerne, som i pavillonerne var høje og smalle, var her næsten firkantede og sad længere fra hinanden i facadens glatte

afdelinger. I nederste etage var de udstyret med stenbalustrader, i de øverste med forgyldte støbejernsgitre. Det var et smagløst sløseri, en pralende udstilling af rigdom. Huset forsvandt næsten under alle sine skulpturer. Omkring vinduerne og langs karnisserne strakte sig guirlander af grene og blomster, der var balkoner, udformet som kurve af grønt, der blev båret af store nøgne kvindefigurer med spændte hofter og fremstående bryster, og hist og her sås fantasivåbenskjolde, drueklaser, roser, alle mulige slags blomster, som det var muligt at fremstille i sten og marmor. Hævede man blikket højere, blomstrede hotellet endnu mere. Rundt langs taget strakte sig en balustrade, hvorpå der med jævne mellemrum stod urner med flammer af sten. Og mellem tagetagens runde vinduer, som åbnede sig i et utroligt, forvirret mylder af frugter og blade, udbredte sig denne forbløffende dekorations fornemste dele, pavillonernes topstykker, hvor man igen så de store, nøgne kvinder; de legede med æbler i forskellige stillinger mellem tuer af siv. Det med disse prydelser belastede tag, hvorover yderligere hævede sig kantlister udskåret i bly, to lynafledere og fire vældige, symmetriske skorstene, skulpterede ligesom alt det andet, syntes at sætte kronen på det arkitektoniske fyrværkeri.

Til højre stod et stort drivhus bygget op mod husets side, og forbundet med dets nederste etage ved glasdøre, der førte ind til en salon. Haven, som kun var adskilt fra Monceauparken ved et lavt gitter, skjult under en hæk, afsluttedes ganske med en skråning. Haven, der var meget for lille til huset, og ikke indeholdt andet end en græsplæne og nogle grønne træer, var nærmest blot en jordhøj, en grøn fod, hvorpå huset stolt rejste

sig i sin gallaklædning. Når man så den store, endnu nye og hvide bygning fra parken over den fine græsplæne og træerne, hvis glatte blade glinsede, havde den det farveløse udtryk, den pengestolte, tåbelig betydningsfuldhed hos en kvindelig opkomling med sit tunge skiffertag, sine forgyldte rækværker og sine overdrevne udsmykninger. Det var en formindsket udgave af det nye Louvre, et af de mest typiske eksempler på Napoleon III's stil, denne yppige bastard af alle stilarter. Når de skrå solstråler på en sommeraften fik rækværkernes forgyldning til at gløde på den hvide facade, standsede de forbipasserende, der promenerede i parken, betragtede de draperede røde silkegardiner for underetagens vinduer, og gennem ruderne, der var så store og klare, at de, ligesom vinduerne i de store, moderne varehuse, syntes indsatte for at udbrede pragten indenfor udadtil, kunne småborgernes familier opdage hjørner af møbler, stykker af stof, småbidder af blændende rigt udsmykkede lofter, og stod som fastnaglede af beundring og misundelse midt i alleerne.

På denne tid sænkede skyggerne sig imidlertid over træerne og facaden sov. På gårdsiden hjalp tjeneren ærbødigt Renée med at stige ud af vognen. Til højre åbnede stalden, med hjørner af rødt tegl, sine store brune egeporte bag en glasoverdækket vognport. Til venstre var der som modstykke mod naboejendommens mur opført en rigt prydet niche, hvorfra en vandstråle stadig flød ud fra en konkylie, som to kærlighedsguder holdt i vejret med strakte arme. Renée standsede et øjeblik op nedenfor trappen og gav sin kjole et par lette slag for at få den til at falde rigtigt. Gården, som nylig havde genlydt af hestetrampen og vognrumlen, påtog sig atter

sin aristokratiske stilhed, som kun brødes af vandets evige rislen. I husets sorte masse, hvor den første af de store efterårsmiddage snart skulle tænde lysekronerne, lyste kun den nederste etages vinduer, og spredte deres livlige skin ud over gårdens brolægning, regelmæssige og skarptegnede som et skakbræt.

Idet Renée åbnede døren til forstuen, stod hun ansigt til ansigt med sin mands kammertjener, som var på vej ned i køkkenetagen med en sølvtekedel. Det var en statelig fyr, helt og holdent klædt i sort, høj, bredskuldret med bleg hud, en engelsk diplomats korrekte bakkenbarter, og en dommers alvorlige og værdige holdning.

"Baptiste," spurgte Renée, "er herren kommet hjem?"

"Javel, frue, han er ved at klæde sig om," svarede kammertjeneren med en hovedbøjning, som en fyrste, der hilser folket, havde kunnet misunde ham.

Renée gik langsomt op ad trappen, mens hun trak sine handsker af.

Forstuen var meget stilfuld. Når man kom ind i den, blev man grebet af en fornemmelse af at blive kvalt. De tykke tæpper, som dækkede gulvet og trappetrinene, de store forhæng af rødt fløjl, som skjulte vægge og døre, gjorde luften tung af stilhed, med en lun duft som i et kapel. Draperierne faldt ned højt ovenfra, og det meget høje loft var prydet af fremstående rosetter, der sad på et gitterværk af guldlister. Trappen, hvis dobbelte marmorbalustrade var udstyret med en overkant af rødt fløjl, åbnede sig i to, let svungne grene, mellem hvilke man i baggrunden så dørene til den store salon. På første afsats fyldte et vældigt spejl væggen i hele dens bredde. Ved foden af

trappens to forgreninger bar to kvindeskikkelser af forgyldt bronze, nøgne til livet, store kandelabre med fem flammer, hvis skarpe lys mildnedes af matslebne glaskupler. Og på hver side stod en række smukke majolikakrukker med sjældne planter.

Renée gik op ad trappen; hendes forstørrede billede sås ved hvert skridt i spejlene. Hun tænkte, tvivlende ligesom de mest tiljublede skuespillerinder, på om hun virkelig var så henrivende smuk, som man påstod.

Da hun var kommet ind i sine værelser, som lå på første sal med vinduer ud mod Monceauparken, ringede hun på sin kammerjomfru, Céleste, for at klæde sig om til middagen. Det tog næsten en time. Da endelig den sidste nål var fæstnet, åbnede hun, da der var blevet meget varmt i værelset, et vindue, støttede sig mod det og stod drømmende der, mens Céleste diskret gik rundt bag hende og ordnede toiletsagerne.

Dernede i parken bredte sig et hav af mørke. Træernes blæksorte løvmasser rystedes af heftige vindstød og duvede hid og did med denne buldren af de tørre blade, der minder om bølgernes plasken mod kiselstenene på stranden. Af og til viste sig de to gule lygter på en vogn som en lysstribe i det urolige mørke; så forsvandt de igen mellem træerne langs den store allé, som strækker sig fra Avenue de la Reine Hortense til Boulevard Malesherbes. Overfor dette efterårsvemod mærkede Renée al den sorg, der trykkede hendes hjerte, vende tilbage. Hun så sig atter som barn i sin faders hus i det stille hus på Ile St. Louis, hvor familien Béraud du Châtel gennem to århundreder havde henlevet deres alvorsfulde embedsmandsliv. Så tænkte hun på sit ægteskabs trylleslag, på denne enkemand, der havde solgt sig selv for at gifte sig med

hende, og havde udskiftet sit navn Rougon med navnet Saccard, hvis to tørre stavelser i begyndelsen havde lydt i hendes øren med den samme brutalitet som to river, der river guld sammen. Han tog hende og kastede hende ind i dette hvirvlende liv, der for hver dag gjorde hendes stakkels hoved mere og mere forvirret. Så begyndte hun med barnlig glæde at drømme om de morsomme boldspil, hun engang spillede med sin lillesøster Christine. Og om hvordan hun måske en skønne morgen ville blive vækket af den nydelsesfulde drøm, hun havde drømt i ti år, fortvivlet og tilsmudset af en af hendes mands spekulationer, som han også selv ville drukne i. Det kom som en pludselig forudanelse. Træerne jamrede sig endnu højere derude. Grebet af disse tanker om skam og straf, gav Renée efter for de gamle, hæderlige, borgerlige instinkter, som slumrede i hendes sjæl, og lovede den mørke nat at forbedre sig, ikke at give så meget ud på sine toiletter, og at finde en eller anden uskyldig fornøjelse, som kunne adsprede hende, ligesom dengang i de lykkelige dage i pensionatet, da eleverne sang "Så går vi ud i skoven ...", mens de dansede under lønnetræerne.

Céleste, som var gået ned, kom i det samme tilbage og hviskede i sin frues øre:

"Herren beder fruen komme ned. Der er allerede flere til stede i salonen."

Renée fo'r sammen. Hun havde ikke bemærket den kolde luft, som isnede hendes skuldre. Idet hun gik forbi sit spejl, standsede hun og så på sig selv en mekanisk bevægelse. Hun lo tvungent og gik ned.

Der var virkelig allerede ankommet flere gæster. Der var hendes søster Christine, en ung pige på tyve år, ganske enkelt

klædt i hvidt musselin; hendes tante Elisabeth, enke efter notaren Aubertot, en lille ældre dame på tres år, klædt i sort silke og udsøgt elskværdig; hendes mands søster, Sidonie Rougon, en mager, skinhellig kvinde af uvis alder med et ansigt, der lignede blødt voks og en farveløs kjole, der fik hende til at træde endnu mere i et med omgivelserne; så var der familien Mareuil; faderen, hr. Mareuil, som nylig havde aflagt sorgen efter sin hustru, en stor, smuk mand, men ganske intetsigende og alvorlig, som havde en slående lighed med kammertjeneren Baptiste, og hans datter, den stakkels Louise, som man kaldte hende, et barn på sytten år, spinkel og med antydning af en pukkelryg, som med koket mine bar en kjole af hvid silke med røde prikker. Dernæst en hel gruppe af alvorlige, ordensprydede og officielt udseende herrer, blege og tavse, og lidt længere henne en anden gruppe, unge mænd af lastefuldt udseende og med åbentstående veste, som stod rundt om femseks særdeles elegante damer, blandt hvilke de meste fremtrædende var "de uadskillelige", den lille markise d'Espanet, klædt i gult, og den blonde fru Haffner, i violet. Hr. de Mussy, den samme rytter, hvis hilsen Renée ikke havde besvaret, var der også; han havde et udtryk som en elsker, der venter på at blive afskediget. Og mellem de lange slæb, der bredte sig over tæpperne, fandt man også to entreprenører, to rige murere, Mignon og Charrier, med hvem Saccard den følgende dag skulle afslutte en forretning, men som nu gik tungt omkring med deres grove støvler, hænderne på ryggen og temmelig utilpasse i deres uvante selskabstøj.

I nærheden af døren stod Aristide Saccard og samtalede med en gruppe alvorligt udseende personer med sin nasale stemme

og sydlandske livlighed, uden at han dog af den grund forsømte at hilse på nogen ankommende. Han trykkede deres hænder og sagde hver enkelt en elskværdig bemærkning eller to. Lille og almindelig af udseende bukkede han som en marionetdukke, og det meste fremtrædende ved hans magre, snu, sortsmudsede person var Æreslegionens ildrøde bånd, som på en iøjnefaldende måde prydede hans bryst.

Da Renée trådte ind, hørtes en beundrende mumlen. Hun var da også virkelig guddommelig. Over en nederdel af tyll, bagtil besat med en flod af garneringer, bar hun en tunika af lysegrøn satin, kantet med en bred engelsk blonde og sat op med store violbuketter. En eneste garnering prydede nederdelens forside, hvorpå violbuketter, der var forbundet af ranker af vedbend, bar et let musselinsdraperi. Over denne kongeligt vide og måske en anelse overlæssede nederdel strålede en udsøgt ynde fra hoved og barm. Nedringet helt til brystvorterne og med nøgne arme med violbuketter på skuldrene, syntes den unge kvinde at træde ganske nøgen frem af sin sky af tyl og satin, som en nymfe, hvis bryst skyder frem fra den hellige eg. Hendes hvide barm og smidige krop frydede sig sådan i sin halve nøgenhed, at blikket hele tiden ventede at se livstykket og nederdelen glide ned som klæderne på en af sit egen legeme betagen badende kvinde. Hendes bløde gule hår, som var højt opsat i form som en hjelm, og hvori en af en violet roset fastholdt vedbendranke snoede sig, forstærkede yderligere indtrykket af hendes nøgenhed, idet hendes nakke på den måde var ladt fuldstændig bar og kun skyggedes en anelse af små krøller, der lignede guldtråd. Omkring halsen bar hun et diamanthalsbånd med sten af en beundringsværdig

glans og renhed, og på panden et diadem af sølvtråde, overstrøet med diamanter. Hun stod stille nogle få sekunder på dørtærsklen i sin prægtige dragt, mens hendes fine skuldre lod sig overgyde af det blændende lys. Hun var gået hurtigt ned ad trappen, og hendes barm hævede og sænkede sig kraftigt. Hendes øjne, der så længe havde stirret ud i Monceauparkens mørke, blinkede i det stærke lys og gav hende det usikre ansigtsudtryk, der kendetegner en nærsynet, men som klædte hende så godt.

Ved synet af hende rejste den lille markise sig livligt, ilede frem og greb begge hendes hænder, og idet hun mønstrede hende fra isse til fod, mumlede hun i en sød fløjtetone:

"Å! kæreste, hvor De er smuk ..."

Der var nu almindeligt røre, og alle gæster kom for at hilse på den smukke fru Saccard, som man almindeligt kaldte Renée. Hun gav næsten alle herrerne hånden. Derefter omfavnede hun Christine og spurgte til sin fader, som aldrig besøgte hotellet ved Monceauparken. Og nu stod hun smilende og venligt nikkende, med blødt rundede arme, foran damernes kreds, hvor man nysgerrigt betragtede halsbåndet og diademet.

Den blonde fru Haffner kunne ikke modstå fristelsen. Hun trådte nærmere, så længe på smykkerne og sagde misundeligt:

"Ja, det der er vel så halsbåndet og diademet, ikke sandt?"

Renée nikkede bekræftende. Så udbredte alle damerne sig i lovprisninger; smykkerne var henrivende, guddommelige, og derpå begyndte de med misundelig beundring at tale om Laure d'Aurignys auktion, hvor Saccard havde købt dem til sin hustru. De beklagede kun, at disse tøser tog alle de smukkeste sager, så at der snart ikke var nogle diamanter tilbage til en ærbar

kvinde. Under denne klage forrådtes deres ønske om på deres egen nøgne hud at føle et af disse smykker, som hele Paris havde set om halsen på en berygtet kurtisane, og som måske ville tilhviske dem nogle sovekammerskandaler, som de fornemme damer drømmer om med så megen fornøjelse. De kendte nok de høje priser, og nævnte et prægtigt kashmirsjal, de skønneste kniplinger. Diademet havde kostet femten tusinde francs, halsbåndet halvtreds tusinde. Fru d'Espanet lod sig ganske rive med af disse priser, kaldte på Saccard og sagde til ham:

"Men så kom dog her hen, så man kan gratulere Dem! Det kan man virkelige kalde en god ægtemand."

Saccard kom nærmere, bukkede og spillede den beskedne. Men hans smilende ansigt forrådte, hvor veltilfreds han følte sig. Han skævede til de to entreprenører, de to murermestre, der var kommet til penge, og som stod et par skridt borte. De summer på femten og halvtreds tusinde francs, som de hørte omtale, fyldte dem tydeligvis med ærbødighed.

Maxime, som nylig var kommet og i sit sorte antræk tog sig glimrende ud, stødte til sin faders skulder og hviskede et eller andet til ham på en kammeratlig facon, idet han med blikket pegede hen på de to murere. Saccard lo fornøjet som en skuespiller, der modtager applaus.

Nu ankom flere gæster. Der var nu over tredive personer forsamlet i salonen. Samtalen blev temmelig livlig, og i de korte afbrydelser kunne man gennem væggen høre den klirren af porcelæn og sølvtøj fra borddækningen. Endelig slog Baptiste begge dørene på vid gab og udtalte majestætisk de højtidelige ord:

"Middagen er serveret, madame."

Nu begyndte det langsomme indtog i spisesalonen. Saccard bød den lille markise armen; Renée lod sig føre ind af en ældre herre, en senator, baron Gouraud, som alle behandlede med største underdanighed. Maxime så sig nødsaget til at byde Louise de Mareuil armen, og derefter kom de øvrige gæster, to og to, til allersidst de to entreprenører med skødesløst svingende arme.

Spisesalonen var et stort, firkantet rum, hvis paneler af sort, poleret pæretræ med smalle guldlinjer hævede sig i mandshøjde. De fire store felter på væggene var egentlig beregnet til at blive bemalet med forskellige still-leben, men husets ejer var åbenbart veget tilbage for udgiften til kunstnere. Man havde i stedet ganske enkelt dækket dem med grønt velour. Møblerne var beklædt med samme stof og ligeledes gardiner og dørforhæng, hvad der gav rummet et nøgternt og alvorligt præg, beregnet på koncentrere al glans og rigdom på bordet.

På det persiske gulvtæppe, der var holdt i mørke farver og kvalte enhver støj af fodtrin, stod midt i det skarpe skin fra lysekronen selve bordet omgivet af stole med sorte, forgyldte rygstød, der omgav det med deres mørke linje som et alter, et lysende kapel, hvor krystallernes og sølvtøjets genskær glimtede på den snehvide dug. Over de udskårne ryglæn bemærkede man i halvmørket næppe nok vægpanelerne, en stor, lav buffet og velourfyldingerne. Blikket nødtes til altid at vende tilbage til bordet for at nyde dets herligheder. En beundringsværdig bordopsats af mat sølv, mesterligt udført, optog dets midte; den forestillede en del fauner, der var i færd med at bortrøve

nogle nymfer, og over gruppen hævede sig fra et stort overflødighedshorn en vældig buket af rigtige blomster, der hang ned fra det i knipper. I begge ender af bordet stod vaser, der ligeledes var fyldt med blomster. To kandelabre, som stod til midtergruppen og begge forestillede en springende satyr, som på den ene arm bar en afmægtig kvinde og i den anden hånd holdt en fakkel med ti grene, forstærkede med sit skin den strålende belysning fra loftskronen. Mellem disse hovedstykker var de store og små varmefade symmetrisk opstillede, der indeholdt den første ret, omgivet af muslingeskaller med hors d'œuvres, adskilte af porcelænskurve, krystalvaser, flade tallerkener og høje frugtskåle med den del af desserten, der allerede nu var sat frem. Langs rækken af tallerkener stod en hel hær af glas, vand- og vinkarafler, små saltkar og hele resten af krystaldækketøjet, så tyndt og let som musselin og så gennemsigtigt, at det ikke kastede den mindste skygge. Den store midteropsats og de andre større stykker lignede ildfontæner; der ilede lyn hen over varmefadenes blankskurede kobber; gafler, skeer, knive gnistrede; glas og pokaler skinnede i alle regnbuens farver, og midt i denne lys- og ildregn kastede vinflaskerne røde skygger på den hvidglødende borddug.

Idet de kom ind, bredte der sig et diskret udtryk af glæde over ansigterne på mændene. De smilede til de damer, de førte ved armen. Blomsterne gav den lune luft en vis friskhed. En svag madlugt blandede sig med rosernes duft. Den skarpe odeur fra krebsene og citronernes syrlige lugt var de mest fremherskende.

Da hver enkelt havde fundet sit navn skrevet på menuernes bagside, indtog alle deres pladser under skraben med stolene

og silkekjolernes raslen. Nøgne skuldre, der lynede af diamanter, og hvortil de sorte kjoler på herrerne kun udgjorde en slags ramme, som forhøjede deres hvidhed, øgede bordets glans. Måltidet begyndte. Man smilede til hinanden, og naboerne førte dæmpede samtaler, som kun blev afbrudt af skeernes skramlen. Baptiste opfyldte sine pligter som overtjener med samme alvorlige holdning som en diplomat, og havde under sin kommando ikke alene husets to faste tjenere, men også fire yderligere, som han kun indkaldte ved større middage. Hver ret, som blev båret ind, og som han anrettede ved et serveringsbord bagest i rummet, blev budt rundt af tre af tjenerne, som med et fad i hånden dæmpet fremsagde rettens navn. De andre skænkede vin og vågede over brød og karafler. Udskiftningen af tallerkener og retter skete langsomt og så lydløst, at damernes klingende latter ikke blev forstyrret.

Gæsterne var alt for talrige til at tillade en almindelig konversation over bordet. Efter at steg og sylte havde været serveret som for- og mellemret, og de tungere vine: Bourgogne, Pomard og Chambertin havde efterfulgt Léoville og Château Lafitte, voksede støjen af stemmer ikke desto mindre, og lattersalverne fik krystalglassene til at klirre. Renée, som sad ved midten af bordet, havde på sin højre side baron Gouraud, på venstre hr. Toutin-Laroche, tidligere lysfabrikant og nuværende byrådsmedlem, direktør for Crédit Viticole og medlem af det marokkanske havneselskabs tilsynsråd, en mager og uanselig mand, som Saccard, der sad lige overfor ham mellem fru d'Espanet og fru Haffner, indsmigrende benævnte skiftevis "min kære kollega" og "vor store administrator". Dernæst kom politikerne: hr. Hupel de la Noue,

en provinspræfekt, som tilbragte de otte måneder af året i Paris, tre deputerede, blandt hvilke sås hr. Haffners brede elsassiske ansigt; dernæst hr. Saffré, en meget indtagende ung mand, der var sekretær for en af ministrene, og hr. Michelin, kontorchef i gadebygningsdepartementet, tillige med andre højere tjenestemænd. Hr. de Mareuil, som til stadighed var kandidat til deputeretkammeret, bredte sig overfor præfekten, som han ofrede en smigrende opmærksomhed. Hvad hr. d'Espanet angik, gik han aldrig med sin hustru til selskaber. Familiens damer havde fået tildelt plads mellem de mest fremtrædende af disse personer. Hvad angik hans søster Sidonie havde Saccard imidlertid gjort en undtagelse og placeret hende længere nede mod bordenden mellem de to entreprenører, med hr. Charrier på højre og hr. Mignon til venstre for hende, og dér indtog hun en betroet post, hvor det gjaldt om at sejre. Fru Michelin, kontorchefens hustru, en lille fyldig, køn brunette, sad ved siden af hr. de Saffré, med hvem hun førte en livlig samtale med dæmpet stemme. Ved bordenderne sad ungdommen: sekretærer ved statsrådet, sønner af indflydelsesrige fædre, små millionærer in spe, hr. de Mussy, som kastede fortvivlede blikke mod Renée, og Maxime, som lod til at være ganske overvundet af Louise de Mareuil, som sad på hans højre side. De var lidt efter lidt begyndt at le meget højt. Det var fra deres hjørne, man havde hørt de første udbrud af munterhed.

Hr. Hupel de la Noue spurgte imidlertid forekommende:

"Får vi fornøjelsen af at se Hans Excellence i aften?"

"Det tror jeg ikke," svarede Saccard, idet han skjulte en hemmelig ærgrelse bag en vigtig mine. "Min broder er så

optaget! … Han har sendt sin sekretær, hr. de Saffré, for at fremføre sin undskyldning."

Den unge sekretær, som fru Michelin havde lagt helt og holdent beslag på, så op, da han hørte sit navn nævne, og udbrød på lykke og fromme, idet han troede, man tiltalte ham:

"Ja, klokken ni skal ministrene mødes hos justitsministeren."

Hr. Toutin-Laroche, som man havde afbrudt, fortsatte imidlertid i en alvorlig tone, som om byrådet sad og lyttede med tavs opmærksomhed til en af hans taler:

"Resultaterne er udmærkede. Det lån, byen har optaget, vil blive en af vor tids smukkeste finanstransaktioner. Ak! mine herrer …"

Længere nåede han ikke, før han atter blev overdøvet af de lattersalver, der pludselig udbrød fra bordenden. Midt under denne støjende munterhed hørtes Maxime, som var ved at fortælle en morsom historie: "Men vent, jeg er ikke færdig endnu. Den stakkels amazone blev løftet op af en vejarbejder. Man siger, at hun lader ham få en glimrende opdragelse, så at hun siden kan gifte sig med ham. Hun ønsker nemlig ikke, at nogen anden end hendes ægtemand skal kunne smigre sig med at have set et vist, sort modermærke, der sidder lidt ovenfor hendes knæ." Latteren brød endnu stærkere ud end før, og Louise lo ganske ugenert, tilmed højere end herrerne. Midt under al denne munterhed stak en tjener langsomt sit alvorlige og blege ansigt ned mellem gæsterne og bød med dæmpet stemme på vildand med trøfler.

Aristide Saccard ærgrede sig over den manglende opmærksom, man ofrede hr. Toutin-Laroche. For dog at vise, at han havde hørt efter ham, sagde han:

"Byens lån ..."

Men hr. Toutin-Laroche var ikke en mand, der så let slap en tankerække:

"Ak! mine herrer," fortsatte han, da latteren var stilnet af, "dagen i går var os en stor trøst i denne tid, hvor forvaltningen er målet for så mange gemene angreb. Man bebrejder byrådet, at de ruinerer byen, og når så byen har brug for et lån, kommer hele verden til for at tilbyde den sine penge, ikke mindst dem, som har råbt højest."

"Ja, De har gjort underværker," sagde Saccard. "Paris er blevet hele verdens hovedstad."

"Ja, det er i sandhed vidunderligt," faldt hr. Hupel de la Noue ind. "Tænk blot, at jeg, som dog er en gammel pariser, ikke mere kan genkende mit Paris. Da jeg i går skulle fra Hôtel de Ville til Luxembourg gik jeg vild. Det er forunderligt, i sandhed forunderligt."

Der opstod en pause. Alle de alvorlige herrer hørte nu efter.

"Paris' forandring," fortsatte hr. Toutin-Laroche, "vil blive en ære for regeringen. Folket er utaknemmeligt; det burde ligge for kejserens fødder. Jeg sagde så sent som her til morgen i byrådet, da man talte om, hvor langt lånet havde bragt byen: Ja, mine herrer, lad kun oppositionens skrålhalse råbe op; at vende op og ned på Paris er at gøre den frugtbar."

Saccard lukkede smilende øjnene for ligesom bedre at kunne nyde den dybere mening med disse ord. Han bøjede sig bag om ryggen på fru d'Espanet og sagde til hr. Hupel de la Noue, tilstrækkelig højt til at alle kunne høre det:

"Han er dog beundringsværdig åndfuld."

Da talen faldt på de arbejder, der var i gang i Paris, spidsede hr. Charrier øren og lod til at ville blande sig i samtalen. Hans kompagnon, hr. Mignon, var fuldstændig optaget af fru Sidonie, som gav ham meget at lave. Saccard havde holdt øje med de to entreprenører gennem øjenkrogen lige siden middagens begyndelse.

"Forvaltningen," sagde han, "har også fundet megen imødekommenhed! Alle har villet bidrage til det store værk. Uden de rige selskaber, som er kommet til hjælp, ville byen aldrig have kunnet gennemføre det så hurtigt og så godt."

Han vendte sig mod de to murermestre, og sagde med en slags brutal smiger:

"De herrer Mignon og Charrier ved sikkert dette; de har haft deres del af besværet, og de vil også få deres del af æren."

De to nyrige murere optog hans ord med tydeligt velbehag. Mignon, til hvem fru Sidonie netop i en affekteret tone sagde: "Ak! hr. Mignon, hvor De dog smigrer mig; nej, rosenfarvet er for ungdommen, ikke for mig ..." afbrød hende midt i sætningen for at svare Saccard:

"De er skam alt for venlig; vi har jo dog kun passet vore forretninger."

Men Charrier var mere snu. Han tømte sit glas Pomard og fandt på et bedre svar:

"De offentlige arbejder i Paris har skaffet arbejderne brød på bordet."

"Men de har også givet de finansielle og industrielle forretninger et dejligt opsving," tilføjede hr. Toutin-Laroche.

"For ikke at tale om den kunstneriske side af sagen. De nye gadeanlæg er jo majestætiske i deres skønhed!" faldt hr. Hupel

de la Noue, som mente at være i besiddelse af en vis smag, ind.

"Ja, ja, det er et smukt stykke arbejde," mumlede hr. de Mareuil for dog at sige noget.

"Hvad udgifterne angår," erklærede den deputerede Haffner, som ellers kun oplod sin røst ved større lejligheder, højtideligt, "kommer vore børn til at betale dem, og det er kun ret og rimeligt."

Og idet han sagde dette, betragtede han hr. Saffré, som den smukke fru Michelin lod til at være blevet fortørnet på. For at vise, at han havde fulgt med i samtalen, gentog den unge mand:

"Ja, det er virkelig kun ret og rimeligt."

Alle havde udtalt deres tanker i den gruppe, som ved bordets midte dannedes af de alvorlige herrer. Kontorchefen Michelin rystede leende på hovedet; det var hans sædvanlige måde at deltage i en bordkonversation: han havde smil til at hilse, svare, synes om, takke, tage afsked, en hel lille smuk samling smil, som næsten fuldstændig sparede ham for at tage ordet, hvilket han uden tvivl anså for at være mere høfligt og mere gavnligt for hans forfremmelse.

Endnu en anden, som havde forholdt sig tavs, var baron Gouraud, som sad med tunge øjenlåg og tyggede langsomt ligesom en søvnig okse. Lige indtil dette øjeblik havde han tilsyneladende været fuldstændig optaget af at betragte sin tallerken. Renée, beviste ham allehånde småtjenester, havde ikke fået anden tak fra ham end svage grynt af tilfredshed. Det var derfor en stor overraskelse, da han løftede hovedet og bemærkede, idet han tørrede sine fedtede læber:

"Jeg, som er husejer, lægger altid på huslejen, når jeg lader en lejlighed reparere og male."

Det var hr. Haffners ord: "Vore børn skal betale", som havde vækket senatoren. Alle gav deres bifald diskret til kende, og hr. de Saffré udbrød:

"Åh! fortræffeligt! udmærket! Jeg må sende dette indfald til aviserne i morgen."

"De har ret, mine herrer, vi lever i lykkelige tider," sagde hr. Mignon, ligesom for at komme med en sammenfattende slutreplik samtidig med de smil og beundrende udtryk, som baronens ord fremkaldte. "Jeg kender mere end én, som har afrundet sin formue på det smukkeste. Ser De, når man tjener penge, er alting godt."

Disse sidste ord gjorde et pinligt indtryk på de alvorlige herrer. Samtalen standsede brat, og alle undgik at se på deres nabo. Murerens bemærkning havde ramt dem tungt og groft, dødbringende som bjørnelabben i La Fontaines fortælling. Michelin, som netop sad og betragtede Saccard med en velvillig mine, holdt op med at smile, ganske forskrækket over, at det et øjeblik havde kunnet se ud, som om han ville tillempe entreprenørens ord på husets herre. Denne sidste kastede et blik i retning af fru Sidonie, som atter havde lagt beslag på Mignon, idet hun sagde: "De holder altså af rosa? ..." Så sagde Saccard en længere artighed til fru d'Espanet; hans sortsmudskede, kedelige ansigt berørte næsten de mælkehvide skuldre hos den unge kvinde, som fnisende lænede sig tilbage i sin stol.

Man var nået til desserten. Tjenerne bevægede sig nu hastigere omkring bordet. Der opstod en pause, hvorunder dugen blev fyldt med frugt og sukkerkager. Ved den ene bordende, hvor Maxime sad, lød der stadig mere højlydt latter,

og man hørte Louise med sin noget skarpe stemme udtale: "Jeg forsikrer, at Sylvia bar en blå silkekjole i sin rolle som Dindonnette", og en anden barnlig stemme tilføjede: "Jaha, men der var hvide kniplinger på den." Luften var hed, ansigterne blev rødere og udtrykte et inderligt velbefindende. To tjenere gik rundt om bordet og bød alicante og tokayer.

Lige fra middagens begyndelse havde Renée virket noget adspredt. Hun udfyldte sine pligter som værtinde med et mekanisk smil. For hvert udbrud af munterhed, der hørtes fra den bordende, hvor Maxime og Louise sad ved siden af hinanden og spøgte som to gode kammerater, gav hun dem et lynende blik. Hun kedede sig. De alvorlige herrer forekom hende ganske ulidelige. Fru d'Espanet og fru Haffner sendte hende fortvivlede blikke.

"Hvordan ser det ud med de kommende valg?" spurgte Saccard pludselig hr. Hupel de la Noue.

"Å jo, ganske godt," svarede denne smilende. "Jeg har dog endnu ikke fået nogen kandidatnavne til mit departement. Ministeren tøver, lader det til."

Hr. de Mareuil, som taknemmeligt så over på Saccard, fordi han havde berørt dette emne, sad som på glødende kul. Han rødmede lidt og bukkede forlegent, da præfekten vendte sig mod ham og vedblev:

"Jeg har hørt meget om Dem, min herre. Deres store ejendomme i mit departement har skaffet Dem talrige venner, og man ved, hvor meget De er kejseren hengiven. De har store udsigter."

"Papa, er det ikke sandt, at den lille Sylvia solgte cigaretter i Marseilles i 1849?" råbte Maxime i dette øjeblik nede fra

bordenden.

Da Aristide Saccard lod, som om han ikke hørte det, vedblev den unge mand lidt mere dæmpet:

"Min fader har kendt hende ganske nøje."

Man hørte halvkvalte latterudbrud. Mens hr. de Mareuil stadig bukkede, fortsatte hr. Haffner i en betydningsfuld tone:

"Hengivenhed for kejseren er den eneste dyd, den eneste fædrelandskærlighed i disse tider af egenkærligt demokrati. Alle, som elsker kejseren, elsker Frankrig. Vi vil med oprigtig glæde hilse Dem som vor kollega."

"Hr. de Mareuil skal blive deputeret," sagde hr. Toutin-Laroche. "Alle de store formuer bør samle sig omkring tronen."

Renée kunne ikke holde det ud længere. Lige over for hende kvalte markisen en gaben. Da Saccard ville tage ordet, sagde hun med et indtagende smil:

"Hav nåde, min ven, hav medlidenhed med os og forskån os for mere af denne kedelige politik."

Hr. Hupel de la Noue istemte, høflig som kun en præfekt kan være, og erklærede, at damerne havde ret. Han begyndte at fortælle en tvetydig historie om noget, som havde tildraget sig i hans provins. Markisen, fru Haffner og de andre damer lo meget af visse detaljer. Præfekten fortalte sin historie på en overordentlig pikant måde, med lette antydninger, gjorde af og til et ophold og betonede visse steder på en måde, som gav selv de mest uskyldige udtryk en meget slibrig mening. Derpå talte man om hertugindens første tirsdagsmodtagelse, om et lystspil, der var blevet opført den foregående aften, om en digters død og om de seneste efterårsvæddeløb. Hr. Toutin-Laroche, som godt kunne være elskværdig, når han ville,

sammenlignede fruentimmerne med roser, og trods den forvirring, hvori hans håb om at blive valgt til deputeret havde hensat ham, fandt hr. de Mareuil på nogle dybsindigheder angående den nyeste mode indenfor hatte. Renée så imidlertid stadig temmelig adspredt ud.

Gæsterne var imidlertid holdt op med at spise. En lun brise syntes at være faret frem over bordet, havde tømt glassene, smuldret brødet, gjort frugtresterne på tallerkenerne sorte og ødelagt opdækningens smukke symmetri. Blomsterne visnede i de store overflødighedshorn af drevet sølv. Mætte og tilfredse forglemte gæsterne sig et øjeblik ved disse rester af desserten, uden at have kræfter til at rejse sig. Med den ene arm støttet mod bordet og halvt fremoverbøjede havde de næsten alle det udtryksløse blik, den ubestemte sløvhed, som udmærker den mådeholdne og anstændige rus hos personer fra de bedre samfundslag, der langsomt og umærkeligt har beruset sig. Latteren var ophørt, ordene blev mere sparsomme. Man havde drukket og spist meget, hvilket gjorde de dekorerede herrer endnu mere alvorlige end før. I den tunge, varme luft i stuen følte damerne deres pande og hals blive fugtige af sved. Alvorlige, en smule blege, som om de var blevet grebet af en let svimmelhed, ventede de på, at man skulle begive sig ind i salonen. Fru d'Espanet var ganske rød, mens fru Haffners skuldre var blevet voksagtige og hvide. Hr. Hupel de la Noue sad og betragtede et knivskæfte; hr. Toutin-Laroche fortsatte med at udslynge afbrudte sætninger til hr. Haffner, hvortil denne nikkede bifald; hr. de Mareuil drømte med blikket fæstnet på hr. Michelin, som smilede tilbage til ham. Hvad den smukke fru Michelin angik, så talte hun ikke længere. Hun var

meget rød og lod sin ene hånd hænge ned; hr. de Saffré holdt den vist i sin, for han støttede sig kejtet til bordet med rynkede øjenbryn og det samme udtryk, som man finder hos én, der søger løsningen på et algebraisk problem. Fru Sidonie havde også sejret: de herrer Mignon og Charrier støttede sig med albuerne til bordet, vendte sig mod hende og lod til at være henrykte over hendes betroelser; hun tilstod, at hun holdt af alt, hvad der blev tilberedt med mælk, og at hun var bange for spøgelser. Aristide Saccard selv, som med halvt lukkede øjne havde hengivet sig til den behagelige følelse af som vært at have forskaffet sine gæster en anstændig rus, tænkte ikke på at forlade bordet. Med ærbødig deltagelse iagttog han baron Gouraud, som tung og dvask hengav sig langsomt at fordøje maden; han hvilede sin højre hånd på den hvide dug – det var hånden hos en sanselig gammel mand, kort, tyk, dækket af violblå pletter og korte røde hår.

Mekanisk drak Renée de sidste dråber tokayer ud, der fandtes tilbage i hendes glas. Blodet steg glødende op i hendes kinder; de korte blonde lokker i hendes pande og nakke flagrede oprørsk, som om de blev berørt af et fugtigt vindpust. Det rykkede nervøst i hendes læber og næseflige, og hendes ansigt havde samme udtryk som hos et barn, der har drukket ufortyndet vin. Hvis hun tidligere ved synet af den sværmeriske Monceaupark var kommet på gode spidsborgerlige tanker, så druknede disse tanker i den ophidselse, som var forvoldt af maden, vinene, lyset og hele den bedøvende og forvirrende omgivelse, som fik hende til at ånde hedere og hendes blod til at pulsere livligere. Hun udvekslede ikke længere stilfærdige smil med sin søster Christine og sin tante Elisabeth, der begge to

generte og beskedne holdt sig tilbage og næppe sagde et ord. Med et hårdt blik havde hun tvunget den stakkels hr. de Mussy til at slå øjnene ned. Skønt hendes tanker var langt borte, og hun undgik at vende sig om og støttede sig mod stoleryggen, så det knagede sagte i hendes silkeliv, skælvede hendes skuldre umærkeligt ved hver ny lattersalve, som hørtes fra bordenden, hvor Maxime og Louise stadig morede sig lige højlydt, imens den almindelige konversation døde hen.

Bag hende stod, halvt inde i skyggen og beherskende uordenen på bordet og de mætte gæster, Baptistes høje skikkelse med ubevægeligt, blegt ansigt, alvorlig mine og den foragtelige holdning hos en tjener, som har nok af sit herskab. I den rustyngede atmosfære beholdt han alene af alle sit korrekte udseende i det gulnende lys fra lysekronen. Med sin sølvkæde om halsen, sine kolde blikke, hvori synet af kvindernes nøgne skuldre ikke tændte nogen flamme, mindede han om en eunuk, som betjente det andet kejserdømmes udsvævende parisere, mens han bevarede sin egen hele værdighed.

Endelig rejste Renée sig utålmodigt fra bordet. Alle fulgte hendes eksempel. Man begav sig ind i salonen, hvor kaffen blev serveret.

Husets store salon var et langt, stort rum, en slags galleri, der strakte sig fra den ene pavillon til den anden og optog hele havesiden af bygningen. Brede glasdøre åbnede sig mod havetrappen. I galleriet glimtede alt af guld. Det let afrundede loft var dækket af fantasifulde ornamenter, rundt om store forgyldte medaljoner, der glinsede som skjolde. Rosetter og ranker kantede taghvælvet; guldlinjer strakte sig som flydende metal ned over væggene og indrammede de med rødt silkestof

beklædte vægfyldinger. Der hang rosenbuketter ned langs med spejlene. Gulvet var dækket af et Aubussontæppe med store, purpurfarvede blomster. De røde silkemøbler, dørforhængene og gardinerne af samme stof, det store konkylietaffelur, som stod på kamingesimsen, kinesiske vaser på deres konsoller, benene på de to med florentinske mosaikker indlagte lange borde og lige til de i vinduesnicherne opstillede blomsterborde – alt lyste og glimtede af guld, alt flød over med guld. I rummets fire hjørner stod fire lamper på hver sin sokkel af rød marmor, hvorfra forgyldte bronzekæder hang ned med symmetrisk ynde. I loftet sad tre lysekroner med krystaller, glimtende i en regn af blå og røde lysdråber, hvis blændende lys fik alt guldet i salonen til at gløde.

Herrerne trak sig snart tilbage til rygeværelset. Hr. de Mussy greb fortroligt Maximes arm. De havde været skolekammerater, skønt han var seks år ældre end Maxime, som han trak med sig ud på terrassen, hvor han, efter at de havde fået ild på deres cigarer, beklagede sig bittert over Renée.

"Hvad tror du, der går af hende? I går var hun elskværdigheden selv, og i dag behandler hun mig, som om alt var forbi mellem os. Hvilken forbrydelse kan jeg have begået? Det ville være højst elskværdigt af dig, min bedste Maxime, hvis du ville spørge hende, hvorfor hun lader mig lide!"

"Åh! det skal jeg vist nok tage mig i agt for!" svarede Maxime leende. "Renée er noget nervøs i dag, og jeg har ikke lyst til at ride den storm af. Den sag må du selv afgøre med hende."

Så tilføjede han, efter at han langsomt havde blæst en røgsky fra sin havaneser:

"Du ville vist lade mig spille en køn rolle, hvad!"

Men hr. de Mussy snakkede løs om sit store venskab for den unge mand, og erklærede, at han kun ventede på en lejlighed til at kunne vise, hvor hengiven han var ham. Han var så ulykkelig, for han elskede Renée så højt!

"Nå ja, så gør jeg det," sagde Maxime endelig, "jeg skal nok tale med hende; men husk: jeg lover ingenting; hun vil sikkert bede mig om at passe mig selv."

De gik tilbage til rygeværelset og slog sig ned i et par store lænestole. I den næste halve time betroede hr. de Mussy Maxime sine bekymringer, fortalte for vel nok tiende gang, hvordan han var blevet forelsket i hans stedmoder, hvordan hun havde bemærket ham, og mens Maxime røg sin cigar færdig, gav han hr. de Mussy et par råd, forklarede ham Renées personlighed og fortalte ham, hvordan han skulle gebærde sig for at beherske hende.

Saccard havde sat sig i nogle skridts afstand fra de to unge mænd. Hr. de Mussy forholdt sig tavs, og Maxime sluttede med at sige:

"Hvis jeg var dig, ville jeg bare gå lige og uforfærdet til sagen – det kan hun godt lide."

Rygeværelset lå for enden af den store salon; det var et af de runde værelser, som blev dannet af tårnene. Det var indrettet i en på samme tid meget rig og meget streng stilart. Tapeterne efterlignede korduansk læder, forhæng og gardiner var af algiersk lærred og tæppet var et brysselertæppe med persisk mønster. Møblerne var beklædt med egetræsfarvet læder og bestod af taburetter, lænestole og en afrundet sofa, som optog det meste af værelsets runde væg. Den lille lysekrone,

rygebordenes udsmykninger og ildtøjet var af bleggrøn florentinerbronze.

Hos damerne var kun nogle unge mænd og nogle gamle herrer med slappe, blege ansigter, som afskyede tobaksrøg, blevet tilbage. I rygeværelset lo og spøgte man under meget fri former. Hr. Hupel de la Noue morede de tilstedeværende herrer med atter at fortælle den samme historie, som han havde fortalt ved middagsbordet, men nu med yderligere detaljer af mere saftig karakter. Det var hans specialitet, han havde altid to måder at fortælle en anekdote på, den ene beregnet for damerne, den anden for herrerne. Da nu Aristide Saccard kom ind, blev han omringet og gratuleret, og da han åbenbart ikke forstod hvorfor, forklarede hr. de Saffré under almindeligt bifald, at han havde gjort sig højt fortjent for fædrelandet ved at forhindre den smukke Laure d'Aurigny i at falde i englændernes kløer.

"Nej, der tager De vist fejl, mine herrer," stammede Saccard med falsk beskedenhed.

"Nå, nå, gør dig nu bare ikke til!" råbte Maxime spøgefuldt til ham. "I din alder er det da rigtig godt gjort!"

Den unge mand smed sin cigar fra sig og gik tilbage til den store salon. Her var der kommet flere gæster. Galleriet var fuldt af herrer i sorte kjoler, som stod og talte dæmpet sammen, og kjoler, som bredte sig hvide ud langs sofaerne. Tjenerne var allerede begyndt at byde is og punch rundt på sølvbakker.

Maxime, som ville tale med Renée, gik igennem salonen i hele dens længde; han vidste, hvor han skulle finde damerne. Ved galleriets anden ende fandtes som modstykke til rygeværelset et rundt værelse, som man havde indrettet til en

henrivende lille salon. Med sine tapeter, sine gardiner og dørforhæng av guldindvævet silke havde den en vellystig ynde, en original og udsøgt smagfuldhed. Lysekronens fint fordelte lys virkede som en symfoni i mol blandt alle disse sollyse stoffer. Det var, som om de mildnende stråler fra en solnedgang belyste en moden kornmark, når lyset slukkedes over Aubussontæppets mønster af visnende løv. Et med perlemor indlagt piano af ibenholt, to lave skabe, hvis spejle gengav en mængde kostbare nipsgenstande, et bord i Louis Seize-stil og et blomsterbord fyldt med smukke blomster var nok til at møblere værelset. Sofaer, lænestole, taburetter var beklædt med gylden silke, hvorover der var udspændt sorte silkebånd broderet med brogede tulipaner. Desuden var der en del andre lave stole i forskellige former, og forskellige slags elegante og bizarre varianter af taburetter. Man kunne ikke se noget som helst træværk på disse møbler; den silkebetrukne stopning dækkede alt. Sofaernes puder lå bløde og smidige skråt tilbage. Det var som tavse lejer, hvorpå man kunne sove og elske til den lysegule, sensuelle symfoni.

Renée elskede denne lille salon, som gennem en glasdør stod i forbindelse med det pragtfulde drivhus, der var bygget op ad husmuren. Om dagen tilbragte hun sine ledige timer herinde. Tapeternes gule changeringer fordunklede ikke hendes blonde hår, men forgyldte det med sælsomme flammer; hendes ansigt fremstod som i en strålekrans, lyserødt og hvidt som ansigtet hos en blond Diana, der var blevet vækket af morgensolen, og hun elskede uden tvivl dette rum, netop fordi det forhøjede hendes skønhed.

Nu havde hun trukket sig tilbage til det med sine fortrolige veninder. Hendes søster og tante var allerede gået; kun gæssene var tilbage i den store salon. Halvliggende i en sofa hørte Renée de betroelser, hendes veninde Adeline insinuerende og fnisende hviskede i hendes øre. Suzanne Haffner var meget omsværmet og opholdt sig midt i en gruppe unge herrer, som trængte hårdt ind på hende, uden at hun af den grund mistede noget af sin kyske smægten, sin udfordrende frækhed, der var nøgen og kold ligesom hendes skuldre. I et hjørne underviste fru Sidonie dæmpet en ung kvinde, som lyttede forsagt og uskyldsfuld på hende. Lidt længere borte stod Louise og talte med en lang, genert yngling, som rødmede, mens baron Gouraud ubesværet af lyset slumrede i sin lænestol, og midt blandt damernes fine ynde og slanke skikkelser fremviste sin fede vom og sit fedthvide ansigt. Et eventyragtigt lys bredte sig som en gylden byge over de som porcelænsagtige silketoiletter, diamantglimtende mælkehvide skuldre. En fløjteren stemme, en kurrende latter klingrede højt og krystalklart. Det var meget varmt. Langsomt bevægede vifterne sig som lige så mange vinger og spredte ved hvert pust moskusduften fra kjolelivene ud i den tunge luft.

Da Maxime viste sig på rummets tærskel, rejste Renée, som kun med et halvt øre havde lyttet til markisens historier, sig livligt og lod, som om hun havde pligter, hun måtte opfylde som værtinde. Hun gik ud i den store salon, hvor den unge mand fulgte hende. Der tog hun nogle skridt, trykkede hånd med et par gæster og trak så Maxime afsides.

"Nå!" sagde hun dæmpet med et ironisk smil, "slaveriet syntes dog ikke at være så tungt endda; det er vist ikke så

kedeligt at gøre kur til hende?"

"Jeg forstår ikke, hvad du mener," sagde den unge mand, der kom for at tale hr. de Mussys sag.

"Men det ser da ellers ud, som om jeg har gjort en fejl ved ikke at befri dig fra Louise. I går raskt til den, begge to."

Hun tilføjede med en slags forargelse:

"Det var upassende, som I opførte jer ved bordet!"

Maxime begyndte at le.

"Å ja! vi fortalte hinanden historier. Jeg kendte jo slet ikke tøsebarnet. Hun er rigtig morsom. Hun ligner en dreng."

Og da Renée stadig fremviste den misfornøjede mine hos en person, der er såret i sin moralske grundvold, tilføjede den unge mand, for hvem en slig ømfindtlighed hos hans stedmoder var noget ganske ukendt, fortroligt smilende:

"Ved du vel, mama, at jeg trykkede hendes knæ under bordet? For pokker da, man ved vel, hvordan man skal opføre sig mod sin tilkommende brud! Men jeg har noget mere alvorligt at sige dig. Hør … Du lytter, ikke sandt? …"

Han sænkede stemmen endnu mere:

"Ser du, sagen er den … hr. de Mussy er meget ulykkelig; det har han netop fortalt mig. Det er ikke min sag, kan du nok forstå, at forsone jer, hvis I er blevet uvenner. Men som du ved, kender jeg ham fra min skoletid, og eftersom han virkelig så meget ulykkelig ud, så lovede jeg ham at lægge et godt ord ind for ham hos dig …"

Han tav. Renée betragtede ham med et mystisk udtryk.

"Du svarer ikke?" vedblev han. "Nå, lige meget, nu har jeg i hvert tilfælde udrettet min opgave, og så må I se at komme overens, som I bedst kan … Men jeg synes virkelig, at du er

grusom. Det gør mig ondt for den stakkels dreng. I dit sted ville jeg i det mindste sende ham en hilsen og sige ham et par venlige ord."

Renée, som ufravendt havde betragtet Maxime med blikke, hvori en ild flammede op, svarede:

"Du kan sige til hr. de Mussy, at han keder mig."

Hun begyndte atter at gå langsomt rundt mellem grupperne, smilende, hilsende og med håndtryk til højre og venstre. Maxime stod et øjeblik overrasket tilbage og begyndte så at le lydløst for sig selv.

Han havde ingen hast med at bringe hr. de Mussy hendes svar, og slog et slag rundt i den store salon. Aftenen gik mod sin ende, lige så vellykket og lige så almindelig som alle andre aftener af samme slags. Klokken var hen ad tolv, og gæsterne var begyndt at gå en efter en. Da han ikke havde lyst til at gå til ro med et ubehageligt indtryk, besluttede han at opsøge Louise. Han passerede netop hoveddøren, da han i forstuen så den smukke fru Michelin, hvis mand netop omsorgsfuldt var ved at svøbe i en blå-og-lyserød aftenkappe.

"Han var henrivende, virkelig henrivende," sagde den unge kvinde. "Vi talte om dig under hele middagen. Han vil tale med ministeren; sagen afhænger imidlertid ikke alene af ham ..."

Da en tjener ved siden af dem hjalp baron Gouraud med dennes pels, hviskede hun til sin mand, idet han bandt båndene på hendes kappe:

"Det er den tykke olding, der afgør sagen! Han kan gøre, hvad han har lyst til i ministerierne. Vi må forsøge os i morgen hos Mareuils."

Hr. Michelin smilede, og førte sin hustru ud så forsigtigt som havde det været en skrøbelig og kostbar genstand, han bar under armen. Efter at Maxime med et blik havde overbevist sig om, at Louise ikke var i entreen, gik han lige hen til den lille salon. Der sad hun virkelig endnu, næsten alene tilbage, og ventede på sin fader, som måtte have tilbragt aftenen i rygeværelset med at tale politik sammen med de andre herrer. Damerne, markisen, fru Haffner, var gået. Der var ingen andre tilbage end fru Sidonie, som var ved at forklare hustruerne til nogle tjenestemænd, at hun var en stor dyreven.

"Ah! se, der har jo min lille mand," udbrød Louise. "Sæt dig her og fortæl mig, i hvilken lænestol papa er faldet i søvn. Han troede måske, at han allerede sad i deputeretkammeret."

Maxime svarede i samme tone, og de to unge begyndte igen at le højt, ligesom under middagen. Han sad på en meget lav taburet ved hendes fødder og tog endelig hendes hænder for at lege med hende, som med en god kammerat. I sin hvide, rødprikkede silkekjole, det høje livstykke, flade bryst og med sit lille grimme, smalle gadedrengehoved lignede hun virkelig også en dreng, der var forklædt som pige. Af og til forrådte imidlertid de slanke arme, den bøjede ryg en vis hengivenhed, og et varmt glimt kom til syne i hendes uskyldige blik, uden at hun dog i mindste måde rødmede over Maximes kærtegn. Og begge lo, som om de troede sig alene, uden at bemærke Renée, som stod halvt skjult i drivhuset og iagttog dem på afstand.

Synet af Maxime og Louise havde for et par sekunder siden pludselig standset Renée, idet hun gik gennem en af drivhusets gange, og havde fået hende til at stille sig skjult bag en busk. Rundt om hende udbredte drivhuset, som lignede skibet i en

kirke, med slanke jernpiller til at bære det buede glastag, med sin yppige vegetation, sin bladmasser, sine tætte lunde af grønt.

I drivhusets midte fandtes i jordhøjde et ovalt vandbassin, hvori de søgrønne vandplanter og de varme landes hele vandflora levede deres hemmelighedsfulde liv. Som et glimrende bælte omgav cyclanthus med sine høje, grønne fjerbuske springvandet, som lignede det afstumpede fundament til en kyklopisk søjle. Ved begge ender af bassinet hævede torneliaens mærkværdige buskværk sig med nøgne, knudrede grene, forvredne som syge slanger og med luftrødder, der lignede fiskesnører, frit ophængt i den tomme luft. Ved kanten udbredte en javansk pandanus sine grønlige blade med hvide striber, smalle som sværd, tornede og tandede som malajiske kris'er. Og tæt over vandoverfladen åbnede nymphaea'er deres rosa stjerner i de varme tåger, mens euryalaer lod deres runde, ligesom spedalske blade flyde rundt og se ud som forunderlige, med bylder dækkede frørygge.

I stedet for græs var vandbækkenet omgivet af en bred stribe selaginella. Denne dværgbregne dannede ligesom en tyk, bleggrøn, mosagtig måtte. Og på den anden side af den store cirkelformede gang hævede sig fire store trægrupper helt op til taget: de yndefulde, en smule hældende palmer udbredte deres vifter og deres runde kroner, hvorfra bladene hang ned, ligesom årer. der var udmattede efter en uendelig rejse i det blå, den store indiske bambus rejste sig rank og slank, og udsendte fra toppene en let bladregn. En ravenala, de rejsendes træ, udbredte sine vældige blade som kinesiske skærme, og i et hjørne udsendte en med frugter tungt belæsset bananpalme sine lange horisontale blade i alle retninger, hvorunder to

elskende bekvemt kunne skjule sig, når de trykkede sig ind til hinanden. I nogle indhug fandtes abessinske euphorbier, tornede, vanskabte lys, fulde af knolde og bylder, som afsondrer en giftig saft. Og under træerne var jorden dækket af lavtvoksende bregner, adiantum, pterider, som udbredte deres pyntelige kniplingsværk og fine, frynsede bladkanter. Forskellige arter af den noget højere alsophila bar deres sekskantede grene så regelmæssigt over hinanden, at man kunne ligne dem ved store fajanceskåle til opbevaring af en eller anden kæmpemæssig dessertfrugt. Trægrupperne var omgivet af en kant af begonier og caladium, de førstnævntes rynkede blade var prægtigt grøn- og rødfarvede, de sidste havde blade af form som lansespidser, hvide med grønne nerver, der lignede store sommerfuglevinger, sælsomme planter, hvis bladværk lever et ejendommeligt liv, og som bærer sygeligt dystre, blege blomster.

Bag træerne gik en noget smallere gang rundt i drivhuset. Her blomstrede på hylder i flere etager, som delvist skjulte varmerørene, forskellige typer af slægten maranta med deres sammenlagte blade, gloxinier med violette klokkeblomster, dracaenaer, der lignede lakerede sabelklinger.

Et af de mest charmerende træk ved denne vinterhave udgjordes dog af de i de fire hjørner anlagte grønne løvsale, dybe huler, som var dækket af tykke forhæng af klatreplanter. Her havde rigtige små urskove bygget mure af frodige grønt, uigennemtrængelige væv af stammer og smidige stængler, som sugede sig fast til grenene, dristigt svungne over det tomme rum og hængende ned fra hvælvingen som frynserne på et rigt udsmykket telt. En vaniljeblomst, hvis modne blomster

udsendte sin stærke duft, rankede sig omkring en lille mosbegroet portico; kokkelskorn beklædte de små piller med deres stribede blade; bauhiniaens røde klaser, blomsterne hos quisqualia, der hang ned som kæder af glasperler, strakte, snoede og sammenflettede sig som tynde slanger, endeløse og forvirrende i den dunkle, frodige skygge.

Under disse hvælvinger, mellem træstammerne, hang her og der i tynde jernkæder kurve med orkideer, disse den fri lufts sælsomme børn, som til alle sider fæstede deres knudrede, knoldede og afstumpede lemmer. Her var venussko, hvis blomster ligner en forunderlig tøffel med hælen kantet af guldsmedens vinger; fintduftende aerider og stanhopea med tigerstribede lyse blomster, som allerede på lang afstand lod ane sin duft, der lignede den rådne brise fra en rekonvalescents åndedrag.

Størst opmærksomhed tiltrak sig dog en stor kinesisk hibiscus, hvis vældige krone af blade og blomster dækkede hele den side af drivhuset, der vendte ind mod hotellet. Denne kæmpeplantes purpurfarvede blomster lever kun nogle få timer. Man kan sammenligne dem med en kvindes sanselige mund, der åbner og lukker sig, med de røde, svulmende og fugtige læber hos en vældig Messalina, der, skønt allerede kysset til blods, stadig bliver ved at åbne sig lystent og begærligt.

Renée stod skælvende i nærheden af bassinet midt i denne grønne overdådighed. Bag hende stirrede en stor sfinx af marmor, sammenkrøben på en granitblok, med hovedet vendt mod akvariet, med en kats vagtsomme og ondskabsfulde smil; med sine blankpolerede poter lignede den en mørk guddom for

hele dette tropiske stykke jord. Fra lampernes matslebne glaskupler sivede lyset ned gennem bladværket og dækkede det med mælkehvide pletter. Statuer, kvindehoveder, der var kastet tilbage i latter, anedes i buskadsets skygger, der gav deres overstadige morskab et forvredent, tvungent præg. I bassinets tykke, sovende vand spillede strålerne sælsomt og belyste de søgrønne former, som i det diffuse lys antog sære og vidunderlige gestalter. På ravenalaens glatte blade og latanaernes lakerede vifter udgød sig en flod af hvidt lys; en regn af lysstråler syntes at falde fra bregnernes fine kniplingeværk. Højt oppe mellem de slanke palmers dunkle kroner glitrede genskinnet fra drivhusets tagvinduer. Alt andet var indhyllet i mørke; de grønne grotter med deres forhæng af slyngplanter sank ind i de dybe skygger som sovende reptiler.

Renée stod tankefuld og iagttog Louise og Maxime. Det var ikke længere den frembrydende skumrings svævende drømme og ubestemte fristelser, som i Boulogneskovens alleer. Hendes tanker blev ikke mere vugget og dysset i søvn af hestenes jævne trav langs de mondæne græsplæner og lundene i parken, hvor de borgerlige familier spiser deres søndagsfrokost. Nu var hun grebet af en målrettet og brændende attrå.

Et uendeligt kærlighedsbehov, en tørst efter vellyst flød gennem det store rum, hvor de tropiske planters hede livssafter gærede. Renée blev et bytte for disse mægtige parringer i jorden, der rundt om hende avlede en yppig frodighed, umådelige, kolossale stammer og stængler; og dette ildhavs hede omfavnelse, denne naturens storslåede udvikling, denne vældige planteverden, som endnu bar floden i de indvolde, som fremførte og nærede den, opfyldte hende med en forvirring,

som grænsede til beruselse. Ved hendes fødder dampede bassinets varme vand, som blev mættet af de flydende planterødders safter og lod tunge dampe sænke sig som en kappe over hendes skuldre og varmede hendes hud, som blev hun berørt af en vellystig, fugtig hånd. Over sit hoved følte hun palmernes spil, de mørke blades aroma. Og endnu mere end den lumre luft, end det klare lys, ja mere end de store lysende blomster, som lignede grinende ansigter mellem bladene, overvældedes hun i særdeleshed af duftene. En uforklarlig, stærk, ophidsende parfume svævede i rummet, sammensat af tusinder af forskellige dufte: menneskesved, kvindernes åndedrag og hårets dufte; sødlige og fade briser, som næsten fremkaldte en afmagt, blev brudt af andre, skarpe, pestagtige og giftige. I denne duftenes sælsomme musik kom imidlertid stadig den hovedmelodi tilbage, som beherskede og kvalte alt andet, både vaniljens søde og orkideernes skarpe duft, denne menneskelige uddunstning, denne gennemtrængende og sanselige kærlighedsatmosfære, som om morgenen strømmer ud fra to unge ægtefolks lukkede soveværelse.

Renée støttede sig langsomt mod granitsoklen. I sin grønne satinkjole, med hals og hoved blussende af varmen og ligesom dugbestænkede af hendes diamanters klare vand, lignede hun en stor rød og grøn blomst, en af bassinets nymphaea'er, som var faldet i afmagt af varmen. I dette klartskuende øjeblik forsvandt for altid hendes gode forsætter, middagens beruselse steg hende til hovedet, arrogant, sejrende, fordoblet af drivhusets flammer. Hun tænkte ikke mere på nattens kølighed, som havde beroliget hende, på parkens mumlende skygger, der hviskende havde fortalt hende om ærbarhedens

fred. I hende vågnede følelsen hos en kvinde, der attrår, grillerne hos en kvinde, der lader sig gennemtrænge af sin attrå. Over hende smilede den store sfinx af sort marmor sit hemmelighedsfulde smil, som om den havde læst det langt om længe udtalte ønske, som hærdede dette døde hjerte, den længe flygtige attrå, dette "andet", som Renée forgæves havde ledt efter i vognens vuggen i den påfaldende nats askegrå tusmørke, og som nu pludselig i det skarpe lys i vinterhavens brændende hede var åbenbaret for hende ved synet af Louise og Maxime, som lo og morede sig hånd i hånd.

I dette øjeblik hørtes stemmer fra en tilgrænsende løvsal, hvor Aristide Saccard havde ført de herrer Mignon og Charrier hen.

"Nej, sandelig, hr. Saccard," sagde den sidstnævntes glatte stemme, "vi kan ikke købe den tilbage af Dem for mere end to hundrede francs kvadratmeteren."

Saccards skingre stemme indvendte:

"Men vi beregnede to hundrede og halvtreds francs til mig."

"Nå! så lad os sige to hundrede fem og tyve francs."

Stemmerne fortsatte, brutalt genlydende under palmerne, men gik kun som en tom buldren gennem Renées drøm, hvori en ukendt, brødefuld, hed nydelse som en svimmelhed rejste sig skarpere end alt, hvad hun hidtil havde smagt, det sidste bæger, der endnu var tilbage for hende at tømme. Hun var ikke længere træt.

Busken, bag hvilken hun halvvejs skjulte sig, var en forbandet gevækst, en tanghina fra Madagascar med store blade og hvidlige stilke, hvis mindste fiber destillerer en giftig mælkesaft. Og da Louise og Maxime lo allermest i den lille

salons gullige genskær, tog Renée uden at tænke med sine tørre, hårde læber en gren af den giftige busk, som netop befandt sig i højde med hendes mund, og bed i et af de bitre blade.

2

Aristide Rougon slog ned på Paris ikke længe efter den kuppet den 2. december som en rovfugl, der på lang afstand kan lugte en slagmark. Han kom fra Plassans, et underpræfektur i det sydlige Frankrig, hvor hans fader endelig havde haft held til at fiske en længe efterstræbt stilling som skatteopkræver op af begivenhedernes grumsede vande. Da han endnu var ganske ung havde han, efter at han som en tåbe havde stillet sig blot uden ære eller fordel, kunnet prise sig lykkelig over, at han var kommet helskindet op af dyndet. Nu kom han, ærgerlig over dette fejltrin og forbandende provinsen, talte om Paris med en sand ulveappetit og svor, "at han aldrig mere ville være så dum." Det hvasse smil, hvormed han ledsagede disse ord, fik på hans tynde læber en frygtelig betydning.

Han ankom i de første dage af 1852 og medbragte sin hustru Angèle, en blond og intetsigende person, som han indkvarterede i en lille, trang bolig ved Rue Saint-Jacques, ligesom et ubekvemt møbel, han gerne vil af med så snart som muligt. Den unge kone havde ikke villet skilles fra sin datter, den lille Clotilde, et fire års barn, som faderen gerne havde overladt besværet med til sin familie. Han havde imidlertid føjet sig efter Angèles ønske, dog med det vilkår, at deres søn Maxime, en dreng på elleve år, som hendes farmoder lovede at passe på, blev ladt tilbage i skolen i Plassans. Aristide ville have frie hænder; en hustru og en datter syntes ham allerede at være voldsomt tyngende byrder for en mand, som er fast besluttet på

at sætte over enhver forhindring uden hensyn til faren for at brække ryggen eller rulle på hovedet i mudderet.

Mens Angèle samme aften, som de ankom, pakkede kufferterne ud, fik han en uimodståelig trang til at udforske Paris og med en provinsboers grove sko betræde denne brændende varme jordbund, hvoraf han havde tænkt sig at lokke millioner. Han tog simpelt hen Paris i besiddelse. Han gik blot for at gå, vandrede afsted langs fortovene som var det et erobret land. Han så meget klart den strid, han skulle udkæmpe, og havde intet imod at sammenligning sig med dygtig indbrudstyv, som med list eller vold sætter sig i besiddelse af den fælles rigdom, som man ellers hidtil ondskabsfuldt har forholdt ham. Hvis han havde følt behov for at undskylde sig, ville han have påberåbt sig sine gennem ti år undertrykte ønsker, sit usle provinsliv, men i særdeleshed sine fejltrin, som han gjorde hele samfundet ansvarligt for. Men med den samme spænding som en spiller oplever, når han omsider lægger sine skælvende hænder på det grønne klæde, var han lutter glæde, en glæde, som han alene nød, hvori den misundeliges tilfredsstillelse og den endnu ikke straffede forbryders forhåbninger blandede sig. Luften i Paris berusede ham, i vognenes rumlen syntes han at høre stemmer ligesom Macbeth, som råbte til ham: "Du vil blive rig!" I næsten to timer gik han på denne måde gade op og gade ned, og smagte på vellysten hos et menneske, som giver helt og holdent plads for sine laster. Han havde ikke været i Paris siden det lykkelige år, han tilbragte der som studerende. Natten faldt på: hans drøm voksede i det skarpe lys, som cafeer og butikker kastede på

fortovet; han fortsatte uophørligt på sin vandring uden at vide, hvorhen hans skridt førte ham.

Da han endelig så op, befandt han sig midt i Faubourg Saint-Honoré. En af hans brødre, Eugène Rougon, boede i en gade i nærheden, Rue de Penthièvre. Da Aristide kom til Paris, regnede han stærkt med Eugène, som havde været en af de mest virksomme agenter ved statskuppet og nu var en hemmelig magtfaktor, en lille advokat, der var ved at vokse til en stor politiker. Som følge af en hos spillere almindelig udbredt overtro ville han imidlertid ikke henvende sig samme dag hos sin broder; han vendte langsomt tilbage til Rue Saint-Jacques og tænkte med hemmelig forargelse på Eugène, idet han betragtede sine klæder, der endnu var støvede efter rejsen, og søgte at trøste sig med sine drømme om rigdom. Men selv denne drøm var nu blevet forbitret. Han var blevet drevet ud på sin vandring i Paris af et behov for at brede sig, med samme glæde som hos en flittig butiksejer, han vendte hjem, ærgerlig over den lykke, han mente at se opfylde gaderne og endnu mere kamplysten ved forestillingen om den vilde kamp, hvor han skulle have den glæde at slå og snyde denne hob, som havde skubbet til ham på fortovene. Aldrig tidligere havde han kendt til en sådan lyst, en sådan attrå efter omgående nydelse.

Dagen efter gik han allerede fra morgenstunden til sin broder. Eugène beboede to store, kolde, sparsomt møblerede værelser, som gjorde et isnende indtryk på Aristide. Han havde forventet at finde sin broder omgivet af al tænkelig luksus. Denne sad og arbejdede ved et lille sort bord, og sagde blot smilende, med sin langsomme stemme:

"Nå, er det dig! Jeg ventede dig."

Aristide var meget gnaven. Han beskyldte Eugène for at have ladet ham vegetere, at han ikke engang havde givet ham en almisse i form af et godt råd, mens han sov sit liv hen i provinsen. Han ville aldrig kunne tilgive sig selv, at han var forblevet republikaner helt frem til den 2. december; det var hans åbne sår, hans stadige selvbebrejdelse. Eugène havde ganske roligt atter grebet sin pen. Da Aristide var færdig, sagde han:

"Bah! Alle fejl kan gøres gode igen. Du har jo hele fremtiden for dig."

Han sagde dette i en så bestemt tone og med et så gennemtrængende blik, at Aristide sænkede hovedet og følte, at hans broder læste i de allerdybeste kroge af hans sjæl. Eugène fortsatte med venlig ligefremhed:

"Du er kommet, for at jeg skal skaffe dig en stilling, ikke sandt? Jeg har tænkt på dig, men endnu ikke fundet noget passende. Du må forstå, at jeg jo ikke kan gøre dig til hvad som helst. Du har brug for en beskæftigelse, som tillader dig at fore din rede uden fare for dig selv eller for mig … Benægt det blot ikke, vi er alene, og kan roligt sige både det ene og det andet …"

Aristide fandt det passende at le.

"Å! jeg ved nok, at du er intelligent," fortsatte Eugène, "og at du ikke vil begå en ny, ufrugtbar dumhed … Så snart et gunstigt tilfælde viser sig, skal jeg tænke på dig. Hvis du indtil da har brug for penge, så kom til mig."

De talte endnu nogen tid om oprøret i Syden, hvorunder faderen havde vundet sit attråede embede. Mens de talte, klædte Eugène sig på. Da de efter at være kommet ud på gaden

skulle skilles, holdt han et øjeblik sin broder tilbage og sagde dæmpet:

"Du ville gøre mig en stor tjeneste ved ikke at vandre omkring i gaderne, men blive roligt hjemme og vente på den stilling, jeg lover dig. Det ville være meget ubehageligt for mig at finde min broder, der er ude for at søge tjeneste."

Aristide havde stor respekt for Eugène, som han mente var et ualmindelig godt hoved. Han kunne ikke tilgive ham hans mistro og heller ikke hans barske ligefremhed, men holdt sig imidlertid lydigt hjemme i Rue Saint-Jacques. Han var kommet til Paris med fem hundrede francs, som hans svigerfader havde lånt ham. Efter at rejseudgifterne var betalt, var der tre hundrede francs tilbage, som han klarede sig med en måned. Angèle spiste meget og fandt det desuden nødvendigt at skulle pynte på sin bedste kjole med nogle nye violette bånd. Denne måneds venten forekom Aristide en hel evighed. Han brændte af utålmodighed. Når han satte sig i vinduet og så, hvordan kæmpearbejderne gik for sig i Paris, blev han grebet af en afsindig lyst til at kaste sig ud i smeltediglen for med feberagtige hænder at ælte guldet som blødt voks. Han inddrak den endnu ubestemte brise, som den store by sendte ham, denne brise fra det nye kejserdømme, allerede fyldt med duften fra alkoverne og spillehusenes og nydelsernes varme vindpust. De lette dunster, der nåede ham, sagde ham, at han var på rette spor, at vildtet sprang foran ham, at den store kejserlige jagt, jagten på eventyr, kvinder, millioner, omsider var ved at begynde. Hans næsebor skælvede, hans sultne rovdyrinstinkt opfangede på en beundringsværdig måde de mindste

antydning af den parforcejagt, for hvilken byen snart skulle blive bytte.

To gange begav han sig til sin broder for at skynde på ham. Eugène tog vrissent imod ham, og gentog, at han ikke glemte ham, men at han måtte vente. Endelig fik han et brev med anmodning om at indfinde sig i Rue de Penthièvre. Han begav sig derhen med bankende hjerte som til et stævnemøde. Han fandt Eugène foran sit evige lille sort bord i det store kolde rum, der tjente ham til kontor. Så snart advokaten så ham, rakte han ham et stykke papir med ordene:

"Se her, jeg fik din sag klar i går. Du er udnævnt til gadeinspektørassistent ved Hôtel de Ville. Du får en årsløn på to tusinde fire hundrede francs."

Aristide stod ubevægelig. Han blegnede og tog ikke papiret, i den tro at hans broder spøgte med ham. Han havde håbet på en stilling til mindst seks tusinde francs. Eugène, som anede hvad der foregik i ham, vendte sig mod ham med armene over kors:

"Er du dum?" spurgte han en smule forarget. "Drømmer du måske tøsedrømme? Du ville gerne bebo en smuk lejlighed, have tjenere, spise godt, sove godt mellem silkelagener, more dig i armene på det første det bedste fruentimmer i et boudoir, som er blevet møbleret på få timer … Hvis vi lader dig og dine lige blive holdt på den måde, tømmer vi kasserne, før de overhovedet når at blive fyldte. Men så hav da for pokker en smule tålmodighed! Se, hvordan jeg lever, og gør dig i det mindste det besvær at bukke dig for at samle en formue op."

Han talte videre med dyb foragt om sin broders skoledrengsutålmodighed. I hans barske ord mærkede man en højere ærgerrighed, begæret efter magten; den naive attrå efter

penge måtte forekomme ham småborgerlig og barnlig. Han fortsatte med et listigt smil:

"Du har jo fortræffelige anlæg, og jeg skal ikke stille dig nogen hindringer i vejen. Sådanne folk som dig er uvurderlige, og vi har også tænkt os at søge vore venner blandt de mest begærlige. Vær kun ubekymret, vi vil holde åbent hus, og selv de mest sultne vil blive tilfredse. Det er jo dog i alle tilfælde den mest bekvemme måde at regere på .... Men vent dog i det mindste, til der er dækket op, og, hvis du tror på mig, så gør du dig den ulejlighed selv at hente maden i køkkenet."

Aristide forblev imidlertid lige mørk at se til. Hans broders elskværdige metaforer havde ikke held til at stemme ham i noget lysere humør. Eugène gav atter sin vrede luft.

"Jeg må vel så vende tilbage til, hvad jeg før har ment: du er en idiot ... For pokker! Hvad håbede du da på, hvad troede du, jeg skulle stille op med din dyrebare person? Du har jo ikke engang haft tålmodighed nok til at gøre dine jurastudier færdige; i løbet af ti år fik du gravet dig ned i en ussel stilling som skriver i et underpræfektur; nu kommer du så her med et afskyeligt rygte for at være republikaner, som kun har ladet sig omvende på grund af statskuppet. ... Tror du, at man måske kan blive minister med den slags karakterer ... Å! jeg ved nok, at du har din fordel i din vilde lyst til at komme frem ved ethvert tænkeligt middel. Det er en stor fortjeneste, det medgiver jeg, og det er netop af den grund, jeg har skaffet dig ansættelse ved Hôtel de Ville."

Han rejste sig og stak udnævnelsen i hånden på Aristide.

"Tag den," fortsatte han, "en dag vil du takke mig. Jeg har selv udvalgt den til dig, og ved nok, hvilken nytte du kan drage af

den … Du har blot at være vågen og høre efter. Hvis du er klog, vil du forstå at handle derefter … Og husk så vel på, hvad jeg nu til sidst vil sige dig: Vi går en tid i møde, hvor enhver formue vil være inden for rækkevidde. Tjen alle de penge, du vil, jeg giver dig lov til det; men gør blot ingen dumheder, ingen alt for støjende skandale, ellers lader jeg dig forsvinde."

Denne trussel gjorde den virkning, som løfterne ikke havde formået. Aristides feber blev atter optændt ved tanken om den formue, hans broder talte om. Han mente sig nu omsider sluppet løs i flokken med bemyndigelse til at kvæle enhver, så længe han gjorde det på lovlig vis og uden at de skreg alt for meget. Eugène gav ham to hundrede francs for at hjælpe ham igennem til sidst på måneden.

Så blev han eftertænksom.

"Jeg ville gerne ændre mit navn," sagde han endelig. "Du burde gøre det samme … Så kunne vi bevæge os mere frit og ikke stå hinanden i vejen."

"Som du vil," svarede Aristide roligt.

"Du behøver ikke at bekymre dig, jeg påtager mig den formalitet. … Vil du kalde dig Sicardot, bruge din hustrus navn?"

Aristide så op i loftet, gentog navnet og lyttede til stavelsernes klang:

"Sicardot … Aristide Sicardot … Nej, bestemt ikke, det lyder plumpt og lugter af bankerot."

"Så find på noget andet," sagde Eugène.

"Jeg vil foretrække Sicard, ganske kort," fortsatte den anden efter nogen tids tavshed. "Aristide Sicard … ikke så ilde … eller hvad? Måske lidt for jævnt."

Han funderede endnu eller øjeblik over det og udbrød så triumferende:

"Nu har jeg det, nu har jeg det … Saccard, Aristide Saccard! … med to c'er … Det klinger af penge i det navn; det lyder som når man tæller femfranc-stykker."

Eugène havde en ondskabsfuld form for humor. Da han tog afsked med sin broder sagde han leende:

"Ja, det er et navn, som passer lige godt til en forbryder og en millionær."

Nogle dage senere befandt Aristide sig i Hôtel de Ville. Der fik han at vide, at hans broder måtte have betydelig indflydelse for at kunne få ham ansat uden de sædvanlige prøver.

For ægteparret Saccard begyndte nu de små tjenestemænds ensformige liv. Aristide og hans hustru genoptog deres gamle vaner fra Plassans. Men de var lige blevet vækket af en drøm om hurtige rigdomme, og deres tarvelige liv blev kun tungere ved, at de betragtede det som en slags prøvetid, hvis længde de ikke kunne overskue. At være fattig i Paris er at være dobbelt fattig. Angèle fandt sig armoden med en blegsottig kvindes fatning: hun tilbragte hele dagen i sit køkken eller lå på gulvet og legede med sin datter, og beklagede sig aldrig, før hun nåede den sidste tyve-sous-mønt. Aristide derimod skar tænder af raseri i denne fattigdom, denne trange tilværelse, hvor han gik rundt som et vilddyr i bur. For ham var det en tid med ubeskrivelig lidelse; hans stolthed blødte, hans utilfredsstillede begær piskede ham til vanvid. Det var lykkedes for hans broder at blive valgt ind i den lovgivende forsamling for arrondissementet Plassans, det fik ham til at lide endnu mere. Han indså kun alt for godt Eugènes overlegenhed, til at han blot og bart kunne

misunde ham, men han beskyldte ham for ikke at gøre alt, hvad han kunne for ham. Flere gange tvang omstændighederne Aristide til at banke på hans dør for at låne lidt småpenge. Eugène lånte ham, hvad han bad om, men bebrejdede ham voldsomt for mangel på mod og vilje. Da blev Aristide endnu mere bitter og indesluttet, og svor aldrig mere at bede nogen om så meget som en sou, og han holdt ord. De sidste otte dage i måneden spiste Aristide gammelt, knastørt brød, og sukkede. Denne læretid fuldendte Saccards forfærdelige opdragelse. Hans læber blev endnu tyndere; han var ikke så dum mere, at han drømte højt om sine millioner; hans magre person blev stum og udtrykte kun én vilje, en fiks idé, som altid og bestandig optog ham. Når han ilede fra Rue Saint-Jacques til Hôtel de Ville, lød hans skæve hæle bittert mod fortovet, og han knappede sin luvslidte overfrakke tæt om sig som en rustning af had, mens hans væselnæse vejrede mod gadeluften. Det var det misundelige armods markerede ansigt, man så løbe rundt i Paris' gader med sin plan til om at skaffe sig rigdom og sin drøm om at gøre den til virkelighed.

I begyndelsen af 1853 blev Aristide Saccard udnævnt til fastansat gadeinspektør med en løn på fire tusinde fem hundrede francs. Denne lønforhøjelse kom i rette tid: Angèle faldt dagligt af på den, den lille Clotilde var bleg og gennemsigtig. Han beholdt sin trange toværelseslejlighed med et spisebord af valnød og sovekammermøbler af mahogni og blev ved at føre et strengt sparsomt liv, undgik at sætte sig i gæld og ville ikke lægge hånd på andres penge, førend han kunne begrave hånden helt op til albuen i dem. Han snød på denne måde sine instinkter, foragtede de få ekstra sous, der

faldt på hans vej, og var stadig altid på lur. Angèle derimod følte sig fuldkommen lykkelig. Hun købte sig nogle beskedne smykker og spiste kød hver dag. Hun forstod ikke sin mands stumme vrede eller grunden til hans dystre miner, som hos en mand, der søger at løse et forfærdelig svært problem.

Aristide fulgte Eugènes råd: Han lyttede og iagttog. Da han endelig kom hen til sin broder for at takke ham for sin udnævnelse, forstod denne den forandring, han var undergået, og roste ham for, hvad han kaldte hans gode holdning. Tjenestemanden, som inderst inde fortæredes af misundelse, var blevet smidig og indsmigrende. I løbet af få måneder var han blevet en fremragende skuespiller. Hele den snuhed, der er karakteristisk for folk fra det sydlige Frankrig, gjorde sig gældende, og han drev sin kunst så vidt, at hans kammerater i Hôtel de Ville betragtede ham som en rar fyr, som gennem sit familieskab med en deputeret på forhånd var sikret at stige til en betydelig stilling. Dette familieskab skaffede ham også hans foresattes velvilje. På denne måde kom han til at opnå en vis autoritet, som overgik den betydning, hans stilling gav ham, og tillod ham at åbne visse døre og stikke næsen i visse arkiver, uden at man tog hans nærgåenhed ilde op. I et par år så man ham løbe rundt i alle værelser, tyve gange om dagen komme op for at tale med en kammerat, bære en meddelelse fra et sted til et andet, foretage en vandring gennem samtlige kontorer, evindelige endeløse promenader, som fik hans kammerater til at sige: "Den Satans provençaler! Han kan da heller ikke holde sig i ro; han har kviksølv i benene!" Hans nærmeste venner anså ham for at være en dagdriver, og vor helt lo, når de beskyldte ham for kun at have en tanke i hovedet, nemlig at snyde

statsforvaltningen for et par minutter. Han begik aldrig den fejl at lytte ved dørene, men havde sin egen måde at åbne en dør på, gå igennem rummet med et dokument i hånden og en tankefuld mine, så langsomt og regelmæssigt, at ikke et ord af, hvad der blev sagt, undgik ham. Det var en genial taktik; til sidst ulejligede man sig ikke engang med at afbryde samtalen, når denne flittige tjenestemand gik gennem et skyggerne i udkanten af et værelse og tilsyneladende udelukkende var optaget af sine egne gøremål. Han brugte også en anden metode; han var overordentlig tjenstvillig, og tilbød at hjælpe sine kammerater, hvis de var kommet bagud med noget arbejde, og så studerede han de registre og dokumenter, han kom over med den største iver. Men hans bedste nummer var at gøre sig gode venner med kontorbetjentene. Han gik ligefrem så vidt, at han gav dem hånden. Han indlod sig i samtale med dem, lo med dem, fortalte dem historier og skaffede sig lidt efter lidt deres fortrolighed. De rare mennesker holdt vældig meget af ham, og sagde: "Ja Saccard, han er da i hvert fald ikke storsnudet." Når en skandale var under opsejling, var han den første, der fik noget at vide. På denne måde havde Hôtel de Ville efter to års forløb ingen hemmeligheder for ham. Han kendte hele personalet lige ned til den laveste lygtetænder og alle dokumenter lige til vaskerkonernes regninger.

På denne tid udgjorde Paris for en person som Aristide Saccard et overordentlig interessant skuespil. Kejserdømmet var netop proklameret efter den berømmelige rejse, hvorunder prins-præsidenten havde held til at fyre op under entusiasmen i nogle bonapartistisk sindede departementer. I deputeretkammeret og aviserne herskede der dyb tavshed. Det

atter engang reddede samfund ønskede sig til lykke, hvilede ud og hengav sig til en glædesrus, da der jo nu var en stærk regering, der beskyttede og befriede det fra besværet med at tænke og holde på sine rettigheder. Samfundets største bekymring bestod nu i at vide, på hvilken måde man lettest skulle slå tiden ihjel. Ifølge Eugène Rougons glimrende udtryk havde Paris sat sig til bords og spøgte nu muntert og utvungent ved desserten. Politik var skræmmende, som et farligt lægemiddel. De trætte sjæle lagde sig efter fornøjelse og forretning. De, som ejede noget, fandt deres penge frem fra deres gemmesteder, og de, som intet ejede, søgte i de mørke kroge efter glemte skatte. Og under al tummelen mærkedes en dump skælven, en voksende støj af fem-francs-stykker, klingrende kvindelatter, den endnu utydelige klirren af tallerkener og en mumlen af kys. I den store stilhed, den nye regerings ensartede ro opstod alskens lokkende rygter, gyldne og vellystige løfter. Det var, som gik man forbi et af disse små huse med tæt tiltrukne gardiner, bag hvilke man kun kunne ane skygger af kvinder og hvor man hørte guldet klingre på kaminernes marmorhylder. Kejserdømmet var i færd med at gøre Paris til hele Europas glædeshus. Denne håndfuld eventyrere, der havde stjålet en trone, havde brug for en eventyrlig regering, dunkle forretningsaffærer, solgte samvittigheder, købte kvinder og en gedigen, altgennemtrængende forsumpelse. Og i byen, hvor det i december udgydte blod næppe var nået at tørre ind, fremtrådte og voksede – visselig endnu temmelig usikkert og frygtsomt – denne glædesrus, som skulle slynge landet ned i de vanærede og fordærvede nationers pøl.

Allerede fra første stund mærkede Aristide Saccard spekulationens flod nærme sig, hvis skum snart skulle komme til at dække hele Paris. Han fulgte dens fremskridt med spændt opmærksomhed. Han befandt sig lige midt i den varme guldregn, som faldt på byens huse. Under sine stadige strejftog i Hôtel de Ville havde han opdaget den omfattende plan til Paris' rekonstruktion, planen for nedrivningerne, de nye gader og improviserede bydele, denne formidable spekulation i køb og salg af grunde og huse, som i alle byens fire hjørner gav stof til strid og den vildeste luksus. Fra dette øjeblik havde hans virksomhed et mål. Og han blev til "den rare fyr". Han begyndte tilmed at blive federe og løb ikke mere rundt på gaderne som en mager kat på jagt efter bytte. På kontoret blev han mere snaksalig og forekommende end nogensinde før. Hans broder, hos hvem han aflagde en slags officielle besøg, gratulerede ham til på en så heldig måde at have gjort brug af hans råd. I begyndelsen af 1854 betroede Saccard ham, at han havde flere forretninger i kikkerten, men havde brug for temmelig store forskud.

"Det må man jo så se at skaffe sig," sagde Eugène.

"Du har ret, det må man jo," svarede han uden mindste tegn på surhed og tilsyneladende uden at mærke, at hans broder nægtede at skaffe ham disse første forskud.

Alle hans tanker vendte sig nu mod fremskaffelsen af disse første midler. Han havde fattet sin plan og lod den for hver dag modne mere og mere.

Men de første tusinder af francs var intetsteds at finde.

Hans vilje blev dog ikke lammet af den årsag; han så kun andre i øjnene med et mere gennemtrængende og nervøst blik

end tidligere, som om han søgte en långiver i den første, den bedste, han mødte. Derhjemme førte Angèle stadig sit fordringsløse, lykkelige liv, mens han lurede på en gunstig lejlighed, og hans tidligere godmodige smil blev stadig mere bittert efterhånden som denne lejlighed lod vente på sig.

Aristide havde en søster i Paris. Sidonie Rougon havde giftet sig med skriveren hos en advokat i Plassans, som sammen med hende var flyttet til Paris for at forsøge sig med at handle med sydfrugter i Rue Saint-Honoré. Da hendes broder fandt hende, var manden forsvundet og butikken havde været lukket i lang tid. Hun boede ved Rue du Faubourg-Poissonnière i en lille førstesals lejlighed, der bestod af tre værelser. Hun lejede også butikken i stueetagen, som lå under hendes lejlighed, et lille, hemmelighedsfuldt etablissement, hvor hun gav sig udseende af at handle med kniplinger. I vinduet hang der da virkelig også på et par forgyldte tene nogle meter guipure- og valenciennekniplinger, men i forretningens indre, som man for dets blanke vægfyldningers skyld kunne have kaldt en slags dagligstue, fandtes intet spor af varer. Døren og vinduet var udstyret med lette forhæng, som beskyttede butikken mod nysgerrige forbipasserendes blikke og fuldendte dens diskrete og tilbagetrukne præg, som atriet til et eller andet ukendt tempel. Man så sjældent en kunde træde ind hos fru Sidonie; som oftest var dørhåndtaget ligefrem fjernet. For naboerne forklarede hun, at hun selv gik ud og falbød sine kniplinger til rige damer. Det var kun lejlighedens indretning, der havde formået hende til at leje butikken og førstesalen, som stod i forbindelse med hinanden gennem en trappe, der var skjult i muren. Kniplingshandlersken var virkelig altid ude; man så hende

mindst ti gange om dagen gå ud og komme hjem med et geskæftigt ansigtsudtryk. For resten holdt hun sig ikke udelukkende til handelen med kniplinger; hun drog også nytte af førstesalen, som hun fyldte med alskens ting og sager, som hun skrabede sammen fra Gud ved hvor. Der havde hun solgt gummiartikler, som f.eks. regnkapper, skotøj, seler osv., så var det en ny olie, der skulle fremme hårvæksten, hun havde til salg, ortopædiske anordninger, og en automatisk kaffekoger, en patenteret opfindelse, hvis afsætning voldte hende en del hovedbrud. På den tid, hvor hendes broder opsøgte hende, solgte hun klaverer; hele lejligheden var proppet med disse instrumenter, ja, der var klaverer selv i hendes soveværelse, for resten et særdeles pynteligt indrettet værelse, som stak svært af mod den blandede landhandel i de to andre værelser. Hun drev sine to forretninger fuldstændig metodisk; de kunder, der kom for at købe varerne i lejligheden, gik ind og ud af en vognport, som huset havde ud mod Rue Papillon; man måtte kende hemmeligheden med den lille trappe for at kunne forstå kniplingshandlerskens dobbeltforretning. På førstesalen hed hun fru Touche med sin mands navn, mens hun på butiksdøren kun havde sat sit fornavn, hvorfor hun da også i kvarteret kaldtes "Fru Sidonie".

Fru Sidonie var femogtredive år, men klædte sig så ligegyldigt og var så lidet kvindelig i holdning og opførsel, at man skulle tro, hun var meget ældre. Sandt at sige havde hun ingen alder. Hun bar altid en sort kjole med hvide sømme, krøllet og falmet, som mindede om den slags slidte advokatkapper, man kunne se ved domstolene. Hun bar en sort hat, som gik langt ned i panden og skjulte hendes hår, og med

dette udstyr samt et par grove sko vandrede hun omkring i gaderne med en lille kurv på armen, hvis håndtag var repareret med sejlgarn. Denne kurv, der aldrig forlod hende, var en hel verden i sig selv. Når hun åbnede den, fandt man i den allehånde prøver, notesbøger, tegnebøger, og i særdeleshed bundtevis af stemplet papir, hvis ulæselige skrift hun tolkede med særegen dygtighed. Hun forenede i sin person en mægler og en retsbetjent. Hun levede af uindfriede veksler, stævninger og småærinder; når hun havde solgt for ti francs pomade eller kniplinger, så indsmigrede hun sig hos kunden, blev dennes forretningsfører, besøgte på hendes vegne jurister, advokater og dommere. Uger i træk gik hun rundt med indstævninger og retsdokumenter i sin kurv og gjorde sig et vældigt besvær, gik fra den ene ende af Paris til den anden, altid i samme lille jævne trav, uden nogensinde at tage en vogn. Det var svært at sige, hvilke fortjenester hun havde af denne næringsvej; hun drev den først og fremmest af smag for tvivlsomme affærer, kærlighed til domstolstvistigheder; desuden skaffede den hende en mængde små fordele: middage, som hun blev indbudt til af Gud og hvermand, femfrancs-mønter, som hun fandt hist og her. Men den bedste indtægt var imidlertid alle de betroelser, man gav hende overalt, og som bragte hende på sporet af mangen en god forretning og mangen en indbringende gevinst. Eftersom hun levede det meste af sit liv hos andre og af andres anliggender, blev hun et levende register over udbud og efterspørgsel. Hun vidste, hvor der fandtes en datter, som det var nødvendigt at få bortgiftet i en fart; en familie, som havde brug for tre tusind francs; en ældre herre, som nok ville udlåne tre tusind francs, dog mod fuldgod sikkerhed og til en høj

rente. Hun kendte også til mere ømfindtlige sager: et blond fruentimmers sorger, hvis mand ikke forstod hende, og som længtes efter at blive forstået; det hemmelige ønske hos en god moder, som gerne ville have sin frøken datter fordelagtigt anbragt; smagen hos en baron, som holdt af små middage med meget unge piger. Og med et vagt smil udbød hun disse udbud og efterspørgsler; hun gik gerne to mil for at føre de rette personer sammen, sendte baronen til den gode moder, overtalte den gamle herre til at låne tre tusind francs til den nødstedte familie, fandt trøst til det blonde fruentimmer, og en mindre nøjeregnende mand til pigen, som skulle giftes straks. Hun drev også større forretninger, som hun åbent kunne omtale og som hun tudede ørerne fulde af hos alle, der kom i berøring med hende: en langvarig retssag, som en ruineret adelsfamilie havde givet hende til opgave at føre, og en gæld, som England havde pådraget sig til Frankrig på Stuarternes tid, og hvis samlede sum med rente og renters rente nu beløb sig til næsten tre milliarder francs. Denne sag var hendes kæphest; hun forklarede den med en overflod af detaljer, gav et helt kursus i historie, hvorunder hendes ellers slappe og voksgule kinder blev farvet røde af entusiasme. På sin vej fra et ærinde hos en retsbetjent og et besøg hos en veninde kunne hun fra tid til anden nå at sælge en kaffekoger, en gummikappe, nogle alen kniplinger eller udleje et klaver. Det var hendes mindste bekymringer. Så ilede hun hjem til sin butik, hvor en kvindelig kunde havde aftalt et møde med hende for at tage et parti chantillykniplinger i øjesyn. Den kvindelige kunde kom og gled som en skygge ind i den tyste, dunkle butik. Og det hørte ikke til sjældenhederne, at en herre, som gik ind ad porten ved Rue

Papillon, kom på samme tid for at bese fru Touches klaverer ovenpå.

Hvis fru Sidonie ikke blev rig, så skyldtes dette, at hun ofte arbejdede af kærlighed til kunsten. Ligesom hun elskede retsprocessen for processens egen skyld og glemte sine egne forretninger for andres, således lod hun sig flå af retsbetjentene, hvilket for øvrigt forskaffede hende en del fornøjelser, som kun proceslystne personer kender til. Kvinden i hende døde; hun var ikke mere andet end en budbringer, en agent, som time efter time travede rundt i Paris med sin legendariske kurv fyldt til randen med de mest tvivlsomme handelsvarer, solgte lidt af hvert, drømte om millioner og milliarder, og forsvarede en favoritkunde hos fredsdommeren i et anliggende om ti francs. Lille, mager, bleg, altid iført sin evindelige sorte kjole, som man kunne tro var fremstillet af en forsvarsadvokats toga, var hun skrumpet sammen til uigenkendelighed, og når man så hende kile afsted langs husmurene, kunne man have taget hende for en stik-i-rend-dreng forklædt som pige. Hendes ansigt havde den samme sygelige bleghed som stemplet papir. Over hendes læber svævede et udslukt smil, mens hendes blik syntes at fortabe sig i det virvar af forretninger og underhandlinger af alle mulige slags, som hendes hjerne var opfyldt med. For øvrigt optrådte hun fordringsløst og frygtsomt, med et ubestemt præg af både skriftestol og børneværelse; hun var mild og moderlig som en nonne, der havde afstået fra verdens forfængelighed og følte medlidenhed med hjertets sorger. Hun talte aldrig om sin mand, lige så lidt som om sin barndom, sin familie og sine interesser. Kun én eneste ting solgte hun ikke, og det var sig

selv, ganske vist ikke, fordi hun nærede nogen betænkeligheder i den retning, men fordi tanken om en sådan handel ikke kunne falde hende ind. Hun var tør som en regning, kold som en uindfriet veksel, i grunden fuldstændig ligeglad og brutal som en inkassator.

Saccard, som jo kom direkte fra provinsen, havde til at begynde med haft svært ved at fatte den dybere finesse ved fru Sidonies mangesidede virksomhed. Eftersom han jo havde studeret jura i et årstid, talte hun en dag med ham om de tre milliarder med et udtryk af stor alvor, hvilket fik ham til at fatte en lav mening om hendes begavelse. Hun kom og undersøgte lejligheden ved Rue Saint-Jacques, målte Angèle med et blik og kom siden ikke oftere end hendes forretninger førte hende der hen i nærheden, og hun oplevede et behov for at tale med nogen om sine tre milliarder. Angèle troede på historien om den engelske gæld. Mæglersken besteg sin kæphest og lod den i en stiv time gøre sådanne kaprioler, at guldet nærmest strømmede ind fra alle verdenshjørner. Dette var revnen i denne smidige og praktiske forstand, det stille vanvids vuggesang i hendes ellers til usle småkneb viede liv, den magiske formular, hvormed hun både berusede sig selv og de mest lettroende blandt sine kunder. Fordi hun var fuldt og fast overbevist om sagen, omtalte hun til sidst de tre milliarder som om det var en personlig formue, dommerne nok før eller siden ville lade hende nyde godt af, noget som spredte en formidabel stråleglans om hendes sølle gamle hat, hvorpå nogle afblegede violblomster hang og nikkede på deres slidte messingstilke, hvis metalglans skinnede igennem. Angèle gjorde store øjne. Flere gange talte hun fuld af beundring og agtelse med sin

mand om sin svigerinde, og erklærede, at fru Sidonie måske en skønne dag ville gøre dem rige. Saccard trak på skuldrene; han havde aflagt et besøg i butikken og lejligheden i Faubourg-Poissonnière og havde ikke fundet andet der end udsigten til en konkurs. Han ville gerne vide, hvad hans broder Eugène tænkte om deres søster, men denne blev med ét helt alvorlig og indskrænkede sig til at svare, at han aldrig havde besøgt hende, at han vidste, hun skulle være meget begavet, men fandt måske familieskabet en smule kompromitterende. Da Saccard nogen tid efter igen kom til Rue de Penthièvre, syntes han imidlertid, at han så fru Sidonies sorte kjole komme ud fra hans broder og hastigt ile afsted langs husmuren. Han løb efter hende, men kunne ikke finde den sorte kjole igen. Mæglersken havde en af den slags intetsigende skikkelser, som forsvinder i mængden. Aristide blev eftertænksom, og fra da af studerede han sin søster med mere opmærksomhed. Det varede da heller ikke længe, før han kom under vejr med det uhyre arbejde, som hvilede på dette lille, blege og ubetydelige væsen, hvis hele udseende lod så intetsigende. Han fik ligefrem agtelse for hende. Hun var en ægte Rougon. Han opdagede den pengebegærlighed, den rænkelyst, som udmærkede familien; hos hende var det fælles temperament, takket være de omgivelser, hvor hun var blevet voksen, takket være Paris, hvor hun hver morgen måtte søge det sorte brød, hun spiste til aften, udartet og havde frembragt denne sælsomme sammensætning af kønsløs kvinde, forretningsmand og koblerske.

Da Saccard havde fattet sin plan og begyndte at søge efter midler til at gøre den til virkelighed, tænkte han naturligvis på sin søster. Hun rystede på hovedet, sukkede og talte om de tre

milliarder. Men tjenestemanden ville ikke høre tale om hendes dårskaber og gav hende en ordentlig opsang, hver gang hun vendte tilbage til Stuarternes gæld; denne drøm forekom ham at vanære en så glimrende praktisk forstand. Fru Sidonie tålte hans mest ondskabsfulde satire uden at lade sig rokke i sin overbevisning, og erklærede derefter meget tydeligt, at han ikke ville få en sou, når han ikke kunne stille med nogen sikkerhed. Denne samtale førtes udenfor Børsen, hvor hun var på vej for at spekulere med sine sparepenge. Hver dag ved tretiden kunne man være sikker på at træffe hende ved gitteret, til venstre, på den side af Børsen, hvor postkontoret ligger. Der tog hun imod en mængde besynderlige og tvivlsomme personager af samme slags som hende selv. Hendes broder skulle netop til at forlade hende, da hun i et trøstesløst tonefald mumlede: "Ak! Hvis du bare ikke var gift!" Denne beklagelse, hvis fulde og egentlige betydning Saccard afstod fra at spørge hende om, gjorde ham noget tankefuld.

Der gik flere måneder, og Krimkrigen blev erklæret. Paris, som ikke lod sig forstyrre af en så fjern krig, hengav sig med endnu større iver til spekulationer og skøger. Saccard iagttog med knyttede næver det voksende spekulationsraseri, som han havde forudset. I denne kæmpesmedje, hvor hamrene smedede guldet på ambolten, fortæredes han af had og utålmodighed. Vilje og intelligens hensatte ham i en sådan spænding, at han levede ligesom i en drøm, som en søvngænger, der går rundt på tagene, drevet af en fiks idé. Derfor blev han også meget overrasket og ærgerlig ved en aften at finde Angèle syg og sengeliggende; hans hjemmeliv, der var gået sin vante gang som et urværk, blev forstyrret, og dette irriterede ham, som var

det en særlig velberegnet ondsindethed af skæbnen. Den stakkels Angèle klagede sagte; hun havde forkølet sig. Da lægen kom, så han meget urolig ud, og fortalte på vej ud Saccard, at hans hustru havde fået lungebetændelse, og at han ikke kunne svare for udfaldet. Fra dette øjeblik passede tjenestemanden den syge uden vrede; han gik ikke mere til sit arbejdsværelse, men blev hos hende, iagttog hende med et uforklarligt udtryk, når hun sov, højrød i ansigtet og gispende efter vejret af feber. Trods sine mange gøremål fandt fru Sidonie dog tid til hver aften at komme og tillave forskellige dekokter, som hun påstod havde fremragende egenskaber. Til hele sin øvrige virksomhed føjede hun nu yderligere den at være kaldet som sygeplejerske, fortrolig med lidelse og lægemidler og de hjerteskærende samtaler, der føres omkring et dødsleje. Hun lod til at have fattet et ømt venskab for Angèle; hun elskede kvinderne med en virkelig kærlighed og tusinde kærtegn, uden tvivl for den fornøjelses skyld, de beredte mændene, og behandlede dem med den samme omsorgsfulde opmærksomhed, som købmænd tilegner kostbarheder i deres lagre, kaldte dem "min skat, mit søde barn", kærtegnede dem som en elsker genstanden for sin ømme flamme. Skønt Angèle tilhørte en art af kvinder, hun ikke kunne drage nogen nytte af, kærtegnede hun hende som alle de andre af vane og tilbøjelighed. Da den unge kvinde blev sengeliggende, blev fru Sidonies hengivenhed ligefrem rørende, og hun ligesom opfyldte sygeværelset med sin opofrende hengivenhed. Hendes broder så hende komme og gå med sammenpressede læber og ligesom hensunken i tavs smerte.

Sygdommen forværredes. En aften meddelte lægen dem, at den syge ikke ville overleve natten. Fru Sidonie var kommet tidligt og så tankefuld på Aristide og Angèle med halvt lukkede øjne, hvori af og til et lyn flammede op. Da lægen var gået, skruede hun ned for lampen, og en dyb tavshed opstod. Døden gjorde langsomt sit indtog i det varme og lumre sygeværelse, hvor den døendes uregelmæssige åndedrag hørtes som den ujævne tikken fra et urværk, der er ved at bryde sammen. Fru Sidonie fremstillede ikke flere dekokter, men lod sygdommen fuldbyrde sit værk. Hun havde sat sig foran kaminen ved siden af sin broder, som rodede op i ilden med feberagtige bevægelser, mens han ufrivilligt så hen mod sengen. Ligesom bedøvet af den tunge luft gik han ind i det tilstødende værelse. Der havde man lukket den lille Clotilde inde, som ganske artigt legede med sin dukke, siddende på en stump af et tæppe. Hans datter smilede til ham, da fru Sidonie kom efter ham, trak ham ind i et hjørne, talte til ham med dæmpet stemme. Døren var forblevet åben. Man hørte den døendes lette rallen.

"Din stakkels hustru," snøftede mæglersken, "jeg tror, at alt er forbi. Du hørte nok, hvad lægen sagde?"

Saccard svarede ikke, men bøjede sørgmodigt hovedet.

"Hun var så god," vedblev den anden, og talte, som om Angèle allerede var død. "Du kan måske finde rigere kvinder, mere verdenserfarne, men du vil aldrig finde et sådant hjerte."

Idet hun tav for at tørre øjnene, syntes hun at lede efter en undskyldning for at skifte emne.

"Du har noget, du vil fortælle mig?" spurgte Saccard.

"Ja, jeg har beskæftiget mig den sag, du ved nok, og tror, at jeg har fundet … Men netop i dette øjeblik … Tro mit, mit hjerte

er ved at briste."

Hun tørrede atter øjnene. Saccard lod hende roligt fortsætte uden at sige et ord. Så besluttede hun sig for at tale.

"Der er denne unge pige, som man gerne vil have gift straks," sagde hun. "Det kære barn har været uheldig. En tante er parat til at give et tilbud ..."

Hun afbrød og begyndte atter at jamre og græde, mens hun talte, som hun stadig beklagede den stakkels Angèle. Det var en måde at gøre hendes broder utålmodig på, og få ham til at spørge, så hun ikke selv skulle bære hele ansvaret for det tilbud, hun var kommet for at give ham. Og tjenestemanden blev da virkelig også irriteret.

"Så, kom nu ud med, hvad du vil sige!" udbrød han. "Hvorfor vil man have den unge pige gift?"

"Hun havde forladt kostskolen," fortsatte mæglersken klagende, "en mand styrtede hende i ulykke ude på landet hos en af hendes veninders forældre. Hendes fader fik for kort tid siden rede på hendes tilstand og ville dræbe hende. For at redde det stakkels barn, gjorde tanten sig til hendes medskyldige, og derpå fortalte de i samdrægtighed hendes fader, at den skyldige var en hæderlig fyr, som ikke ønskede andet end at få lov til at godtgøre et øjebliks forvildelse."

"Så," sagde Saccard overrasket og ligesom vredt, "vil denne mand fra landet vel også gifte sig med den unge pige?"

"Nej, det kan han ikke, han er gift i forvejen."

Der blev stille. Angèles rallen lød nu endnu mere smertefuld end tidligere. Den lille Clotilde legede ikke længere, men betragtede fru Sidonie og sin fader med sine store, tankefulde

barneøjne, som om hun havde forstået, hvad de talte om. Saccard begyndte at stille nogle korte spørgsmål.

"Hvor gammel er den unge pige?"

"Nitten år."

"Og forbrydelsen?"

"Tre måneder. Det vil sikkert blive en dødfødsel."

"Og familien er rig og respekteret?"

"Gammel borgerlig slægt. Faderen har været dommer; der er en betydelig formue."

"Hvor meget vil tanten ofre på sagen?"

"Hundrede tusind francs."

Der blev atter stille. Fru Sidonie snøftede ikke længere, nu var det forretningerne, det drejede sig om, og hendes stemme antog den metalliske klang hos en sælgerske, der pranger om prisen på en brugt kjole. Hendes broder betragtede hende stjålent, og tilføjede så med en vis tøven:

"Og dig, hvad skal du have?"

"Det må vi tale om senere," svarede hun. "Du kan altid gøre mig en tjeneste en anden gang."

Hun ventede nogle sekunder, og da han ikke sagde noget, spurgte hun ham lige ud:

"Nå! Hvad beslutter du dig til? De stakkels kvinder er fortvivlede. De vil gerne komme en skandale i forkøbet. De har lovet, at de vil fortælle faderen den skyldiges navn i morgen … Hvis du antager tilbuddet, skal jeg sende dem et af dine visitkort med et bybud."

Saccard syntes at vågne af en drøm; det gav et ryk i ham, og han vendte sig ængstelig mod rummet ved siden af, hvor han mente at have hørt en let støj.

"Men jeg kan ikke," sagde han ængstelig, "du ved jo, at jeg ikke kan ..."

Fru Sidonie så skarpt på ham med et koldt blik fyldt af foragt. Rougonernes blod, hele hans brændende tørst efter guld, gik ham atter til hovedet. Han tog et visitkort fra sin tegnebog og gav det til sin søster, som lagde det i en kuvert, efter at hun omhyggeligt havde skrevet adressen. Derpå gik hun. Klokken var knap ni.

Da Saccard var blevet alene, lagde han panden mod den kolde vinduesrude. Han forglemte sig så vidt, at han begyndte at tromme med fingrene mod ruden. Natten var imidlertid så sort; mørket derude samlede sig til så sælsomme masser, at han følte sig ubehagelig til mode, og mekanisk vendte han tilbage til det værelse, hvor Angèle lå for døden. Han havde glemt hende og blev forfærdelig rystet, da han opdagede, at hun havde sat sig halvvejs op i sengen. Hendes øjne var vidåbne, og et nyt liv syntes at farve hendes kinder og læber. Den lille Clotilde, som stadig holdt fast i sin dukke, havde sat sig på sengekanten. Så snart hendes fader havde vendt ryggen til, havde hun hastigt sneget sig ind i det rum, hvorfra man havde holdt hende borte, og som hendes barnligt glade nysgerrighed ledte hende hen mod. Saccard, som havde hovedet fuldt af sin søsters fortælling, så sin drøm forsvinde. En uhyggelig tanke måtte have kunnet læses i hans øjne, for Angèle blev grebet af forfærdelse og ville kaste sig tilbage i sengen op mod væggen, men døden kom, hendes opvågnen fra dødskampen var kun den sidste opflammen af en ild, der var ved at gå ud. Den døende var ikke i stand til at bevæge sig; hun sank tilbage, men fæstnede vedvarende sine vidåbne øjne på sin mand, som om hun ville

overvåge hver eneste af hans bevægelser. Saccard, som havde frygtet, at der var en eller anden djævelsk bedring på vej, som skæbnen havde fundet på for at fastholde ham i hans fattigdom, blev atter rolig, da han så, at den ulykkelige ikke havde en time tilbage at leve i. Han følte nu blot et næsten uudholdeligt ubehag. Angèles øjne sagde ham, at hun havde hørt hans samtale med fru Sidonie, og at hun frygtede, at han skulle kvæle hende, hvis hun ikke døde ret snart. Og i disse øjne lå desuden et udtryk af den forfærdelige overraskelse hos en mild og venlig natur, som i sin sidste stund opdager, hvor infam verden egentlig er, og gyser ved tanken om de lange år, hun har tilbragt ven en skurks side. Efterhånden blev hendes blik mildere; hun frygtede ikke længere, og tilgav åbenbart uslingen, idet hun tænkte på den forbitrede strid, han så længe havde kæmpet med Skæbnen. Forfulgt af den døendes blik, hvori han læste denne dybe bebrejdelse, måtte Saccard støtte sig til møblerne og søgte ly i en dunkel krog. Med en sidste anstrengelse søgte han at ryste denne mare af sig, som gjorde ham desperat, og trådte frem i lyset fra lampen. Men Angèle gjorde tegn til, at han ikke skulle sige noget. Hun betragtede ham stadig med dette blik af rædselsslagen smerte, hvori der nu trods alt var iblandet et løfte om tilgivelse. Da bøjede han sig ned for at tage Clotilde på armen og bære hende ind i det andet værelse. Men hun forbød selv dette med bevægelse af læberne. Hun forlangte, at han skulle blive. Hun udsluktes langsomt, uden at hendes blik forlod ham, og efterhånden som hendes blik blegnede, blev det også mildere. Hun forlod ham med et sidste suk. Hun døde, som hun havde levet, stille og ydmygt; selv i døden trak hun sig fordringsløst tilbage, som hun altid i

livet havde trukket sig tilbage. Saccard stod gysende foran disse brustne øje, der stadig var åbne og stadig forfulgte ham i deres ubevægelighed. Den lille Clotilde vuggede sin dukke, som hun sad der på sengekanten, og hviskede til hende for ikke at vække sin moder.

Da fru Sidonie kom tilbage, var det hele forbi. Som en person, der var hjemme i slige sager, trykkede hun med fingerspidserne Angèles øjne i til stor lettelse for Saccard. Da hun derpå havde klædt den lille af og lagt hende i seng, ordnede hun i en håndevending dødsværelset. Efter at hun havde tændt to lys på sekretæren og omsorgsfuldt havde trukket lagnet helt op til den dødes hage, kastede hun et tilfreds blik rundt i værelset og strakte sig så bekvemt ud i en lænestol, hvor hun sov indtil det blev lyst. Saccard tilbragte natten ved siden af med at skrive kort med meddelelse om dødsfaldet. Af og til afbrød han sit arbejde for at skrible nogle tal på en papirlap.

Samme aften, som begravelsen havde fundet sted, førte fru Sidonie Saccard hen i sin lejlighed. Dér fattede man store beslutninger. Tjenestemanden besluttede at sende den lille Clotilde til en af sine brødre, Pascal Rougon, der var læge, og som af kærlighed til videnskaben stadig var ungkarl, og flere gange havde tilbudt at tage sin broderdatter til sig for at hun kunne være til opmuntring i den lærdes stille hus. Fru Sidonie lod ham straks forstå, at han ikke længere kunne bo ved Rue Saint-Jacques. Hun ville leje en elegant møbleret lejlighed i nærheden af Hôtel de Ville til ham for en måned, og prøve at skaffe ham denne i et borgerligt hus, så det så ud, som om møblerne tilhørte ham. Hvad møblementet fra Rue Saint-Jacques angik, så skulle det sælges for at udviske de sidste spor

af fortiden. For pengene skulle han købe sig tøj til brylluppet og nogle sæt anstændige klæder. Tre dage efter blev Clotilde overladt til en gammel frue, som netop stod for at skulle rejse sydpå, og triumferende, med skinnende kinder og ligesom forynget på disse tre dage, hvor lykken var begyndt at tilsmile ham, besad Aristide Saccard i Marais ved Rue Payenne, i et strengt og agtværdigt hus, en pyntelig lejlighed på fem værelser, hvor han gik rundt iført broderede tøfler. Værelset tilhørte en ung præst, som pludselig havde været nødt til at tage til Italien, og hvis husholderske havde fået ordre til at udleje lejligheden. Denne husholderske var en veninde af fru Sidonie, som var lidt indtaget af præsteskabet. Hun følte for præster samme kærlighed som for fruentimmer, en instinktiv kærlighed, som måske fandt et vist slægtskab mellem præstekjolen og silkekjolen. Dermed var Saccard klar og forberedte med udsøgt mesterskab sin rolle. Uden at blinke imødeså han de besværligheder, situationen indebar, og det ømtålelige forhold, hvori han havde indladt sig.

Den forfærdelige nat, da Angèle lå i sin dødskamp, havde fru Sidonie i få ord skildret familien Bérauds forhold. Dens overhoved, hr. Béraud Du Châtel, en statelig gammel herre på tres år, var den sidste repræsentant for en gammel borgerlig familie, hvis aner kunne følges længere tilbage end mange adeliges. En af hans forfædre havde været blandt Étienne Marcels venner. I 1793 endte hans fader på skafottet, efter at han havde hilst republikken med hele den entusiasme, der findes hos en borger i Paris, i hvis årer byens revolutionær blod løb rent og ufortyndet. Selv var han en af den slags spartanske republikanere, som drømte om et styre af ideel retfærdighed og

fornuftig frihed. Han var blevet gammel i sit dommerembede, hvor han havde erhvervet en forretningsmæssig strenghed og stivhed; i 1851 tog han efter statskuppet sin afsked fra embedet som domstolspræsident, efter at han havde vægret sig ved at deltage i en af disse blandede kommissioner, der vanærer den franske retfærdighed. Siden havde han levet ensom og tilbagetrukket i sit hus på Île Saint-Louis næsten lige overfor Hôtel Lambert. Hans hustru var død ung. Et hemmeligt drama, som havde efterladt sig et stadig blødende sår, formørkede dog stadig mere den gamle mands ansigt. Han havde allerede en datter på otte år, Renée, da hans hustru døde, idet hun gav liv til endnu en datter. Denne sidste, som fik navnet Christine, blev optaget i huset hos en søster til hr. Béraud du Châtel, som var gift med en notar Aubertot. Renée blev sat i kloster. Fru Aubertot, som ikke havde nogle børn selv, fattede en moders kærlighed til Christine, som hun opdrog i sit hjem. Da hendes mand døde, førte hun den lille pige tilbage til hendes fader, og levede sammen med den tavse gamle mand og den lille smilende, blonde pige. Renée blev glemt i klosterpensionen. Når hun havde ferie, gjorde hun et sådan spektakel i det gamle hus, at hendes faster drog et dybt suk af lettelse, da hun endelig kunne aflevere hende igen til visitandinernonnerne, som hun havde været i pension hos, siden hun var otte år. Først da hun var blevet nitten år, forlod hun klosteret for at tilbringe den smukke årstid hos sin gode veninde Adelines forældre, som ejede en smuk ejendom i Nivernais. Da hun kom hjem i oktober, blev faster Elisabeth overrasket ved at finde hende alvorlig og dybt nedslået. En aften overraskede hun hende, mens hun søgte at kvæle sin gråd i sin pude og vred sig på sin

seng, grebet af en voldsom sorg. I sin fortvivlelse fortalte den unge pige en rystende historie: en mand på omkring de fyrre år, rig, gift, og hvis unge, henrivende hustru var på besøg, havde voldtaget hende der ude på landet, uden at hun havde kunnet eller vovet at forsvare sig. Denne bekendelse knuste næsten faster Elisabeth, som anklagede sig selv, som om hun havde været medskyldig. Hendes forkærlighed for Christine gjorde hende endnu mere trist, og hun tænkte, at hvis hun havde beholdt Renée hos sig også, ville det stakkels barn aldrig være faldet. For at forjage dette brændende samvittighedsnag, der kun skærpedes yderligere af hendes følsomme og kærlige sind, forsøgte hun at hjælpe pigen. Hun mildnede faderens vrede, som de begge røbede den forfærdelige virkelighed for ved deres overdrevne forsigtighedsforanstaltninger; i sin stræben efter at godtgøre sin formentlige skyld udtænkte hun dette sælsomme giftermålsforslag, som forekom hende at ville bringe alt i orden, neddysse faderens vrede og atter indføre Renée i de ærbare kvinders kreds, uden at hun kunne eller ville indse dets skammelige aspekt eller mulige skæbnesvangre følger.

Man fik aldrig at vide, hvordan fru Sidonie var kommet under vejr med denne fordelagtige forretning. Familien Bérauds ære havde ligget i den samme kurv som de uindfriede veksler fra samtlige Paris' glædespiger. Da hun fik at vide, hvordan sagen forholdt sig, tænkte hun straks på sin broder, hvis hustru lå for døden. Faster Elisabeth mente at stå i stor taknemmelighedsgæld til den så milde, ydmyge frue, som med så stor iver påtog sig Renées sag, at hun endog valgte en mand til hende fra sin egen familie. Det første møde mellem fasteren og Saccard fandt sted i lejligheden ved Rue du Faubourg-

Poissonnière. Tjenestemanden, som var kommet ind gennem vognporten ved Rue Papillon, forstod, da han så fru Aubertot komme ind i butikken og op ad den lille trappe, det glimrende arrangement med de to indgange. Han var idel takt og høflighed. Han behandlede ægteskabet som en forretning, men på den måde, hvormed en verdensmand afgør sin æresgæld. Faster Elisabeth var langt mere nervøs, stammede og vovede slet ikke at tale om de hundrede tusinde francs, hun havde udlovet.

Han var den, der først berørte pengespørgsmålet, med samme mine som en advokat, der diskuterer en klients sag. Efter hans mening var hundrede tusind francs en mærkværdig lille andel til frøken Renées ægtemand. Han lagde en smule ekstra tryk på ordet "frøken". Hr. Béraud du Châtel ville foragte en fattig svigersøn; han ville anklage ham for at have forført hans datter for hendes formues skyld, ville måske endog i hemmelighed anstille undersøgelser. Saccards rolige og høflige ord gjorde fru Aubertot aldeles himmelfalden, og i sin forskrækkelse tabte hun hovedet og lovede at fordoble summen, da han erklærede, at for mindre end to hundrede tusind francs ville han aldrig vove at anholde om Renées hånd, eftersom han ikke ville tages for en lumpen medgiftsjæger. Den gode frue forlod lejligheden temmelig forvirret, og vidste ikke, hvad hun skulle mene om en mand, der udviste så megen værdighed, men ikke desto mindre gik ind på en handel af denne art.

Det første møde efterfulgtes af et officielt besøg, som faster Elisabeth aflagde hos Aristide Saccard på hans bopæl i Rue Payenne. Denne gang kom hun i hr. Bérauds navn. Den tidligere dommer havde ikke villet modtage "dette menneske",

som han kaldte sin datters forfører, så længe han ikke var gift med Renée, hvem han ligervis havde forbudt at vise sig for ham. Fru Aubertot havde en åben fuldmagt til at forhandle. Hun lod til at være tiltalt af den luksus, der herskede i tjenestemandens hjem; hun havde nemlig troet, at broderen til denne fru Sidonie med hendes luvslidte kjoler var en fattiglus. Han modtog hende klædt i en udsøgt slåbrok. Det var ved denne tid, at eventyrerne fra den 2. december, efter at de havde betalt deres gæld, kastede deres ødelagte støvler og deres slidte og lappede klæder i rendestenen, ragede deres otte dage gamle skægstubbe og blev respektable. Saccard havde gjort det samme, nu filede og polerede han sine negle og vaskede sig kun med duftende sæber og dyre parfumer. Han var galant, skiftede taktik og lagde en ejendommelig uselviskhed for dagen. Da den gamle frue talte om kontrakten, gjorde han en gestus, som om han ville vise, hvor liden vægt han lagde på dette. I de sidste otte dage havde han studeret lovens kapitel om disse ting og overvejet det alvorlige spørgsmål, på hvilket hans frihed som dreven forretningssvindler fremover ville komme til at bero.

"Af ren og skær barmhjertighed," sagde han, "så lad os dog blive færdige med dette ubehagelige pengespørgsmål … Min mening er, at frøken Renée må råde over sin formue, og jeg skal forblive herre over min. Notaren kan få lov til at ordne den del af sagen."

Faster Elisabeth holdt meget af denne mening; hun havde frygtet, at denne mand, hvis jernhånd hun vagt anede, også skulle bemægtige sig hendes broderdatters medgift. Nu talte hun også om denne medgift.

"Min broders formue," sagde hun, "består for størstedelens vedkommende af jord og fast ejendom. Han er ikke af den slags, der vil straffe sin datter ved at begrænse den del, han har bestemt for hende. Han giver hende en ejendom i Sologne, vurderet til tre hundrede tusind francs, og et hus i Paris, som man ansætter til omkring to hundrede tusinde francs."

Saccard var nærmest blændet; sådanne summer havde han slet ikke ventet sig. Han måtte vende sig halvt bort for ikke lade sig mærke med, hvordan blodet fo'r ham til kinderne.

"Det giver fem hundrede tusind francs," vedblev fasteren, "men jeg skal ikke skjule for Dem, at ejendommen i Sologne kun indbringer to procent."

Han smilede og gentog den gestus, som skulle vise hans uegennyttighed, som om han ville sige, at dette ikke bekymrede ham, eftersom han ikke ville have noget at gøre med sin hustrus formue. Han sad der, lænet tilbage i sin lænestol, i en stilling, som antydede fuldkommen ligegyldighed, lod adspredt, legede med sin ene tøffel og syntes kun af høflighed at høre på fru Aubertot, som i sit hjertes godhed havde svært ved at udtrykke sig, og søgte efter ordene for ikke at komme til at såre ham. Hun fortsatte:

"Endelig vil jeg selv give Renée en gave. Jeg har ingen børn, min formue vil en dag tilfalde min broders døtre, og jeg lukker ikke min hånd og mit hjerte, fordi den ene af dem i dag er i knibe. Begges bryllupsgaver er for lang tid siden bestemt. Renées består i vidtstrakte grunde i nærheden af Charonne, som jeg mener er omkring to hundrede tusind francs værd. Men ..."

Ved ordet "grunde" gav det et let sæt i Saccard. Bag sin hyklede ligegyldighed hørte han alt med største opmærksomhed. Faster Elisabeth blev atter forlegen, da hun tydeligvis ikke kunne finde de rette ord, og fortsatte rødmende:

"Men jeg ønsker, at ejendomsretten til disse grunde skal tilfalde Renées førstefødte. Forstå mig ret; jeg ønsker ikke, at dette barn en dag skulle komme til at lægge Dem til byrde. Hvis det dør, bliver Renée eneejer."

Han ikke så meget som blinkede, kun hans rynkede pande forrådte den ophidselse, der kogte inden i ham. Grundene i Charonne fremkaldte en hel verden af ideer hos ham. Fru Aubertot troede, at hun havde såret ham, da hun omtalte Renées barn, og tav bestyrtet uden at vide, hvordan hun skulle genoptage samtalen.

"De sagde ikke, i hvilken gade huset til to hundrede tusind francs ligger?" spurgte han i en forekommende, godmodig tone.

"Ved Rue de la Pépinière," svarede hun, "lige ved hjørnet af Rue d'Astorg."

Disse enkle ord gjorde stor virkning på ham. Han var ikke længere herre over sin henrykkelse; han trak sin lænestol nærmere, og med sin provençalske veltalenhed sagde han nærmest kærtegnende:

"Højt ærede frue, skal vi blive ved at tale om disse afskyelige penge? Ser De, jeg vil tale åbent og uforbeholdent, for jeg vil blive fortvivlet, hvis jeg ikke får Deres agtelse. Jeg har for nylig mistet min hustru, jeg har to børn; jeg er en praktisk og fornuftigt mand. Når jeg gifter mig med Deres broderdatter, gør jeg en forretning, som alle kommer til at drage fordel af. Hvis De i øjeblikket har nogen fordomme mod mig, vil De i

fremtiden komme til at tilgive mig, når jeg har tørret alles tårer og indrettet alting helt frem til mine børnebørn. Fremgang er den gyldne flamme, som renser alt. Jeg ønsker, at selv hr. Béraud engang vil række mig sin hånd og takke mig …"

Han forglemte sig og talte længe med en spøgende kynisme, som af og til stak noget frem under hans godmodige udtryk. Han pralede med sin broder, den deputerede, og sin fader, som beklædte en fremtrædende post i Plassans. Og til sidst var det også lykkedes ham at erobre faster Elisabeth, som med uvilkårlig glæde gjorde den opdagelse, at det drama, hun havde gennemlevet i lidt over en måned, i denne behændige mands hænder ville blive afsluttet næsten som et muntert lystspil. Man enedes om næste dag at mødes hos notaren.

Så snart fru Aubertot var gået, begav Saccard sig til Hôtel de Ville, hvor han tilbragte sin dag med at bladre i visse dokumenter, som han var bekendt med. Hos notaren gjorde han en tilsyneladende berettiget indvending, idet han erklærede, at Renées medgift udelukkende bestod i fast ejendom, og at han derfor frygtede, at den ville komme til at volde hende en del besvær, og at han mente, det ville være klogt at sælge i det mindste huset ved Rue de la Pépinière, og i stedet købe statsobligationer for pengene. Fru Aubertot ville forhøre sig, hvad hr. Béraud du Châtel, som stadig holdt sig indelukket i sit hotel, mente om den sag. Saccard fortsatte derpå helt til det blev aften med at strejfe omkring. Han begav sig til Rue de la Pépinière, han gik rundt i Paris med samme tankefulde udtryk som en general aftenen før et afgørende slag. Dagen efter erklærede fru Aubertot, at hr. Béraud du Châtel havde overladt sagen helt og aldeles til hendes forgodtbefindende, og

kontrakten blev sat op efter de aftaler, man allerede var kommet overens om. Saccard medførte i boet to hundrede tusinde francs, Renée fik i medgift ejendommene i Sologne og huset ved Rue de la Pépinière, som hun forpligtede sig til at sælge; desuden blev hun, i tilfælde af, at hendes første barn døde, eneejer af de grunde i Charonne, som hun fik af sin faster. Kontrakten blev opsat efter reglerne om fuldstændigt særeje, som sikrede hver af ægtefællerne fuld ret til at råde over sin egen formue. Faster Elisabeth, som opmærksomt havde lyttet til notaren, lod til at være tilfreds med denne ordning, som tilsyneladende sikrede hendes broderdatter fuld uafhængighed, eftersom den sikrede hendes formue mod ethvert anslag. Saccard smilede stilfærdigt, da han så den gode frue nikke sit bifald til hvert forbehold i kontrakten. Vielsen skulle ske så hurtigt som muligt.

Da alt var i orden, begav Saccard sig hen til sin broder Eugène for at meddele ham sit forestående bryllup med frøken Renée Béraud du Châtel. Dette mesterlige kup overraskede den deputerede. Da han ikke søgte at skjule sin overraskelse, sagde tjenestemanden:

"Du sagde, jeg skulle søge; jeg har søgt – og fundet."

Eugène, som i første øjeblik var blevet en smule forvirret, gennemskuede nu, hvordan det hele hang sammen, og sagde elskværdigt:

"Ja, du er en dygtig fyr … Du kommer vel for at bede mig være dit vidne, kan jeg forstå. Du kan regne med mig … Hvis du vil have det, kan jeg tage hele højrefløjen i den lovgivende forsamling med til dit bryllup; det kunne godt blive til fordel for dig …"

Så åbnede han døren og sagde mere dæmpet:

"Hør … Jeg vil ikke blotte mig for meget lige for tiden, for vi har et lovforslag til behandling, som er meget svært at få igennem. Omstændighederne er vel ikke alt for langt fremskredne?"

Saccard sendte ham et så hvast blik, at Eugène, da han lukkede døren, mumlede for sig selv: "Den spøg kunne havde kostet mig dyrt, hvis jeg ikke var en Rougon."

Vielsen fandt sted i Saint-Louis-en-l'Île. Saccard og Renée så ikke hinanden før aftenen før den store dag. Mødet fandt sted i skumringen i en stue i Hôtel Béraud. De så nysgerrigt på hinanden. Lige siden forhandlingerne om dette ægteskab var begyndt, havde Renée genvundet hele sin tidligere overgivenhed. Hun var en pige af udsøgt og ildfuld skønhed, som var vokset op under frie omstændigheder og havde fået lov til at tilfredsstille alle sine skolepigenykker. Hun fandt Saccard lille og grim, men grim på en måde, som vidnede om intelligens og ikke mishagede hende; for øvrigt lod hans opførsel og ydre intet tilbage at ønske. Han på sin side måtte lede et øjeblik efter et passende udtryk, da han så hende; hun slog ham som alt for høj, højere end ham selv. De vekslede et par ord uden mindste tegn på forvirring. Hvis hendes fader havde været nærværende, ville han have kunnet tro, at de havde kendt hinanden længe og havde et fælles fejltrin bag sig. Faster Elisabeth, som var til stede ved mødet, rødmede på deres vegne.

Dagen efter brylluppet, over hvilket Eugène Rougon, der på grund af en nylig holdt tale havde vundet en vis berømmelse, spredte en særlig glans, fik de nygifte omsider foretræde for hr. Béraud du Châtel. Renée begyndte at græde, da hun genså sin

fader ældet, mere alvorlig og mørk end før. Saccard, som der hidtil ikke havde været noget, der formåede at bringe ud af fatning, kunne ikke undlade en iskold gysen ved synet af det kolde og halvmørke rum og den sorgbundne strenghed hos den statelige gamle mand, hvis gennemborende blik syntes at trænge helt ned til bunden af hans samvittighed. Den gamle dommer kyssede langsomt sin datter på panden, som tegn på, at han tilgav hende, hvorpå han vendte sig til sin svigersøn:

"Min herre," sagde han tonløst, "vi har lidt meget. Jeg håber, at De vil give os grund til glemme den forbrydelse, De har øvet mod os."

Han rakte ham hånden. Man Saccard var ikke i stand til at frigøre sig for sit ubehag. Han tænkte, at hvis hr. Béraud du Châtel ikke havde ladet sig anfægte af sin sorg over Renées vanære, kunne han med et blik, en bevægelse, have tilintetgjort hele fru Sidonies arrangement. Denne sidste havde, efter at hun havde ført sin broder og faster Elisabeth sammen, klogeligt trukket sig tilbage og ikke engang været til stede ved vielsen. Aristide optrådte simpelt og ukunstlet overfor den gamle mand, i hvis blik han tydeligt kunne læse, hvor overrasket han var over at hans datters forfører skulle være denne lille grimme mand i fyrrerne. De nygifte måtte tilbringe de første nætter i Hôtel Béraud. Allerede for to måneder siden havde man sendt Christine bort, så den fjortenårige pige ikke skulle få mistanke om det drama, der udspillede sig i det klosteragtigt stille og tavse hus. Da hun vendte tilbage, stod hun aldeles forbløffet overfor sin søsters mand, som også hun fandt gammel og grim. Kun Renée lod ikke til at fæstne sig særligt ved sin mands alder og ubetydelige udseende. Hun behandlede ham uden modvilje

og uden ømhed, med absolut ro, hvor kun af og til en ironisk foragt skinnede igennem. Saccard førte sig fast og selvbevidst frem, lod til at føle sig hjemme og havde virkelig også held til ved sin smidighed og simple optræden efterhånden at vinde alles venskab. Da de forlod huset for at flytte til en prægtig lejlighed i et nyt hus ved Rue de Rivoli, var der ikke længere forvirring at spore i hr. Béraud du Châtels blik, og den små Christine legede med sin svoger som med en skolekammerat. Renée var nu fire måneder henne; hendes mand sendte hende på landet, idet han planlagde senere at lyve om barnets alder, da hun, som fru Sidonie havde forudsagt, tabte barnet. For at skjule sin graviditet, som for resten forsvandt under hendes vide kjoler, havde hun snøret sig så voldsomt, og hun blev derfor nødt til at lægge sig til sengs et par uger efter aborten. Saccard blev ganske henrykt over begivenheden: Lykken stod nu omsider trofast ved hans side, han havde gjort en gylden forretning: fået en prægtig medgift, smuk nok til at skaffe ham Æreslegionen inden der var gået seks måneder, og uden den mindste byrde. For to hundrede tusind francs havde man købt hans navn for et fosters skyld, som dets moder ikke engang ville få at se. Nu sendte han kærlige tanker til grundene i Charonne. Men for øjeblikket helligede han imidlertid hele sin opmærksomhed til en spekulation, som skulle blive grundlaget for hans formue.

På trods af den høje og ansete stilling, hans hustrus familie indtog, indgav han alligevel ikke straks sin afskedsbegæring fra sin stilling som gadeinspektør. Han talte om arbejde, der måtte gøres færdigt, og om at søge sig en anden beskæftigelse. I virkeligheden ønskede han at blive på den slagmark, hvor han

havde spillet sit første parti. Der var han hjemme og kunne bedre blande kortene efter eget behag.

Gadeinspektørens operationsplan var enkel og praktisk. Nu, da han rådede over flere penge, end han nogensinde havde kunnet forestille sig, til at påbegynde sin virksomhed, havde han tænkt sig at udføre dem i stor skala. Han kendte sit Paris i bund og grund, og vidste, at den guldregn, der slog mod byens mure, ville komme til at falde stadig stærkere for hver dag. Kloge mennesker havde blot at åbne deres lommer. Han hørte til de kloge og havde læst fremtiden i Hôtel de Villes kontorer. Hans virksomhed havde lært ham, hvad man kunne stjæle sammen ved at købe og sælge huse og grunde. Han kendte alle bedrageriets klassiske kunstgreb: han vidste, hvordan man sælger noget for en million, der har kostet én fem hundrede tusinde; hvordan man betaler for retten til at udplyndre statens kasser, mens denne smilende blunder et øjeblik; hvordan man, når man lader en boulevard skære sig igennem en gammel bydel, jonglerer med seksetagers huse mens de, der bliver snydt, klapper ad én. Og hvad der på denne tid, da spekulationens kræftknude endnu kun var i sin begyndelse, gjorde ham til en formidabel spiller, var den omstændighed, at han bedre end sine forgængere så den fremtid af gips og sandsten, som Paris gik i møde. Han havde snuset så længe rundt, iagttaget så mange symptomer, at han uden vanskelighed ville have kunnet skildre det billede, som de nye bydele ville fremvist i 1870. På gaderne så han af og til på visse huse med et ejendommeligt udtryk, som var de gamle bekendte, og hvis skæbne, som det kun var ham, der kendte, rørte dybt.

To måneder før Angèles død havde han en søndag ført hende hen til Buttes Montmartre. Den stakkels kvinde elskede at spise på restaurant; hun var lykkelig og glad, når han efter en lang spadseretur lod hende slå sig ned ved et bord i en kro i udkanten af byen. Denne dag spiste de på en restaurant, der lå højt oppe på Montmartres høj, som havde vinduer vendt mod Paris og åbnede en vid udsigt over hele dette hav af huse med blålige tage, der lig tætte bølger udfyldte hele den umådelige horisont. Deres bord stod ved et af vinduerne. Denne udsigt over Paris' tage gjorde Saccard oprømt. Til desserten bestilte han en flaske bourgogne. Han lo i vilden sky og var ualmindelig munter og opmærksom. Stadig vendte hans ligefrem forelskede blik sig mod dette levende og vrimlende hav, hvorfra støjen af mængdens stemmer rejste sig. Det var efterår; under den vidtstrakte, blege himmel bredte byen sig i en mild, grå nuance, hist og her afbrudt af en dyster grøn, som lignede store åkandeblade på overfladen af en sø. Solen gik ned i en rød skybanke, og mens dybet dækkede sig med en let dis, sænkede der sig en guldglinsende dug som en guldregn over byen højre flodside fra Madeleinekirken til Tuilerierne. Det var som et fortryllet hjørne af en af byerne i *Tusind og en Nat*, med træer af smaragder, tage af safirer og vindfløje af rubiner. Der kom et øjeblik, da solstrålerne, som sneg sig frem mellem to skyer, blev så strålende, at husene syntes at flamme op og smelte som guld i en digel.

"Åh! se," sagde Saccard med en barnlig latter, "i Paris regner det med tyvefrancs-mønter."

Angèle begyndte også at le, idet hun beklagede, at disse tyvefrancs-mønter ikke var så lette at få fat i. Hendes mand

havde imidlertid rejst sig og lænede sig mod vindueskarmen.

"Det er Vendômesøjlen, der skinner derude, ikke sandt?" sagde han. "Der nede til højre ligger Madeleinekirken … En smuk bydel, hvor der er meget at gøre … Åh! nu bliver det hele indhyllet i flammer! Kan du se? Man skulle tro, at hele kvarteret syder i en kemikers retort."

Hans stemme blev ivrig og ophidset. Den sammenligning, han netop havde gjort, lod til at overraske ham selv. Han havde drukket bourgogne, forglemte sig og fortsatte, idet han strakte armen ud for at vise Angèle Paris, som nu også stod støttet til vindueskarmen ved siden af ham:

"Ja, det er jo helt rigtigt, hvad jeg siger, mere end et kvarter skal smeltes, og guldet vil klæbe til fingrene på de personer, der fyrer op under smeltediglen. Det store, enfoldige Paris! se blot, hvor kæmpestort det er og hvor roligt det indslumrer! Hvor dumme er dog alligevel ikke disse storbyer! Paris har ingen anelse om, hvilken hær af hakker og spader, der en skønne dag vil angribe, og mange af husene ved Rue d'Anjou ville ikke lyse så stærkt i den nedgående sol, hvis de vidste, at de ikke har mere end tre eller fire år at leve i."

Angèle troede, at hendes man spøgte. Han havde for vane af og til at gøre nar på denne overdrevne og urovækkende facon. Hun lo, men med en vis bæven ved at se denne lille mand rejse sig mod kæmpen, som lå for hans fødder, og knytte næven mod den, idet han ironisk kneb læberne sammen.

"Man er allerede begyndt," fortsatte han. "Men det er endnu kun en ren ubetydelighed. Se derovre, hvor Hallerne står, der har man skåret Paris i fire dele …"

Med udstrakt, åben hånd, som næsten lignede en stor kniv, gjorde han en gestus, som om han delte byen i fire.

"Du mener Rue de Rivoli og den nye boulevard, som man laver derhenne?" spurgte hans hustru.

"Ja, Paris' store vindueskors, som de kalder det. Louvre og Hôtel de Ville bliver frilagt. Den rene barneleg. Men det tjener til at vække almenhedens appetit … Når det første net er færdigt, begynder man på den rigtige vals. Det andet net vil gennembryde byen i alle retninger for at sætte forstæderne i forbindelse med hovednettet. Resterne vil forsvinde i et hav af kalk og gips … Følg min hånd: Fra Boulevard du Temple til Barrière du Trône kommer den første gennemskæring, på denne side fra Madeleine til Monceausletten en anden, og en tredje i den retning, en gennemskæring her, en anden der, endnu længere borte endnu én, gennemskæringer overalt, Paris sønderhakket af sabelhug, med åbne årer, skal ernære hundrede tusinde grundsættere og murere, gennemtrækkes af beundringsværdige strategiske veje, som skal bringe en fæstning lige ind i hjertet af de gamle bydele."

Natten var faldet på. Hans tørre, nervøse hånd skar stadig i det tomme rum. Angèle var blevet grebet af en let gysen ved denne levende kniv, disse jernfingre, som uden nåde skar den uendelige masse af mørke tage i småstykker. De sidste par minutter var lette tåger begyndt at lægge sig på de højeste punkter, og i det tiltagende tusmørke syntes hun at ane et fjernt brag, som om hendes mands hånd virkelig havde lavet de gennemskæringer, han talte om, og skåret Paris op fra ende til anden, mens han knækkede bjælker og smadrede mure, og efterlod dybe, åbne sår og brecher. Den lille hånd, som

nådesløst syntes at ville bemægtige sig et sådant kæmpebytte, vakte til sidst hendes uro, og mens den uden anstrengelse søndersled den vældige bys indvolde, antog den i den blålige skumring den sælsom glans af stål.

"Der vil også komme et tredje net," fortsatte Saccard efter en tids tavshed, som om han talte med sig selv; "men det kommer først længere fremme; jeg kan ikke rigtig se det. Jeg har kun fundet nogle få antydninger … Men det vil blive den rene galskab, millionernes helvedesgalop, Paris vil ligge beruset og knust tilbage på valpladsen!"

Han tav atter, med blikket ivrigt rettet mod byen, som skyggerne udbredte sig stadig dybere over. Han gad gerne prøve at udforske denne alt for fjerne fremtid, som han endnu ikke kunne fatte helt. Så kom natten, og byens billede blev stadig mere forvirrende; man hørte den sukke dybt efter vejret ligesom et hav, hvor man ikke ser andet end de hvide bølgekamme. Hist og her kunne man stadig skelne en hvid mur, og efterhånden begyndte de gule gasflammer at gennembryde mørket, ligesom stjerner, der tændtes på en sort, stormsvanger himmel.

Angèle rystede den følelse af utilpashed, som havde grebet hende, af sig, og tog sin mands spøg op igen under desserten.

"Ja," sagde hun leende, "det har regnet med tyvefrancs-mønter! Og se bare, hvordan pariserne tæller dem! Man stabler dem op i smukke bunker for vore fødder!"

Hun pegede på gaderne, som fører ned fra Montmartres højdedrag, og hvis gaslamper lignede to rækker af opstablede guldstykker.

"Og derhenne," udbrød hun og pegede på en stjernehob, "det må bestemt være hovedkassen."

Dette indfald fik Saccard til at le. De stod endnu et øjeblik ved vinduet, henrykte over denne strøm af "tyvefrancs-mønter", som til sidst tændte hele Paris. Da de på hjemvejen gik ned ad Montmartre, fortrød Aristide uden tvivl, at han havde snakket så meget. Han skød skylden på bourgognen, og bad sin hustru om ikke at omtale de "dumheder", han var kommet med; han ville gerne, sagde han, anses for at være en alvorlig mand.

Saccard havde imidlertid gennem længere tid studeret disse tre gade- og boulevardnet, hvis plan han i et øjebliks selvforglemmelse temmelig detaljeret havde forklaret Angèle. Da hun døde, var han på ingen måde ked af, at hun tog alt det, han havde snakket om på Montmartre, med sig i graven. Der lå hans formue, i disse furer, som hans hånd havde pløjet gennem hjertet af Paris, og han havde ikke tænkt sig at meddele sin idé til nogen, vel vidende, at den dag, byttet skulle deles, ville der svære tilstrækkelig mange gribbe over den oprevne by. Hans første plan var, at han for en god pris ville anskaffe sig en ejendom, som han i forvejen vidste var dømt til ekspropriering, og skaffe sig en gevinst ved at få en stor sum i erstatning. Han ville måske have besluttet sig til at friste skæbnen, og uden en sou på lommen købe ejendommen på kredit for siden ligesom på Børsen indkassere forskellen, da han i stedet giftede sig mod dette vederlag på to hundrede tusinde francs, som bragte hans plan til at modnes og forstørres. Nu var han færdig med sine beregninger: af sin hustru købte han gennem en strømand uden selv at lade sig til syne, huset ved Rue de la Pépinière og tredoblede sin indsats takket være sin i Hôtel de Ville

erhvervede sagkundskab og sit gode forhold til visse indflydelsesrige personligheder. Da faster Elisabeth havde fortalt ham, hvor huset lå, havde denne oplysning netop fået det til at give et sæt i ham, fordi det lå midt i en gade, hvis fremtidige eksistens man endnu kun talte om i Seine-præfektens arbejdsværelse. Denne gade, Boulevard Malesherbes, lagde fuldstændig beslag på hans tanker. Det var et gammelt forslag fra Napoleon I's tid, som man havde tænkt på at sætte i værk, for, som alvorlige og tænksomme personer sagde, at "skaffe en regulær udfartsvej for de kvarterer, som forsvandt i en labyrint af smalle gader på siderne af de høje, som omkranser Paris". Denne officielle talemåde nævnte naturligvis ikke noget om den interesse, kejserdømmet havde i at lade guldstykkerne danse, og i uden ophør at bortskaffe og hidkøre jord, tegl og murbrokker, som uafbrudt kunne holde arbejderbefolkningen beskæftiget. En dag havde Saccard tilladt sig den frihed hos præfekten at bese den berømte plan over Paris, hvorpå en "højtstående person" egenhændigt og med rødt blæk havde skitseret hovedgaderne i det andet net. Disse blodrøde pennetræk skar endnu dybere gennem Paris end gadeinspektørens havde gjort. Boulevard Malesherbes, som fjernede adskillige prægtige huse ved Rue d'Anjou og Rue de la Ville-l'Évêques og krævede flere nivelleringsprojekter, skulle anlægges som noget af det første. Da Saccard besøgte ejendommen ved Rue de la Pépinière, tænkte han på den efterårsaften, da han havde spist middag sammen med Angèle oppe på Montmartre, og der under solnedgangen var faldet en så tæt regn af louisdorer over kvarteret omkring Madeleinekirken. Han smilede ved tanken om, at den gyldne

sky havde åbnet sig over hans hus, hans gård, og at han nu snart skulle samle tyvefrancs-mønterne op.

Mens Renée i sit med sløset yppighed indrettede huset ved Rue de Rivoli midt i det nye Paris, hvor hun skulle blive en af dets dronninger, spekulerede over sine næste toiletter og indøvede sin rolle som verdensdame, helligede hendes mand sig med andægtig iver sin første store forretning. Først og fremmest købte han hendes hus ved Rue de la Pépinière ved hjælp af en vis Larsonneau, som han havde overrasket, mens denne ligesom han selv snusede rundt i Hôtel de Villes kontorer, men som havde begået den dumhed at lade sig gribe på fersk gerning en dag, hvor han var ved at gennemgå præfektens skrivebordsskuffer. Larsonneau var sidenhen blevet agent og havde slået sig ned i en mørk og fugtig gård ved den nederste ende af Rue Saint-Jacques. Hans stolthed og rovbegærlighed led imidlertid forfærdeligt dernede. Han var i samme situation som Saccard før sit ægteskab; også han havde, som han udtrykte sig, opfundet en "maskine til at præge fem-franc-stykker", men han manglede midlerne til at drage nytte af sin opfindelse. Han forstod fuldstændig sin tidligere kollegas halvkvædede vise og gjorde sine sager så godt, at han fik huset for hundrede og halvtreds tusinde francs. Renée havde allerede nu, efter blot nogle få måneder, brug for mange penge. Hendes mand blandede sig kun i sin hustrus affærer for så vidt som han bemyndigede hende til at sælge huset. Da salget var sket, bad hun ham om i hendes navn at anbringe hundrede tusind francs, som hun betroede ham, uden tvivl for at røre ham og få ham til at lukke øjnene for de halvtreds tusind francs, hun puttede i lommen. Han lo listigt for sig selv; det indgik i hans

beregninger, at hun ville smide pengene ud af vinduet; disse halvtreds tusind francs, som ville blive sløset bort på kniplinger og smykker, skulle gerne indbringe ham hundrede procent. Han var dog så fornøjet med denne sin første forretning, at han drev sin retskaffenhed så langt som til virkelig at anbringe Renées hundrede tusind francs i statspapirer og give hende obligationerne. Hans hustru kunne ikke afhænde dem, og han var sikker på at finde dem i boet, hvis han nogen sinde fik brug for dem.

"Det er til dine småfornødenheder," sagde han høfligt.

Da han var kommet i besiddelse af huset, var han smart nok til inden for en måned at sælge og købe det igen gennem stråmænd, hvorved salgsprisen naturligvis blev skruet op hver gang. Den sidste køber betalte ikke mindre end tre hundrede tusind francs. Imens bearbejdede Larsonneau, der fungerede som den foregivne købers repræsentant, husets lejere. Han vægrede sig ubarmhjertigt mod at forny kontrakterne, hvis de ikke gik ind på vældige forhøjelser af lejen. Lejerne, som havde en anelse om den nært forestående ekspropriation, var fortvivlede, men gik til sidst ind på den forlangte husleje, i særdeleshed da Larsonneau med en trøstende mine tilføjede, at forhøjelsen de første fem år kun ville være på papiret. Hvad de lejere angik, som ikke ville gå ind på de nye vilkår, så blev de erstattet af kreaturer, som fik lov at bo der gratis, og gik ind på og underskrev hvadsomhelst, man stak dem i hånden. Dette var en dobbelt gevinst: lejen blev forhøjet, og den skadeserstatning, som tilkendtes lejeren for brud på kontrakten, ville tilfalde Saccard. Fru Sidonie, som gerne ville hjælpe sin broder, lejede en af butikkerne i stueetagen til klaverlager. I dette tilfælde gik

Saccard og Larsonneau i deres feber en smule for langt: de lavede regnskabsbøger og forfalskede posterne i dem for at skrue klaversalget op til et kæmpebeløb. De arbejdede sammen på dette gennem flere nætter, og på den måde lykkedes det dem virkelig at få huset til at blive tre gange så meget værd, som det oprindelig havde været. Takket være den sidste købekontrakt, forhøjelsen af lejerne, de falske lejere og fru Sidonies klaverhandel kunne huset overfor den til fastsættelse af erstatningssummernes størrelse nedsatte komité ansættes til fem hundrede tusind francs.

Ekspropriationens mægtige maskine, hvis tandhjul i løbet af femten år vendte op og ned på Paris, gjorde nogle personer overordentlig rige og ruinerede andre, er uhyre enkel. Så snart en ny gade bliver besluttet, opretter gadeinspektørerne en inddeling af grundene og vurderer ejendommene. Efter at have fuldendt deres undersøgelse, kapitaliserer de lejeindtægternes totalafkast for hver ejendom og kan derefter ansætte en cirkaværdi. Det af byrådsmedlemmer bestående nævn til bestemmelse af ekspropriationserstatningerne fremsætter så ufravigelig et tilbud, som ligger under denne værdi, vel vidende, at ejeren altid vil forlange mere, og at man til sidst vil komme hinanden i møde. Hvis man imidlertid ikke kan komme til enighed, henlægges sagen til en jury, som fælder en dom, der ikke kan appelleres, og som ligger mellem byens tilbud og ejendomsejerens eller den eksproprierede lejers forlangende.

Saccard, som indtil det afgørende øjeblik ville forblive i sin tjeneste i Hôtel de Ville, havde på et tidspunkt den frækhed at tilbyde sig som medlem af vurderingsnævnet, da arbejderne på Boulevard Malesherbes begyndte, og således selv vurdere sit

hus. Han frygtede imidlertid, at han derved ville tabe indflydelse på medlemmerne af ekspropriationsnævnet. Han fik af denne grund gennemført valget af en af sine kolleger, en ung mand med en venlig og indsmigrende væremåde ved navn Michelin, hvis beundringsværdigt smukke hustru plejede at komme til hans overordnede for at undskylde sin mand, når han var fraværende på grund af sygdom. Og syg, det var han meget ofte. Saccard havde imidlertid opdaget, at den smukke fru Michelin, som så beskedent gled ind gennem halvåbne døre, var en magtfaktor. Lige så ofte Michelin var syg, blev han forfremmet, og han gjorde ligefrem karriere ved at lægge sig til sengs. Ved en lejlighed, da han igen var fraværende og næsten hver eneste dag sendte sin hustru til kontoret med underretning om hans tilstand, mødte Saccard ham to gange på en af de ydre boulevarder, rygende på en cigar med den elskværdige og tilfredse mine, der aldrig forlod ham. Dette vakte hans sympati for denne udmærkede unge mand, og det så snedige og praktiske ægtepar. Han beundrede enhver "maskine til at præge fem-francs-mønter", hvis den blev dygtigt anvendt. Da han havde fået Michelin valgt, besøgte han dennes henrivende hustru, ville præsentere hende for Renée og talte med hende om sin broder, den deputerede, den berømte taler. Fru Michelin forstod.

Fra denne dag af havde hendes mand altid sit venligste, mest forekommende smil til overs for sin embedsbroder. Aristide, som ikke havde til hensigt at indvie den fortræffelige unge mand i sine planer, sørgede for tilfældigvis at være til stede den dag, da huset i Rue de la Pépinière skulle vurderes. Han hjalp ham. Michelin, hvis hoved var mere tomt, end man

umiddelbart skulle tro, holdt sig nøje til sin gemals anvisninger om i et og alt at være hr. Saccard til vilje. For øvrigt mistænkte han ingenting, men troede, at gadeinspektøren kun ønskede, at han skulle gøre sig færdig med opgaven så hurtigt som muligt for derefter at tage ham med på café. Lejekontrakterne, lejekvitteringerne, fru Sidonies famøse bøger fremlagdes for ham af hans embedsbroder, uden at han fik tid til at verificere de summer, denne oplæste for ham. Larsonneau, som også var til stede, behandlede sin medvider som om han slet ikke kendte ham.

"Lad os sige fem hundrede tusinde francs," sagde Saccard til sidst. "Huset er mere værd … Skynd Dem nu, jeg har hørt, at der forestår en større omrokering af personalet i Hôtel de Ville, og jeg ville gerne tale med Dem om sagen, så De kan underrette Deres hustru."

Og dermed var den affære overstået. Men endnu var ikke alle hans bekymringer forbi. Saccard frygtede, at en sum på fem hundrede tusind francs trods alt ville falde ekspropriationsnævnet noget for brystet, når talen var om et hus, hvorom det var alment bekendt, at det ikke var mere værd end to hundrede tusind. Endnu var huse og grunde i Paris ikke steget til de svimlende summer, som de senere hen gjorde. En nærmere undersøgelse kunne måske forskaffe ham nogle højst ubehagelige besværligheder. Han erindrede sig sin broders ord: "Ikke nogen alt for larmende skandale, eller jeg lader dig forsvinde", og han vidste, at Eugène var mand for at holde ord. Det blev desårsag nødvendigt at gøre nævnets medlemmer blinde og føjelige. Med dette formål kastede han sit blik på to indflydelsesrige mænd, hvis venskab han havde erhvervet sig

vanemæssigt at hilse dem i gangene, når han mødte dem. Byrådets seksogtredive medlemmer havde kejseren selv udvalgt efter Seinepræfektens forslag blandt de senatorer, deputerede, advokater, læger, industrimænd med flere, der mest andægtigt bøjede knæ for den regerende magt. Blandt hele denne skare gjorde imidlertid baron Gouraud og hr. Toutin-Laroche ved deres glødende iver sig særligt fortjente til Tuileriernes gunst.

Baron Gourauds biografi var i korte træk som følger: han blev gjort til baron af Napoleon I til belønning for at have solgt halvfordærvede tvebakker til den store armé, var pair i tur og orden under Louis XVIII, Charles X og Louis-Philippe, og endelig gjort til senator af Napoleon III. Han var tronen, disse fire forgyldte, purpurdækkede brædder, ubetinget hengiven, og fuldstændig ligeglad med, hvem der sad på den. Men sin vældige bug, et ansigt som en okse og hele en elefants optræden, var han henrivende skurkagtig, solgte sig med majestætisk værdighed til den højestbydende, og begik de mest skamløse skurkestreger i pligtens og samvittighedens navn. Men endnu større beundring vakte denne mand ved sine laster. Der var historier i omløb om ham, som man kun hviskende turde fortælle. Hans udsvævelser var ligefrem utrolige, men på trods af dette var han med sine otte og halvfjerds år vidunderlig sund og rask. To gange havde man allerede været nødt til at undertrykke hans mest smudsige forehavender, inden de nåede at blive alment kendte, så at han ikke fik nødig at sidde i sin guldbroderede senatorkjole på anklagebænken i kriminalretten.

Hr. Toutin-Laroche var en høj og mager mand, havde engang opfundet en til lysfabrikation passende blanding af talg og

stearin, og havde som sit højeste ønske det at blive senator. Han var uadskillelig fra baron Gouraud, som han fulgte som en skygge med en ubestemt forestilling om, at dette ville bringe ham lykke. For resten var han en meget praktisk orienteret mand, og hvis en senatorplads havde været udbudt til salg, ville han have pruttet voldsomt om prisen for den. Dette nærige nul, denne indskrænkede hjerne, som ikke forstod sig på andet end industrielle bedragerier, ville kejserdømmet trække frem og skaffe indflydelse. Han var den første, som solgte sit navn til et mistænkeligt selskab, et af disse aktieselskaber, der skød frem som giftsvampe på de kejserlige spekulationers gødningsbunke. På denne tid kunne man overalt på husmurene se vældige plakater, som var overskriften: "Det Almindelige Marokkanske Havneselskab", hvorpå hr. Toutin-Laroche med sin titel af byrådsmedlem stod øverst på listen over bestyrelsesmedlemmerne, blandt hvilke i øvrigt den ene var mere ukendt end den anden. Dette kneb, som sidenhen er blevet meget misbrugt, lykkedes fortræffeligt: aktiekøberne strømmede til, skønt spørgsmålet om de marokkanske havne langt fra var noget afgjort, og de hæderlige mennesker, som satte deres sparepenge på spil, kunne ikke selv forklare, hvordan de skulle bruges. I højtravende vendinger omtalte plakaten oprettelse af handelsstationer rundt om hele Middelhavet. De sidste to år havde visse aviser ikke kunnet lovprise dette storartede forretningsforetagende nok, som de mindst hver tredje måned erklærede at være stadig mere blomstrende og lovende. I byrådet ansås hr. Toutin-Laroche for at være et administrativt talent af første klasse; han var en af forsamlingens stærke ånder, og det hensynsløse tyranni, han

udøvede over sine byrådsfæller blev kun overgået af hans krybende ærbødighed for præfekten. Han arbejdede også på at danne et stort finansforetagende, Crédit Viticole, en lånekasse, som skulle bistå vindyrkere, og som han omtalte med en vis forbeholdenhed og vigtige miner, som vakte alle dumrianernes misundelse og begær.

Saccard havde vundet begge disse personligheders beskyttelse ved at gøre dem tjenester, hvis betydning han lod, som om han slet ikke anede noget om. Han satte sin søster i forbindelse med baronen, som på dette tidspunkt netop var indviklet i en af sine mest smudsige historier. Han førte hende til ham under foregivende af at ville bede om hans anbefaling af hans kære søster, der længe havde ansøgt om at få leverancen af vinduesgardiner til Tuilerierne. Det føjede sig imidlertid således, at da gadeinspektøren havde forladt dem, blev det fru Sidonie, der lovede at underhandle med visse personer, som var så uopdragne, at de ikke følte sig beærede over det venskab, en senator nedværdigede sig til at vise deres barn, en lille pige på ti år. Hos hr. Toutin-Laroche opererede Saccard i egen person, idet han arrangerede et møde med ham i en af Hôtel de Villes korridorer og ved denne lejlighed ledte samtalen hen på Crédit Viticole. Fem minutter senere greb det store administrative talent, ganske forskrækket og bestyrtet over de forbløffende ting, han havde fået at høre, uden videre tjenestemanden ved armen og holdt ham fast i en hel time i korridoren. Saccard beskrev for ham rent ud beundringsværdige forholdsregler med hensyn til fremtidige finansoperationer, og da hr. Toutin-Laroche endelig lod ham gå, trykkede han hans hånd på en

særdeles betydningsfuld måde og med et udtryk af frimurerisk indforståelse.

"De skal være med," mumlede han, "De må være med."

Aristide overgik sig selv i denne sag. Han drev sin forsigtighed så vidt, at han lod baron Gouraud og hr. Toutin-Laroche i uvidenhed om, at de begge spillede under samme dække. Han besøgte dem hver for sig, lagde et godt ind for en af sine venner, hvis ejendom ved Rue de la Pépinière skulle eksproprieres; han erklærede for begge de to hædersmænd, at han ikke ville omtale denne sag for nogen andre medlemmer af nævnet, at sagen egentlig slet ikke behøvede at forsvares, men at han ikke desto mindre regnede med deres velvilje.

Gadeinspektøren havde virkelig grund til sine bekymringer og det var nødvendigt for ham at tage sine forholdsregler. Da dokumenterne angående hans hus blev fremlagt for vurderingsnævnet, viste det sig, at et af nævnets medlemmer, som boede ved Rue d'Astorg, kendte huset. Dette medlem gav ondt af sig over summen på de fem hundrede tusinde francs, som efter hans opfattelse burde sættes til under halvdelen. Aristide havde været fræk nok til at forlange syv hundrede tusind francs. Hr. Toutin-Laroche, som selv under almindelige forhold vidste at gøre sig ubehagelig over for sine kolleger, var den dag mere end sædvanlig utålelig. Han blev vred og begyndte på et forsvar for grundejerne.

"Vi er alle husejere, mine herrer!" skreg han, "kejseren vil skabe et storværk, lad os dog ikke knibe på skillingen … Huset må jo være fem hundrede tusinde francs værd; det er en af vore egne, en af byens tjenestemænd, der har angivet dette tal …

Man skulle sandelig tro, vi levede i en skov fuld af røvere; til sidst begynder vi vel at mistænke hinanden."

Liggende i sin lænestol skævede baron Gouraud overrasket til hr. Toutin-Laroche, som var i fyr og flamme på vegne af husejeren ved Rue de la Pépinière. En mistanke vågnede hos ham. Men eftersom disse heftige udtalelser befriede ham fra nødvendigheden af selv at tage til orde, nøjedes han med ved hvert ord at tilkendegive sin uforbeholdne enighed med et nik. Medlemmet fra Rue d'Astorg fremturede imidlertid oprørt og ville ikke give efter for nævnets to tyranner i et spørgsmål, hvor han var mere kompetent end disse to herrer. Hr. Toutin-Laroche havde imidlertid opdaget baronens bifaldende nik, og samlede vrissent dokumenterne sammen, idet han tørt sagde:

"Udmærket. Vi skal gøre en ende på enhver tvivl … Med Deres tilladelse vil jeg påtage mig sagen, og baron Gouraud skal hjælpe mig ved undersøgelsen."

"Ja, ja," sagde baronen alvorligt, "der må ikke kunne rejses nogen mistanke mod vore beslutninger."

Dokumenterne var allerede forsvundet ned i hr. Toutin-Laroches rummelige lommer. Nævnet måtte bøje sig Da de var kommet ud på kajen, så de to hædersmænd på hinanden uden at le. De vidste, at de var medskyldige, og dette fordoblede den værdige sikkerhed, hvormed de optrådte. To almindelige mennesker ville have bedt om forklaringer, men disse to forsvarede stadig grundejernes sag, som om de stadig sad i møde i nævnet, og beklagede den mistroiske ånd, der sneg sig ind overalt. Da de skiltes, sagde baronen leende:

"Ak! min kære kollega, jeg glemte en ting; jeg skal snart tiltræde en rejse på landet. De må vel så være så elskværdig at

påtage Dem denne lille undersøgelse uden mig … Men jeg beder Dem, forråd mig ikke; de andre herrer klager allerede over, at jeg alt for ofte holder fri."

"Vær kun rolig," svarede hr. Toutin-Laroche, "jeg skal snarest begive mig til Rue de la Pépinière."

Og dermed gik han ganske rolig hjem, ikke uden en vis beundring for baronen, som så behændigt forstod at ordne en vanskelig situation. Han beholdt dokumenterne i sin lomme, og ved næste møde i nævnet er erklærede han i en myndig tone i sit eget og baronens navn, at man mellem de tilbudte fem hundrede tusind francs og de krævede syv hundrede tusind burde gå middelvejen og bestemme afståelsessummen til seks hundrede tusind francs. Der blev ikke gjort nogen indvendinger. Medlemmet fra Rue d'Astorg, som uden tvivl havde besindet sig, erklærede jovialt, at han havde taget fejl: han havde troet, at det drejede sig om huset ved siden af.

Det var på denne måde, Aristide Saccard vandt sin første sejr. Han fordoblede sin driftskapital og skaffede sig to medhjælpere. Kun en ting foruroligede ham: da han ville ødelægge fru Sidonies famøse regnskabsbøger, var de intetsteds at finde. Han ilede hen til Larsonneau, som uden omsvøb erklærede, at han havde dem, og påtænkte at beholde dem. Den anden blev ikke vred, men fandt blot anledning til at bemærke, at han havde været urolig for sin kære ven, som jo havde stillet sig langt mere blot end han selv, eftersom regnskabsbøgerne jo næsten udelukkende var skrevet af ham, men at han nu var rolig, når han vidste, at de befandt sig i hans besiddelse. Egentlig havde han helst villet kvæle "den kære ven"; han huske nemlig, at et i højeste grad farligt dokument, en falsk

inventarfortegnelse, som han havde været dum nok til at lave, var blevet glemt i en af bøgerne.

Larsonneau, som var blevet rigelig betalt, nedsatte sig ved Rue de Rivoli med et forretningskontor, der blev møbleret så yppigt som en glædespiges lejlighed. Saccard kunne, efter at han havde forladt sin tjeneste ved Hôtel de Ville og nu rådede over anselige midler, kaste sig uhindret ud i store spekulationer, mens Renée, beruset af fornøjelsernes hvirvel, blændede Paris med sin ekvipage, sine glimtende diamanter, sine toiletter og sin prægtige livsførelse.

Af og til begav mand og hustru, disse to naturer, der brændte af attrå efter penge og underholdning, sig til den i kolde tåger indhyllede Île Saint-Louis. Det forekom dem hver gang, som om de var kommet til en død by.

Hôtel Béraud, der var bygget i begyndelsen af det sekstende århundrede, var en af disse massive, dystre og alvorlige bygninger med smalle, høje vinduer, som er så talrige i Marais-kvarteret, og som udlejes til pensionater, til seltervandsfabrikker og vin- og spiritus-handlere. Huset var imidlertid i udmærket stand. Mod Rue Saint-Louis-en-Île havde det kun tre etager, men hver etage var mellem fem og syv meter høje. Den noget lavere stueetage havde vinduer med mægtige jerngitre, som var omhyggeligt fæstnede i de tykke mure, og en afrundet port, som var næsten lige så bred som høj, forsynet med en port af støbejern, grønmalet og beslået med store spiger, som på begge portfløjene tegnede mønstre af stjerner og ruder. Denne port var typisk med sine to afvisere, en på hver side, som stod bagudskrånende og omgivet af rigelige mængder af jernringe. Man kunne stadig tydeligt skelne, at der

engang havde været en rendesten midt i portgangen mellem de med toppede brosten belagte sider. Hr. Béraud havde imidlertid ladet rendestenen overdække og portgangen belægge med asfalt; dette var imidlertid det eneste offer han havde gjort den moderne arkitektur, som han ellers aldrig brød sig om. Vinduerne i de øvrige etager var udstyret med små brystværn af smedejern, og bestod af brunbejdset træ og små, grønlige ruder. Øverst var taget afbrudt ved kvistkammervinduerne, og kun tagrenden fortsatte uafbrudt for at lede regnvandet til nedløbsrørene. Hvad der endnu mere forøgede facadens nøgenhed var det fuldstændige fravær af skodder og forhæng, der for resten var overflødige, eftersom solen ikke på noget tidspunkt af året kastede sine stråler på de farveløse og melankolske indervægge. Med sit ærværdige præg af borgerlig strenghed lå facaden ligesom hensunken i en højtidelig søvn i det stille kvarter, hvis stilhed kun sjældent forstyrredes af vognrumlen.

I det indre fandtes en af arkader omgivet firkantet gård, en formindsket udgave af Place Royale, belagt med vældige stenplader, som gav det døde hus et endnu mere klosterlignende udseende. Lig overfor porthvælvingen stod en brønd, hvor et halvt forvitret løvehoved – kun det åbne gab var tilbage – gennem et jernrør lod en tung og ensformig vandstråle falde ud i et mosdækket og ved kanterne blankslidt bækken. Vandet var iskoldt. Mellem gårdens stenplader voksede der græs og ukrudt. Ved sommertid formåede en smal solstråle at trænge ned i gården, og dette sjældne besøg havde afbleget et hjørne af den sydlige facade, mens de tre andre dystre og mørke sider var marmorerede af fugtpletter. I denne

gård, som var kold og stum som en brøndskakt, og kun blev oplyst af et blegt vinterlys, kunne man tro sig tusinder af mil fra dette nye Paris, hvor allehånde nydelser sydede i millionernes hvirvel.

Husets indre havde samme sørgmodige ro og højtidelige kulde som gården. Fra en bred, med jerngelænder udstyret trappe, hvor de besøgendes fodtrin og hosten genlød som i en kirkehvælving, strakte sig i lange rækker de store, høje rum, hvori de gamle møbler af mørke, kraftige træsorter næsten forsvandt; og i det overalt fremherskende halvlys sås kun gobelinernes figurer, hvis høje, lyse skikkelser fremstod en smule utydeligt. Hele det gamle parisiske bourgeoisis luksus var der, en uopslidelig og ubekvem luksus; stole, hvis egetræ lige akkurat var dækket af en smule lærred, senge med stive, tunge omhæng, linnedkister og skabe, hvis tunge låg og døre tydeligt nok vidnede om, at de ikke var beregnede for den moderne tids sarte klæder. Hr. Béraud du Châtel havde valgt sine værelser i husets mørkeste del mellem gaden og gården på første etage. Her befandt han sig i omgivelser, hvis stilhed og halvmørke egnede sig fortrinligt til en tænkers grublerier. Når han åbnede dørene og med langsomme, alvorlige skridt gik gennem de højtidelige rum, kunne man tage ham for et af disse gamle parlamentsmedlemmer, hvis portrætter hang på væggene, tankefuld hjemkommet fra et møde, hvor man havde behandlet et kongeligt edikt og vægret sig ved at tiltræde det.

I dette døde hus, i dette kloster, fandtes imidlertid en varm rede, der flød over af liv, et lille sted, hvor sol og glæde havde adgang, en krog, hvor klare barnestemmer, lys og luft uhindret gjorde sig gældende. For at komme dertil måtte man gå ad en

mængde små trapper, gennem ti eller tolv korridorer, så igen ned og atter op igen, en formelig rejse, og endelig kom man til et stort værelse, en slags belvédere, bygget oppe på taget på bagsiden af huset ovenfor Quai de Béthune. Dette værelse lå mod syd, og dets vindue var så stort, at det syntes at slippe hele himlen ind med alle dens lysstråler og hele det blå rum. Som et dueslag hævede det sig i luften med lange blomsterkasser og et stor fuglebur, men ingen møbler overhovedet. På gulvet var der ganske enkelt bredt et tæppe ud. Dette var "børnenes værelse". Sådan kaldtes det i hele huset. Huset var så koldt og gården så fugtig, at faster Elisabeth havde frygtet for, at den kulde, som spredtes fra disse vægge, ville skade Christine og Renée. Hvor ofte havde hun ikke skændt på de små piger, når de løb rundt under arkaderne og morede sig med at dyppe deres små arme i brøndens iskolde vand! Hun kom da på den tanke at indrette denne fjerntliggende del af loftet, det eneste sted, hvor solen skinnede ind og i to århundreder ikke havde glædet andre end spindelvævene. Der gav hun børnene et tæppe, fugle, blomster. Søstrene var henrykte. Når hun havde ferie boede Renée her, badede i den gode sols gule lys, som syntes at glæde sig over det tilflugtssted, man havde arrangeret for den og de to lyslokkede hoveder, man sendte den. Rummet blev et paradis, som gav ekko af fuglesang og pludrende barnestemmer. Man havde givet dem det udelukkende til deres besiddelse. De sagde "vores værelse"; det var deres hjem, og de gik så langt som til at låse døren for ret at overbevise sig om, at de var dets eneste herskerinder. Hvor megen lykke skjulte ikke disse fire vægge! På tæppet lå en umådelig mængde af ødelagt legetøj i sollyset.

Barnekammerets største tiltrækning var imidlertid den vidtstrakte horisont. Fra husets øvrige vinduer så man kun ud på sorte mure i nogle få fods afstand. Men fra vinduet deroppe så man hele den del af Seinen, hele den del af Paris, som strakte sig fra La Cité til Pont de Bercy, flad og endeløs som en eller anden hollandsk by. På Quai de Béthune fandtes halvt sammenfaldne træbure, en mængde knækkede bjælker og brædder, mellem hvilke børnene morede sig med at holde øje med de store rotter, der løb omkring, som om de havde en ubestemt frygt for, at de skulle kunne klatre op ad de høje mure. Men derude begyndte det fortryllede land. Kullageret med sine egebjælker og stræbepiller som en grotesk katedral og Pont de Constantine, som let og luftig som en knipling gav efter under de gåendes fødder, skar hinanden i en ret vinkel, og syntes at spærre for flodens vældige masse. Lige overfor grønnedes træerne omkring Halles aux Vins, og længere borte buskadserne i Jardin des Plantes, som strakte sig helt til synsranden, mens Quai Henri IV og Quai de la Rapée på den anden side af foden genspejlede sine huse, der oppefra tog sig ud som de små huse af træ og pap, man havde givet de to søstre som legetøj. I baggrunden sås til højre La Salpêtrières blå skiffertag hæve sig over træerne. I midten dannede de stensatte kanter, som strakte sig ned til Seinen, to lange grå vægge, hvor der hist og her sås en række store tønder, en kærre med forspand, en med træ eller kul lastet pram, som var ved at udlade sin last. Men sjælen i alt dette, den sjæl, som fyldte landskabet, var Seinen, den levende flod, som kom så langt borte fra, fra den svævende og ubestemte horisont, som om den kom ud af en drøm for at strømme frem mod børnene, i sin

rolige majestæt og med mægtige bølger, der udbredte sig til den store vandflade for deres fødder ved øens spids. De to broer, som strakte sig over floden, Pont de Bercy og Pont d'Austerlitz, virkede som ubrydelige dæmninger, beregnet på at holde floden tilbage og forhindre den i at stige op til de små pigers værelse. Børnene elskede kæmpen og kunne ikke se sig mætte på denne strøm, denne evigt brusende flod, som rullede sine bølger mod dem, ligesom for at bemægtige sig dem, og som de så dele sig og forsvinde til højre og venstre i det ukendte med en undertvungen titans underdanighed. På smukke dage, klare morgener med blå himmel, henrykkedes de af Seinens smukke klæder, klæder i alle farver, som gik fra blåt til grønt i tusinder af uendelig fine nuancer, som silke med hvide flammer og satin, som de ved de to brede strande forankrede både syntes at kante med sorte fløjlsbånd. Længere borte blev stoffet endnu mere kostbart og beundringsværdigt, som den gennemsigtige gaze i en eventyrfes fortryllede kåbe, og bag de mørkegrønne silkebånd, som broernes skygge omfattede Seinen, så man igen guldglimtende flader, hele marker af et stof, der syntes vævet af sollys. Og over flodens vand, over de lave husrækker, over parkernes træer, hvælvede den uendelige himmel sig.

Da Renée var blevet større og kom hjem fra pensionatet, allerede plaget af fysiske begær, kastede hun, træt af den ubegrænsede horisont, af og til et blik ned på svømmeskolen ved Petits badeanstalt, som lå ved spidsen af øen. Mellem de hvide lærredsstykker, der var hængt op på snore og tjente som tag, søgte hendes blik de i svømmebukser klædte mænd, hvis nøgne maver var synlige.

3

Maxime blev i skolen i Plassans helt til ferien i 1854. Han var tretten år og et par måneder, og var netop kommet ud af femte klasse.

Hans fader besluttede sig for at lade ham komme til Paris. Han mente, at en søn i den alder ville tage sig godt ud og tjene til en gang for alle at sikre ham i hans rolle som en rig enkemand, der havde giftet sig igen. Da han fortalte Renée, som han satte en ære i at behandle med den mest udsøgte høflighed, sin hensigt, svarede hun ligegyldigt:

"Ja, udmærket, hent blot din dreng hertil … Han kan more os lidt. Formiddagene er så kedsommelige."

Drengen ankom otte dage senere. Det var en spinkel, høj og ranglet slyngel med et pigeansigt, et fint og ligefremt udseende og et smukt, lyst hår. Men store Gud! Hans påklædning! Håret var kortklippet, så han så ud, som om hovedet var blevet raget og det hvide kranium dækkedes knapt af en lille kasket. Hans benklæder var for korte, og på fødderne havde han et par udtrådte sko; en rædsom, luvslidt bluse, der var alt for stor, sad så dårligt på ham, at han næsten så ud som om han var pukkelrygget. I dette udstyr så han sig omkring, overrasket over alt det nye, han opdagede, for resten uden generthed, med den vilde og snedige mine hos et for hurtigt modnet barn, der ikke straks vil blotte sig.

En tjener havde hentet ham ved jernbanen, og nu stod han i den store salon, hvis forgyldte loft og rige møblement fyldte ham med henrykkelse over den luksus, han herefter skulle leve

i, da Renée, som havde været hos sin dameskrædder, stormede ind som en hvirvelvind. Hun kastede sin hat og den hvide burnus, hun havde taget over sig som beskyttelse mod den allerede temmelig skarpe kulde, fra sig. Så stod hun foran den af beundring måbende Maxime i hele glansen af sit herlige toilette.

Barnet troede, hun var klædt ud. Hun bar en prægtig nederdel af blåt silke med store garneringer, hvorover hun havde en slags jakke, der lignede en garde-francais uniformsfrakke af fin grå silke. Reverserne, som var forede med blå silke, en nuance mørkere end nederdelen, var foldet op og fæstet med båndrosetter; pynten på de glatte ærmer og de brede opslag var af samme stof. Som kronen på det hele løb to rader af store knapper, der efterlignede safirer og var indfattede i azurblå rosetter, fra hofterne og ned til kanten af kjolen. Det var samme tid grimt og tilbedelsesværdigt.

Da Renée så Maxime, blev hun overrasket over, at han var så høj.

"Det er vel så drengen, vil jeg tro?" spurgte hun tjeneren.

Barnet slugte hende med øjnene. Dette fruentimmer med sin hvide hud, hvis barm kunne skimtes bag den krøllede krøs, denne pludselige, henrivende åbenbaring med sin højt opsatte frisure, sine små herrestøvler, hvis spidse hæle gik dybt ned i tæppet, henrykkede ham og syntes ham at være den gode fe i denne lune, forgyldte bolig. Han lo og opførte sig netop tilpas genert til at kunne bevare sin barnlige ynde.

"Jamen, hvor er han dog morsom!" udbrød Renée. ... "Men, o rædsel! hvordan er det dog, man har klippet ham! ... Hør, min lille ven, din papa kommer sikkert ikke hjem før til aften, og jeg

må jo så hellere vise dig dit værelse … Jeg din stedmoder, min unge herre. Giver du mig et kys?"

"Det vil jeg gerne!" svarede Maxime uforbeholdent.

Han kyssede den unge kvinde på begge kinder, idet han greb fat i hendes skuldre, hvilket bragte hendes jakke lidt i uorden. Hun gjorde sig fri og sagde leende:

"Min Gud! hvor er han morsom, den lille skaldepande!"

Så tilføjede hun lidt mere alvorligt:

"Vi to skal være venner, det vil du vel nok? …. Jeg skal være som en moder for dig. Jeg tænkte netop på det, mens jeg ventede på min skrædder, som var optaget, og sagde til mig selv, at jeg burde vise mig fra min gode side og opdrage dig rigtig smukt … Det vil blive så glimrende!"

Maxime blev ved at stirre på hende med sine blå, dristige pigeøjne. Pludselig udbrød han:

"Hvor gammel er De?"

"Den slags spørger man ikke om!" udbrød hun og slog hænderne sammen. "Han ved ingenting, den lille ulykkesfugl! Man må altså lære ham alting … Heldigvis kan jeg endnu godt være min alder bekendt. Jeg er en og tyve år gammel."

"Jeg er snart fjorten … De kunne være min søster."

Han sagde ikke mere, men hans blik fortalte, han havde ventet, at hans faders anden hustru havde været meget ældre. Han stod lige ved siden af hende og studerede hendes hals med en sådan opmærksomhed, at hun var nær ved at rødme. Hendes flygtige tanker kunne for resten ikke blive længere ved det samme emne, og nu begyndte hun at gå frem og tilbage og tale om sin skrædder, uden at tænke over, at hun talte med et barn.

"Jeg burde have været hjemme og tage imod dig. Men tænk bare, at Worms sendte denne dragt til mig i morges … Jeg prøvede den og fandt den ganske vellykket. Den er jo vældig smuk, ikke sandt?"

Hun havde stillet sig foran et spejl. Maxime gik rundt om hende for at besigtige hende fra alle sider.

"Men," vedblev hun, "da jeg tog kjolen på, mærkede jeg, at den slår en stor fold der, på venstre skulder – se … Den er grim, den fold; det ser ud, som om min ene skulder er højere end den anden."

Han var trådt nærmere og førte fingeren over folden ligesom for at stryge den, og denne skoledrengs hånd, der ikke var fremmed for lasten, syntes med et vist velbehag at blive stående på dette sted.

"Sådan," pludrede hun videre, "måtte det sandelig ikke være. Jeg lod altså spænde for og tog til Worms for at sige ham, hvad jeg mente om denne ubegribelige skødesløshed. … Han lovede at rette fejlen."

Hun stod stadig foran spejlet og så på sig selv, hensunken i et pludseligt drømmeri. Endelig lagde hun en finger på læberne med en mine af eftertænksom utålmodighed. Ganske sagte, ligesom for sig selv, sagde hun så:

"Der mangler noget … Der mangler helt bestemt noget …"

Med en hastig bevægelse vendte hun sig om og stillede sig op lige foran Maxime, som hun spurgte:

"Er det virkelig godt nok sådan?… Synes du ikke, at der mangler noget, en lille ubetydelighed, måske en roset et eller andet sted?"

Beroliget af den unge kvindes kammeratlige opførsel havde skoledrengen genfundet hele sin djærve naturs uforsagthed. Han fjernede sig nogle få skridt, kom så atter nærmere, kneb øjnene sammen og sagde:

"Nej, nej, der mangler ingenting, det er meget smukt, meget smukt … Måske synes jeg snarere, at det er lidt for meget."

Trods sin dristighed rødmede han lidt, men gik endnu nærmere og tegnede med fingerspidsen en spids vinkel på Renées barm.

"Hvis jeg var Dem," fortsatte han, "så ville jeg gøre den spids mere nedringet og bære et halsbånd med et stort kors."

Hun klappede i hænderne med et strålende smil.

"Ja, lige netop, det er sådan," udbrød hun … "Jeg havde netop det kors lige på tungen."

Hun bukkede krøsen til siden, forsvandt et par minutter og kom så tilbage med halsbåndet og korset. Da hun atter stillede sig foran spejlet, udbrød hun triumferende:

"Å! prægtigt, ret som det skal være! … Han er ikke så dum, den lille skaldepande! Så har du vel også hjulpet fruentimmerne ude i provinsen med at klæde sig smukt? Vi to vil bestemt blive gode venner. Men så må du også gøre, hvad jeg siger. Først og fremmest skal du lade dit hår vokse, og så må du ikke have den der forfærdelige bluse på oftere. Så skal du lyde mine råd med hensyn til en god levemåde. Jeg vil gerne gøre en smuk ung mand ud af dig."

"Javist," sagde barnet naivt, "siden papa er rig nu og De er hans hustru."

Hun lo og fortsatte med sin sædvanlige livlighed:

"Frem for alt må vi sige du til hinanden. Jeg siger du, og du siger De. Det går slet ikke. … Du vil vel holde af mig?"

"Af hele mit hjerte," svarede knægten med hele den glød, der findes hos en ung slyngel, der har fundet en ny kærlighed.

Dette var Maximes og Renées første møde. Først en måned senere begyndte drengen at gå i skole i Paris. I den første tid legede hans stedmoder med ham som med en dukke, trak hans provinsvaner ud af ham, og man må erkende, at han i denne proces udviste megen god vilje. Da han viste sig for hende i nyt tøj fra top til tå fra hans faders skrædder, undslap der hende et udråb af glad overraskelse; han var jo så smuk som en engel; således var hendes udtryk. Kun hans hår voksede med en fortvivlende langsommelighed. Den unge kvinde påstod altid, at håret gav ansigtet udtryk, og passede også sit eget hår med største omsorg. Længe havde hun været ganske utrøstelig over dets farve, som i sin ubestemmelighed mest lignede fint smør. Men da gult hår så blev moderne, blev hun vældig begejstret, og for at give indtryk at, at hun ikke blot fulgte moden, fordi hun ikke kunne andet, forsikrede hun, at hun hver måned farvede sit hår.

For sine tretten år var Maxime allerede frygtelig erfaren. Han var en af disse sarte, tidligt modnede naturer, hos hvem sanserne tidligt gør sig gældende. Lasten vågnede hos ham før han kendte begæret. To gange havde han været nær ved at blive bortvist fra skolen. Renée, hvis øjne var vant til provins-ynder, havde straks kunnet se, at hvor ilde klædt den lille skaldepande, som hun kaldte ham, end var, så drejede han sin hals og bevægede sine arme på en indtagende måde, han smilede som en kostskolepige, han plejede omsorgsfuldt sine lange, smalle

hænder; og selv om han stadig måtte bære sit hår kortklippet, fordi skoleforstanderen, en gammel oberst fra ingeniørtropperne, ville have det, så havde han altid et lille lommespejl på sig, som han i timerne lagde mellem siderne i sin bog, og hvori han hele timer i træk kunne betragte sig selv, studere sine øjne, sit tandkød, prøve forskellige ansigtsudtryk og indstudere alle mulige koketterier. Hans kammerater hang sig ved hans bluse som ved en fruentimmerkjole, og han spændte sit bælte så meget, at han havde den slanke midje og vuggende hofter som hos en voksen kvinde. For at sige sandheden fik han nu lige så mange tæv som kærtegn. Skolen i Plassans, en udklækningsanstalt for små banditter som de fleste provinsskoler, var et drivhus for ødelæggelse og forurening, hvor dette neutrale temperament, dette barn, undergik en sælsom forvandling som følge af den lastefuldhed, der lå i ham som en skjult arv. Årene ville heldigvis forbedre ham. Men sporene efter hans forvildelser som barn, den time, hvor han troede at være en pige, ville blive stående i ham og i al fremtid påvirke hans mandlighed.

Renée kaldte ham "frøken" uden at have nogen anelse om, at for seks måneder siden ville hun have haft ret. Hun fandt ham så lydig, så hengiven og elskelig, at hun ofte følte sig besværet ved hans kærtegn. Han havde en måde at kysse hende på, som fik hende til at blive helt varm. Hvad der imidlertid morede hende, var hans skalkagtighed; han var umådelig morsom, dristig og omtalte allerede kvinderne med en latter, ja holdt ligefrem Renées veninder i skak: den kære Adeline, som havde giftet sig med hr. d'Espanet, og den tykke Suzanne, som for nylig var blevet den rige fabrikant Haffners hustru. Da han var

fjorten år, var han forelsket i Suzanne; han tog sin stedmoder som sin fortrolige, hvilket morede hende meget.

"Jeg ville have foretrukket Adeline," sagde hun, "hun er smukkere."

"Måske," sagde slynglen, "men Suzanne er betydeligt tykkere … Jeg kan godt lide smukke kvinder … Hvis du var rigtig rar, lagde du et godt ord ind for mig."

Renée lo. Hendes dukke, denne lange knægt med pigeansigtet, forekom hende ubetalelig, nu da han var blevet forelsket. Der kom et tidspunkt, hvor fru Haffner for alvor måtte forsvare sig mod ham. For resten opmuntrede damerne Maxime med deres halvkvalte latterudbrud, deres tvetydigheder og deres koketterier over for den tidligt modne dreng. Der var nogle træk af aristokratisk lyst i alt dette. Midt i deres af lidenskab gennemtrængte, tumultagtige liv nød de alle tre denne halvvoksne ynglings henrivende fordærv som en roman og et ufarligt krydderi, der kildrede deres smagsløg. De lod ham berøre deres kjoler, men hånden strøg også over deres skuldre og fulgte dem ud i entreen for at hjælpe dem overtøjet på. De lod ham gå fra hånd til hånd, lo overgivent, når han kyssede indersiden af deres håndled, hvor huden er så fin og blød; blev så helt moderlige og lærte ham den kunst at være en smuk mand og behage kvinderne. Han var deres legetøj, en lille mekanisk mandefigur, som kyssede og opvartede dem, som havde de mest elskværdige laster, men som dog trods alt kun var et stykke legetøj, som man ikke behøvede at frygte alt for meget, men nok til at man følte en herlig gysen ved berøringen af hans barnlige hånd.

Efter sommerferien blev han sat i Lycée Bonaparte. Det var den fine verdens skole, som Saccard havde udvalgt til sin søn. Det blide og letfærdige barn var velbegavet, men anvendte sin begavelse på helt andre ting end de klassiske studier. Ikke desto mindre var han en udmærket elev, der aldrig lod sig falde til de uduelige døgenigtes stade, men holdt sig til de velklædte, små herre, som der aldrig var noget at sige på. Alt hvad der var tilbage af hans barndom var en sand dyrkelse af tøj. Paris åbnede hans øjne og gjorde ham til en smuk ung mand, altid klædt efter den seneste mode, og hvis klæder sad som støbt på ham. Han var sin klasses Beau Brummell. Han gik i skole som var det en salon, med elegante sko, pletfrie handsker, smukt knyttet halsklud og formidable hatte. Der var omkring tyve som han i alt, der dannede en slags aristokrati, bød hinanden på Havannacigarer af cigaretuier med guldlåse og lod en liberiklædt tjener bære deres bøger. Maxime havde overtalt sin fader til at købe sig en tilbury og en lille sort hest, som vakte megen beundring blandt hans kammerater. Han kørte selv; på bagsædet sad en tjener med korslagte arme. På hans knæ lå drengens skoletaske, der mindede om en ministerportefølje i brunt læder. Og det var en sand åbenbaring at se, med hvilken lethed og øvelse og med hvilken ynde, han på ti minutter kørte fra Rue de Rivoli til Rue du Havre og holdt med sin hest uden for skoleporten, kastede tøjlerne til tjeneren og sagde:

"Jacques, klokken halv fem!"

Butiksjomfruerne i nabolaget var henrykte over den blonde drengs ynde, som de så regelmæssigt komme og gå to gange daglig i sin vogn. På hjemvejen tog han af og til en ven med, som han kørte til døren. Så røg de to børn, så på kvinderne og

sprøjtede på fodgængerne, som om de kom lige fra væddeløbsbanen. Det var en forunderlig lille verden af narre og lapse, man daglig så komme til Rue du Havre, hvor de, klædt efter den nyeste mode, spillede rige og blaserte herrer, mens skolens bærme, de virkelige skoledrenge, ankom under skrål og skubben, med deres grove fodtøj klaprende mod stenbroen og deres bøger hængende i en lang rem over ryggen.

Renée, som ønskede at tage sin rolle som moder og lærerinde alvorligt, var henrykt over sin elev. Hun forsømte da virkelig heller ikke noget, der kunne fuldkommengøre hans opdragelse. Netop på denne tid havde hun en stor sorg og græd mange tårer: en elsker havde slået op med hende offentligt, for øjnene af hele Paris, til fordel for fyrstinde von Sternich. Nu mente hun, at Maxime skulle trøste hende, hun gjorde sig gammel, gjorde sig umage for at være rigtig moderlig og blev derved den mest sælsomme mentor, man vel kunne tænke sig. Ofte blev Maximes tilbury hjemme, men i stedet kom Renée for at hente ham i sin store kaleche. De gemte hans brune skoletaske under vognsædet og kørte til Boulogneskoven, som dengang stod i sit nyeste flor. Der lod hun ham gennemgå et kursus i den højere elegance, udpegede for ham det kejserlige Paris, som endnu i sin frodige lykke i fulde drag nød det slag med tryllestaven, der havde forvandlet gårsdagens sultekunstnere og medløbere til store herrer og opblæste millionærer, som pustede og stønnede under vægten af deres pengeposer. Men barnet udspurgte hende i særlig grad om kvinderne, og eftersom hun opførte sig meget frit med Maxime, gav hun ham udførlige oplysninger: fru de Guende var dum, men havde en henrivende smuk skikkelse; grevinde Vanska var meget rig, hun havde sunget på

gaden, indtil hun giftede sig med en polak, som slog hende, efter hvad man påstod; hvad markise d'Espanet og Suzanne Haffner angik, var de uadskillelige og, skønt de var hendes bedste veninder, tilføjede Renée – og kneb læberne sammen ligesom for ikke at sige mere – så gik der mange grimme historier om dem; den smukke fru de Lauwerens var rædsomt kompromitterende, men hun havde sådanne smukke øjne, og alle vidste, at hun for sin egen person var udadlelig, men tog sig alt for meget af de stakkels små fruentimmers anliggender, der var i hendes omgangskreds, såsom fru Daste, fru Teissière, baronesse de Meinhold … Maxime skaffede sig alle disse damers portrætter og satte dem i et album, som lå på stuebordet. For at sætte sin stedmoder i forlegenhed, bad han med denne fordærvets listighed, som var et grundtræk i hans karakter, om oplysninger om glædespigerne, som han lod som om han troede de var damer af de finere kredse. Moralsk og alvorlig erklærede Renée, at det var modbydelige væsener, som han burde undgå på det omhyggeligste, men forglemte sig så og talte om dem, som om det var nære bekendte. Barnets største fornøjelse var at føre samtalen hen på fyrstinde von Sternich. Hver gang hendes vogn fo'r dem forbi i Boulogneskoven, undlod han aldrig at nævne fyrstinden med et ondskabsfuldt smile og et stjålent sideblik, som viste, at han udmærket kendte til Renées seneste eventyr. I en bitter tone angreb Renée da sin rival og sønderflåede hende uden barmhjertighed: hvor den stakkels kvinde dog blev gammel at se til! Hun sminkede og malede sig, gemte elskere i hvert andet skab, havde tilmed hengivet sig til en kammerherre for at komme nærmere kejserens seng. Hun smædede uafbrudt,

mens Maxime, for at drille hende, erklærede, at fru von Sternich var en henrivende kvinde. Sådanne lektioner udviklede skoledrengens intelligens umådeligt, så meget mere som den unge opdragerske gentog dem overalt, ikke kun i Boulogneskoven, men også i teatret og salonerne. Eleven gjorde da også beundringsværdige fremskridt.

Maxime elskede at være blandt kvindekjoler, flitterstads, pynt og rispudder. Han forblev altid en lille smule pige med sine smalle hænder, sit skægløse ansigt, sin hvide og buttede hals. Renée rådspurgte ham i ramme alvor om sine toiletter. Han kendte alle Paris' gode dameskræddere, bedømte dem hver især med ét ord, talte om symmetrien i den enes hatte og logikken i en andens dragter. Da han var sytten år, fandtes der ikke en modist, som han ikke havde taget i øjesyn, ikke en skomager, som han ikke grundigt havde studeret. Den sælsomme, tidligt modne yngling, som i engelsktimerne læste de prospekter, hans parfumehandler sendte ham hver fredag, ville have kunnet give et strålende forsvar for en tese om hele det mondæne Paris, kunder og handlende iberegnet, i den alder, hvor drenge i provinsen næppe vover at se en tjenestepige i øjnene. Når han kom hjem i sin tilbury, medbragte han ofte en hat, en æske sæber, et eller andet smykke, som hans stedmoder havde bestilt dagen før. Han altid en stump parfumeret knipling i lommen.

Hans største fornøjelse var imidlertid at følge Renée til den berømte Worms, denne geniale dameskrædder, som det andet kejserdømmes dronninger lå på knæ for. Den store mands salon var et stort, firkantet rum, der var møbleret med sofaer. Maxime trådte ind i denne salon med religiøs bevægelse.

Toiletterne havde ganske bestemt deres helt egen lugt, silke, satin, fløjl og kniplinger havde blandet deres svage duft med uddunstningerne fra hår og ambraparfumerede skuldre, og luften i salonen havde denne parfumerede varme, denne røgelsesduft af rigdom og levende kød, som forvandlede rummet til et kapel for en eller anden hemmelig guddom. Ofte måtte Renée og Maxime vente i hele timer; der var altid et skok damer, som ventede på, at det blev deres tur til at slippe ind, og fordrev ventetiden med at dyppe tvebakker i et glas madeira, som sammen med andre vine og bagværk stod på det store bord midt i rummet. Damerne følte sig hjemme, talte utvungent, og når de havde slået sig ned i sofaerne i det store rum, kunne man gerne have taget dem for en flok hvide lesbiske duer, der havde forsamlet sig i en parisersalon. Maxime, som de holdt af på grund af hans pigeagtige udseende, var det eneste mandlige væsen, som havde adgang til denne helligdom. Der frådsede han i guddommelige nydelser, gled smidig som en slange hen over sofaerne, og altid fandt man ham under en nederdel, bag et livstykke, mellem to kjoler, hvor han gjorde sig så ganske lille, forholdt sig fuldstændig stille og inddrak den parfumerede duft fra sine naboer med samme mine som en kordreng, der modtager Herrens legeme.

"Den lille smyger sig da også ind overalt," sagde baronesse de Meinhold og klappede ham på kinden.

Han var så fin og spædt bygget, at damerne troede, han kun var fjorten år. De morede sig med beruse ham med den berømte Worms' madeira, og så snakkede han med dem om de mest overraskende ting, som fik dem til at le, så tårerne trillede. Det blev imidlertid markise d'Espanet, som fandt det rette ord

for forholdet. Da hun en dag opdagede Maxime i sofahjørne bag sin ryg, og fandt ham så blussende og rødmende, så gennemtrængt af velbehaget ved at befinde sig i hendes nærhed, sagde hun:

"Den knægt burde have været en pige."

Da den store Worms endelig tog imod Renée, fulgte Maxime med hende ind i hans kabinet. Han havde tilladt sig at sige et par ord to eller tre gange, mens mesteren fordybede sig i beskuelsen af sin kunde, således som skønhedens ypperstepræster påstår, at Leonardo da Vinci gjorde det med La Gioconda. Mesteren havde behaget at trække på smilebåndet ad hans korrekte bemærkninger Han lod Renée stille sig foran et spejl, som gik fra gulv til loft, og lod til, idet han rynkede panden, at rådføre sig med sig selv, mens den unge kvinde i sin spænding holdt vejret for ikke at komme til at gøre en forstyrrende bevægelse. Efter nogle minutter skildrede mesteren, ligesom rystet af inspirationen, i korte og store træk det mesterværk, han havde opfundet, og fremstødte i afbrudte sætninger:

"En Montespan-kjole af askefarvet *faille* … halvlangt slæb, fortil en rund udskæring … store rosetter af grå silke, der fæstes ved hofterne … forstykke med puf af perlegråt tyll med grå satinbånd …"

Han fordybede sig igen i tanker og syntes at nedstige til sit genis dybeste dyb, hvorpå han med det triumferende udtryk hos en Pythia på sin trefod, fortsatte:

"I håret på dette skønne hoved skal vi sætte Psykes drømmende sommerfugl, med changerende azurblå vinger."

Ved andre lejligheder ville inspirationen imidlertid ikke indfinde sig. Den berømte Worms påkaldte den forgæves, koncentrerede uden resultat hele sin kunnen. Så rynkede han panden, blev bleg, tog sit stakkels hoved mellem hænderne og rystede det fortvivlet. Endelig kastede han sig modfalden i en lænestol.

"Nej!" mumlede han klagende, "nej, i dag går det ikke … det er umuligt. … Damerne er så ubarmhjertige. Kilden er tørret ud."

Og dermed gelejdede han Renée ud, idet han gentog:

"Ingen muligheder, umuligt, min bedste – hav den godhed at komme igen en anden dag … i dag formår jeg ingenting."

Den smukke opdragelse, Maxime fik, bar frugt i løbet af kort tid. Da han var sytten år, forførte slynglen sin stedmoders kammerjomfru. Det værste var imidlertid, at pigen blev gravid. Man måtte sende hende på landet med barnet, og give hende en lille livrente. Renée blev i allerhøjeste grad opbragt over dette eventyr, mens Saccard kun bekymrede sig over det, for så vidt angik pengespørgsmålet, men hans unge hustru skændte heftigt på sin elev. Tænk, at han, som hun havde villet gøre til en fornem person, skulle gå hen og kompromittere sig med sådan en tøs! Hvilken latterlig og skammelig begyndelse! Hvilket utilgiveligt påfund! Hvis han så i det mindste havde indladt sig med en fornem dame!

"For pokker!" svarede han roligt, "hvis din gode veninde Suzanne havde haft lyst, så var det hende, der var blevet sendt på landet!"

"Å! sikken en gavtyv!" mumlede hun afvæbnet. Tanken om at se Suzanne trække sig tilbage til landet med en rente på tolv hundrede francs vakte hendes munterhed.

Så kom hun på en endnu mærkværdigere tanke; hun glemte helt sin rolle som vred moder og begyndte at le. Idet hun med hånden søgte at kvæle sin latter, skævede hun til ham og sagde:

"Jo, Adeline var så nok blevet ikke så lidt vred på dig og ville have lavet en smuk scene med Suzanne ..."

Hun fuldendte ikke sætningen. Maxime og hun lo vildt. Og på denne måde slog Renées moral i dette eventyr en ordentlig kolbøtte.

Aristide Saccard bekymrede sig ikke det mindste om de to børn, som han kaldte sin søn og sin anden hustru. Han gav dem absolut frihed, glad over, at de var så gode venner, hvilket fyldte hans hus med en støjende munterhed. For resten var dette hjem på førstesalen i Rue de Rivoli temmelig sælsomt. Hele dagen gik dørene op og i; tjenestefolkene samtalede højlydt, og mellem de splinternye, skinnende dekorationer sås ustandselig vældige, flagrende damekjoler, hele flokke af handlende, den larmende mængde af Renées veninder, Maximes skolekammerater og personer, der søgte Saccard. Den sidstnævnte modtog fra klokken ni til klokken elleve den mest brogede flok af besøgende, man kan forestille sig: senatorer og retsbetjente, hertuginder og handlende i brugt tøj, alt hvad Paris' storme om morgenen havde kastet foran hans port, silkekjoler, smudsige nederdele, bluser, sorte frakker, og alle tog han imod med den samme utålmodige, travle tone, samme nervøse og utålmodige bevægelser. Vigtige forretninger blev afgjort med et par ord, tyve forhindringer blev løst samtidigt i en håndevending. Man skulle tro, at denne lille, livlige mand med den stærke stemme i sit arbejdsværelse sloges og skændtes med mennesker og møbler, hoppede og stødte hovedet mod

loftet for at presse nye ideer frem, og hver gang kom sejrrig ned på fødderne igen. Klokken elleve gik han ud, og siden så man ikke mere til ham i hjemmet hele dagen; han spiste frokost og ofte også middag ude. Så var lejligheden Renées og Maximes; de satte sig i besiddelse af hans arbejdsværelse, hvor de åbnede leverandørernes forsendelser og strøede alskens flitterstads rundt mellem forretningspapirerne. Sommetider kunne alvorligt udseende personer vente hele timer, mens skoledrengen og den unge kvinde, siddende på Saccards skrivebord, rådslog om en båndroset. Ti gange om dagen lod Renée spænde for. Det var sjældent, man spiste sammen; af familiens tre personer var de to altid ude og kom ikke hjem før midnat. Det var et støjende hus, helliget forretninger og fornøjelser, hvor det moderne liv med sin gyldne glans og knitrende toiletter brød ind som en stormbyge.

Omsider var Aristide Saccard i sit rette element. Han havde opdaget, at han var født til at være storspekulant, en mand, der kunne stampe millioner op af jorden. Efter sit mesterkup ved Rue de la Pépinière kastede han sig dristigt ud i den kamp, som efterhånden begyndte at fylde Paris med skændige ruiner og glimrende triumfer. Først spillede han forsigtigt med sikker gevinst, gentog sin første triumf og købte ejendomme, som han vidste var truet af ekspropriation, og benyttede sig af sine venner til at sikre sig store erstatningssummer. Af og til kunne han eje fem eller seks huse, netop de samme, som han engang havde betragtet på denne ejendommelige måde, som om de allerede tilhørte ham, dengang han endnu kun var en fattig gadeinspektør. Dette var imidlertid kun den spæde begyndelse på hans kunst. Så længe han nøjedes med at udnytte

lejekontrakterne, sammensværge sig med lejerne og bestjæle byen og visse enkeltpersoner, var der ikke brug for nogen særlig snedighed, og han syntes ikke, at det var ulejligheden værd. Det varede da heller ikke længe, før han prøvede sit geni på større og sværere opgaver.

Først fandt Saccard på et kneb med at købe ejendomme i hemmelighed for byens regning. En afgørelse fra statsrådet havde sat byen i en vanskelig situation. Man havde opkøbt et større antal huse i håb om at kunne udnytte lejekontrakternes opsigelsesbestemmelser og få lejerne til at flytte uden godtgørelse. Men disse køb blev betragtet som egentlige ekspropriationer, og byen måtte betale. Så tilbød Saccard sig som stråmand for byen. Han købte husene, opfyldte kontrakterne, og afleverede husene til en fastsat tid mod en mindre afgift. Til sidst spillede han endog dobbeltspil. Han købte for byens og præfektens regning, men når forretningen var alt for tillokkende, beholdt han huset for egen mund og staten betalte. Man belønnede hans tjenstvillighed, idet man overlod ham byggekoncessioner til hele gader og foreslåede gadekryds, som han solgte, endnu inden anlægget af den nye gade var begyndt. Det var et vildt spil; man spillede på de bydele, der skulle opføres, ligesom man spillede på børspapirer. Visse damer, kønne piger, fortrolige veninder af højere embedsmænd, deltog i spillet; en af dem, der var berømt for sine hvide tænder, slubrede gentagne gange hele gader i sig. Saccard mærkede sin tørst efter rigdom vokse i samme forhold som synet af den guldstrøm, der flød mellem hans hænder. Det forekom ham, som om et hav af tyvefrancs-mønter bredte sig stadig videre ud foran ham, af søen blev der et ocean, som

opfyldte horisonten med larmen fra sælsomme bølger, en metallisk musik, som kildrede hans hjerte, og for hver dag vovede han sig som en dristig svømmer stadig længere ud på dybet, dykkede, kom op igen, så på ryggen, så på maven, i storm og stille, i blind tillid til sine kræfter og sin evne til ikke at gå til bunds.

På den tid var Paris ved at forsvinde i en sky af gips. Den tid, som Saccard havde forudsagt på restauranten på Montmartre, var kommet. Byen blev ubønhørligt skåret ud, og Aristide var havde en finger med i hver snit og hvert sår, han ejede grusbunker overalt i byen. Ved Rue de Rome var han naturligvis indblandet i den overraskende historie om et hul, som blev gravet af et selskab for at køre fem-seks tusinde kubikmeter jord bort og derved skabe en forestilling om kæmpemæssige arbejder, der var i gang, men som man siden hen, da selskabet gik konkurs, måtte fylde med jord, der blev kørt tilbage fra Saint-Ouen. Aristide trak sig ud af denne affære med ren samvittighed og fulde lommer, takket være sin broder Eugène, der greb ind. I Chaillot hjalp han med at grave den høj væk, som en lille dalsænkning blev fyldt op med for at man kunne bygge den boulevard, der går fra Triumfbuen til Pont d'Alma. I nærheden af Passy fik han den tanke, at man skulle transportere affaldet fra Trocadéro op på sletten, så den frugtbare jord nu befinder sig i to meters dybde, og ikke så meget som et græsstrå vil vokse på grusbunken. Man kunne møde ham tyve steder på en gang, overalt, hvor der var en uovervindelig hindring: ruinbunken, som man ikke vidste, hvad man skulle stille op med, opfyldninger, man ikke kunne fuldføre, grus- og jordbunker, som var i vejen for de travle

ingeniører, og som han gennemgravede med fingrene for altid i sidste ende at finde en gevinst eller finde anvendelse for det på en eller anden måde. På en og samme dag besigtigede han arbejderne ved Triumfbuen og ved Boulevard Saint-Michel, nedrivningerne ved Boulevard Malesherbes og jordarbejderne ved Chaillot, altid fulgt af en hel armé af arbejdere, sagførere, aktieejere, medløbere og svindlere.

Hans største triumf var imidlertid Crédit Viticole, som han grundlagde sammen med Toutin-Laroche. Den sidstnævnte blev selskabets officielle direktør, mens han selv kun sås som medlem af bestyrelsen. Også ved denne lejlighed havde Eugène givet sin broder en god hånd med. Takket være hans afgørende medvirken godkendte regeringen selskabet og overvågede det med megen velvilje. Da en ildesindet avis i havde tilladt sig at kritisere selskabets handlinger i en delikat sag, gik *Moniteur* så vidt, at den ligefrem forbød enhver diskussion om et så hæderligt foretagende, som staten selv havde under sine vinger. Crédit Viticole byggede på et fortræffeligt finanssystem: man forstrakte vinavlerne med op til halvdelen af den værdi, deres ejendom var vurderet til, mod andele af samme, og oppebar fra låntagerne renterne med tillæg af et beløb til afbetaling af lånet. Der havde aldrig eksisteret en bedre og klogere mekanisme. Eugène havde med et snedigt smil forklaret sin broder, at Tuilerierne ønskede, at alting skulle gå hæderligt for sig. Hr. Toutin-Laroche tolkede dette ønske derhen, at han lod anstalten bevilge vinavlerne deres lån som hidtil, men desuden grundlagde en bankforretning, som opsugede kapitalen og med en sand spekulationsfeber deltog i snart sagt ethvert eventyr. Takket være den kraftige fremdrift, som direktøren gav Crédit

Viticole, fik dette selskab snart ry for en over alle undersøgelser hævet soliditet og fremgang. I begyndelsen ville Saccard kaste en mængde nye aktier på Børsen, som netop var kommet frisk fra trykkeriet, men give papirerne udseende af at have været længe i omløb. Han kom derfor på den fiffige idé, at lade bankbudene bruge en hel nat på at træde på dem og bearbejde dem med birkeris. Man kunne næsten kalde selskabet for en filial af den franske nationalbank. Det hus, hvori dets lokaler befandt sig, med sin gård, der vrimlede med ekvipager, sine massive jerngitre, sin brede indgang og monumentale trappe og rækken af luksuriøst indrettede modtagelsesværelser, sin mængde af kontorister og liberiklædte tjenere, lod til at være et alvorligt og værdigt pengenes tempel, og intet fyldte offentligheden med en mere religiøs følelse end selve helligdommen, hovedkassen, hvortil man kom gennem en fuldstændig nøgen korridor, og hvor man kunne se guden selv, pengeskabet af jern, som var fastsmedet til muren, med sine tre låse og tykke vægge, en brutal og ubarmhjertig guddom.

Saccard formidlede på denne tid en stor forretning med byen. Den millionernes hvirveldans, som byen selv havde sluppet løs for at behage kejseren og fylde visse lommer, havde trukket byen selv med sig og styrtet den i gæld. Den så sig nu tvunget til at optage skjulte lån for ikke at være nødt til at erkende, at den var angrebet af spekulationsraseriet og ubetænksomt var faret frem med hakke og spade. Den havde således netop fundet på at udstede, hvad den kaldte delegationsbeviser, hvilket egentlig blot var langfristede veksler, for at kunne betale entreprenørerne samme dag, der blev sluttet kontrakt, og sætte dem i stand til at skaffe sig penge ved

at belåne eller sælge disse beviser. Crédit Viticole havde velvilligt taget mod disse papirer fra entreprenørerne, og den dag, byen manglede penge til at indløse dem, var Saccard på pletten og kom med et tilbud. Der blev givet byen en anselig sum i forskud mod nyudstedte delegationsbeviser, som hr. Toutin-Laroche svor på, at han havde fået fra de koncessionerede selskaber, og som han slæbte gennem alle spekulationens smudsige sumpe. Crédit Viticole fra dette tidspunkt uangribeligt; selskabet holdt Paris i struben. Direktøren talte nu kun med et smil om det famøse "Almindelige marokkanske Havneselskab", som dog stadig var i live, og hvis glimrende handelsstationer aviserne regelmæssigt lovpriste. Men en dag, da hr. Toutin-Laroche opfordrede Saccard til at tegne aktier i selskabet, lo denne ham lige op i ansigtet og spurgte, om han troede, han var så dum, at han ville tegne aktier i "Tusind og én Nat A/S."

Hidtil havde Saccard spillet med fremgang og uden at løbe nogen risiko, havde svindlet, solgt sig selv, draget nytte af enhver handel og altid fået en gevinst ud af sine transaktioner. Denne virksomhed var imidlertid ikke længere nok for ham, og han foragtede at høste efterslæt og samle det guld op, som de herrer Toutin-Laroche, baron Gouraud og deres lige havde ladet falde bag sig. Nu stak han så armene i pengesækken lige til skuldrene, han gik i kompagniskab med Mignon, Charrier og Co., disse berygtede entreprenører, som dengang var i deres spæde vorden, men senere skulle skaffe sig enorme formuer. Byen havde allerede besluttet sig for ikke længere selv at udføre arbejderne, men udlicitere anlægget af boulevarderne. De selskaber, som fik koncessionerne, forpligtede sig til at levere

gaderne fuldt færdige, beplantet med træer, med bænke og lygtepæle, mod en vis godtgørelse; af og til afstod de tilmed gaden uden godtgørelse, eftersom de så sig rundeligt betalt for de grunde, de ejede omkring den, og som de solgte til en anselig overpris. Takket være sine forbindelser fik Saccard koncession på tre boulevardafdelinger. Han blev den ivrige og lidt klodsede sjæl i selskabet. De herrer Mignon og Charrier, som til at begynde med havde været hans kreaturer, var et par snedige og rå patroner, som kendte værdien af penge. De lo i smug ad Saccards heste og ekvipager, gik for det meste klædt i deres arbejderbluser, tøvede aldrig med selv at give en hånd med arbejdet, og kom hjem, dækkede af kalk og mørtel. De var begge to fra Lângres, hvorfra de til det hede, urolige, utilfredsstillede Paris medførte deres forsigtighed, deres rolige, omend lidet intelligente ånd, som trods alt hjalp dem fortræffeligt til at drage nytte af enhver lejlighed til at fylde lommerne, tilfredse med at lade fornøjelserne komme bagefter. Hvis Saccard satte en forretning i gang og piskede den fremad i sin iver og utålmodighed, så forhindrede Mignon og Charrier ved deres ædruelige syn på sagerne, deres rolige og sikre metoder, dusinvis af gange forretningen i at blive til intet som følge af Saccards fantastiske planer. De gik aldrig ind på at have elegante kontorer i det fantastiske hus, han ville bygge for at forbavse pariserne. De vægrede sig ligeledes ved at medvirke i de andenrangs spekulationer, som hver dag fødtes i hans hjerne: opførelse af koncertsale og storslåede badeanstalter på de tomme byggegrunde; Saccard ville anlægge jernbaner fra yderenden af de nye boulevarder, glasoverdækkede gallerier, som ville forhøje butikslejen ti gange og skulle tillade pariserne

at spadsere i regnvejr uden at blive våde. For at få en ende på disse forslag, som skræmte dem, besluttede entreprenørerne, at grundene skulle deles mellem de tre ejere, så de hver for sig kunne gøre med sin andel, hvad han ville. De solgte stadig med klog forsigtighed deres lodder. Saccard begyndte at bygge. Han hjerne kogte, og han havde i ramme alvor foreslået at anbringe en gigantisk klokke over Paris for at forvandle byen til en et drivhus, hvor man kunne dyrke ananas og sukkerrør.

Da han nu kunne jonglere med kapital i stor skala, var han snart ejer af otte huse ved de nye boulevarder. Fire af dem var fuldt færdige, to ved Rue de Marignan og to ved Boulevard Haussmann; de øvrige fire, som lå ved Boulevard Malesherbes, var endnu under bygning, og et af dem, på en stor grund omgivet af et plankeværk, hvor en moderne pragtbygning skulle opføres, var ikke kommet længere end til første etage. På dette tidspunkt blev hans forretninger i den grad indviklede, han havde så mange tråde i hver finger, så mange interesser at overvåge og så mange marionetter at holde i bevægelse, at han næppe sov tre timer hver nat og læste sine breve i sin vogn, mens han kørte. Det mest mærkelige var, at hans kasse syntes at være uudtømmelig. Han var aktionær i alle mulige selskaber, byggede som en virkelig rasende, indlod sig på forretninger af enhver art og truede med at oversvømme Paris som et stadigt stigende hav, uden at man kunne se, at han nogensinde havde held til at få en virkelig, sikker gevinst og stikke en større sum, der kunne tåle dagens lys, i sin lomme. Denne gyldne strøm uden kendte kilder, som i tætte bølger syntes at flyde fra hans arbejdsværelse, forundrede pariserne og gjorde ham for en tid

til en almindelig kendt person, som aviserne tilskrev ethvert børskup.

Det ægteskabelige bånd, som forenede Renée med en sådan mand, var således af den allermest løse slags. Hele uger kunne hengå, næsten uden at de så hinanden. For resten var han høfligheden og medgørligheden selv og åbnede sit pengeskab på vid gab for hende. Hun holdt i grunden også ganske meget at ham, på samme måde som man holder af en medgørlig bankmand. Når hun var i Hôtel Béraud, roste hun ham meget overfor sin fader, hvis strenge og kølige holdning ikke lod sig påvirke af svigersønnens fremgang. Hendes foragt for Aristide var forsvundet; han forekom hende at være så overbevist om, at livet ikke var andet end en forretning, at han så tydeligt var født til at tjene penge på alting, han fik mellem hænderne: hustruer, børn, brolægning, gipssække, samvittigheder, at hun ikke længere kunne bebrejde ham deres ægteskabshandel. Lige fra denne forretning var blevet sluttet, havde han betragtet hende omtrent på samme måde, som han betragtede et af de smukke huse, der var hans stolthed, og som han håbede at kunne trække en stor gevinst ud af. Han ønskede, at hun skulle være velklædt, vække opsigt og forvride hovedet på hele Paris. Dette ville være til hans fordel og få hans formue til at synes dobbelt så stor. Gennem sin hustru var han ung, smuk, forelsket, ubetænksom. Hun var hans forbundsfælle og medskyldige uden selv at vide det. Et nyt forspand, et toilette til to tusinde francs, en velvillig indstilling overfor en elsker, lettede og afgjorde ofte hans mest vellykkede forretninger. Ofte lod han, som om han var fuldstændig udkørt og sendte hende afsted til en minister eller højere embedsmand for at udvirke en

bemyndigelse eller få et svar. Så plejede han at sige: "Og vær nu fornuftig!" i et tonefald, som var ham eget, på en gang hånligt og kærtegnende. Og når hun kom tilbage, når det var lykkedes for hende, gned han sig i hænderne og gentog: "Og du var vel fornuftig!" Renée lo. Han havde meget for travlt til at ønske sig en fru Michelin. Men han holdt af en grov spøg, slibrige formodninger. Hvis Renée for resten ikke havde "været fornuftig", ville det ikke have givet ham andre ærgrelser, end at han havde måttet betale for ministerens eller embedsmændenes medgørlighed. Hans største fornøjelse var at snyde folk og give dem mindst muligt for deres penge. Ofte sagde han: "Hvis jeg var kvinde, ville jeg muligvis sælge mig selv, men jeg ville aldrig levere varen; det ville da være alt for dumt."

Den uberegnelige, skøre Renée var en nat dukket op på Paris' himmel som de moderne nydelsers excentriske fe og var en kvinde, hvis natur var yderlig svær at tyde. Hvis hun havde modtaget sin opdragelse i sit hjem, ville religionen, eller noget andet, der kunne tjene til at berolige hendes nerver, sandsynligvis havde mildnet og sløvet skarpheden af de begær, hvis stik tid efter anden gjorde hende desperat. Hendes natur var bundborgerlig; hun havde en absolut ærbarhed, en forkærlighed for logik, nærede en stærk frygt for Himmel og Helvede og havde en anselig mængde fordomme; hun lignede sin fader og tilhørte den samme rolige og kloge race, hos hvem alle huslige dyder blomstrer. På trods af dette voksede de forunderligste fantasier i hendes natur og voksede op til stadig nye begær og ønsker, som hun ikke engang turde tilstå for sig selv. Hos visitandinernonnerne havde hende tanker skiftevis

drejet sig om kapellets mystiske fryd og hendes små veninders sanselige tilbøjeligheder, og på denne måde havde hun i sin ubundne frihed givet sig selv en fantastisk opdragelse, havde lært lasten at kende uden at pålægge sin ubændige natur nogen tvang, og i den grad bragt sin unge hjerne ud af balance, at hun en dag havde sat sin skriftefader i en ikke ringe forlegenhed ved den bekendelse, at hun under messen havde oplevet en uimodståelig lyst til at rejse sig fra sin plads og gå hen og kysse ham. Hvorpå hun slog kors for sig og blegnede ved tanken om Djævelen og hans svovlpøle. Det fejltrin, som senere medførte hendes giftermål med Saccard, denne brutale voldtægt, som hun havde underkastet sig med en slags skræmt afventen, opfyldte hende med en selvforagt, som i høj grad var medskyldig i hendes videre, regelløse levned. Hun tænkte, at det i alle tilfælde ikke tjente til noget at kæmpe mod det onde, som var i hende; at logikken i dette gav hende ret til at dyrke sin kundskab om det onde helt til bunds. Hun følte dog næsten mere nysgerrighed end egentlig lyst, og der stod hun så midt i det andet kejserdømmes hvirvel, prisgivet sine egne fantasier og indfald, med rigelige midler, opmuntret til at deltage i de mest støjende adspredelser, og hun føjede sig uden modstand, fortrød, men havde til sidst held til at dræbe sin hensygnende anstændighed helt, idet hun uophørligt lod sig drive fremad af sit umættelige begær efter at vide og føle alt.

For øvrigt havde hun endnu kun vendt det første blad i syndens bog. Hun talte gerne dæmpet og leende om usædvanlige forhold, om det ømme venskab Suzanne Haffner og Adeline d'Espanet nærede for hinanden, om fru Lauwerens' mærkelige beskæftigelse, om grevinde Vanskas kys til faste

priser; men hun betragtede dog endnu kun alt dette på afstand, med en ubestemt idé om en gang selv at ville smage disse ting; og denne vage attrå, som hjemsøgte hende i mørke stunder, vakte endnu kun hendes sanseløse angst, hendes ængstelige søgen efter en ekstraordinær, enestående nydelse, som hun alene skulle smage. Hendes første elskere havde ikke ødelagt hende; tre gange havde hun ment sig grebet af stor lidenskab, kærligheden eksploderede i hendes hoved som en lynkineser, men dens gnister nåede ikke hjertet. En måned var hun vanvittigt forelsket, viste sig overalt med sin tilbedte, men følte så en morgen midt under sine ømhedsbevisninger en overvældende ligegyldighed, en uendelig tomhed. Den første, den unge hertug af Rozan, var for hende kun som en solbeskinnet frokost, som ikke førte til noget; Renée, som havde følt sig knyttet til ham for hans blidhed og smukke manerer, fandt ham på tomandshånd at være et fuldstændigt nul, i højeste grad farveløs og kedelig. Hr. Simpson, som var attaché ved den amerikanske delegation og kom efter hertugen, behandlede hende råt, og holdt desårsag mere end et år ud med hende. Derpå skænkede hun sin gunst til grev de Chibray, en af kejserens adjudanter, en køn og meget forfængelig fyr, som til sidst endte med at blive hende lidt for vedhængende, da det faldt fyrstinde von Sternich ind at forelske sig i ham og tage ham fra hende. Så begræd hun tabet af ham, og lod sine veninder forstå, at hendes hjerte var knust, og at hun aldrig ville elske nogen igen. Så kom turen til hr. de Mussy, det mest ubetydelige væsen, man kunne forestille sig, en ung mand, der skabte sig en fremtid i diplomatiets tjeneste ved med usædvanlig ynde at føre an i kotilloner. Hun vidste aldrig rigtig,

hvorfor hun gav sig hen til ham, men beholdt ham længe af magelighed og modvilje mod noget nyt, som var udforsket på en time, mens hun ventede på et storartet, usædvanligt eventyr, som kunne få hende til at skifte ham ud. Da hun var otte og tyve år, var hun allerede forfærdelig træt. Kedsomheden syntes hende så meget mere uudholdelig, som hendes borgerlige dyder tog de stunder i agt, hvor hun kedede sig, til at beklage sig og forurolige hende. Så låste hun sig inde og fik en skrækkelig hovedpine. Når hun så senere atter åbnede sin dør, trådte med en vældig knitren et i silke og kniplinger indhyllet væsen ud, skabt til yppighed og glæde, uden så meget som skyggen af en bekymring eller en rødmen på sin pande.

Midt i sit almindelige, nydelsessyge liv oplevede Renée dog trods alt en virkelig romance. En dag var hun gået ud for at besøge sin fader, som ikke brød sig om støjen fra vognhjul ved sin port, og var på vej hjem i skumringen, da hun ved Quai Saint-Paul mærkede, at en ung mand fulgte efter hende. Det var varmt, og dagslyset svandt langsomt, der var en vis amourøs stemning i luften. Hidtil havde man kun fulgt hende til hest i Boulogneskovens alleer, men nu fandt hun eventyret pikant og følte sig smigret af det som en ny form for hyldest, hvis brutale grovhed virkede behageligt æggende på hende. I stedet for at gå hjem gik hun ad Rue du Temple og lokkede på den måde sin tilbeder efter sig langs ad boulevarderne. Den unge mand blev imidlertid dristigere og til sidst så påtrængende, at Renée blev bange, tabte besindelsen, ilede gennem Rue du Faubourg-Poissonnière og søgte tilflugt i sin svigerindes butik. Den unge mand fulgte efter. Fru Sidonie smilede, lod til at forstå og ville lade dem alene. Da Renée ville

følge hende, blev hun holdt tilbage af den ukendte, som tiltalte hende med en så bevægende høflighed, at han straks fik hendes tilgivelse. Han havde en stilling som kontorist, og kaldte sig Georges; hun spurgte aldrig efter hans efternavn. To gange kom hun for at møde ham; hun gik ind gennem butikken, han fra Rue Papillon. Denne tilfældige kærlighed, som hun havde mødt og modtaget på gade, beredte hende stor fornøjelse. Hun tænkte altid på dette med en vis blusel, men med et sælsomt smil af fortrydelse. Fru Sidonie drog sig den nytte af eventyret, at hun omsider blev en medskyldig til sin broders anden hustru, en rolle, hun havde efterstræbt lige siden deres bryllupsdag.

Den stakkels fru Sidonie havde forregnet sig. Da hun arbejdede på at få dette giftermål i stand, havde hun håbet på for sin egen del – så at sige – at lægge en smule beslag på Renée, gøre hende til en af sine kunder og skaffe sig fortjeneste af hende. Hun bedømte kvinder ved første blik, som en kender bedømmer heste. Hun blev derfor ikke så lidt forbløffet, da hun, efter at hun havde ladet de nygifte være i fred en måned til at stifte bo, forstod, at hun allerede var for sent ude, idet hun fandt fru de Lauwerens tronende midt i salonen. Denne smukke, seksogtyve-årige kvinde gjorde det til sit anliggende at indvi nytilkomne i selskabslivets hemmeligheder. Hun tilhørte en meget gammel familie, var gift med et medlem af den højere finansverden, der havde den fejl, at han ikke ville betale hendes regninger fra modisten og dameskrædderen. Fru de Lauwerens, som var meget intelligent, skaffede sig nu på egen hånd sine penge og forsørgede sig selv. Hun erklærede, at hun afskyede mændene, men skaffede alle sine veninder elskere, og

der fandtes altid et komplet udvalg i den lejlighed, hun beboede ved Rue de Provence over sin mands kontor. Der kunne man indtage en lille lækkerbisken og mødes på en lige så uforudset som henrivende måde. Der var intet ondt i, at en ung pige besøgte sin kære fru Lauwerens, og det var ganske sikkert kun en ren tilfældighed, hvis der samtidig skulle indfinde sig et par herrer, som for resten beflittede sig på at optræde agtværdigt og kom fra de bedste kredse. Husets værtinde var henrivende i sine store, hvide kniplingskjoler, og mange af hendes mandlige besøgende havde gerne givet hende forrettigheden for hendes samling af blondiner og brunetter. Sladderkrøniken forsikrede imidlertid, at hun for sit eget vedkommende holdt sin sti absolut ren. Det var nemlig hele hemmeligheden ved hendes forretning. Hun bevarede sin høje stilling i selskabslivet, havde alle mænd som sine venner, bevarede sin stolthed som en ærbar kvinde, og følte en hemmelig glæde ved at bringe de andre til fald og drage nytte af det. Da fru Sidonie var kommet under vejr med denne nye opfindelses mekanisme, følte hun sig sønderknust. Hun tilhørte den gamle skole; fruen, som klædt i en gammel, sort kjole bragte kærlighedsbreve rundt i sin kurv, konkurrerede med den moderne skole: den fornemme dame, som sælger sine veninder i sit boudoir, mens man nipper til en kop te. Den moderne skole sejrede. Fru de Lauwerens havde kun et foragteligt blik til overs for fru Sidonies luvslidte toilette, selv om hun i hende anede en konkurrent. Og af hendes hånd modtog Renée sin første elsker, den unge hertug af Rozan, som finansmandens smukke frue havde haft svært ved at få afsat. Den gamle skole erobrede først senere Renée tilbage, da fru Sidonie udlånte sin lejlighed til sin svigerindes affære med den

ukendte fra Quai Saint-Paul. Nu blev hun også hendes fortrolige.

En af fru Sidonies mest trofaste kunder var imidlertid Maxime. Lige fra sit femtende år begyndte han at besøge sin faster og samle handsker sammen, som var blevet glemt i møblerne. Fasteren, som afskyede den lige vej og den ukomplicerede situation, og aldrig var uvillig, lånte ham til sidst nøglen til sin lejlighed på visse dage, hvor hun erklærede, at hun skulle på landet. Maxime sagde, at han ville være sammen med nogle venner, som han ikke turde tage med hjem for sin fader. I lejligheden i Rue du Faubourg-Poissonnière tilbragte han så flere nætter med den stakkels pige, som man senere måtte sende på landet. Fru Sidonie lånte sin brodersøn penge og kærtegnede og forkælede den "kære lille dreng, som endnu ikke havde et skægstrå og var lyserød som en Amor".

Maxime var nu imidlertid vokset op og blevet til en slank ung mand, som havde bevaret sine rosenrøde kinder og sine blå barneøjne. Hans krøllede hår fuldendte det "pige-udseende", som henrykkede damerne. Han lignede den stakkels Angèle, havde hendes milde blik og lyse bleghed. Man han var ikke på meget nær så meget værd som denne træge, ubetydelige kvinde. I ham forfinedes Rougonernes race, blev sartere, svagere og mere lastefuld. Født af en alt for ung moder, udgjorde han en sælsom blanding af sin faders ulvehunger og sin moders hengivenhed og svaghed; han var et fejlbehæftet produkt, hvori forældrenes fejl fuldendte hinanden og blev værre. Denne familie levede for hurtigt og døde allerede i dette skrøbelige væsen, hos hvem naturen måtte have været i tvivl om kønnet og som ikke mere havde en jernvilje til at tjene penge og nyde som

Saccard, men var en kraftesløs svækling, som fortærede de sammenskrabede rigdomme; en sælsom hermafrodit, som kom på scenen netop i rette stund, i et samfund, som var ved at forfalde i råddenskab. Når Maxime, smal om livet som en kvinde, vuggedes let i sadlen af sin smukke hests galop gennem Boulogneskoven, var han denne tidsalders guddom med sine veludviklede hofter, lange smalle hænder, sygelige og underfundige mine, korrekte elegance og sin kaudervælske dialekt, som havde hentet i de små teatre. Han var tyve år, og der var allerede intet, der kunne overraske ham eller som han kunne væmmes ved. Han havde ganske sikkert allerede drømt om de mest usædvanlige udsvævelser. Lastefuldheden var for ham ikke en afgrund, som hos visse ældre mænd, men en naturlig og rent overfladisk blomst, som bølgede i hans lyse lokker, smilede frem på hans læber og sad i hans tøj. Det mest karakteristiske hos ham var imidlertid øjnene, to blå huller, klare og leende, en kokettes spejle, hvori man kunne se hele tomheden i hans hjerne. Disse en tøjtes øjne blev aldrig slået ned; de søgte kun nydelse, men en nydelse uden besværligheder, som kommer til én ved det blotte ønske.

Den gennemtræk, som fik dørene i huset ved Rue de Rivoli til stadig at slå op og i, blev endnu kraftigere efterhånden som Maxime blev større, Saccard udvidede sine forretningsområder og Renée med endnu heftigere feber søgte efter en ukendt nydelse. Disse tre væsener førte til sidst en mærkværdig tilværelse i lejligheden lige så meget ved sin frihed som sin overdådighed. Det var denne tids modne og sælsomme frugt. Gaden syntes at komme ind i lejligheden med al sin vognrumlen, sin trængsel af ukendte mennesker, sit frie sprog.

Faderen, stedmoderen og stedsønnen handlede, talte og opførte sig, som om hver og en af dem var alene og førte et liv som ungkarl i lejligheden. Tre kammerater, tre studerende, som sammen delte et møbleret værelse, havde ikke mere ubesværet kunnet råde over det og dér hengive sig til sine laster, sine kærlighedseventyr og støjende tidsfordriv. De hilste hinanden med håndtryk, syntes ikke at have nogen anelse om, hvorfor de befandt sig under samme tag, behandlede hinanden med munter uforbeholdenhed og skaffede sig på den måde hver for sig fuldkommen uafhængighed. Familien erstattedes hos dem af en art kommanditselskab, hvor udbyttet blev delt ligeligt, idet de hver for sig tog sin del af fornøjelsen, og ved en stiltiende overenskomst forbrugte sin andel, som det bedst passede ham. Det var kommet dertil, at de åbent underholdt hinanden med deres eventyr og tidsfordriv uden at det hos de andre vakte andet og mere end en smule misundelse og nysgerrighed.

Nu var turen kommet til Maxime at undervise sin stedmoder. Når han kørte i Boulogneskoven med hende, fortalte han historier om glædespigerne, som morede dem begge meget. Intet nyt ansigt kunne vise ved søen, uden at han gjorde alt for at få rede på hendes elskers navn, hvor stort underhold han gav hende, og hvordan hun i øvrigt havde indrettet sig. Han kendte disse damers hjem, kendte til intime enkeltheder om dem og var et formeligt levende katalog, hvori samtlige glædespiger i Paris var nummererede og opført med temmelig fuldstændige oplysninger om hver enkelt. Denne skandaleavis var Renées største fornøjelse. Når hun ved kapløbene på Longchamps kørte forbi i sin kaleche, lyttede hun, dog naturligvis med bevarelse af

sit hovmodige udtryk som en verdensdame, begærligt til, hvorledes Blanche Muller bedrog sin ambassadesekretær med sin frisør, hvordan den lille baron havde truffet greven i alkoven hos en mager, rødhåret berømthed, der kaldtes "Krebsen". Hver dag bragte ny sladder. Når historien var alt for smudsig, sænkede Maxime stemmen, men fortalte den alligevel til ende. Renée gjorde store øjne som et barn, for hvem man fortalte om nogle morsomme spilopper, og kvalte sin latter i sit broderede lommetørklæde, som hun holdt for munden.

Maxime medbragte også disse damers portrætter. I alle lommer, ja selv i sit cigarfutteral havde han portrætter af skuespillerinder. Af og til befriede han sig fra dem og satte dem i det album, som lå på bordet i salonen og som i forvejen indeholdt portrætter af Renées venner. Deri fandtes også portrætter af mænd, af de Rozan, Simpson, de Chibray, de Mussy, ligesom af skuespillere, forfattere, deputerede og andre, der havde forøget samlingen, ingen vidste hvordan. En sælsom, broget skare, et billede på det virvar af ideer og passioner, som gjorde sig gældende i Renée og Maximes liv. Hvis det regnede og man kedede sig, afgav dette album rigeligt med emner for deres samtaler. Igen og igen faldt det dem i hænderne. Renée åbnede det gabende for måske hundrede gang. Så vågnede hendes nysgerrighed, og den unge mand stillede sig bagved hende for ligeledes at kigge i albummet over hendes skulder. Der opstod lange diskussioner om Krebsens hår, fru de Meinholds dobbelthage, fru de Lauwerens' øjne, Blanche Mullers buste, markisens næse, som sad lidt skævt, og den lille Sylvias mund, som var berømt for sine tykke læber. De sammenlignede disse kvinder med hinanden.

"Hvis jeg var mand," sagde Renée, "ville jeg vælge Adeline."

"Det siger du kun, fordi du ikke kender Sylvia," svarede Maxime. "Hun er bare for morsom! … Jeg kan bedre lide Sylvia."

De vendte bladene; så viste sig af og til hertugen af Rozan eller hr. Simpson eller greve de Chibray, og så tilføjede han spøgende:

"For resten har du en temmelig dårlig smag, det ved alle … Kan man tænke sig noget dummere end disse herrers fjæs! Rozan og Chibray ligner min frisør Gustave."

Renée trak på skuldrene som for at sige, at hans ironi ikke rørte hende. Hun fortsatte med at fordybe sig i beskuelsen af de farveløse, leende eller frastødende ansigter, som var i hendes album, opholdt sig længe ved portrætterne af glædespiger, studerede nysgerrigt fotografiernes nøjagtige og mikroskopiske detaljer, de små rynker, de små hår. En dag lod hun sig bringe et meget stærkt forstørrelsesglas, fordi hun mente at have fundet et hår på Krebsens næse. Forstørrelsesglasset viste da også en smal guldtråd, som havde forvildet sig fra øjenbrynene og var gledet ned på næsen. Dette hår morede dem længe. I en hel uge måtte de damer, som kom på besøg, ved selvsyn overbevise sig om hårets tilstedeværelse. Siden da tjente forstørrelsesglasset til at underkaste kvindernes ansigter den nøjeste granskning. Renée gjorde forbløffende opdagelser, fandt ukendte rynker, tyk hud og huller, som pudderet kun ufuldstændigt skjulte. Til sidste gemte Maxime forstørrelsesglasset, idet han erklærede, at man ikke burde fatte modvilje mod det menneskelige ansigt på den måde. Den virkelige årsag var imidlertid, at Renée underkastede Sylvias tykke læber en alt for streng granskning, som ærgrede ham,

eftersom han følte en særlig forkærlighed for hende. De fandt også på en ny leg. De stillede spørgsmålet: "Hvem ville jeg helst tilbringe en nat med?" og åbnede albummet for at få svaret. Det gav anledning til nogle ganske morsomme forviklinger. Veninderne deltog flere aftener i denne leg. Renée blev således i tur og orden bortgivet til ærkebiskoppen af Paris, baron Gouraud, hr. de Chibray – hvad der fremkaldte almindelig morskab – og til sin egen mand – hvilket i høj grad ærgrede hende. Hvad Maxime angik, så tilfaldt han altid markisen, om det så var ved et tilfælde eller en følge af en af Renées små ondskabsfuldheder. Men aldrig lo man så meget, som når tilfældet førte to herrer eller to damer sammen.

Renée og Maximes kammeratskab gik så vidt, at hun betroede ham selv sine hjertesorger. Han trøstede hende og gav hende gode råd. Hans fader syntes slet ikke at eksistere. Så fortalte de hinanden begivenheder fra deres barndom. Især på turene i Boulogneskoven blev de grebet af en ubestemt længsel, et behov for at fortælle hinanden ting, som man ellers har svært ved at omtale og helst fortier. Den glæde, som børn har ved at tale ganske sagte om forbudte ting, den tillokkelse, som for en ung mand og en ung kvinde ligger i sammen, selv om det så kun er i ord, at kunne fordybe sig i synden, førte stadig deres samtale hen på anstødelige emner. Dette beredte dem en vellystig nydelse, som de ikke bebrejdede sig, og som de glædede sig ved, mens de lå mageligt udstrakt i hver sit hjørne af vognen, som to skolekammerater, der snakker om deres første drengestreger. Til sidst pralede de ligefrem med deres umoral. Renée tilstod, at de små piger i pensionatet var nogle durkdrevne skælme. Maxime overbød hende og vovede at

fortælle hende nogle af de afskyeligheder, der havde fundet sted på skolen i Plassans.

"Åh! Jeg kan ikke fortælle dig det," mumlede Renée.

Så bøjede hun sig ind mod hans øre, som om alene lyden af hendes stemme ville få hende til at rødme, og betroede ham en af den slags klosterhistorier, som udgør indholdet i uanstændige gadeviser. Han havde selv en alt for righoldig samling af anekdoter af samme slags til at skulle blive hende svar skyldig, og nynnede nogle ret så saftige kupletter i hendes øre. På denne måde hensattes de efterhånden i en tilstand af et ejendommeligt velbehag, vugget af alle disse sanselige forestillinger, de vækkede, og kildredes af små begær, som ikke kunne iklædes ord. Vognen rullede blidt afsted, og når de kom hjem, følte de en behagelig mathed og var mere trætte end efter en hel kærlighedsnat. De havde syndet som to drenge, der skulker fra skolen, og, når de ikke finder nogle piger, nøjedes med at dele deres minder.

En endnu større fortrolighed og uforbeholdenhed rådede mellem fader og søn. Saccard havde indset, at en stor finansmand burde elske kvinderne og begå en og anden dårskab for deres skyld. Hans kærlighed var brutal – han foretrak penge – det indgik imidlertid i hans program at drive omkring i alkoverne, efterlade pengesedler på visse kaminhylder og af og til at anvende en berygtet skønhed fra demimonden som et forgyldt skilt for sine spekulationer. Da Maxime havde forladt skolen, stødte de på hinanden hos de samme piger og lo blot ad det. Og af og til, når den unge mand spiste til middag i Maison d'Or i lystigt selskab, kunne han høre Saccards stemme i rummet ved siden af.

"Kors! fader er her ved siden af!" udbrød han med en mine, som han havde lånt hos en eller anden populær skuespiller.

Han bankede på døren, nysgerrig efter at se sin faders erobring.

"Jaså! er det dig!" sagde denne muntert. "Kom ind. Her er jo en støj, så man dårligt kan spise. Hvem er du sammen med?"

"Laure d'Aurigny, Sylvia, Krebsen og et par stykker mere. De er fantastiske: de putter fingrene i maden og kaster salat i hovedet på os. Mit tøj er ganske gennemblødt af olie."

Hans fader lo og fandt dette meget morsomt.

"Ja, den ungdom, den ungdom!" mumlede han. "Det er ikke som hos os, min dreng? Vi har spist i ro og magelighed, og nu vil vi lægge os til at sove."

Dermed tog han den kvinde, som sad ved siden af ham, under hagen og kurrede ømme ord til hende med sin nasale provençalske tone, hvilket var en ganske sælsom kærlighedsmusik.

"Å! den gamle nar!" udbrød kvinden. "Goddag, Maxime. Jeg må virkelig holde ret meget af Dem for at samtykke i at dinere med Deres slyngel af en fader … Man ser Dem aldrig mere. Kom hen til mig i morgen tidlig … Jo, kom, jeg har noget at sige Dem."

Saccard spiste en fyldt chokolade eller et stykke frugt, langsomt, i ganske små mundfulde. Han kyssede kvinden på skulderen og sagde spøgende:

"Hvis jeg er Dem til besvær, så går jeg gerne udenfor … De kan ringe, når jeg må komme ind igen."

Dermed førte han damen bort med sig eller sluttede sig med hende til selskabet ved siden af. Maxime og hans fader nød de

samme skuldre; deres hænder mødtes rundt om den samme midje. De råbte til hinanden fra sofaerne og fortalte højlydt hinanden, hvad kvinderne hviskende havde betroet dem. De drev deres fortrolighed så langt, at de lagde råd op om, hvordan de skulle føre den blondine eller brunette, der behagede dem mest, bort fra selskabet.

De var velkendte på *Mabille*, hvor de kom arm i arm efter en bedre middag, slog et slag ned gennem haven, hilste på kvinderne og sagde dem et par ord i forbifarten. De lo højt uden at forlade hinanden, og støttede hinanden, hvis der opstod en uoverensstemmelse. Ind imellem satte de sig ned og drak sammen med en hel flok af piger. Så flyttede de til et andet bord, eller fortsatte på deres rundtur. På denne måde kunne man se dem helt til midnat, arm i arm som gode kammerater, følgende efter kjolerne i alleernes gule gaslys.

Når de kom hjem, hang lidt af de piger, de nylig havde forladt, ved deres klæder. Deres utvungne bevægelser, gentagelserne af visse vovede udtryk og frække gestus fyldte huset ved Rue du Rivoli med en tvivlsom sovekammerduft. Den slappe, ligegyldige måde, hvorpå faderen gav sin søn hånden, forrådte tydeligt nok, hvorfra de kom. I denne atmosfære fik Renée sine kapricer; sine sanselige anfægtelser; hun lod det heller ikke mangle på hånlige bemærkninger.

"Hvor kommer I fra?" sagde hun. "I lugter af pibetobak og moskus ... Jeg tror bestemt, jeg får hovedpine ..."

Den fremmede lugt forårsagede hende virkelig stort ubehag; skønt det var den gennemtrængende duft i dette ejendommelige hjem.

Maxime blev imidlertid grebet af en virkelig lidenskab for den små Sylvia og plagede i flere måneder sin stedmoder med sine lovprisninger over denne pige. Renée kendte hende snart både udefra og indefra, fra isse til fod, ja helt ud i hårspidserne. Hun havde et blåligt modermærke på den ene hofte; intet var mere herligt end hendes knæ; hendes skuldre havde den ejendommelighed, at kun den venstre udmærkedes ved et lille smilehul. Maxime gjorde det til en noget ondskabsfuld vane på deres promenader stadig at holde hende underrettet om sin elskerindes fuldkommenheder. En aften på hjemvejen fra Boulogneskoven måtte Renée og Sylvias vogne holde stille ved siden af hinanden i trængslen på Champs-Élysées. De to kvinder iagttog hinanden med en livlig nysgerrighed, mens Maxime, henrykt over denne kritiske situation, lo for sig selv. Da kalechen igen satte sig i bevægelse og hans stedmoder iagttog en dyster tavshed, troede han, at hun var vred og ventede sig en af disse moderlige scener, en af disse sælsomme opsange, hvormed hun stadig ind imellem opfyldte sine ubeskæftigede timer.

"Ved du noget om denne dames juvelér?" spurgte hun ham pludselig, idet de kom ud på Place de la Concorde.

"Ak ja, desværre!" svarede han leende; "jeg skylder ham stadig ti tusind francs. … Hvorfor spørger du om det?"

"Å! ikke for noget."

Efter en ny tavshed fortsatte hun:

"Hun havde et ganske smukt armbånd på venstre arm … Det gad jeg gerne se på nærmere hold."

De kom hjem. Hun omtalte ikke sagen yderligere. Men da Maxime og hans fader dagen derpå skulle til at gå ud sammen,

tog hun den unge mand afsides og talte dæmpet med ham med en besværet mine og et undskyldende smil. Han lod overrasket og gik, leende på sin ondskabsfulde måde. Om aftenen medførte han Sylvias armbånd, som hans stedmoder havde bedt om at se.

"Her er tingen," sagde han. "Man bliver tyv for din skyld, stedmoder."

"Så hun ikke, at du tog det?" spurgte Renée, som ivrigt granskede smykket.

"Det tror jeg ikke... Hun havde det på i går, hun vil bestemt ikke bære det i dag."

Den unge kvinde var imidlertid gået hen til vinduet, og tog armbåndet på. Hun holdt håndleddet op og drejede det langsomt, idet hun henrykt gentog:

"Å! hvor smukt, meget smukt. ... Men smaragderne synes jeg nu ikke rigtig om."

I dette øjeblik trådte Saccard ind, og da hun stadig holdt håndleddet op i lyset, udbrød han overrasket:

"Kors! Sylvias armbånd!"

"Kender du dette smykke?" sagde hun, mere forlegen end han og uden at vide, hvor hun skulle gøre af sin arm.

Han havde allerede genvundet fatningen, truede sin søn med fingeren og mumlede:

"Den skælm har altid forbuden frugt i sine lommer! ... En skønne dag bærer han vel hele den dames arm hjem til dig, armbåndet inklusive."

"Å! det er ikke *min* skyld," svarede Maxime med lumsk fejhed, "Renée ville gerne se det."

"Jaså!" nøjedes manden med at sige.

Han betragtede smykket og gentog ligesom sin hustru:

"Ja, det er meget smukt, virkelig meget smukt!"

Derpå forlod han dem ganske roligt, og Renée skændte på Maxime, fordi han således havde forrådt hende. Men han forsikrede, at hans fader var aldeles ligeglad med den ting! Så gav hun ham armbåndet tilbage og tilføjede:

"Du skal gå hen til juveleren og bestille mig et af samme slags, men du skal bede ham sætte safirer i det i stedet for smaragder."

Saccard kunne ikke mere se en ting eller en person i sin nærhed uden at ville sælge den eller skaffe sig fordel af det. Hans søn var tyve år, og han havde allerede gjort sig tanker om at få noget nytte af ham. En smuk fyr, brodersøn til en minister, søn af en stor finansmand; det var vel altid et godt parti. Han var ganske vist endnu temmelig ung, men man kunne altid udse sig en hustru og en medgift til ham for siden at udskyde eller påskynde brylluppet, alt efter husets pengebehov. Han havde heldet med sig. I et belysningsråd, hvor han var medlem, fandt han en stor, smuk mand, hr. de Mareuil, som han erobrede på to dage. Hr. de Mareuil var en tidligere sukkerfabriksejer fra Le Havre; hans virkelig navn var Bonnet. Efter at han havde skrabet en stor formue til sig, havde han giftet sig med en pige af adelig byrd, også meget rig, som ønskede sig et fæ med et stateligt udseende til mand. Bonnet fik udvirket, at han fik ret til at antage sin hustrus navn, hvilket ikke mindst tilfredsstillede hans kones forfængelighed, men hans ægteskab havde indgivet ham en voldsom ærgerrighed, og han drømte om at betale Hélène for adelstitlen ved at skaffe sig en høj politisk stilling. Fra denne time understøttede han de

nye aviser med sine penge, købte store ejendomme i Niévre, og forberedte med alle mulige midler sit kandidatur til den lovgivende forsamling. Hidtil var det imidlertid ikke lykkedes for ham, men han havde ikke af den grund mistet noget af sin selvhøjtidelighed. Her havde man den tommeste hjerne, man på nogen mulig måde kunne tænke sig. Han havde en statelig skikkelse, en statsmands blege og tankefulde ansigt og eftersom han altid lyttede til, hvad der blev sagt på en glimrende måde med et dybsindigt udtryk og en majestætisk ro over sin pande, kunne man godt tro, at der i hans hjerne pågik et vældigt tankearbejde med at drage slutninger og anstille sammenligninger. Faktisk tænkte han på – slet ingen ting. Det lykkedes ham imidlertid at bringe folk i forlegenhed, idet man ikke vidste, om man havde at gøre med en overlegen personlighed eller et fjols. Hr. de Mareuil hagede sig fast til Saccard som sin redningsplanke. Han vidste, at der var et officielt kandidatur ledigt i Mièvre, og ønskede varmt, at ministeren ville opstille ham; det var hans sidste håb. Desårsag overgav han sig på nåde og unåde til ministerens broder. Saccard, som vejrede en god forretning, vakte i ham tanken om et giftermål mellem hans datter Louise og Maxime. Den anden flød over med forsikringer om sin taknemmelighed; troede selv, at han havde været den, der var kommet med forslaget, og var lykkelig ved at få adgang til en ministers familie og give Louise til en ung mand, som tilsyneladende havde de bedste udsigter.

Louise ville, ifølge sin faders erklæring, få en million i medgift. Vanskabt, grim og dog tilbedelsesværdig var hun dømt til at dø ung; en brystsygdom gjorde voldsomt indhug på hendes helbred og gav hende en nervøs munterhed og en blid

ynde. Syge unge piger ældes hastigt og bliver kvinder alt for tidligt. Hun havde en sanselig naivitet og syntes med sine femten år at være kommet fuldt mandbar til verden. Når hendes fader, denne raske og friske, dumme kolos, så på hende, kunne han næppe tro, hun var hans datter. Hendes moder havde, dengang hun levede, ligeledes være en høj, stærk kvinde; men efter hendes død bragtes historier i omløb, der forklarede pigens vanskabthed, hendes sigøjneragtige opførsel og hendes lastefulde og henrivende grimhed. Man påstod, at Hélène de Mareuil var død som følge af de mest skændige udsvævelser. Nydelsen havde ædt hende som en kræftsvulst uden at hendes mand havde bemærket det mindste af hendes åbenlyse vanvid, som ellers burde have foranlediget ham til at lade hende indespærre i en dårekiste. Næret af dette syge moderliv, var Louise kommet til verden med blodmangel, vanskabte lemmer, angreben hjerne, allerede fyldt til randen af erindringen om et lastefuldt liv. Af og til troede hun utydeligt at erindre sig en tidligere tilværelse, mente at se sælsomme scener oprulle sig som svævende skygger: mænd og kvinder, som favnede hinanden, et fuldstændigt kødets drama, som fyldte hendes barnlige nysgerrighed. Det var hendes moder. der talte i hende. Efterhånden som hun voksede op, blev disse erindringer *ikke* svagere, intet kunne overraske hende, hun huskede det hele, eller måske rettere, hun vidste det hele, og hun berørte forbudte emner med en sikkerhed, som fik hende til at ligne en person, der kommer hjem efter et langt fravær og kun behøver at række armen ud for at indrette sig som før og nyde at være hjemme. Denne sælsomme pige, hvis dårlige instinkter satte Maximes eget fordærv i relief, men som samtidig havde en kæk uskyld,

en pikant blanding af barnlighed og dristighed i dette andet liv, som hun endnu en gang gennemlevede som ung jomfru med en voksen kvindes kundskaber og blusel, måtte jo endelig behage Maxime og forekomme ham meget rarere end Sylvia, der som datter af en hæderlig papirhandler havde en ågerkarls hjerte og i bund og grund var en forfærdelig småborgerlig natur.

Leende enedes man om giftermålet og besluttede endelig at vente til disse "børn" var blevet ældre. Familierne blev nære venner. Hr. de Mareuil arbejdede for sit kandidatur. Saccard lurede på sit bytte. Man var enige om, at Maxime skulle lægge sin udnævnelse til bisidder i statsrådet med i bryllupskurven.

Saccards held syntes imidlertid at have nået sit højdepunkt. Det strålede over hele Paris som et vældigt glædesblus. Det var netop i den time, hvor klapjagten går mest hidsigt og fylder en del af skoven med hundenes glammen, piskesmæld og fakkelskin. Den løsslupne hunger begyndte endelig at blive tilfredsstillet i triumfens skamløshed til larmen af nedbrudte bydele og formuer, som var skabt på seks måneder. Hele byen var intet andet end én stor hoben udsvævende millionærer og kvinder. Lasten, som kom ovenfra, flød i rendestenene, trængte ned i dybet og kom atter op med de offentlige anlægs springvandsstråler, for som en fin og gennemtrængende støvregn at falde på tagene. Og når man om natten gik over broerne, var det som om Seinen trak al smuds og affald med sig fra den sovende by, smuler, der var faldet ned fra bordene, kniplingsrosetter, der var efterladt i sofaerne, falsk hår, som lå glemt i droskerne, pengesedler, der var gledet ud af snørelivene, alt det, attråens brutalitet og instinkternes umiddelbare tilfredsstillelse smed på gaderne, sønderknust og beskidt.

Under Paris' feberagtige søvn og endnu mere under dens stønnende jag om dagen mærkede man den sjælelige ødelæggelse, den gyldne og vellystige mare, som red en by, der var vanvittig af sit eget guld og sit eget kød. Helt indtil midnat hørte man violinernes sang; så blev vinduerne mørke, og skyggerne lagde sig over byen. Det var, som om man befandt sig i en kolossal alkove, hvor man havde slukket det sidste lys, og aflagt sig den sidste rest af skamfølelse. I mørket hørtes ikke mere andet end den vilde og udmattede kærligheds stønnen, mens Tuilerierne i mørket ved flodbredden udstrakte sine arme i en gigantisk omfavnelse.

Saccard havde netop fuldendt bygningen af sit hus ved Monceauparken på en grund, han havde frastjålet byen. På første sal havde han indrettet sig et prægtigt arbejdsrum i jacarandatræ og guld med høje bogskabe med glasdøre, der var fyldt med dokumenter og papirer, men hvor der ikke var en bog var at se. Pengeskabet, som stod indbygget i muren, dannede ligesom en alkove af jern, stor nok til at rumme en milliard kærlighedserklæringer i penge. Her bredte hans rigdom sig, her kunne den ses i hele sin hovmodige uforskammethed. Alt syntes at lykkes for ham. Da han flyttede fra Rue de Rivoli, øgede sin husholdning og fordoblede sine udgifter, talte han med sine fortrolige om anselige gevinster. Efter hvad han påstod, havde hans forbindelse med de herrer Mignon og Charrier indbragt ham umådelige summer; endnu mere indbringende var hans ejendomsspekulationer, og hvad angik Crédit Viticole, så var dette en malkeko, der aldrig tørrede ud. Han havde en facon at opregne sine rigdomme på, som bedøvede og forvirrede hans tilhørere og forhindrede dem i at

se klart. Hans provençalske nasallyd blev stærkere end nogensinde; med sine korte sætninger og ivrige gestus tændte han et fyrværkeri, hvor millionerne steg som raketter og til sidst blændede selv de mest mistroiske. Denne livlige facade som rigmand udgjorde en god del af det rygte som heldig spekulant, han havde erhvervet sig. Men i grunden kunne ingen sige, om han egentlig ejede noget som helst i retning af en fast og sikker kapital. Hans forskellige forretningsvenner, som alle som en kendte hans stilling i forhold til dem selv, forklarede sig hans uhyre rigdom alene ud fra hans absolutte fremgang i andre spekulationer, dem, som de ikke kendte noget til. Han gav en absurd mængde penge ud; hans kasse blev aldrig træt af at levere anselige summer, uden at det lykkedes for nogen at opdage kilderne til denne guldstrøm. Det var det rene vanvid, louisdorer blev smidt ud af vinduet i håndfulde; kassen tømtes hver eneste dag til sidste sou og blev atter fyldt i løbet af natten, uden at man vidste hvordan, og gav aldrig så store summer fra sig, som når Saccard påstod, at han havde tabt nøglerne til den.

I denne rigdom, som brusende svulmede ud over alle bredder som en springflod, blev Renées medgift revet med og druknede. Den unge kvinde, som i den første tid havde været mistroisk og selv ville forvalte sin formue, blev snart træt af forretningerne. Hun mente sig fattig i forhold til sin mand, og da hun begyndte at blive mere og mere trykket af gæld, måtte hun tage sin tilflugt til ham, låne penge af ham og til sidst overgive sig på nåde og unåde. For hver ny regning, som han betalte med et smil som hos en, der har overbærenhed med menneskets svagheder, udleverede hun sig stadig mere, betroede ham obligationerne og bemyndigede ham til at sælge

så det ene, så det andet. Da de flyttede til huset ved Monceauparken, var hun på det nærmeste ribbet. Han var trådt i statens sted og betalte hende renterne af de hundrede tusinde francs, som stammede fra salget af huset ved Rue de la Pépinière. Han havde desuden fået hende til at sælge ejendommen i Sologne for at hun skulle sætte pengene i en større transaktion, en glimrende investering, erklærede han. Hun ejede således ikke mere andet end byggegrundene i Charonne, som hun stædigt nægtede at give fra sig for ikke at bedrøve sin fortræffelige faster Elisabeth. Men selv hvad disse grunde angik, forberedte han et genialt kup med bistand fra sin tidligere medhjælper Larsonneau. Forresten måtte hun være ham taknemmelig; for selv om han havde taget hendes formue, betalte han hende i hvert tilfælde fem eller seks gange så meget, som den ellers ville have indbragt. Renten af de hundrede tusinde francs sammen med renten af salgssummen for Sologne androg knap ni eller ti tusinde francs, lige akkurat nok til at betale for hendes tøj og sko. Han gav hende selv, eller gav for hendes skyld ud, femten til tyve gange mere end denne lumpne sum. Han havde gerne arbejdet hårdt i otte dage for at stjæle hundrede francs fra hende, og han underholdt hende kongeligt. Ligesom alle andre havde hun dyb agtelse for sin mands monumentale pengekiste uden at prøve på at opspore kilden til den strøm af guld, der flød forbi hendes øjne og som hun hver morgen kastede sig ud i.

I hotellet ved Monceauparken var det det rene vanvid, en lysende triumf. Herskabet Saccard fordoblede antallet af vogne og heste, holdt en hel hær af tjenere, som var klædt i mørkeblåt liberi med grå knæbukser og sort- og guldkantet vest, en anelse

strenge farver, som den store finansmand havde valgt for virke som en alvorlig mand, hvilket var en af hans kæreste drømme. Deres hus' ydre forrådte allerede den luksus, de udviklede, og de dage, hvor de gav deres store middage, kunne husholdningens hele pragt beskues i sit fulde omfang. Den vind, som blæste i livet på denne tid, og som havde fået dørene på førstesalen ved Rue de Rivoli til at smække, var i hotellet ved Monceauparken vokset til en fuld storm, der truede med at blæse væggene ud. Men i disse fyrstelige rum, langs med disse forgyldte trappegelændere, på de tunge smyrnatæpper, i dette parvenuens eventyrpalads, anede man lugten fra *Mabille* og spjættene fra de moderne kvadrillers dansetrin; hele tidsånden fremtrådte der med sin tåbelige latter, sin stadige hunger og sin uudslukkelige tørst. Det var det berygtede hjemsted for de moderne forlystelser, den ublufærdige nydelse, som gjorde vinduerne så brede for at gøre de forbipasserende fortrolige med alkovernes hemmeligheder. Mand og hustru førte et liv i utvungen frihed lige under sit tjenerskabs øjne. De havde delt huset og beboede det på en måde, som hørte de slet ikke til der, men som var de efter en vanvittig og bedøvende rejse tilfældigt kommet til et kongeligt indrettet værtshus, hvor de knap nok gav sig tid til at pakke deres vadsække ud, før de skyndte sig med så hurtigt som muligt at komme til at deltage i de fornøjelser, en ny by tilbød sig med. De boede der om nætterne og blev kun hjemme de dage, hvor de gav deres store middage, var for resten altid på tur i Paris, af og til med et kik hjem på en times tid, ligesom man mellem to udflugter besøger sit hotelværelse. Renée følte sig her mere hvileløs, mere nervøs; hendes silkekjoler gled med en slangeagtig hvæsen over de

tykke tæpper og forbi de satinbetrukne møbler. De tåbelige forgyldninger irriterede hende, ligesom de høje, tomme taghvælvinger, hvor der efter en festaften ikke stod andet og mere tilbage end unge tåbers latter og gamle forbryderes fraser. For at udfylde denne luksus og glæde sig ved de glimrende omgivelser, ønskede Renée sig en storslået adspredelse, som hendes begærlige blik forgæves søgte i hver en krog af huset, i den lille sollyse salon, mellem drivhusets yppige vegetation. Hvad Saccard angik, begyndte hans drøm at fuldbyrdes; nu modtog han i sit hjem medlemmer af de højeste finanskredse, hr. Toutin-Laroche, hr. de Lauwerens; han modtog også store politikere som baron Gouraud og den deputerede Haffner; ja selv hans broder ministeren havde behaget at indfinde sig to-tre gange for ved sin nærværelse at bekræfte hans stilling. Ligesom sin hustru hjemsøgtes han imidlertid også af nervøse angstanfald, af en uro, som forlenede hans latter med den sælsomme klang af ituslåede vinduesruder; han blev så ophidset, så støjende i sin optræden, at hans bekendte sagde: "Den satans Saccard! Han tjener for mange penge; det vil engang gøre ham helt forrykt!" I 1860 var han blevet dekoreret på grund af en hemmelighedsfuld tjeneste, som han havde vist præfekten ved at agere som stråmand for en dame i en grundspekulation.

Det var omkring tidspunktet for deres flytning til Monceauparken, at der indtraf en begivenhed, som gjorde et uudsletteligt indtryk på Renée. Hidtil havde ministeren modstået alle sin svigerindes bønner, der ikke vidste, hvilket ben hun skulle stå på for at blive inviteret til hoffets baller. Endelig gav han sig, idet han tænkte, at hans broders formue

vel efterhånden var tilstrækkelig fast grundet. Renée sov ikke i en hel måned. Da den store dag endelig kom, skælvede hun over hele kroppen, mens vognen førte hende til Tuilerierne.

Hun bar et toilette, et virkeligt underværk af ynde og originalitet, en sand åbenbaring, som hun havde fået i løbet af en søvnløs nat, og som tre af Worms ansatte havde måttet udføre hjemme hos hende selv under hendes opsyn. Det var en enkel kjole af hvid gaze dækket af en mængde små, spidse og med smalle, sorte fløjlsbånd kantede garneringer. Blusen var sort fløjl med en dyb, firkantet udringning, som var kantet med en knap fingerbred blonde. Ikke en blomst, ikke en roset; om håndleddene kun glatte armbånd og på hovedet et smalt diadem af guld, en glimtende ring, som syntes at omgive hende med en strålekrans.

Da hun var kommet ind i salonen, og hendes mand forlod hende for at opsøge baron Gouraud, oplevede hun et øjebliks forlegenhed. Men de spejle, hvori hun så, at hun var værdig at tilbedelse, beroligede hende snart, og hun var allerede ved at vænne sig til varmen, bruset af stemmer, mængden af sorte herrekjoler og hvide skuldre, da kejseren viste sig. Han gik langsomt gennem salonen støttet til en lavstammet, tyk general, som stønnede på en måde, der antydede, at han var plaget af fordøjelsesbesvær. De hvide skuldre ordnede sig i to rækker på begge sider, mens de sorte kjoler instinktivt trak sig et par skridt tilbage. Renée stod i trængslen ved den anden dør, som kejseren styrede sine tunge og vaklende skridt hen imod. Hun så ham komme mod sig hele vejen fra den ene til den anden dør.

Han var klædt i spidskjole med Æreslegionens store røde bånd. Renée, som igen blev grebet af bevægelse, så dårligt, og det forekom hende, som om det røde bånd havde været en blodplet, som tilsølede hele kejserens bryst. Hun fandt ham lille, med alt for korte ben og smalle hofter; men hun var henrykt og syntes, at han var smuk med sit blege ansigt og sine blytunge øjenlåg, der faldt ned over hans udslukte øjne. Under moustachen åbnede sig et par vege læber, mens kun hans næse fremstod benet og skarp i hans forfaldne ansigt.

Kejseren og den gamle general nærmede sig med små skridt; de smilede og så trætte ud, lod til at støtte hinanden. De betragtede de nejende damer og kastede blikket ned i barmene til både højre og venstre. Generalen bøjede sig ind mod kejseren og sagde et par ord til herskeren, idet han trykkede hans arm som en munter kammerat. Og mat og slap, endnu mere dyster end sædvanlig, kom kejseren lidt efter lidt nærmere med sin slæbende gang.

De var midt i salonen, da Renée mærkede, at de havde fæstnet deres blikke på hende. Generalen betragtede hende med store øjne, mens kejseren løftede øjenlågene halvt, idet en vild lue flammede op i hans sløve, nærmest omtågede blik. Renée, som blev bragt ud af fatning, sænkede hovedet, nejede, og så ikke mere andet end roserne på tæppet. Men hun fulgte deres skygger, og forstod, at de stod stille nogle sekunder foran hende. Og hun mente at høre kejseren, denne tvetydige drømmer, mumle, idet han så på hende i hendes musselinskjole med sorte fløjlsbånd:

"Se her, general, det er en blomst, der er værd at plukke, en mystisk sort- og hvidstribet nellike."

Hvortil generalen i en mere brutal tone svarede:

"Sire, dén nellike ville tage sig forbandet godt ud i vore knaphuller!"

Da Renée igen hævede blikket, var synet forsvundet, og en mængde mennesker trængte sig omkring døren. Efter denne aften kom hun ofte til Tuilerierne, og nød tilmed den ære, at kejseren højt sagde hende artigheder og lidt efter lidt at blive hans veninde. Hun erindrede sig imidlertid altid de langsomme og tunge skridt, hvormed fyrsten skred frem mellem de to rækker nøgne kvindeskuldre, og hver gang hun oplevede en ny glæde under sin mages stadig voksende fremgang, så hun atter kejseren for sig, som uden at tage sig af de nejende damer kom hen mod hende og sammenlignede hende med en nellike, som den gamle general rådede ham til at sætte i knaphullet. Disse ord blev ved at genlyde i hendes øren, så længe hun levede.

4

Den stærke og brændende længsel, som havde grebet Renées hjerte mellem drivhusets ophidsende dufte, mens Maxime og Louise lo og snakkede i en sofa i den lille guldgule salon, syntes at forsvinde igen som en mare, der kun efterlader en let gysen. Hele natten igennem havde den unge kvinde tanghinaens bitre smag på sine læber. De giftige blades brænden fremkaldte hos hende en følelse, som om en mund af ild trykkede sine læber mod hendes og vækkede en fortærende kærlighed i hende. Så var denne mund veget fra hende, og hendes drøm forsvandt i de store skygger, der sænkede sig over hende.

Først ud på morgenen faldt hun i søvn. Da hun vågnede, følte hun sig syg. Hun lod gardinerne trække for, beklagede sig for sin læge over kvalme og hovedpine og nægtede i to dage på det bestemteste at gå ud. Hun lod, som om hun var upasselig og låste derfor sin dør. Maxime bankede forgæves på. For frit og ubesværet at kunne råde over sine værelser boede han ikke der i huset; for resten førte han det mest nomadeagtige liv, man vel kunne tænke sig, boede i snart det ene, snart det andet af sin faders nye huse, valgte sig den lejlighed, der tiltalte ham, og flyttede hver måned, ofte fordi det blot faldt ham ind, men af og til også for at give plads for egentlige lejere. Han tørrede lejlighederne ud sammen med en eller anden elskerinde. Han var vant til sin stedmoders nykker og lod, som om han havde den største deltagelse med hende og kom fire gange om dagen med en trøstesløs mine for at høre, hvordan hun havde det, blot

for at irritere hende. Den tredje dag fandt han hende i den lille salon, rødmosset og smilende, rolig og udhvilet.

"Nå, har du haft det morsomt med Céleste?" spurgte han, idet han hentydede til hendes lange ensomhed med kammerjomfruen som eneste selskab.

"Ja," svarede hun, "det er en usædvanlig pige! Hun har altid iskolde hænder; hun lagde dem på min pande og beroligede på den måde mit stakkels hoved en smule."

"Men den pige er jo næsten lige så god som medicin!" udbrød den unge mand. "Hvis jeg skulle være så uheldig at blive forelsket, må du låne mig hende, vil du det? så hun kan lægge sine hænder på mit hjerte."

De lo og spøgte med hinanden og tog på deres sædvanlige udflugt til Boulogneskoven. Der gik fjorten dage. Renée havde med endnu vildere iver kastet sig ud i sit liv af visitter og baller; endnu en gang syntes hendes sindsstemning at være vendt, for nu beklagede hun sig ikke mere over træthed og at hun ikke havde lyst til nogenting. Man kunne dog nok have været fristet til at tro, at hun i al hemmelighed havde begået et fejltrin, som hun ikke omtalte, men som hun ytrede ved en mere fremtrædende selvforagt og de endnu mere vovede nykker hos en fordærvet verdensdame. En aften tilstod hun for Maxime, at hun brændte af længsel efter at komme til et bal, som en populær skuespillerinde ved navn Blanche Muller gav for scenens prinsesser og demimondens dronninger. Denne bekendelse overraskede den unge mand og satte ham i forlegenhed, skønt han normalt ikke plagedes af betænkeligheder af nogen art. Han ville skælde sin stedmoder ud: det var virkelig ikke et sted for hende; for resten ville hun

ikke komme til at se noget særlig morsomt, og hvis hun blev genkendt, ville der blive skandale. På alle disse gode grunde svarede hun med at folde hænderne bedende mod ham og sagde leende:

"Ak! min lille Maxime, vær nu rar. Jeg vil det … Jeg skal nok tage en mørk domino over mig; vi vil blot gå lige gennem salonerne."

Da Maxime, som altid gav sig til sidst og ville have ført sin stedmoder til alle de værste steder i Paris, hvis hun havde bedt ham om det, lovede at tage hende med til Blanche Mullers bal, klappede hun i hænderne som et barn, der får lov til en uventet fornøjelse.

"Å! hvor er du rar!" sagde hun. "Det er jo i morgen, ikke sandt? Kom og hent mig i god tid. Jeg vil gerne se damerne, når de ankommer. Du skal sige mig, hvad de hedder allesammen, og vi vil have det så morsomt."

Hun tænkte sig om et øjeblik og tilføjede så:

"Nej, kom ikke herhen. Du skal hente mig i en droske på Boulevard Malesherbes. Jeg går ud gennem haven."

Dette hemmelighedskræmmeri var et yderligere krydderi på hendes udflugt, bare et lille kunstgreb for at forhøje morskaben, for hun havde let nok kunne gå ud gennem den store port midt om natten uden at hendes mand havde så meget som set ud af vinduet efter, hvilken retning hun tog.

Efter at hun den følgende dag havde givet Céleste besked på at vente oppe, til hun kom tilbage, ilede hun med den herligste skræks lette gys gennem Monceauparkens sorte skygger. Saccard havde benyttet sig af den gode forbindelse, hvori han stod med Hôtel de Ville til at skaffe sig en nøgle til en af parkens

små porte, og Renée havde bedt om at få en til sig selv. Hun var nær ved at gå vild, og fandt kun drosken takket være dens lygters to gule øjne. På denne tid var Boulevard Malesherbes endnu knap færdig og fuldstændig øde om aftenen. Den unge kvinde gled, temmelig nervøs, ind i vognen; hendes hjerte bankede så dejligt, som var hun på vej til et stævnemøde. Maxime sad halvsovende i et hjørne af drosken og røg filosofisk på sin cigar, som han netop ville smide fra sig, da hun kom. Men hun forhindrede ham i det, og da hun i mørket søgte hans arm for at holde den tilbage, kom hun til at lægge hånden over hans ansigt, hvilket morede dem begge meget.

"Jeg har jo fortalt dig, at jeg godt kan lide tobaksrøg," udbrød hun. "Behold blot din cigar … I aften skal vi for resten rigtigt slå os løs … jeg er også en mand."

Der var endnu ikke opsat belysning på boulevarden. Mens drosken kørte ned mod Madeleine, var det så mørkt, at de ikke kunne se hinanden inde i vognen. Fra tid til anden, når den unge mand førte cigaren til læberne, blev det tykke mørke brudt af et rødt punkt, som interesserede Renée. Maxime, som var halvt begravet i den sorte silkedominos store folder, der fyldte droskens indre, røg videre i tavshed med en træt mine. Sandheden var, at hans stedmoders indfald forhindrede ham i at følge nogle damer til Café Anglais, som havde sat sig for at begynde og afslutte Blanche Mullers bal dér. Af den grund var han gnaven, og hun anede hans dårlige lune gennem mørket.

"Har du det ikke godt?" spurgte hun.

"Nej, jeg fryser," svarede han.

"Men dog! Og jeg brænder. Jeg har det, som om jeg skulle kvæles. … Læg en flig af min kjole over dine knæ."

"Å! din kjole," mumlede han vrissent, "den har jeg jo til helt op over øjnene."

Disse ord fik ham imidlertid til at le, og efterhånden blev han i bedre humør. Hun fortalte ham, hvor bange hun havde været i Monceauparken, og tilstod ham et andet af sine ønsker: hun kunne godt tænke sig at tage en lille rotur ved nattetid på parkens lille sø i den båd, som hun fra sine vinduer havde set ligge fortøjet ved en af alleerne. Han syntes, hun begyndte at blive noget sværmerisk. Drosken rullede videre og mørket var uforandret, de lænede sig nærmere ind til hinanden for bedre at kunne høre, hvad de sagde over bulderet fra vognhjulene, berørte ved enhver bevægelse af vognen hinanden, og mærkede af og til hinandens åndedrag, når de kom alt for tæt. Med mellemrum blussede Maximes cigar op, lavede en rød plet i mørket og kastede et blegt rosenfarvet skær over Renées ansigt. Set i dette hurtige lys var hun så tilbedelsesværdig smuk, at den unge mand helt overrasket udbrød:

"Ah! I aften er vi rigtig smukke, stedmoder … Lad mig se …" Han nærmede sin cigar til hende og tog nogle hurtige drag.

Renée så sig i sit hjørne belyst af et varmt, skælvende skær. Hun havde slået sin hætte tilbage. Hendes hoved, der var prydet af en mængde små, krøllede lokker, og var pyntet med et blåt bånd, lignede et rigtigt gadedrengehoved over den sorte silkedomino, der sad tæt op i halsen. Hun fandt det morsomt på denne måde at blive iagttaget og beundret i skinnet fra en cigar. Hun lænede sig tilbage med en lille latter, idet han med komisk alvor tilføjede:

"For pokker! Det er vel bedst, at jeg passer på dig, hvis jeg skal føre dig rask og sund hjem til fader."

Drosken drejede nu om hjørnet til Madeleine og blandede sig i vrimlen på boulevarderne. Nu fyldtes den af dansende lysstråler, af genskinnet fra butikkernes blussende vinduer. Blanche Muller boede lige i nærheden i et af de nye huse, som var blevet opført ved Rue Basse-du-Rempart. Endnu holdt der kun et par vogne foran porten. Klokken var ikke mere end ti. Maxime ville køre en tur langs boulevarden og vente en time, men Renée, hvis nysgerrighed var vågnet og var endnu livligere end ellers, erklærede bestemt, at hun ville gå derop alene, hvis han ikke fulgte hende. Heldigvis var der allerede kommet flere gæster, end han havde troet. Renée havde taget sin maske på. Støttet til Maximes arm gav hun ham dæmpede befalinger, som han uden indvendinger adlød; hun snusede rundt i alle værelserne, løftede på dørforhængene, studerede møblerne og havde gerne gennemrodet i skufferne, hvis hun ikke havde frygtet, at hun ville blive set.

Lejligheden, som var ganske elegant, havde visse kroge og hjørner, hvor værtindens sigøjnernatur kom til udtryk og skuespillerinden trådte frem. Men netop på disse steder skælvede Renées lyserøde næsefløje, og dér tvang hun sin ledsager til at gå langsommere, for at hun ikke kom til at overse nogle af genstandene og kunne indsnuse deres duft. I særdeleshed opholdt hun sig længe i et påklædningsværelse, som Blanche Muller havde ladet stå vidåbent. Under sine gæstebud åbnede hun alt, tilmed sit sovekammer, hvor man skubbede sengen til side for at sætte spilleborde op. Påklædningsværelset behagede hende imidlertid ikke: det forekom hende tarveligt og ligefrem smudsigt med et tæppe, hvor cigaretstumper havde brændt små huller, og blå

silketapeter, der var plettede overalt af pomade og overstænket med sæbeskum. Efter at hun havde beset alle værelserne og nøje indprentet sig de mindste detaljer i sin hukommelse for sidenhen at kunne beskrive dem for sine veninder, henvendte hun sin opmærksomhed på gæsterne. Mændene kendte hun; de var for de flestes vedkommende de samme finansmænd, de samme unge bon-vivanter, som hun så ved sine torsdagsmodtagelser. Hun syntes næsten at være hjemme i sin egen salon, da hun befandt sig lige over for en gruppe leende sorte spidskjoler, der aftenen forinden havde brugt de selvsamme smil, når de talte med markise d'Espanet eller den blonde fru Haffner. Selv ikke, når hun så på kvinderne, forsvandt denne illusion ganske. Laure d'Aurigny bar en gul kjole ligesom Suzanne Haffner, og Blanche Muller var, ligesom Adeline d'Espanet, iført en hvid kjole, der var nedringet helt ned til det halve af ryggen. Til sidst bad Maxime hende om ikke at vandre omkring længere, og hun gav efter for hans bøn om at slå sig ned sammen med ham i en sofa. Der blev de i nogen tid; den unge mand gabte, den unge kvinde spurgte ham om navnene på disse damer, som hun klædte af med øjnene, og regnede ud, hvor mange meter kniplinger de havde på deres nederdele. Da han opdagede, hvor optaget hun var af dette alvorlige studium, så han sit snit til at fjerne sig, idet han lød et vink fra Laure d'Aurigny. Hun spøgte med ham om den dame, han havde med sig. Derefter fik hun ham til at love at slutte sig til dem ved et-tiden på Café Anglais.

"Din fader kommer også," råbte hun, idet han vendte tilbage til Renée.

Denne sidste fandt sig omgivet af en gruppe kvinder, som lo i vilden sky, mens hr. de Saffré havde indtaget Maximes plads ved siden af hende og overdængede hende med grove komplimenter. Så var hr. de Saffré og kvinderne, hele flokken, begyndt at skrige og slå sig på lårene, så at Renée, som følte sig nærmest bedøvet af støjen, begyndte at gabe af træthed, rejste sig og sagde, henvendt til sin ledsager:

"Lad os gå, de er for dumme!"

Netop da de var på vej ud, kom hr. du Mussy. Han lod til at være henrykt over at møde Maxime, og uden at ofre nogen opmærksomhed på det maskerede fruentimmer, som ledsagede ham, sagde han med et længselsfuldt ansigtsudtryk:

"Ak, min ven, hun bliver min død. Jeg ved, at hun har det bedre, og alligevel holder hun sin dør lukket for mig. Fortæl hende, at De har set mig med tårer i øjnene."

"Vær blot rolig, hun skal få din besked," sagde den unge mand med et ejendommeligt smil.

Og på vej ud fortsatte han:

"Nå, stedmoder, har du ikke medlidenhed med den stakkels dreng?"

Hun trak blot på skuldrene uden at svare. Nede på fortovet standsede hun, inden hun steg ind i drosken, som ventede på dem, og kastede et usikkert blik mod Madeleine og Boulevard des Italiens. Klokken var ikke mere end halv tolv, og på boulevarden herskede der endnu et livligt røre.

"Nå, vi må vel tage hjem så," mumlede hun med ligesom et savn i stemmen.

"Hvis du da ikke vil slå et slag rundt på boulevarderne?" svarede Maxime.

Det var hun med på. Den morskab, hun i sin nysgerrighed havde ventet sig, var hun gået glip af, og nu var hun fortvivlet over at skulle vende hjem på denne måde, med en illusion mindre og en begyndende hovedpine. Hun havde længe troet, at de baller, skuespillerinderne gav, måtte være de morsomste i verden.

Foråret, sådan som det så ofte hænder sig i de sidste dage af oktober, syntes at være vendt tilbage; natten var lun som en majnat, og en kølig brise, som snart ophørte, virkede blot så meget mere opfriskende. Med hovedet lænet mod vognens vindue iagttog Renée tavs folkemængden, cafeerne, restauranterne, der gled forbi i en uendelig række. Hun var blevet alvorlig og sank hen i disse ubestemte længsler, der fylder kvindelige drømme. Det brede fortov, som fejedes af glædespigernes slæb og på hvilke mændenes trin genlød med en ejendommelig fortrolighed, såvel som den grå asfalt, hvor fornøjelserne og de lette kærlighedsforbindelser afløste hinanden, det ene efter det andet, vækkede hendes slumrende lyster og fik hende til at glemme det dumme bal, hun kom fra, for at lade hende ane andre, mere smagfulde glæder. I vinduerne til de små værelser hos Brébant opdagede hun skygger af kvinder mod de hvide gardiner. Maxime fortalte hende en meget vovet historie om en bedragen ægtemand, der i gardinernes skygger havde fundet sin hustru og hendes elsker i kærlig omfavnelse. Hun hørte næppe efter ham. Men han blev stadig mere snakkesalig, tog til sidst hendes hænder og begyndte lave sjov med hende, idet han talte om den stakkels hr. de Mussy.

Da de vendte om og for anden gang kørte forbi Brébant, sagde hun pludselig:

"Hør, ved du, at hr. de Saffré har indbudt mig til souper her i aften?"

"Å! så ville du komme til at spise temmelig ringe," svarede han leende. "Saffré har ikke gnist af kulinarisk fantasi. Han er ikke nået længere end til hummersalat."

"Nå, han talte nu ellers om østers og kold agerhøne … Men han sagde du til mig, og det generede mig. …"

Hun tav, så igen ud på boulevarden og sukkede efter en stunds tavshed i en bedrøvet tone:

"Det værste er, at jeg er så skrækkelig sulten."

"Hvad siger du? Er du sulten!" udbrød den unge mand. "Men det er jo ganske enkelt; så kan vi soupere sammen … Vil du?"

Han sagde dette ganske roligt, men hun vægrede sig først og forsikrede, at Céleste havde sørget for hende derhjemme. Imens havde Maxime, da han ikke ville begive ind på Café Anglais, ladet vognen holde udenfor Café Riches; han var allerede steget ud, og da hans stedmoder stadig tøvede, sagde han:

"Hvis du mener, jeg vil kompromittere dig, så sig blot nej … så vil jeg sætte mig op ved siden af kusken og føre dig tilbage til din mand."

Hun lo og steg ud af drosken med samme holdning som en fugl, der frygter at få våde fødder. Hun strålede. Fortovet, som hun mærkede under sine fødder, varmede hendes skosåler og sendte hende en udsøgt fornemmelse af frygt og en tilfredsstillet grille som en gysen ned langs rygraden. Under hele køreturen havde hun haft en uimodståelig længsel efter at

springe ud på fortovet. Nu gik hun på det med små trin, som om selve frygten for at blive set beredte hende en vældig fornøjelse. Hendes lille eskapade lovede nu at blive et virkeligt eventyr. Hun fortrød helt sikkert ikke, at hun havde afvist hr. de Saffrés brutale tilbud. Men hun ville være vendt frygtelig utilfreds hjem, hvis Maxime ikke var kommet på den tanke at lade hende smage den forbudne frugt. Maxime løb hurtigt op ad trappen, som om han havde været hjemme hos sig selv. Hun skyndte sig efter ham, lidt stakåndet. En svag duft af østers og vildt fyldte luften, og fra tæppet, som blev holdt fast på trappetrinene af messinglister, opsteg en lugt af gammelt støv, som fordoblede hendes ophidselse.

Da de nåede den første afsats, mødte de en opvarter med et værdigt udseende, som trak sig tilbage mod væggen for at lade dem slippe forbi.

"Charles," sagde Maxime til ham, "De vil servere for os, ikke sandt? ... Giv os den hvide salon."

Charles bukkede, gik et par trin op og åbnede døren til et værelse. Gassen var skruet ned, og det forekom Renée, som om hun trådte ind i det skumle lys i et mistænkeligt, men vidunderligt sted.

En uafbrudt rullen hørtes gennem de vidtåbne vinduer, og i genskinnet af lyset fra cafeen dernede afspejledes de forbipasserendes hurtige skygger. Men opvarteren skruede hurtigt op for gassen. Skyggerne i loftet forsvandt, og værelset opfyldtes af et skarpt lys, som udgød sig fuldt over Renées hoved. Hun havde slået sin hætte tilbage. De små lokker var under turen i drosken kommet en smule i uorden, men det blå bånd sad uforstyrret. Hun begyndte at gå frem og tilbage i

værelset, generet over den måde Charles betragtede hende. Han blinkede og kneb øjnene sammen for at se bedre på en måde, der tydeligt sagde: "Det er én, som jeg ikke har set før."

"Hvad må jeg servere?" spurgte han højt.

Maxime vendte sig mod Renée.

"Hr. de Saffrés souper, ikke sandt?" sagde han, "østers, en agerhøne ..."

Da han så den unge mand smile, efterlignede Charles ham diskret og sagde:

"Altså onsdagens menu, hvis så behager?"

"Onsdagens menu ..." gentog Maxime.

Så huskede han:

"Ja, jovist, det er lige meget, lad os få onsdagens menu."

Da opvarteren var gået, tog Renée sin lorgnet og gik nysgerrigt rundt i den lille salon. Det var et firkantet rum i hvidt og guld, møbleret med et boudoirs kokette ynde. Ud over bordet og stolene var der et lavt møbel, der tjente som en slags serveringsbord, og en bred sofa, en ligefrem seng, som stod mellem kaminen og vinduet. Et taffelur og to lysestager i Louis Seize-stil prydede den hvide marmorkaminhylde. Men værelsets største seværdighed var spejlet, et smukt, slebet spejl, som damernes diamanter havde dækket med navne, datoer, verslinjer, sælsomme tankesprog og overraskende bekendelser. Renée mente at bemærke et smudsigt ord, men havde ikke mod til at tilfredsstille sin nysgerrighed. Hun så på sofaen og følte på ny et ubehag, begyndte så, for at samle sig lidt, at se op i loftet og på den forgyldte krone med dens fem flammer. Den forvirring, hun følte, var imidlertid af den dejligste slags. Mens hun så op, som for at studere stukkaturen, med et alvorligt

udtryk og lorgnetten i hånden, nød hun hele denne tvetydige møblering, som hun følte rundt om sig; det klare og kyniske spejl, hvis rene glas, som kun overfladisk var blevet ridset af disse smudsige kragetæer, havde hjulpet med til at ordne så mange løse hårnet; denne sofa, hvis bredde fik hende til at rødme, bordet, ja selv tæppet, hvor hun genfandt trappens lugt, et ubestemt pust af en gennemtrængende, ligefrem kirkelig støvlugt.

Da hun endelig blev nødt til at se ned igen, spurgte hun Maxime:

"Hvad betød det der med onsdagens menu?"

"Intet," svarede han, "det var et væddemål, som en af mine venner tabte."

Et hvilket som helst andet sted ville han uden tøven have omtalt, at han om onsdagen havde souperet med et fruentimmer, som han havde mødt på boulevarden. Men efter at han var kommet ind i den lille salon, behandlede han rent instinktivt Renée som en kvinde, man måtte behage og hvis jalousi han burde skåne. Hun fremturede for resten ikke, men gik hen og lænede sig mod vindueskarmen, hvor han sluttede sig til hende. Bag dem kom og gik Charles og skramlede med porcelæn og sølvtøj.

Klokken var endnu ikke tolv. Dernede på fortovet støjede Paris og forlængede den varme dag, før den besluttede sig til at gå til sengs. Rækker af træer skilte i en uordentlig linje de hvide fortove og kørebanens mørke, hvorfra hørtes en rullen og man kunne skelne vognenes lygter glide forbi. På begge sider af dette mørke bånd spredtes lyset fra avissælgernes kiosker, der i deres sælsomt brogede glans lignede store venetianske lygter,

som man med regelmæssige mellemrum havde anbragt på jorden som en slags gigantisk illumination. På denne tid forsvandt deres mere dæmpede skær imidlertid næsten fuldstændigt i de nærliggende butiksvinduers blændende dagslys. Ikke en eneste butik var endnu lukket, fortovet lå i det klare lys uden en skygge og syntes ligesom dækket af en gylden regn af lysstråler. Maxime viste Renée Café Anglais lige overfor, hvis vinduer var klart oplyste. De høje træers grene hindrede den frie udsigt og tillod dem ikke tydeligt at skelne husene på den modsatte side eller fortovet dér, så at de først kunne se rigtigt, hvis de bøjede sig noget ned. Der var en evig kommen og gåen. Mænd promenerede forbi i grupper; prostituerede gik parvis afsted og trak deres kjoler efter sig, som de med en sjusket gestus af og til løftede op, samtidig med at de smilede og så sig omkring med en træt mine. Under vinduet stod de små runde borde, der tilhørte Café Riche, belyst af en mængde gaslamper, hvis skær rakte helt ud til midten af kørebanen og oplyste de forbipasserendes blege, smilende ansigter. Rundt om bordene sad mænd og kvinder, drak, læste, snakkede. Pigerne bar lyse kjoler og håret frit nedhængende i nakken, flyttede rundt mellem stolene og kom af og til med en højlydt bemærkning, som man på grund af larmen fra de forbikørende vogne ikke kunne opfatte. Renée bemærkede især en dame, der sad helt alene ved et bord, klædt i en mørkeblå dragt, besat med hvide kniplinger. Halvt tilbagelænet i sin stol drak hun i små slurke et glas øl, idet hun mellem hvert drag lagde hænderne i skødet og stirrede frem for sig med et udtryk af resigneret venten. De promenerende damer forsvandt efterhånden i mængden, og Renée, hvis interesse de havde vakt, fulgte dem

med blikket fra den ene ende af boulevarden til den anden, helt ud til den forvirrede trængsel på avenuen, som i den grad opfyldtes af de spadserende sorte masser, at selv de lyse gasflammer kom til at se ud som tarvelige gnister. Den endeløse procession fornyedes uafbrudt med en trættende ensformighed – en sælsomt blandet mængde, som dog altid forblev sig selv lig midt blandt de livlige farver, de gabende skygger og eventyrglansen fra de tusinder af dansende flammer, der som en flod strømmede ud fra butikkerne og gav farve til de transparente annoncer på vinduer og kiosker, der ilede frem over husfacaderne med deres bogstaver og flammende tegninger, udstrøede stjerner i mørket og uophørligt gled hen over kørebanen. Den bedøvende støj, der trængte op til dem, havde noget ensformigt, langtrukkent ved sig, ligesom bitonerne i en lirekasse under de mekaniske dukkers uendelige cirkeldans. Et øjeblik troede Renée, at der var sket en ulykke. En mængde mennesker strømmede mod venstre, i retning af Passage de l'Opéra. Men da hun tog sin lorgnet til hjælp, så hun, at det var en omnibusstation, som fremkaldte bevægelsen. På fortovet derhenne stod en mængde mennesker og ventede og trængte sig frem, så snart en vogn kom ind. Hun hørte konduktørens hæse stemme, når han råbte numrene op; derpå lød tælleapparatets ringning i hendes øre. Hun så plakaterne på en kiosk, som var malede i grelle farver: i en gulgrøn ramme så man det grinende hoved af en djævel med strittende hår – det var en annonce for en hattemager, som hun ikke forstod. Hvert femte minut rullede omnibussen fra Batignolles forbi med sine røde lygter og gule vognkasse, og vendte ved hjørnet af Rue de la Peletier, hvorved alle

vinduesruderne klirrede og hun så de blege ansigter hos de mænd, der sad på omnibustaget, se op og med de begærlige blikke hos sultende, der ser ind gennem nøglehullet, mønstre Maxime og hende selv.

"På denne tid," sagde hun, "sover Monceauparken sødt."

Det var alt, hvad hun sagde. De blev stående ved vinduet i næsten tyve minutter og hengav sig tavse til larmens og lysets beruselse. Da bordet var dækket, satte de sig ved det, og eftersom Renée lod til at være besværet af opvarterens nærvær, afskedigede Maxime ham:

"Forlad os … Jeg vil ringe, når vi skal have desserten."

Hun havde små røde pletter på kinderne, og hendes øjne glimtede, man skulle tro, hun var ved at sprænges. Det var, som om hun havde taget noget af boulevardens larm og liv med sig fra vinduet. Hun ville ikke have, at hendes ledsager lukkede vinduet.

"Det er vort orkester," sagde hun, da han beklagede sig over støjen. "Synes du ikke, det er en morsom musik? Den vil være et fortræffeligt akkompagnement til vore østers og agerhønen."

Hendes eventyr gav hendes tredive år ungdom. Hendes bevægelser var livlige, en smule feberagtige, og værelset, samværet med den unge mand sammen med uroen fra gaden hidsede hende op og gav hende et anstrøg af glædespige. Beslutsomt fangede hun an med østerserne. Maxime var ikke sulten; han så smilende på, hvordan hun spiste med god appetit.

"For pokker!" sagde han, "du kunne være blevet en fortræffelig souper-pige!"

Ærgerlig over at hun havde spist så hurtigt, holdt hun inde.

"Så du synes, jeg er sulten? Hvad så? Det der tossede bal gjorde mig sulten. … Ak! min stakkels ven, hvor jeg beklager dig, at du skal tilbringe dit liv i de kredse!"

"Du ved nok," svarede han, "at jeg har lovet dig at svigte Sylvia og Laure d'Aurigny, lige så snart dine veninder vil komme og spise sammen med mig."

Hun gjorde en værdig gestus.

"Det tror jeg gerne. Vi er jo meget rarere end de to damer, det må du vel indrømme … Hvis en af os kedede en elsker som din Sylvia og din Laure d'Aurigny må kede jer allesammen, så beholdt den stakkels lille kvinde næppe sin elsker en uge! Men du vil ikke tro mig. Så prøv det!"

For ikke at skulle kalde på opvarteren, rejste Maxime sig, fjernede østersskallerne og satte agerhønen frem, som stod klar på anretterbordet. Bordet var dækket med samme luksus som på de store restauranter. Der var en behagelig duft af udsvævelse over damaskdugen, og med en let gysen af tilfredshed lod Renée sine fine hænder kniv og gaffel, tallerkener og glas. Nu drak hun hvidvin uden vand, hun, som ellers altid drak vand, der knap var farvet af et par dråber rødvin. Maxime, der stod med servietten over armen og vartede hende op med komisk opmærksomhed, vedblev:

"Hvad har hr. de Saffré sagt til dig for at gøre dig så vred? Syntes han måske, du var grim?"

"Åh, ham!" svarede hun; "det er et afskyeligt menneske. Jeg ville aldrig have troet, at en så dannet mand, der i mit hus er så høflig, kunne føre et sådant sprog. Men jeg tilgiver ham. Det var kvinderne, som irriterede mig. Man skulle have troet, det var en flok vaskerkoner. En af dem beklagede sig over at have en

byld på hoften, og der manglede ikke meget i, tror jeg, at hun havde løftet sin nederdel op for at vise den frem for hele selskabet."

Maxime lo højt.

"Nej, virkelig," vedblev hun og blev mere ivrig. "Jeg forstår dig ikke; de kvindfolk er jo alle sammen uanstændige og dumme … Og tænke sig, når jeg så dig gå hen til din Sylvia, bildte jeg mig alverdens forunderlige ting ind, antikke fester, som dem man ser på malerierne, kvinder bekranset med roser, gyldne bægre, sjældne og usædvanlige nydelser … Ak! i stedet har du vist mig et grimt påklædningsværelse og kvinder, der bandede som kullempere. Det lønner ikke umagen med at være umoralsk."

Han ville modsige hende, men hun befalede ham tavshed; og idet hun holdt et agerhøneben mellem fingerspidserne, som hun gnavede af, tilføjede hun med mere dæmpet stemme:

"Det umoralske, min kære ven, bør være noget udsøgt … Jeg, som er en anstændig kvinde, er sikker på, at hvis jeg keder med og begår den synd at drømme det umulige, så kan jeg finde langt smukkere ting end Blanche Muller og hendes veninder."

Og med en alvorlig mine sluttede hun med denne dybtfølte og naivt-kyniske bemærkning:

"Det handler om opdragelse, ikke sandt?"

Hun lagde forsigtigt det lille ben på sin tallerken. Vognenes dumpe rullen vedblev, uden at man hørte nogen stærkere lyde. Hun havde måttet hæve stemmen, for at han skulle høre, hvad hun sagde, og rødmen på hendes kinder øgedes. På anretterbordet stod der stadig trøfler, en sød mellemret, og asparges, som var en sjældenhed på denne årstid. Han satte det hele på bordet på en gang for ikke at behøve at besvære sig

yderligere, og siden der da blev noget trangt på bordet, stillede han en sølvspand med is, hvori der stod en flaske champagne, ned på gulvet ved siden af dem. Renées appetit havde langt om længe også smittet ham. De spiste af alle retterne, og tømte med tiltagende munterhed champagneflasken, mens de fordybede sig i uanstændige teorier og stødte albuerne mod hinanden som to venner, der letter deres hjerter, når de har drukket. Larmen på boulevarden begyndte at aftage, men Renée syntes, at den nærmest blev forøget, og havde tid efter anden en fornemmelse, som om alle hjulene dernede kørte rundt oppe i hendes hoved.

Da han talte om at ringe efter desserten, rejste hun sig, rystede brødkrummerne af sin lange silkedomino og sagde:

"Udmærket … Nu kan du jo så godt tænde din cigar."

Hun var noget omtåget. Hun gik hen til vinduet, lokket af en ejendommelig støj, som hun ikke kunne forklare sig. Man var ved at lukke butikkerne.

"Kom," sagde hun og vendte sig mod Maxime, "orkesteret er ved at bryde op."

Hun lænede sig atter ud. Midt på kørebanen krydsede drosker og omnibusser stadig hinandens sport med deres farvede lygter, men allerede hurtigere og mindre talrige. Langs fortovene så man nu store, mørke skygger ud for de lukkede butikker. Kun cafeerne var endnu fuldt oplyste, og kastede lysende pletter ud over asfalten. Fra Rue Drouot til Rue du Helder kunne Renée se en lang række af hvide og sorte firkanter, hvori de sidste promenerende dukkede op og forsvandt på sælsom vis. Glædespigerne, som med deres lange kjoleslæb skiftevis blev stærkt oplyst og druknede i mørket,

lignede ånde-åbenbaringer, blege marionetter, som for et øjeblik blev bestrålet af det elektriske lys i et eventyr. Hun morede sig en stund over dette skuespil. Nu var det før så udbredte lys smeltet betydeligt ned, gasflammerne slukkedes, de brogede aviskiosker viste sig som skarpere afbrydelser i mørket. Af og til gik en større skare mennesker, som kom ud fra et eller andet teater, forbi. Men snart blev der tomt, og under vinduet viste der sig små grupper på to eller tre mænd, som blev tiltalt af en kvinde. De standsede op, og der opstod lidt diskussion. Nogle af deres ord nåede op til Renée: og så forsvandt kvinden som regel ved en af mændenes arm. Andre piger gik fra café til café rundt ved bordene, hvor de tog det sukker, der var blevet glemt, lo sammen med opvarterne og med en spørgende mine og et udtryk af et tavst tilbud skarpt iagttog de sene gæster. Da Renée med blikket fulgte den næsten tomme omnibus fra Batignolles, genkendte hun på hjørnet af fortovet kvinden i den mørkeblå dragt med hvide kniplinger, som stadig stod og så sig omkring, stadig søgende en mand.

Da Maxime kom hen til hende henne ved vinduet, hvor hun havde forglemt sig, lo han, da han så et halvåbent vindue i Café Anglais. Tanken om, at hans fader souperede derovre, forekom ham komisk, men denne aften beherskedes han af en hensynsfuldhed, der afholdt ham fra hans sædvanlige tåbeligheder. Renée forlod kun ugerne vinduet. En rus, en mathed trængte op til hende fra boulevardens ubestemte dyb. I vognenes stadig svagere støj, i det skarpe lysskærs bortdøen lå ligesom en øm og indsmigrende opfordring til at nyde vellysten og søvnen. De hviskende samtaler, grupperne, der stod i de mørke kroge, gjorde fortovet til ét stort gæstgiveri i den time,

hvor de rejsende opsøgte deres tilfældige senge. Lyset og støjen døde stadig mere bort, byen sov, og en brise af ømme omfavnelser gled frem over tagene.

Da den unge kvinde vendte sig om, tvang den lille lysekrones skær hende til at lukke øjnene. Hun var lidt bleg, og det trak lidt i hendes mundvige. Charles satte desserten frem, gik ud, kom ind igen, åbnede og lukkede døren langsomt, med den flegma, som anstår sig en person, der ved, hvad der passer sig.

"Jeg er ikke sulten længere!" udbrød Renée, "tag alle disse tallerkener væk og lad os få noget kaffe."

Opvarteren, som var vant til sine kunders griller. fjernede desserten og hældte kaffen op. Han fyldte hele værelset med sin betydningsfuldhed.

"Jeg beder dig, få ham ud," sagde den unge kvinde, som følte sig en smule utilpas, til Maxime.

Maxime sendte ham ud; men knap var han forsvundet, før han kom ind igen for taktfuldt at trække de store vinduesgardiner for. Da han endelig havde fjernet sig, rejste den unge mand, som også var blevet utålmodig, sig og gik hen til døren.

"Vent," sagde han, "jeg kender et middel til få fred for ham."

Han skød slåen for.

"Sådan, ja," vedblev han, "nu er vi da i hvert tilfælde alene."

De begyndte igen på deres betroelser og snak som to gode venner. Maxime tændte sin cigar. Renée drak sin kaffe i små mundfulde og tillod sig oven i købet et glas chartreuse. Der blev varmere i værelset, og det fyldtes af en blålig røgsky. Til sidst satte hun albuerne i bordet og støttede hagen mod sine halvt knyttede hænder. Som følge af dette lette tryk blev hendes

mund mindre, hendes kinder blev skubbet en smule opad, og hendes lidt sammenknebne øjne brændte med større glans. Med sine således forandrede træk var hendes lille ansigt aldeles henrivende med de tætte, guldgule smålokker, som nåede næsten ned til hendes øjenbryn. Maxime betragtede hende gennem cigarrøgen og fandt hende original. Somme tider var han ikke helt sikker på hendes køn; den store rynke, der strakte sig tværs over hendes pande, mundens mutte udtryk med de fremskudte læber, det udtryk af usikkerhed, der skrev sig fra hendes nærsynethed, gjorde, at hun mere lignede en høj ung mand, især nu, hvor hendes sorte silkedomino gik så højt op, at man knap kunne se den mindste stribe af hendes hvide, fyldige hals under hagen. Hun lod ham smilende betragte sig uden at bevæge hovedet, hendes blik blev fraværende, og hun talte stadig langsommere.

Så fo'r hun pludselig op og så på spejlet, hvorpå hendes flakkende blik havde fæstnet sig et øjeblik. Hun hævede sig op på tåspidserne, støttede hænderne mod kaminhyldens kant og begyndte at læse alle disse underskrifter, disse vovede ord, som før middagen havde skræmt hende. Hun stavede med nogen vanskelighed bogstaverne sammen, lo, læste igen, fuldstændig som en skoledreng, der i sin pult vender bladene i en forbudt bog.

"Ernest og Clara," sagde hun, "og nedenunder er der et hjerte, som ligner en tragt … Åh! se, her er noget bedre: "Jeg elsker mændene, fordi jeg holder af trøfler." Underskrevet "Laure". Hør, Maxime, er det Laure d'Aurigny, som har skrevet det? … Og se, her er et af disse damers våben: en høne, som ryger på en stor pibe, tror jeg. … Og flere navne, hele helgenkalenderen:

Victor, Amélie, Alexandre, Édouard, Marguerite, Paquita, Louise, Renée … Nåda, der er en, som har det samme navn som mig …"

Maxime så hendes glødende ansigt i spejlet. Hun hævede sig endnu mere op på tåspidserne, og hendes domino, som derved blev spændt ud bagtil, aftegnede hendes smækre midje og bølgende hofter. Den unge mand fulgte den silkelinje, som tegnedes af det stramme stof, tæt som et stykke undertøj. Så rejste han sig og smed cigaren fra sig, han følte sig ilde til mode, og urolig, han manglede noget, som han var vant til at have, og som ellers aldrig slap op.

"Aha! her er dit navn, Maxime," råbte Renée. "Hør blot … 'Jeg elsker …' "

Han havde sat sig på sofakanten tæt ved den unge kvindes fødder og det lykkedes ham med en hurtig bevægelse at få fat i hendes hænder. Han trak hende bort fra spejlet, idet han i et ejendommeligt tonefald sagde:

"Jeg beder dig, lad være med at læse det der."

Hun strittede imod og lo nervøst.

"Hvorfor ikke? Er jeg ikke din fortrolige?"

Han blev imidlertid stædig og gentog lavmælt:

"Nej, ikke i aften."

Han blev ved at holde i hende, og hun prøvede at trække hænderne væk i små ryk for at frigøre sig. Begges øjne havde et udtryk, som de aldrig før havde set; de lo tvungent og en smule skamfuldt. Hun faldt på knæ på sofakanten. De fortsatte imidlertid deres brydning, selv om hun ikke mere prøvede at komme til at læse inskriptionerne på spejlet, og allerede var ved

at overgive sig. Og da den unge mand tog hende om livet, sagde hun med et forvirret, uddøende smil:

"Lad være, slip mig … Du gør mig ondt."

Disse ord var alt, hvad der kom over hendes læber. I det stille værelse, hvor gassen syntes at flamme stadig højere, følte hun gulvet dirre og hørte larmen fra omnibussen til Batignolles, der vendte ved boulevardhjørnet. Dermed var alt sagt. Da de atter sad ved siden af hinanden på sofaen, fremstammede Maxime med den følelse af ubehag, som begge oplevede:

"Bah! det måtte jo ske en eller anden dag."

Hun sagde intet, men sad blot og så på roserne på tæppet med et trøstesløst udtryk.

"Havde du måske tænkt på det?" fortsatte Maxime, stadig stammende. "Jeg tænkte slet ikke på det … Jeg burde have taget mig i agt for et *chambre séparée* …"

Med dyb stemme, som hele familien Béraud du Châtels borgerlige ære var vågnet ved dette store fejltrin, mumlede hun:

"Det er afskyeligt, det vi har gjort!"

Hun var blevet helt ædru, og hendes ansigt så med ét gammelt og meget alvorligt ud.

Hun var ved at kvæles, gik hen til vinduet, trak gardinerne fra og lænede sig ud. Orkestret var blevet stille; fejltrinnet var blevet begået under bassens sidste toner og violinernes fjerne sang, dæmpede toner fra boulevarden, som slumrede og drømte om kærlighed. Dernede strakte kørebane og fortove sig ud og samledes i et gråt øde. Alle de larmende vognhjul syntes at være forsvundet, og havde taget lyset og folkestrømmen med sig. Under vinduet var Café Riche lukket; ikke en lysstribe sneg sig ud under skodderne. På den anden side af boulevarden var

Café Anglais facade oplyst af et vagt, flimrende skær, især fra et halvåbent vindue, hvorfra man kunne høre svage latterudbrud. Og langs dette mørke bånd, fra hjørnet af Rue Drouot til dets modsatte ende, så langt blikket rakte, så hun intet andet end kioskernes symmetriske pletter, der skinnede røde og grønne i natten, men uden at oplyse den, ligesom natlamper. der var opstillet i en vis afstand fra hinanden i en kæmpemæssig sovesal. Hun løftede hovedet. Træerne aftegnede deres grene mod en klar himmel, mens husenes uregelmæssige række forsvandt med samme sønderrevne udseende som en klipperig kyst ved stranden af et blånende hav. Men denne streg af himlen gjorde hende endnu mere sørgmodig, og kun i boulevardens mørke fandt hun nogen trøst. Det, der var efterladt på den tomme gade efter aftenens støj og leben undskyldte hende. Hun syntes at kunne mærke varmen fra alle disse skridt af mænd og kvinder stige op fra fortovet, der efterhånden køledes af. Skammen, som havde åbenbaret sig der, øjeblikkets lystenhed, de tilbud, der dæmpet blev fremsat, en forudbetalt nats nydelse, alt dette opløstes og bølgede i en tung sky, som blev blæst bort af morgenbrisen. Foroverbøjet i halvmørket inddrak hun denne skælvende stilhed, denne sovekammerduft, ligesom en opmuntring, der var kommet til hende nedefra med en forsikring om, at hendes skam blev delt af hundredvis af medskyldige. Da hendes øjne havde vænnet sig til mørket, opdagede hun atter kvinden i blåt med hvide kniplinger, som stod alene i den grå ensomhed, stadig på samme sted, ventede og bød sig til i det tomme mørke.

Da Renée vendte sig, så hun Charles, som vejrende stod og så sig omkring. Tilsidst bemærkede han Renées blå bånd, som lå

krøllet og glemt i et hjørne af sofaen. Han skyndte sig at samle det op og give hende det på sin høflige facon. Da følte hun det fulde omfang af sin skam. Stående foran spejlet søgte hun fummelfingret at sætte båndet igen. Men hendes hår var faldet ned, og de små lokker var blevet helt flade ved tindingerne; hun kunne ikke binde båndet. Charles kom hende til hjælp, idet han i den naturligste tone af verden, som gjaldt det en ganske almindelig ting, en skylleskål eller en tandstikker, sagde:

"Hvis fruen ønsker kammen ...?"

"Nej! det behøves ikke," afbrød Maxime, og sendte opvarteren et utålmodigt blik. "Skaf os en vogn."

Renée besluttede sig til ganske enkelt at slå hætten på sin domino op over hovedet. Da hun skulle til at gå, hævede hun sig igen let på tæerne for at finde de ord, som Maximes hastige omfavnelse havde hindret hende i at læse. Skråt op mod loftet med søgende, grove bogstaver læste hun følgende af Sylvia undertegnede bekendelse: "Jeg elsker Maxime." Hun bed sig i læben og trak sin hætte længere ned for ansigtet.

I vognen følte de sig uhyggeligt forlegne overfor hinanden. Ligesom da de kørte bort fra Monceauparken, havde de sat sig lige overfor hinanden. De kunne ikke finde på noget at sige. Drosken fyldtes af et uigennemtrængeligt mørke, hvor ikke engang Maximes cigar mere dannede et rødt punkt, et rosenfarvet skær som af trækul. Den unge mand, som på ny var forsvundet under nederdelen, "som han havde til helt op under øjnene", led under dette mørke, denne tavshed, denne stumme kvinde, som han følte ved sin side, og hvis øjne han forestillede sig vidåbne, stirrende ud i natten. For ikke at synes alt for hjælpeløs søgte han til sidst efter hendes hånd og da han holdt

den i sin, var det en trøst, som fik ham til at føle sin stilling mere udholdelig. Renée overlod sin hånd til ham blid og drømmende.

Drosken var kørt over Place de la Madeleine. Renée mente ikke, hun var en forbryder. Hun havde slet ikke villet denne incest. Jo mere hun ransagede sig selv, desto mere uskyldig fandt hun sig: i de første timer af sit eventyr, på sin flugtlignende vandring i Monceauparken, hos Blanche Muller, på boulevarden, ja selv i restaurantens lille salon. Hvorfor var hun også faldet på knæ på sofakanten? Det vidste hun ikke mere. Hun havde ikke et sekund tænkt på "det". Hun ville vredt have vægret sig. Det var kun for sjov, hun morede sig, det var alt. Og i droskens rullen genfandt hun boulevardens døvende orkester, denne bølgen frem og tilbage af mænd og kvinder, mens hun syntes, at der stod glødende ildstænger for hendes trætte øjne.

Maxime havde lige så ubehagelige tanker i sit hjørne. Han var ærgerlig over hele eventyret og skød skylden på den sorte silkedomino. Havde man da også nogensinde set en kvinde udstyre sig på den måde! Man kunne jo ikke engang se halsen. Han havde taget hende for en dreng og leget med hende; det var ikke hans fejl, at legen blev til alvor. Han ville bestemt ikke have rørt hende med en finger, hvis hun bare havde vist så meget som et glimt af sin skulder. Han ville da have husket på, at det var hans fars hustru. Men da han ikke var nogen ven af ubehagelige tanker, tilgav han sig selv. Hvad der var sket, var sket, og han skulle nok tage sig i agt for at gøre det igen; det ville være alt for dumt.

Drosken holdt stille, og Maxime steg først ud for at hjælpe Renée. Men ved det lille parkgitter vovede han ikke at kysse hende. De gav hinanden hånden som de plejede. Hun var allerede på den anden side rækværket, da hun – blot for at sige noget – ufrivilligt udtrykte en tanke, som på en ubestemmelig måde havde plaget hende i hendes drømme hele vejen fra restauranten.

"Hvad," spurgte hun, "hvad var det for en kam, som opvarteren tale om?"

"Kam?" gentog Maxime forlegen, "det ved jeg virkelig ikke …"

Renée forstod med det samme. Værelset havde uden tvivl en kam, som hørte med til møblementet, ligesom gardinerne, riglen og sofaen. Uden at vente på en forklaring, som ikke kom, forsvandt hun i den mørke Monceaupark og skyndede på sine skridt, idet hun syntes bagved sig at se tænderne på denne kam, imellem hvilke Laure d'Aurigny og Sylvia måtte have efterladt sig blonde og sorte hår. Hun havde en brændende feber. Céleste måtte lægge hende i seng og våge over hende lige til om morgenen. Ude på fortovet på Boulevard Malesherbes overvejede Maxime et øjeblik, om han skulle slutte sig til den glade skare på Café Anglais; men så faldt det ham ind, at han burde straffe sig selv, hvorfor han besluttede at køre hjem og lægge sig.

Dagen derpå vågnede Renée sent af en tung, drømmeløs søvn. Hun lod tænde et stort bål i pejsen og erklærede, at hun ville tilbringe hele dagen i sit sovekammer. Dette var hendes tilflugt i prøvelsens timer. Hendes mand, som ikke havde set hende komme ned til morgenmad, lod ved middagstid forhøre, om han kunne komme til at tale med hende et øjeblik. Hun var

lige på nippet til, grebet af en vis uro, at sige nej, da hun kom på andre tanker. Dagen før havde hun givet Saccard en regning fra Worms, som lød på et hundrede og seks og tredive tusinde francs, en temmelig stor sum; og uden tvivl ville han vise hende den artighed egenhændigt at overlevere hende regningen kvitteret.

Hun kom til at tænke på de små lokker fra aftenen før. Mekanisk betragtede hun sit hår i spejlet, som Céleste havde ordnet i store fletninger. Så krøb hun sammen foran ilden og svøbte sig ind i sin morgenkåbes blonder. Saccard, som også havde sine værelser på første etage, overfor sin hustrus, ankom i tøfler, det var en ægtemands privilegium. Han satte næppe en gang om måneden sin fod i Renées sovekammer, og i så fald gjaldt det altid et eller andet delikat pengeanliggende. Denne morgen var hans øjne røde og hans hud bleg som hos en person, der ikke har sovet. Han kyssede artigt den unge kvindes hånd.

"Er De syg, min kære?" sagde han og satte sig på den på den anden side af kaminen. "En smule hovedpine, ikke sandt? … Undskyld, jeg plager Dem med mit forretningssnak; men sagen er virkelig temmelig alvorlig …"

Han tog Worms regning op af sin slåbroklomme. Renée genkendte den på papiret.

"Jeg fandt denne regning på mit skrivebord i går," vedblev han, "og jeg er trøstesløs, men i dette øjeblik er det mig ganske umuligt at betale den."

Han skævede til hende for at se virkningen af sine ord. Hun virkede betydeligt overrasket. Han vedblev smilende:

"De ved jo, kære ven, at jeg ikke plejer at granske Deres udgifter nøjere. Jeg må dog sige, at visse særheder ved denne regning har overrasket mig en smule. Således ser jeg f. eks. på bagsiden her: 'Balkjole: Stof 70 francs; facon 600 francs; udlæg 5000 francs; Doktor Pierres Strygevand 6 francs.' Det er en kjole til 70 francs, der bliver lidt dyr efterhånden … Men som De ved, forstår jeg enhver svaghed. Deres regning løber op i 136.000 francs, og De har været nærmest sparsommelig, det vil sige, forholdsvis sparsommelig … Jeg kan imidlertid ikke – jeg gentager det – jeg kan ikke betale den, fordi jeg for øjeblikket ikke har så mange penge til rådighed."

Hun rakte hånden frem med et udtryk af undertrykt mismod og sagde så kort:

"Udmærket, så giv mig regningen tilbage; jeg vil se, hvad jeg kan gøre."

"Jeg ser nok, at De ikke tror mig," mumlede Saccard, som betragtede sin hustrus tvivl om hans pengeforlegenhed som en triumf. "Dermed siger jeg ikke, at min stilling er truet, men for øjeblikket er forretningerne lidt indviklede … Tillad mig, selv om jeg besværer Dem, at forklare sagen; De har jo betroet mig Deres medgift, så jeg skylder Dem ubegrænset åbenhed."

Han lagde regningen på kaminhylden, tog ildtangen og begyndte at rode op i ilden. Denne facon med at grave i asken, mens han talte om forretninger, havde oprindelig været på beregning, men var efterhånden blevet en vane. Når han kom til et tal eller en sætning, som han havde svært ved at få sagt, bevirkede han en større ødelæggelse i ildstedet, som han derpå med meget besvær søgte at reparere, idet han samlede gløder brændestykker sammen og lagde dem op i små bunker. Af og til

syntes han at forsvinde helt i kaminen for at få fat i et stykke glødende kul, som havde gemt sig i et hjørne. Hans stemme klang dumpt og hans tilhører fulgte med utålmodighed og interesse de kunstfærdige bygningsværker, han opførte af de glødende kul; man hørte ikke efter ham længere, og som regel forlod man ham besejret og tilfreds. Selv ude hos fremmede satte han sig despotisk i besiddelse af ildtangen. Hvis det var sommer, legede han med en pen, en saks eller en papirkniv.

"Min kære ven," sagde han, og slog et heftigt slag i gløderne, som spredtes til alle sider, "jeg beder Dem endnu engang tilgive, at jeg må komme ind på alle disse enkeltheder … Jeg har nøjagtigt betalt Dem renterne på de midler, De har betroet mig. Jeg kan også, uden at såre Dem, sige, at jeg kun har betragtet disse renter som Deres lommepenge og derudover betalt Deres øvrige udgifter, og aldrig krævet det bidrag, som det egentlig pålå Dem at give til husholdningens fælles udgifter."

Han tav. Renée fik en pinefuld fornemmelse, mens hun så på, hvordan han med ildtangen lavede et dybt hul i asken for at kunne begrave et brændende stykke træ i det. Han var nu kommet til et ømtåleligt punkt.

"Jeg har, som De vel kan forstå, været nødt til at placere Deres penge på en sådan måde, at de giver en anselig rente. Kapitalen er i gode hænder, det behøver De ikke at nære nogen bekymring om … Hvad derimod angår de summer, som Deres godser i Sologne har indbragt, har de dels medvirket til at betale det hus, vi bor i; resten er placeret i et fortræffeligt foretagende, nemlig Det marokkanske Havneselskab … Vi skylder jo ikke hinanden noget regnskab, vel? Men jeg dog alligevel vise Dem, at vi stakkels ægtemænd af og til er stærkt miskendte."

Han havde en vigtig bevæggrund til at lyve mindre end sædvanligt. Sandheden var, at Renées medgift for længe siden var forsvundet; den eksisterede kun som en helt og holdent fiktiv værdi i Saccards kasse. Selv om han betalte hende en rente, som androg to eller tre hundrede procent, ville han ikke under nogen omstændigheder kunne fremlægge et eneste af de værdipapirer, som var ham betroet, eller udbetale en eneste sou af den oprindelige kapital. Som han for øvrigt halvvejs erkendte, var de fem hundrede tusinde franc, som salget af ejendommene i Sologne havde indbragt, blevet brugt til afbetaling på hotellet og dets møblement, som tilsammen havde kostet hen ved to millioner. Han skyldte stadig tapetseren og bygmesteren en million.

"Jeg gør ingen fordringer på noget hos Dem," sagde Renée til sidst. "Jeg ved, at jeg tværtimod står i stor gæld til Dem."

"Ak! kære ven," udbrød han og tog sin hustrus hånd uden dog af den grund at slippe ildtangen, "sikke da en styg tanke, De der udtalte! … Kort sagt, jeg har haft uheld på Børsen, Toutin-Laroche har lavet nogle dumheder, Mignon og Charrier er et par tølpere, som har ledet mig ud i pløret. Det er derfor, jeg ikke kan betale Deres regning. De tilgiver mig vel, ikke sandt?"

Han virkede virkelig rørt. Han borede ildtangen ind mellem brændet, så der opstod en regn af gnister. Renée huskede på den uro, han havde vist i sin opførsel gennem nogen tid. Men hun formåede dog ikke at trænge ned til den overraskende sandhed. Saccard var virkelig bragt derhen, at han dagligt udførte et sandt kunststykke. Han beboede et hus, som kostede to millioner, han levede på en måde, som forudsatte fyrstelige indtægter, og nogle dage havde han end ikke tusind francs i

kassen. Hans udgifter syntes aldrig at blive mindre. Han levede på gæld til et helt folk af fordringshavere, som dag for dag slugte de store summer, som han fik ind på visse skændige forretninger. Samtidig gik foretagender, han havde del i, under, nye afgrunde åbnede sig for ham, hver gang stadig dybere, og dem måtte han springe over, eftersom han ikke kunne fylde dem op. Den jord, han gik på, var undermineret, og han befandt sig i en stadig krise, hvor han betalte regninger på fem tusinde francs, men ikke sin kusks løn; førte et stadig mere kongeligt liv og vedblev med stigende raseri af sin tomme kasse at fremtrylle den guldstrøm, der udgød sig over Paris.

Der var indtruffet en svær tid for spekulationerne. Saccard var et værdigt barn af Hotel de Ville. Han havde forstået hurtigt at tilpasse sig omstændighederne, med feberagtig hurtighed at jagte glæden ved blindt at smide pengene ud gennem vinduet, som det på den tid hørte til dagens orden i Paris. Men ligesom byen selv stod han nu overfor en forfærdelig mangel på midler, som det gjaldt om i al hemmelighed at dække, da han under ingen omstændigheder ville høre tale om forsigtighed, sparsommelighed og et roligt, småborgerligt liv. Han foretrak at beholde den formålsløse luksus og den alt for virkelige elendighed med alle disse nye gader, fra hvilke han hver morgen havde hentet en kolossal formue for blot at bruge den op inden aften. Fra eventyr til eventyr var han nu nået til ikke at eje andet end den forgyldte facade af en ikke-eksisterende kapital. I denne spekulationsraseriets tid satte selve byen Paris ikke sin fremtid på spil med større hengivenhed og gik ikke dristigere og mere djærvt fra den ene dumhed til den anden og fra det ene

finansielle bedrageri til det andet end Saccard. Enden på det hele truede da også med at blive frygtelig.

De smukkeste spekulationer smuldrede mellem Saccards hænder. Som han selv sagde, havde han virkelig lidt betydelige tab på Børsen. Hr. Toutin-Laroche havde næsten bragt Crédit Viticole til fald ved at spille på en hausse, som pludselig havde vendt sig mod ham. Heldigvis var regeringen i al hemmelighed kommet ham til hjælp og havde bragt den berømte anstalt for hypotekslån til vinavlerne på benene igen. Dette dobbelte stød havde rystet Saccard voldsomt, og desuden var han blevet irettesat af sin broder ministeren for den risiko, byen Paris' delegationsbeviser havde været truet af, da deres udbetalingsværdi var blevet stillet blot ved Crédit Viticoles økonomiske utilstrækkelighed. Endnu værre var hans spekulationer i fast ejendom løbet af. Mignon og Charrier havde fuldstændig brudt med ham. Når han nu anklagede dem, skete det i vrede over have narret sig selv, ved at begynde at bygge på sine grunde, mens de to andre klogeligt havde solgt deres. Mens de tjente en formue, stod han tilbage med flere huse på halsen, som han ofte kun kunne afsætte med tab. Blandt andre huse solgte han ved Rue de Marignan et hus, han endnu skyldte 380.000 francs i, for 300.000. Han havde virkelig udnyttet et af sine gamle kneb, der bestod i, at han forlangte ti tusinde francs for en lejlighed, der højst var otte tusinde værd; den skræmte lejer skrev ikke under på kontrakten, før ejeren gik ind på at eftergive de to første års leje. På denne måde fik man lejligheden til dens virkelige pris, men kontrakten indeholdt en sum af ti tusinde francs om året, og når Saccard fandt en køber og kapitaliserede ejendommens afkast, nåede

han til virkelig fabelagtige resultater. I større skala kunne han imidlertid ikke benytte sig af dette kneb, eftersom han ikke fik sine huse udlejede. Han havde bygget dem for tidligt; de mængder af grus og affald, der omgav dem, og mudderet, som hobede sig op om dem ved vintertid, isolerede dem og nedsatte deres værdi. Men det, der ramte ham hårdest, var de herrer Mignons og Charriers grove kæltringestreg, da de købte et hus ved Boulevard Malesherbes, som han måtte opgive at bygge færdigt. De to entreprenører var blevet grebet af en voldsom lyst til at bo ved "deres boulevard". Da de havde solgt deres egen andel af byggegrundene til den højst mulige pris og vejrede deres tidligere kompagnons forlegenhed, tilbød de at købe den grund, hvorpå hotellet rejste sig til første sals gulvhøjde, hvis jernbjælker var blevet delvist udlagte. De betragtede imidlertid dets solide, udhuggede grundmurssten som unyttigt gips, og sagde, at de ville have foretrukket den bare mark, så de kunne bygge, som de ville. Saccard måtte altså sælge uden at kunne få de over hundrede tusinde francs, han allerede havde givet ud til byggeriet hjem. Hvad der ærgrede ham endnu mere var, at entreprenørerne ikke ville overtage grunden til 250 francs kvadratmeteren, den pris, man var enedes om ved den oprindelige deling. De pruttede i stedet femogtyve francs af pr. kvadratmeter, ligesom disse koner, der handler med brugte klæder, og ikke giver mere end fire francs for noget, de dagen før har solgt for fem. To dage efter oplevede Saccard den sorg at se en hel hær af murere storme byggegrunden og fortsætte med at bygge videre på den "unyttige gips".

Han spillede også overfor sin hustru finansmanden, som var kommet i forlegenhed med så meget større held, jo mere hans

forretning forviklede sig. Han var ikke den mand, der bekendte sandheden for dens egen skyld.

"Men, min herre," sagde Renée tvivlende, "hvis De er i forlegenhed, hvorfor har De da købt diademet og halsbåndet, som, efter hvad jeg tror, har kostet Dem 65.000 francs. … Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre med disse juveler; jeg et nødt til at bede om Deres tilladelse til at sælge dem for at kunne give Worms et afdrag."

"Tag Dem vel i agt for det!" udbrød han, grebet af uro. "Hvis man ikke ser Dem med disse juveler ved ministerens bal i morgen, vil man finde på nogle kønne historier at sætte i omløb om min stilling."

Han var denne morgen vældig munter, smilede til sidst og sagde, idet han blinkede:

"Kære ven, det er med os spekulanter som med de smukke kvinder: vi har også vores kneb. … Behold Deres diadem og Deres halsbånd for min skyld, jeg bønfalder Dem."

Han kunne ikke fortælle historien om diademet og halsbåndet, en ganske nydelig historie, omend noget vovet. Ved afslutningen af en souper indgik Saccard og Laure d'Aurigny nemlig en overenskomst. Laure var overvældet af gæld og tænkte kun på at få fat i en ung mand, der ville tage hende med sig til London. Saccard for sit vedkommende følte grunden vakle under sig; hans udmattede fantasi søgte efter et middel til at vise verden, at han væltede sig i guld og sølv. Halvdrukne ved desserten forstod glædespigen og spekulanten hinanden fortræffeligt. Han fandt på salget af diamanterne, som satte hele Paris i bevægelse, og hvorved han under almindelig opstandelse købte juvelerne til sin hustru. Det lykkedes ham at

formå dem, der havde fordringer på Laure, til at nøjes med det, salget indbragte, nemlig fire hundrede tusinde, skønt hun skyldte dem dobbelt så meget. Det er oven i købet sandsynligt, at han reddede en del af sine egne 65.000 francs hjem igen. Da man så ham udrede Laure d'Aurignys stilling, fik han straks ry for at være hendes elsker, man mente, at han havde betalt hele gælden og begik dårskaber for hendes skyld. Alle hænder udstraktes mod ham, og hans kreditværdighed vendte tilbage, større end nogensinde. På Børsen spøgte man med ham om hans flamme med smil og hentydninger, som gjorde ham aldeles henrykt. Laure d'Aurigny, som var blevet populær ved hele denne historie, og hos hvem han aldrig tilbragte en eneste nat, lod imidlertid som om hun bedrog ham med en otte-ti dumrianer, som fristedes ved tanken om at bestjæle en så kolossalt rig mand. I løbet af en måned havde hun to møblementer og flere diamanter end hun havde solgt. Saccard havde fået den vane at ryge en cigar hos hende om eftermiddagen, når han forlod Børsen, og så ofte mellem dørene frakkeskøder, som forfærdede tog flugten. Når de blev alene, kunne de ikke se på hinanden uden at le. Han kyssede hende på panden som en fordærvet datter, hvis skarnsstreger vakte hans beundring. Han gav hende ikke en sou, og ved en lejlighed lånte han ligefrem penge af hende til at betale en spillegæld.

Renée var imidlertid stædig, og talte om i det mindste at pantsætte diamanterne, men hendes mand lod hende forstå, at dette var umuligt, at hele Paris ventede at se hende bære dem den næste aften. Renée, som var bekymret over Worms' regning, søgte så en anden udvej.

"Men," udbrød hun pludselig, "min ejendom i Charonne går jo godt, ikke sandt? De sagde forleden, at indkomsterne ville blive statelige … Måske kan Larsonneau give disse hundrede og seks og tredive tusinde francs i forskud?"

Saccard havde for et øjeblik glemt ildtangen, som han holdt mellem knæene. Nu greb han den atter hastigt, lænede sig fremover og forsvandt næsten ind i kaminen, hvorfra den unge kvinde utydeligt hørte ham mumle:

"Ja, ja, Larsonneau kunne måske …"

Hun var endelig af sig selv kommet derhen, hvor han stille og roligt havde forsøgt at lede hende lige fra samtalens begyndelse. Han havde allerede i to år forberedt sit mesterkup med Charonne. Hans hustru havde aldrig villet skille sig af med faster Elisabeths ejendomme; hun havde svoret at bevare dem i deres helhed for at kunne efterlade dem til sine børn, hvis hun blev moder. Denne stædighed satte spekulantens fantasi i bevægelse og gav ham anledning til at opbygge et ligefremt digt over det. Det var et værk af udsøgt skurkagtighed, et kolossalt bedrageri, for hvilket Hotel de Ville, hans hustru og selv Larsonneau skulle blive ofre. Han talte ikke mere om at sælge grundene, men sukkede i stedet altid over dumheden ved at lade dem ligge uden at give noget afkast og nøjes med en indkomst fra dem på to procent. Renée, som altid var i pengenød, gik til sidst ind på tanken om en spekulation. Han grundede sin fremgangsmåde på den vished, han havde om en nært forestående ekspropriering til fordel for anlægget af Boulevard du Prince-Eugène, hvis linje endnu ikke var helt fastlagt. Nu førte han så sin gamle medvider Larsonneau frem for sin hustru i egenskab af en kompagnon, som indgik en

overenskomst med hende: Hun skulle levere grundene, som repræsenterede en værdi af fem hundrede tusind francs; Larsonneau bandt sig for sit vedkommende til at opføre bygninger på dem for en lige så stor sum, en varietésalon og en stor have, hvor man skulle indrette alle mulige slags spil og lege: gynger, kugle- og keglespil osv. Indtægterne skulle naturligvis deles, ligesom også tabene skulle bæres med halvdelen til hver. For det tilfældes skyld, at den ene kompagnon ville trække sig ud, skulle dette stå ham frit for, mod at hans andel indløstes i overensstemmelse med en vurdering, der så skulle foretages. Renée lod overrasket over den store sum på fem hundrede tusinde francs, da grundene ikke var var mere værd end tre hundrede tusinde. Men han lod hende forstå, at dette var en snedig måde at binde hænderne på Larsonneau, hvis byggerier aldrig ville kunne nå op i sådanne summer.

Larsonneau var blevet en elegant levemand, som bar fine handsker, blændende hvide skjorter og opsigtsvækkende halsbind. Til at passe sine forretninger havde han anskaffet sig en tilbury, smuk som et urværk med et meget højt sæde, som han selv kørte. Hans forretningslokaler ved Rue de Rivoli bestod af en række smukke lokaler, hvori man ikke så en eneste arkivæske eller et stykke papir. Hans kontorister skrev ved borde af sort pæretræ, indlagte med messing. Han havde antaget titel af ekspropriationsagent, en ny profession, som byggearbejderne i Paris havde skabt. Hans forbindelser med Hotel de Ville medførte, at han var nøje underrettet om de retninger, de nye gader ville tage. Da han også fra et medlem af gadereguleringsnævnet havde skaffet sig oplysninger om, hvor en ny boulevard skulle anlægges, ilede han med at tilbyde de

truede husejere sine tjenester. Derpå brugte han sine små midler til at udvirke en højere erstatningssum. Så snart en husejer antog hans tilbud, påtog han sig alle omkostninger, oprettede en plan over ejendommen, skrev ansøgning, førte sagen gennem domstolen og betalte en advokat, alt mod en vis procent af forskellen mellem byens tilbud og den af juryen fastsatte erstatningssum. Ved siden af dette vel ikke ligefrem ufine erhverv passede han adskillige andre forretninger. Først og fremmest ydede han lån mod ågerrenter. Han tilhørte dog ikke den gamle skoles ågerkarle, der gik omkring i laser, beskidte, med hvide, stumme øjne som femfrancs-stykker og blege læber, sammenpressede som snøren om en pung. Han smilede, havde en charmerende måde at glo på folk på, fik sit tøj fra Dusautoy, spiste frokost hos Brébant med sine ofre, som han kaldte "min bedste", og bød på havannacigarer til desserten. Men under dette elegante ydre, under disse veste, der sad som støbt og aftegnede hans skikkelse, var Larsonneau ikke desto mindre en frygtelig herre, som kunne inddrive betalingen på en veksel og drive skyldneren til selvmord, uden at miste det mindste af sin elskværdighed.

Saccard havde gerne valgt sig en anden medhjælper. Han var imidlertid stadig urolig for den falske inventarfortegnelse, som Larsonneau samvittighedsfuldt opbevarede. Han foretrak af samme årsag at indvie ham i sagen i håb om at kunne benytte en eller anden omstændighed til at sætte sig i besiddelse af det farlige dokument. Larsonneau byggede varieté-salonen af brædder og gips med små tårne af jernblik, som han lod male gule og røde. Haven og spillene viste sig at nyde fremgang hos Charonne-distriktets talrige befolkning. Efter to år lod

spekulationen til at lønne sig, skønt indkomsterne i og for sig kun var ganske små. Saccard havde hidtil ytret sig med begejstring om den gode idés fremtid, når han talte med sin hustru.

Da Renée så, at hendes mand ikke havde til hensigt at komme ud fra kaminen, hvorfra hans stemme lød stadig mere kvalt, sagde hun:

"Jeg vil i dag begive mig hen til Larsonneau. Det er min eneste udvej."

Da slap han det stykke brænde, han havde haft under bearbejdelse.

"Deres ærinde er udrettet, min kære ven," sagde han leende. "Kommer jeg måske ikke alle Deres ønsker i forkøbet? … Jeg talte med Larsonneau i går aftes."

"Og han lovede at skaffe Dem 136.000 francs?" spurgte hun ængsteligt.

Mellem to opblussende stykker brænde byggede han et lille bjerg af gløder, idet han varsomt med spidsen af ildtangen samlede de mindste kulstumper sammen og med fornøjet mine så på, hvordan det lille bjerg rejste sig, som han byggede med så uendelig kunstfærdighed.

"Å! hvor De dog fremturer," mumlede han. "Hundrede seks og tredive tusinde francs er en stor sum. Larsonneau er ganske vist en generøs mand, men endnu er hans kasse dog beskeden. Han vil imidlertid gerne hjælpe Dem …"

Han tav og blinkede, idet han atter begyndte at opbygge et hjørne af bunken af gløder, der var faldet ned. Denne leg begyndte at forvirre den unge kvindes tanker. Ufrivilligt fulgte hun sin mands forehavende, og så, hvorledes han gebærdede

sig mere og mere klodset. Hun følte sig fristet til at give ham gode råd. Idet hun glemte Worms, regning, pengemangel, sagde hun endelig:

"Så læg da det store kulstykke nederst, så det holder de andre på plads."

Hendes mand adlød, idet han vedblev:

"Han kan ikke samle mere end halvtreds tusinde francs sammen. Det er vel altid en smuk afbetaling … Men han ville ikke blande denne forretning sammen med Charonne. Han er kun mellemmand, forstår du det, min ven? Den person, som låner pengene ud, kræver en uhyre rente. Han vil have en seks måneders veksel på firs tusinde francs."

Efter at have kronet kulbunken med en spids glød, lagde han hænderne over kors på ildtangen og betragtede sin kone med et skarpt blik.

"Firs tusinde francs!" udbrød hun, "men det er jo tyveri! … Råder De mig virkelig til at begå en sådan dårskab?"

"Nej," sagde han bestemt. "Men hvis De virkelig har brug for penge, forbyder jeg Dem ikke at begå den."

Han rejste sig som for at gå. Renée, som plagedes af en slem ubeslutsomhed, så skiftevis på sin mand og på regningen, som han havde lagt på kaminhylden. Til sidst tog hun sit stakkels hoved mellem hænderne og mumlede:

"Ah! disse forretninger! … Det kører helt rundt i hovedet på mig i dag … Jeg vil underskrive den veksel på firs tusinde francs. Hvis jeg ikke gør det, bliver jeg syg for alvor. Jeg kan mærke på mig selv, at jeg ville komme til at tilbringe hele dagen i en rædsom kamp med mig selv … Så foretrækker jeg at begå mine dumheder med det samme. Det lindrer i det mindste."

Hun bemærkede, at hun ville ringe efter en tjener til at hente en stemplet vekselblanket. Han ville imidlertid selv gøre hende den tjeneste. Uden tvivl havde han haft blanketten i lommen, for han var væk i knap to minutter. Mens hun skrev ved det lille bord, som han havde skubbet hen til ilden, så han på hende med et blik, hvori en med overraskelse blandet attrå viste sig. Der var meget varmt i værelset, som endnu bevarede hele duften fra hendes første toilette efter at hun var stået op. Mens hun talte, havde de bånd, som holdt hendes natkjole sammen, løsnet sig, og hendes mand, som stod foran hende, lod sit blik glide fra hendes hoved, som hun bøjede ned, over hendes guldgule lokker og helt ned til hendes hvide hals og barm. Han smilede et ejendommeligt smil; kaminen, som havde brændt hans ansigt, det lukkede sovekammer, hvor den tunge luft bevarede en duft af kærlighed, hendes gule hår og denne hvide hud, som fristede ham med en slags ægteskabelig foragt, gjorde ham drømmende, gjorde det drama, hvori han havde spillet en scene, større, og fremkaldte en hemmelig og vellystig beregning hos den brutale spekulant.

Da hans hustru rakte ham den underskrevne veksel og bad ham afslutte denne affære, tog han den, men uden at fjerne blikket fra hende.

"De er vidunderlig smuk ..." mumlede han.

Og da hun bukkede sig for at skubbe bordet tilbage, gav han hende et råt kys i nakken. Hun gav et lille skrig fra sig. Så rejste hun sig skælvende op, prøvede at le og tænkte uvilkårligt på den andens kys dagen før. Han fortrød imidlertid sin grovhed, og idet han forlod hende, trykkede han venligt hendes hånd, og

lovede, at hun inden aften ville have sine halvtreds tusinde francs i hånden.

Hele dagen sad Renée og halvsov foran kaminen. Når hun gennemgik en indre krise, viste hun hele en kreolerindes slaphed. Hendes sjæls ellers så støjende munterhed var som blæst bort, hun blev magelig, forfrossen og søvnig. Hun rystede af kulde og havde brug for en stor kaminild, en kvælende varme, som fremkaldte små sveddråber på hendes pande, og som gjorde hende sløv. I denne brændende hede luft, dette ildbad, led hun næsten slet ikke mere, hendes sorg blev til en let drøm, en vis beklemmelse, som i sin ubestemmelighed ligefrem føltes vellystig. På denne måde dyssede hun helt til om aftenen sine samvittighedskvaler fra gårsdagen i det røde skær fra kaminen foran en vældig ild, som fik møblerne i værelset til at slå revner og fra tid til anden ligefrem betog hende bevidstheden om at være til. Hun kunne tænke på Maxime som på en flammende nydelse, hvis hede stråler brændte hende; hun havde mareridt om sælsomme elskovslyster mellem brændende bål, på hvidglødende senge. Céleste kom og gik i rummet med det rolige ansigt hos en tjenerinde med iskoldt blod. Hun havde fået ordre til ikke at indlade nogen, og affærdigede tilmed de uadskillelige, Adeline d'Espanet og Suzanne Haffner, da de kom derhen fra en frokost, som de havde indtaget i hinandens selskab i en lejet pavillon i Saint-Germain. Da Céleste imidlertid hen under aften kom ind og tilkendegav, at fru Sidonie, herrens søster, ønskede at tale med hende, fik hun lov til at slippe hende ind.

Fru Sidonie kom sjældent før efter mørkets frembrud. Hendes broder havde dog formået hende til at bære silkekjoler.

Men, ganske uforklarligt, nyttede det ikke, at silken blev sendt lige fra butikken, den så aldrig ny ud, var krøllet, mistede glansen og lignede en las. Hun var også gået med til at undlade at medbringe sin kurv i Saccards hus. I stedet flød hendes lommer over med papirstumper. Renée, som hun aldrig havde kunnet gøre til en fornuftig kunde, der føjede sig efter livets krav, interesserede hende. Hun besøgte hende regelmæssigt med det fintfølende smil hos en læge, som ikke vil ængste en syg ved at sige navnet på den sygdom, han lider af. Hun ynkede hendes små sorger som var det kramper, som hun straks ville helbrede, hvis den unge kvinde blot ønskede det. Denne sidste, som netop befandt sig i en stemning, hvor man har behov for at blive ynket, lod hende kom ind, blot for at erklære, at hun havde en ganske utålelig hovedpine.

"Ak, min skønneste," sagde fru Sidonie, idet hun gled ind i det skumle værelse. "De kvæles jo herinde! … Stadig disse nervesmerter? Det skyldes sorg. De tager livet alt for tungt."

"Ja, jeg har store bekymringer," svarede Renée smægtende.

Det blev mørkt. Hun havde ikke ladet Céleste tændte lampen. Kun gløderne i kaminen spredte et stærkt rødt skær, som oplyste hende helt og holdent, som hun strakte sig i sin hvide natkjole, hvis kniplinger farvedes lyserøde. Hvor skyggerne begyndte, så man kun et stykke af fru Sidonies sorte kjole og hendes to korslagte hænder, der var iført grå bomuldsvanter. Hendes deltagende stemme lød ud fra mørket.

"Atter pengesorger?" sagde hun, som om hun ville have sagt: hjertesorg, i en mild og medlidende tone.

Renée sænkede blikket med en bekræftende gestus.

"Ak ja, hvis mine brødre ville adlyde mig, ville vi være rige. Men de trækker blot på skuldrene, når jeg taler med dem om den gæld på tre milliarder, De ved nok … Jeg har imidlertid store forhåbninger. I ti år har jeg tænkt på at rejse til England, men jeg har aldrig tid! … Endelig har jeg skrevet til London og venter nu svar snarest."

Da den unge kvinde smilede, fortsatte hun:

"Jeg ved nok, at De også hører til dem, der tvivler. Men De ville nok blive ret fornøjet, hvis jeg en skønne dag skænkede Dem en smuk lille million… Ja, for sagen er jo ganske enkel: en bankier i Paris udlånte penge til den engelske konges sønner, og eftersom bankieren døde uden arvinger, kan staten nu kræve det skyldige beløb betalt med renters rente. Jeg har regnet efter, og summen andrager 2.943.210.000 francs. … Men vær ikke bange, det skal nok gå!"

"Men indtil da," sagde den unge kvinde en anelse ironisk, "kunne De måske sørge for, at jeg kunne låne hundrede tusinde francs … Så kunne jeg betale min skrædder, som plager mig."

"Hundrede tusinde francs kan nok skaffes," svarede fru Sidonie roligt. "Det er kun et spørgsmål om prisen."

Gløden i kaminen lyste op. Renée strakte sine ben endnu længere frem, så hun viste spidsen af sin tøfler under natkjolens kant. Mæglersken fortsatte i sit deltagende tonefald:

"Stakkels barn, De er da virkelig ikke fornuftig … jeg kender mange kvinder, men jeg har aldrig set nogen, som tager sig så lidt af sit helbred som De. Tænk blot på den lille fru Michelin, hun forstår at ordne sine sager! Jeg tænker uvilkårligt på Dem, når jeg ser hende så lykkelig og ved godt helbred … Ved De, at hr. Saffré er gal af kærlighed til hende, og at han har givet hende

gaver for næsten ti tusinde francs? Jeg tror, hendes drøm er at få sig et lille sted på landet."

Hun livede op og begyndte at lede i sin lomme.

"Her har jeg desuden et brev fra en stakkels ung kvinde … Hvis her var lys nok, kunne De få lov at læse det … Tænk Dem bare, hendes mand bryder sig ikke om hende. Hun havde fået nogle regninger og var nødt til at låne af en herre, som jeg kender. Jeg har fået vekslerne ud af inddrivernes kløer, og det gik ikke af uden besværligheder … Tror De at de stakkels børn gør noget forkert? – Jeg tager mod dem hjemme hos mig selv, som om de var min søn og min datter."

"Kender De nogen, som låner penge ud?" spurgte Renée i en ligegyldig tone.

"Jeg kender de første ti … Det kan De vel nok tænke Dem. Os kvinder imellem kan vi vel tale om hvad som helst, ikke sandt? Jeg undskylder aldeles ikke Deres mand, selv om han er min broder, for at rende efter kvinder og lade en sådan skat af en hustru som Dem sidde her og græmme sig til døde foran sin kaminild … Denne Laure d'Aurigny koster ham en køn slump penge. Den skulle heller ikke overraske mig, om han nægter Dem penge. Han har allerede gjort det, ikke sandt? Å! den ulykkesfugl!"

Renée lyttede tilfreds til denne vage stemme, der lød ud fra mørket som et svagt ekko af hendes egne tanker. Med halvlukkede øjne og næsten liggende ned i sin lænestol, vidste hun ikke længere, om fru Sidonie var der endnu, og syntes, at hun drømte, at onde tanker kom og kærtegnende fristede hende. Mæglersken talte længe, og hendes ordstrøm føltes som en ensformig og varm vandstrøm.

"Det er fru de Lauwerens, som har ødelagt Deres tilværelse. De vil ikke tro mig. Ak! De ville ikke sidde der og græde ved Deres kamin, hvis De ikke havde mistroet mig … Og jeg elsker Dem dog som mine øjestene, min skønne. De har henrivende smukke fødder. De kan gøre nar ad mig, men jeg må dog tilstå Dem min tåbelighed: når jeg ikke har set Dem i tre dage, må jeg absolut komme her hen for at beundre Dem; ja, jeg savner ligefrem noget; jeg må glæde mig over Deres smukke hår, Deres blege, fine ansigt, Deres slanke midje … Aldrig har jeg set magen til skikkelse."

Renée smilede. Ikke engang hendes elskere havde givet prøver på en sådan varme, en sådan henrykkelse, når de talte om hendes skønhed. Fru Sidonie bemærkede smilet.

"Det er altså en aftale," sagde hun, idet hun livligt rejste sig. "Jeg taler og taler, og glemmer, at jeg plager Dem … De kommer jo i morgen, ikke sandt? Vi må tale om pengene og prøve at finde en, som låner dem ud … Jeg vil se Dem lykkelig, forstår De!"

Uden at bevæge sig, afmægtig af varmen svarede den unge kvinde efter nogen tids tavshed, som om hun havde brug for at anstrenge sig meget for at forstå, hvad der blev sagt:

"Ja, jeg skal komme, og vi vil snakke; men ikke i morgen … Worms må nøjes med en afbetaling. Når han kommer igen og kræver mig, må vi vel se … Tal ikke mere om alt dette med mig. Det løber fuldstændig rundt i hovedet på mig med alle disse velsignede forretninger."

Fru Sidonie syntes at blive meget misfornøjet. Hun tænkte på atter at sætte sig og fortsætte sin kærlige monolog, men Renées trætte holdning fik hende til at udskyde angrebet til et andet

tidspunkt. Hun tog et bundt papirer op af lommen, fra hvilket hun søgte noget frem i en slags rosenfarvet pakke.

"Jeg kom egentlig blot for at anbefale Dem en ny slags sæbe," sagde hun, idet hun atter påtog sig sin sædvanlige forretningstone. "Jeg interesserer mig meget for opfinderen, som er en fortræffelig ung mand. Det er en meget mild sæbe, meget velgørende for huden. Vil De prøve den og tale med Deres veninder om den? … Jeg lægger den her på kaminhylden." Hun stod allerede ved døren, da hun atter en gang vendte om, og med sit voksfarvede ansigt vovede sig frem i kaminens rosenfarvede skær og begyndte at anprise et elastisk bælte, som havde til formål at erstatte snørelivet.

"Dette vil give en fuldstændig rund midje, en virkelig hvepsetalje," sagde hun. "Jeg har reddet opfindelsen ud fra en konkurs. Når De kommer hen til mig, må De prøve den, hvis De har lyst … I en hel uge har jeg måttet løbe om hos advokaterne. Alle papirerne i processen ligger i min lomme, og nu går jeg snart til min retsbetjent for at rydde en sidste vanskelighed af vejen … Vi tales ved, min skat. De ved, at jeg venter Dem og vil tørre Deres smukke øjne."

Dermed forsvandt hun. Renée hørte hende ikke engang lukke døren. Hun blev siddende foran ilden, som var ved at gå ud, og fortsatte sin dagdrøm, mens tallene dansede i hendes hoved og hun i det fjerne syntes at høre Saccards og fru Sidonies stemmer tilbyde hende anselige summer i samme tonefald, som en auktionarius råber bud op på et møblement. Hun kunne stadig føle sin mands brutale kys brænde på sin hals, og da hun så sig omkring, syntes hun at se mæglersken for sine fødder, der i sin sorte kjole og med sit indsmigrende ansigt

holdt lidenskabelige taler for hende, roste hendes skønhed og bønfaldt hende om et elskovsmøde med samme holdning som en elsker, der ikke længere har tålmodighed til at vente. Alt dette aflokkede hende et smil. Varmen i værelset blev stadig mere kvælende, og den unge kvindes bedøvelse, de bizarre drømme, hun havde, var kun en let søvn, en teatralsk søvn, hvorunder hun stadig syntes at gense den lille salon ved boulevarden og den store sofa, hvor hun var faldet på knæ. Hun led slet ikke længere. Da hun åbnede øjnene, stod Maximes billede for hende i den rosenfarvede glød.

Dagen efter på ministerens bal var den smukke fru Saccard guddommelig. Worms havde antaget afdraget på de halvtreds tusinde francs, og hun var kommet ud af sin øjeblikkelige pengeforlegenhed med samme glæde som en rekonvalescent. Da hun i sin lange kjole af rosenfarvet silke med slæb à la Louis XIV, kantet med brede, hvide blonder gik gennem salonen, hørtes en mumlen, og mændene trængte sig for at få hende at se. De indviede bukkede med et smil af indforståelse, og frembar deres hyldest til disse smukke skuldre, som var så velkendte for hele det officielle Paris og udgjorde de faste piller, hvorpå kejserdømmet hvilede. Hendes kjole var nedringet med en voldsom foragt for alle blikke; hun bevægede sig med en så ukunstlet ro i sin nøgenhed, at denne blev næsten anstændig. Eugène Rougon, den store politiker, som fandt denne nøgne hals mere veltalende end hans ord i deputeretkammeret, og mildere og mere overtalende i retning af at få folk til at nyde regeringens gunstbevisninger og overbevise tvivlerne, lykønskede sin svigerinde med hendes dristige påfund med at lade sit kjoleliv udringe to fingerbredder dybere en sædvanlig.

Næsten hele den lovgivende forsamling var tilstede, og af den måde, hvorpå de deputerede så på den unge kvinde, lovede ministeren sig en glimrende fremgang næste dag, når det vanskelige spørgsmål om byen Paris' lån skulle for. Man kunne ikke godt stemme mod en myndighed, som i millionernes drivbænk havde ladet en sådan blomst som Renée springe ud; en så sjælden skønhed, med fløjlsblød hud, marmorets nøgenhed og en livsglæde, som spredte en berusende duft af nydelse omkring sig. Men hvad der overalt og under hele ballet gav anledning til hvisken var diademet og halsbåndet. Mændene kunne genkende smykkerne. Kvinderne pegede stjålent på dem for hinanden med øjnene. Hele aftenen talte man ikke om andet, og salonernes lange række fyldtes i det skarpe skær fra lysekronerne af en glitrende mængde, som om en stjernesky var faldet ned på et alt for trangt område.

Omkring klokken et forsvandt Saccard. Han havde høstet fordel af den lykke, hans hustru havde gjort, som af et vellykket teaterkup. Endnu en gang havde han befæstet sin kreditværdighed. Et forretningsanliggende kaldte ham til Laure d'Aurigny, og han fjernede sig, efter at have bedt Maxime følge Renée hjem efter ballet.

Maxime tilbragte klogeligt aftenen ved Louise de Mareuils side, og begge var fuldt beskæftigede med at komme med rædsomme ondskabsfuldheder om alle de kvinder, der kom og gik. Når de havde fundet på noget, der var værre end sædvanlig, kvalte de latteren i deres lommetørklæder. Renée måtte selv opsøge den unge mand for at bede ham føre sig ud af salonerne. På hjemturen i vognen hengav hun sig til en nervøs munterhed; hun var endnu som beruset af det blændende lys,

parfumerne og støjen, som hun nylig havde forladt. For øvrigt lod hun til at have glemt deres "dumhed" ved boulevarden, som Maxime sagde. Hun spurgte ham blot i et besynderligt tonefald:

"Hende den lille pukkelryggede Louise må da virkelig være vældig morsom?"

"Ja, hun er rigtig morsom," svarede den unge mand og lo. "Du så nok fyrstinde von Sternich med en stor gul fugl i håret? … Kan du tænke dig, at Louise påstod, at det er en mekanisk fugl, som slår med vingerne og hver time skriger kukkuk! kukkuk! til den stakkels fyrste."

Renée fandt den oprømte piges spøg ganske morsom. Da de var kommet hjem, og Maxime skulle til at sige farvel, sagde hun:

"Kommer du ikke op? Céleste har sikkert lavet en lille anretning klar."

Med sin sædvanlige sorgløse medgørlighed gik han med op. Der var imidlertid ingen anretning klar, og Celeste var gået til ro. Renée måtte tænde lysene i en lille trearmet kandelaber. Hendes hånd skælvede en smule.

"Den tosse," sagde hun, idet hun hentydede til sin kammerpige, "hun må have misforstået min befaling … Jeg vil aldrig kunne klæde mig af alene."

Hun gik ind i sit påklædningsværelse. Maxime fulgte efter hende for at fortælle om et andet af Louises indfald, han var kommet i tanker om, lige så rolig, som hvis han var hos en eller anden ven, og ledte allerede efter sit cigarfutteral for at tænde sig en havanneser. Men da Renée havde stillet lysestagen fra sig,

vendte hun sig pludselig om, faldt stum og rødmende i den unge mands arme og trykkede sine læber fast mod hans mund.

Renées lejlighed var en rede af silke og kniplinger, indrettet med en bedårende koket luksus. Udenfor sovekammeret var der et meget lille boudoir. Disse to rum var nærmest ét, eller rettere, boudoiret var ikke andet en tærsklen til soveværelset, en stor alkove uden døre, kun adskilt med et dobbelt forhæng og udstyret med et par chaiselonger. Væggene i begge værelser var polstrede med blomstret silke med store røde roser og hvide syrener på matgrå bund og med guldknopper. Vindues- og dørforhængene var af venetianske kniplinger, kantet med skiftevis grå og lyserøde silkebånd. I soveværelset stod den hvide marmorkamin, en sand billedhuggerkunstens juvel, udforet som en blomsterkurv med kostbare mosaikindlæg efter samme mønster som tapeternes roser, syrener og guldknopper. En stor grå og lyserød seng, hvis træramme forsvandt fuldstændigt under den rige polstring, og hvis hovedende stod op mod væggen, fyldte hele den ene halvdel af værelset med sine draperinger, kniplinger og blomstrede silkegardiner, som fra loftet faldt helt ned til gulvet. Man kunne vel have kaldt det en "kvindedragt", rundskåren og indringet med små puffer, rosetter og garneringer. Det store forhæng, der svulmede som en nederdel, ledte tanken hen på en forelsket kæmpekvinde, som bøjede sig ned over puderne og stod i begreb med at synke ned på dem. Bag forhænget udbredte sig en regulær helligdom af batistpuder, en sky at snehvide kniplinger, en mangfoldighed af fine og gennemsigtige ting, som forsvandt i et religiøst halvlys. Ved siden af sengen, hvis omfang kunne minde om et festsmykket kapel, forsvandt de øvrige møbler til ingenting:

nogle lave stole, et to meter højt spejl og nogle skabe med en uendelig mængde af skuffer. Gulvet var dækket af et tæppe med roser på grå-blå bund, og på begge sider af sengen lå et stort, sort bjørneskind, kantet med rosenrødt velour, med kløer af sølv og hovedet vendt mod vinduet, gennem hvilket de med deres glasøjne ufravendt stirrede ud i himmelrummet.

I dette værelse herskede en behagelig harmoni, en dæmpet stilhed. Ingen alt for skarp tone, intet metallisk genskin eller grel forgyldning skar gennem rosernes og de grå nuancers drømmende melodi. Selv kaminnipset, spejlrammen, taffeluret, de små kandelabre, som var af gammelt Sèvresporcelæn, viste næppe deres forgyldte montering. Nipset var de rene små underværker, dog især taffeluret med en ring af buttede kærlighedsguder, som nedsteg og samlede sig omkring urskiven og som en flok unge gadedrenge gjorde nar ad timernes hastige gang. Denne milde luksus, disse fine og smilende farver og udsøgte genstande, som Renée nøje havde udvalg efter sin smag, udbredte et skumringslys, som i en alkove med forhængene trukket til. Det så ud som om sengen fortsatte, som om hele værelset kun var én stor seng med sine tæpper, bjørneskind, polstrede møbler og tapeter, som fortsatte gulvets bløde virkelighed op langs væggene helt op til loftet. Og ligesom i en seng efterlod den unge kvinde her på alle disse genstande det lune, duftende indtryk af sin krop. Når man trak boudoirets dobbelte forhæng op, var det som om man løftede en flig af et silkedækken og steg ned i en stor, endnu varm og fugtig seng, hvor der på de fine lagner endnu fandtes de herlige former af en i søvn og drømme hensunken trediveårig pariserinde.

I et tilstødende værelse, garderobeværelset, som var stort og rummeligt og beklædt med sirts, stod der langs væggene kun høje skabe af rosentræ, som indeholdt en hel hær af kjoler. Céleste, som var yderst metodisk, havde ordnet dem efter deres alder, udstyret dem med antegninger, bragt en smule matematik ind i sin herskerindes gule og blå fantasier, og holdt i det hele taget garderoben andægtig som et sakristi og så ren som en stald. Der var ikke et møbel, ikke den mindste lille del, som var i uorden; skabsdørene skinnede, kolde og blanke som de lakerede sider af en coupé.

Lejlighedens største seværdighed, det værelse, om hvilket hele Paris talte, var dog påklædningsværelset. Man sagde: "Den smukke fru Saccards påklædningsværelse", på samme måde, som man sagde "Spejlgalleriet i Versailles". Dette rum befandt sig i et af husets små tårne, lige over den guld-gule salon. Når man kom ind i det, troede man at træde ind i et stort, rundt telt, noget, en amazonedronning kunne opføre i en kærlighedsdrøm. Midt i loftet holdt en krone af ciseleret sølv teltdugen sammen; længere nede spredtes det ud mod væggene og faldt derfra ned til gulvet. Dette draperi var fremstillet af rosafarvet silke, dækket af meget tynd musselin, der var lagt i store folder. Folderne var kantede med kniplinger, og et net af sølvbånd, som udgik fra kronen, strakte sig ned langs begge sider af kniplingerne. Sovekammerets rosa-grå nuancer lysnede her, blev lyserøde og hvide, som nøgen hud. Og under disse bølgende kniplinger, under disse forhæng, som af selve loftet kun viste et lillebitte, blåligt felt over kronen, hvor Chaplin havde malet en kærlighedsgud, som smilende lagde en pil på en bue, kunne man gerne tro sig hensat til en stor

konfektæske, et kostbart juvelskrin, som ikke var skabt til at fremvise diamanternes glans, men en kvindes blottede former. Det snehvide tæppe fremviste ikke i hele sin udstrækning noget mønster eller blomster. Et spejlskab, hvis døre var indlagte med sølv, en chaiselong, to puffer, taburetter, beklædte med hvid silke, et stort toiletbord med rosenfarvet marmorplade, hvis fødder forsvandt under dets musselins- og kniplingsomhæng, udgjorde rummets møblement. Genstandene på toiletbordet: glas, vaser, vandfad, var af gammelt bøhmisk, rød- og hvidrandet krystal. Desuden var der yderligere et andet bord, ligesom spejlskabet, der var indlagt med sølv, hvorpå der fandtes en mængde toiletsager, alle disse små værktøjer og genstande, som udgør en smuk kvindes hjælpemidler ved toilettet, og hvis formål ofte er uudgrundelige for den uindviede: rygskrabere, neglefile, knive i alle mulige størrelser og former, lige og buede sakse, en rig beholdning af tænger og nåle, og hver eneste af disse genstande var mærkede med Renées navnetræk.

Men dette værelse havde et henrivende krog, som var den særlige grund til dets berømmelse. Lige foran vinduet åbnede teltets sider sig og fremviste inde i en bred, men ikke særlig dyb alkove et badekar af rosenfarvet marmor, som var nedsænket i gulvet, og hvis kant, der var udskåret og slynget som en stor musling, lå i højde med gulvet. Man steg ned i badekarret ved hjælp af nogle marmortrin. Over karret var alkovens væg optaget af sølvvandhaner i form af svanehalse og et stort venetiansk spejl med mønstre, der var ætset ind i krystalglasset. Hver morgen tog Renée et flere minutter langt bad her, og dette bad fyldte hele dagen rummet med fugtighed og en duft af

frisk, nøgen hud. Af og til blandede en åben parfumeflaske, et stykke sæbe, der var lagt i sin kop uden låg, en skarpere duft i den noget fade, søvndyssende atmosfære. Renée opholdt sig gerne herinde, næsten nøgen, helt til klokken tolv middag. Selve det runde telt var også nøgent. Det rosa badekar, de rosa borde og fade, musselinet, som dækkede tag og vægge, og under hvilket man syntes at se det røde blod pulsere, antog kødets rundinger, skuldres og brysters runde former; og alt efter tiden på dagen ville man kunne tænke sig et barns snehvide eller en kvindes varme hudfarve. Det var som én eneste alt omfattende nøgenhed. Når Renée steg op af badet, afgav hendes lyse krop kun en lille smule mere flimrende lyserødt til alt værelsets lyserøde kødfarve.

Det blev Maxime, der klædte Renée af. Han forstod sig på den kunst, og hans behændige fingre anede, hvor nålene sad, og bevægede sig rundt om hendes midje med medfødt erfaring. Han løsnede hendes hår, tog hendes diamanter af og ordnede hendes hår til natten. Og imens han under sin tjeneste som kammerjomfru og frisør blandede spøg og kærtegn, lo Renée under vellystige gys, mens silken i hendes korset knagede og skørterne faldt, det ene efter det andet, indtil hun var fuldstændig nøgen, hvorpå hun pustede lysene i kandelabrene ud, tog Maxime om livet og næsten bar ham ind i sovekammeret. Det bal, hun nylig var kommet fra, havde fuldstændig beruset hende. Trods sin feber var hun fuldt ud bevidst om gårsdagen, som hun havde tilbragt foran sin kaminild, denne de forføreriske drømmes og de afskrækkende fantasilidenskabers dag. Hun syntes stadig at høre Saccards og Sidonies tørre stemmer tale sammen og udskrige tal med en

retsbetjents nasale stemme. Det var disse mennesker, der gjorde hende forstyrret og drev hende til forbrydelsen, og selv i dette øjeblik, da hun i den store mørke seng søgte Maximes læber, så hun ham stadig midt i gårsdagens glød, hvor han betragtede hende med blikke, som brændte hende.

Den unge mand forlod hende ikke før klokken seks om morgenen. Hun gav ham nøglen til Monceauparkens lille låge og fik ham til at love at komme igen hver aften. påklædningsværelset stod i forbindelse med den guldgule salon ved en i muren skjult tyendetrappe, som forbandt alle tårnets værelser. Fra salonen kunne man nemt komme ud i vinterhaven og derfra ud i parken.

Da Maxime i den tidlige morgenstund gik hjem i en tyk tåge, følte han sig noget forvirret over sit eventyr. For øvrigt fandt han sig i den med hele sin viljeløse skabnings medgørlighed.

"Så meget des værre!" tænkte han, "men når alt kommer til alt, er det jo hende, der vil … Hun er i hvert tilfælde forbandet velskabt. … Og hun havde virkelig ret, hun er dobbelt så morsom i sengen som Sylvia."

De var gledet mod incest lige siden den dag, da Maxime i sin luvslidte bluse som skoledreng havde hængt sig om Renées hals og krøllet hendes garde-francaise-dragt. Siden da herskede fordærvet mellem dem og gjorde sig bestandigt og hele tiden gældende. Den sælsomme opdragelse, som den unge kvinde havde givet barnet, de betroelser, som gjorde dem til to kammerater, hele denne farlige, nære omgang forenede dem endelig med et ejendommeligt bånd, hvori venskabets glæder næsten blev lig det kødelige begærs tilfredsstillelse. De havde allerede i årevis hengivet sig til hinanden; den dyriske slutakt

var kun det akutte udbrud af den ubevidste kærlighedssygdom. Midt i denne udsvævende verden, de levede i, var deres forbrydelse modnet som i en drivbænk med tvetydige safter; den havde udviklet sig til en sælsom forfinelse i udsvævelsernes særlige atmosfære.

Når den store kaleche førte dem til Boulogneskoven og de dér langsomt rullede frem i alleerne, mens de tilhviskede hinanden alskens tvetydige historier, og deres søgen efter erindre visse spontane øvelser fra deres barndom, så var dette i og for sig ikke andet end en ubevidst afledning og tilfredsstillelse af deres ønsker. De følte sig i et vist omfang skyldige, som om de kun flygtigt havde berørt hinanden; også denne oprindelige synd, den slaphed, som fulgte på deres slibrige samtaler og beredte dem en vellystig mathed, kildrede og æggede dem mere end virkelige kys ville have gjort. Deres kammeratskab blev således den langsomt glidende bane ud i uføret, som en dag skulle føre de to elskende til den lille salon på Café Riche og til Renées store grå og lyserøde seng. Når de lå i hinandens arme, oplevede de ikke følelsen af noget fejltrin. Man kunne gerne have holdt dem for gamle elskende, hvis kys var fulde af minder. De havde tilbragt så mange timer i så nær berøring med hinanden, at de uvilkårligt talte om den forgangne tid, der var så fuld af ubevidst ømhed.

"Kan du huske den dag, da jeg kom til Paris," sagde Maxime, "du havde sådan en morsom dragt på? og jeg tegnede en vinkel på dit bryst med fingeren, og rådede dig til at lade dragten nedringe i en trekant … Jeg mærkede din hud under kniplingerne og min finger fordybede sig lidt … Det var så skønt …"

Renée lo, kyssede ham og mumlede:

"Du var allerede dengang godt og grundigt fordærvet. … Hvor du morede os hos Worms, kan du huske det! Vi kaldte dig "vor lille mand", og jeg troede altid, at den tykke Suzanne gerne ville havde ladet dig gøre, hvad du ville, hvis ikke markisen havde bevogtet hende med sådanne afsindige blikke."

"Ja vist! sikke vi dog lo!" mumlede den unge mand. "Og så fotografialbummet? og alt det andet, vore udflugter i Paris, vore små forfriskninger hos postejbageren ved boulevarden; du husker nok de der små skovjordbærtærter, som du holdt så meget af? … Jeg vil aldrig glemme den eftermiddag, da du fortalte mig om Adelines eventyr i klosteret, hvor hun skrev breve til Suzanne og underskrev dem som en mand: Arthur d'Espanet, og foreslog at bortføre hende …"

De elskende lo atter ad denne historie; hvorpå Maxime med sin indsmigrende stemme fortsatte:

"Da du kom og hentede mig i din vogn fra skole, må vi have taget os ret morsomme ud … Jeg forsvandt under dine kjoler, så lille var jeg."

"Ja, ja," stammede hun med en vellystig gysen, og trak den unge mand nærmere ind til sig, "det var så skønt, som du siger … Vi elskede hinanden uden at vide det, ikke sandt? Jeg vidste det imidlertid før dig. Da vi forleden vendte hjem fra Boulogneskoven, strejfede jeg dit ben og skælvede derved … Men du mærkede ingenting, vel? du tænkte ikke på mig?"

"Jo da," svarede han en smule forlegen. "Men jeg kunne ikke, må du forstå … jeg vovede ikke."

Han løj. Han havde aldrig fået den tanke at eje Renée helt klar for sig. Han havde med hele sin fordærvede natur strejfet

omkring hende uden virkelig at attrå hende. Han var alt for magelig. Nu tog han mod Renée, fordi hun tvang ham til det, og han var gledet ind i hendes seng uden at ville eller forudse det. Men da han nu var kommet der, blev han, eftersom han der fandt en behagelig varme, og for resten altid blev liggende, der hvor han faldt. I begyndelsen følte han tilmed sin forfængelighed tilfredsstillet. Det var den første gifte kvinde, han ejede; han tænkte slet ikke på, at det var hans fader, der var hendes mand.

Renée derimod nød sit sidespring med hele sit fordærvede hjertes glød. Også hun var gledet ud på skråplanet. Men hun var ikke rullet derud som en masse af følelsesløst kød. Lysten var vågnet hos hende, da det var alt for sent til at hun kunne bekæmpe den, og derpå fulgte faldet med skæbnesvanger selvfølgelighed. Det havde pludselig stået for hende som et nødvendigt resultat af hendes længsel, som en sjælden og højeste nydelse, der var det eneste, der kunne vække hendes trætte sanser, lindre hendes sårede hjerte. Under hin efterårskøretur i skumringen, hvor Boulogneskoven slumrede ind, var en ubestemt tanke om incest opstået hos hende og havde ligesom en kildren givet hende en hidtil ukendt, let gysen af en ny vellyst, og om aftenen havde tanken under indflydelse af middagens halvrus og jalousiens stik antaget fastere form og brændende fremstillet sig for hende i drivhusets hede, hvorfra hun iagttog Maxime og Louise. Da *ville* hun det onde, den synd, som ingen begår, den synd, som skulle fylde hendes indholdsløse tilværelse og til sidst føre hende til det helvede, som hun altid frygtede, ligesom da hun var en lille pige. Dagen derpå ville hun det imidlertid alligevel ikke længere; hun fik et

anfald af samvittighedskvaler og træthed. Hun mente allerede at have syndet, og at det bestemt ikke var så lifligt som hun havde forestillet sig, men i virkeligheden ville være alt for usselt. Krisen *måtte* bringe ulykke, komme fra hende selv, uafhængigt af disse to væsener, disse kammerater, som var bestemte til en skønne aften at tage fejl af deres følelser og favne hinanden, mens de blot troede at række hinanden hånden. Men efter dette dumme fald vendte hendes drøm om en salighed uden navn, og hun tog atter Maxime i sine arme for at eje ham og nyde de grumme følger af en kærlighed, som hun anså for en forbrydelse. Af fuld og fri vilje hengav hun sig til blodskammen, krævede den ligefrem, og satte sig for at smage den til bunds, til samvittighedskvalerne indfandt sig, hvis det nogensinde skete. Hun var den aktive, den bevidste. Hun elskede med en stor verdensdames hele henførelse, med sin småborgerlige, urolige fordomsfuldhed, med alle sine sjælekvaler, sin fryd og hele den afsky, en kvinde føler, når hun drukner sig i selvforagt.

Maxime kom igen hver nat. Han kom gennem haven omkring klokken et. Som oftest ventede Renée ham i drivhuset, som han måtte passere på vejen til den lille salon. For resten var de ganske skamløse; de skjulte sig næppe og forsømte selv ægteskabsbruddets allermest klassiske forsigtighedsforanstaltninger. Det var vitterlig sandt, at denne del af hotellet tilhørte dem; kun Saccards kammertjener havde ret til at komme derind, men som en alvorligt arbejdende mand forsvandt han altid straks, når han havde udrettet sit ærinde. Maxime påstod ligefrem leende, at han trak sig tilbage for at skrive sine memoirer. Netop som han kom en nat, viste Renée

ham imidlertid Baptiste, som højtidelig skred gennem salonen med et lys i hånden. Den høje tjener med en holdning som en minister, der belystes af det gule lysskær, så denne nat endnu mere korrekt og streng ud end han plejede. Idet de elskende lænede sig frem, så de ham puste lyset ud og rette sine skridt mod stalden, hvor hestene og staldknægtene sov.

"Han gør sin stuegang," sagde Maxime.

Renée gyste. Baptiste indgav hende altid en følelse af uro. Hun påstod, at han var det eneste retskafne menneske i hele huset, med sin kulde og sine rolige blikke, som aldrig hvilede på kvindernes skuldre.

De iagttog derefter en smule større forsigtighed og låste dørene til den lille salon, så at de i ro og fred kunne benytte sig af salonen, drivhuset og Renées værelser. Dette var deres hele verden. Her smagte de i de første måneder de mest raffinerede og med den mest udsøgte nydelser. De nød deres kærlighed i soveværelsets store grå-røde seng, i påklædningsværelsets rosa-hvide nøgenhed og i den lille salons symfoni i gul mol. Hvert rum beredte dem med sin særskilte atmosfære, sine tapeter og sit særlige liv en forskellig nydelse af kærligheden og gjorde Renée til en ny elskerinde. I verdensdamens store seng var hun elegant, og sød i det varme og aristokratiske sovekammer, hvor kærligheden dæmpedes af den fine smag. Under det hudfarvede telt, i duftene og efter badets fugtige favn viste hun sig som den kapriciøse og sanselige glædespige, som hengav sig, når hun steg op af det varme vand, og det var da også her, Maxime helst tog hende i sine arme. Nede i den lille salons klare solopgang i den gule stråleglans, som forgyldte hendes hår, blev hun gudinden med sit blonde Dianahoved, sine nøgne arme

med deres kyske bevægelser, og sin skikkelse, som på sofaerne indtog stillinger, hvis ædle linjer havde hele antikkens ynde. For ét sted nærede Maxime imidlertid næsten frygt, og derhen drog Renée ham med sig på de onde dage, de dage, hvor hun følte behov for en stærkere kærlighedsrus. Så elskede de i drivhuset. Dér smagte de incesten i hele dens omfang.

En nat havde den unge kvinde i et øjeblik af angst og passion bedt sin elsker om at hente et af soveværelsets bjørneskind. De havde så lagt sig på dette kulsorte stykke pelsværk ved kanten af vandbassinet i den store runde gang. Udenfor frøs det forfærdeligt, og det var klart måneskin. Maxime var kommet tilbage rystende af kulde, iskold om øren og fingre. Drivhuset var derimod opvarmet i en sådan grad, at han blev grebet af afmagt på det bløde bjørneskind. Fra den bidende kulde var han trådt ind i en sådan hede, at han følte det stikke og brænde, som om han var blevet pisket med et birkeris. Da han kom til sig selv, så han Renée stå på knæ og bøje sig ind over ham med stirrende blikke i en så dyrisk stilling, at hun skræmte ham. Med nedhængende hår og nøgne skuldre støttede hun på begge hænder med udstrakt ryg som en stor kat med svovlgul glans i øjnene. Den unge mand, som lå på ryggen, opdagede over skulderen på det vidunderlige, elskende væsen, der betragtede ham, marmorsfinxen, hvis lænder glimtede i måneskinnet. Renée indtog samme stilling og smil som uhyret med kvindehovedet, og i sine løse skørter syntes hun at være den sorte guddoms hvide søster.

Maxime følte sig stadig mat. Varmen var også kvælende, en lummer hede, som ikke faldt som en ildregn fra himlen, men hvilede tungt på jorden som en usund uddunstning, hvis

dampe steg op som en truende tordensky. Begge de elskende dækkedes af en varm fugtighed som af dug og brændende sved. De forblev længe ubevægelige, uden et ord i dette ildbad, Maxime ubevægelig udstrakt på jorden og Renée skælvende på sine hænder som på smidige og nervøse poter. Udenfor så man gennem drivhusets små vinduer glimt af Monceauparken, små trægrupper med mørke konturer og hvide græsplæner, som lignede tilfrosne søer, et helt dødt landskab, hvis fine, tydelige tegning og klare og ensformige farvetoner mindede om japanske tryk. Og dette stykke brændende jord, dette flammende leje, hvorpå de elskende hvilede, kogte og sydede sælsomt midt i den store, tyste kulde.

De tilbragte en afsindig kærlighedsnat. Renée var manden, den lidenskabelige og handlekraftige vilje. Maxime underkastede sig. Det viljeløse, blonde og smukke væsen, som helt fra sin barndom havde savnet mandighed, forvandledes i Renées lystne arme til en stor pige, der med sine hårløse lemmer og sin yndefulde magerhed mindede om en ung romersk dreng. Han syntes født og opvokset til en sådan vellystens perversion. Renée nød sit herredømme og knuste ligefrem under sin lidenskab dette væsen, hos hvem kønnet endnu ikke havde bestemt sig. For hende var dette en stadig kilde til overraskelse, en overraskelse for hendes sanselighed, en sælsom følelse af ubehag og stor nydelse. Hun var ikke længere helt sikker i sin sag og vendte atter og atter tilbage med sine tvivl til hans fine hud og hans runde hals, til den måde, hvorpå han hengav sig til hende og lod sig overmande af mathed. Hun oplevede ved disse lejligheder en stunds overmættelse. Da Maxime således åbenbarede en ukendt

nydelse, fuldstændiggjorde han hendes urimelige toiletter, hende sløsende luksus, hendes til det yderste drevne livslyst. Han angav i hendes kød den høje tone, som allerede klingede i hendes øre. Han blev den elsker, som modens og tidens dårskaber krævede. Den smukke, unge mand, hvis klæder sad så glimrende, den mislykkede piges, som promenerede på boulevarden med skilning midt i panden, småleende med et træt udtryk, viste sig i Renées hænder som et billede på det forfald, som til visse tider hos en nation på afveje ødelægger kroppen og forvrider sjælen.

Det var først og fremmest i drivhuset, at Renée var manden.

Den kærlighedsglødende nat, de oplevede der, fulgtes af flere andre. Drivhuset elskede og udbrændte dem. I dets tunge luft så de i månens blege lys den sælsomme planteverden, som omgav dem, bevæge sig forvirret i sanselige omfavnelser. Det sorte bjørneskind strakte sig i hele gangens bredde. Ved deres fødder dampede vandbassinet, hvori røddernes tætte vrimmel flettede sig ind i hinanden, mens åkanderne åbnede deres rosa stjerner i vandoverfladen som en jomfrus livstykke, og torneliaen lod sit virvar af kviste hænge ned som en smægtende nereides hår. Rundt omkring dem rejste palmerne og de store indiske bambus sig og rakte næsten op til taget, hvor de bøjede sig og blandede deres blade, vaklende som trætte elskende. Længere nede mindede bregnerne, pteriderne og alsophila om grønklædte damer, som med sine vide kjoler med symmetriske garneringer stod stumme og ubevægelige ved den store gang og ventede på kærligheden. Ved siden af dem lignede begoniernes rødplettede blade og caladiernes hvide, lanseformede blade en uordentlig række af røde sår og hvide udslet, som de elskende

ikke prøvede at forklare sig, men som de fra tid til anden syntes antog de runde former af hofter og knæ, der var trykket til jorden under blodige ømhedsbevisers brutale vold. Bananer, hvis byrde af frugter fik deres stammer til at bøje sig, talte til dem om jordens fede frugtbarhed, mens de abessinske euphorbier, hvis tornede lys kunne anes i skyggen, vanskabte med deres grimme knolde, syntes at udsvede deres giftige saft, et overflydende produkt af denne glødende yppighed. Hvis deres blikke fordybede sig i drivhusets kroge, fyldtes mørket imidlertid af et endnu vildere virvar af blade og stilke, og de kunne ikke længere på hylderne skelne marantaens fløjlsbløde blade, gloxiniernes violette klokker, dracaenaens blade, der mindede om lakerede sværdklinger – det var én forvirret runddans af levende vækster, som forfulgte hinanden med utilfredsstillet kærlighed. I de fire hjørner, hvor slyngplanternes forhæng dannede skjulesteder, fandt deres sanselige fantasier endnu rigere næring, og vaniljens, koglepalmernes, quisqualis'ernes og bauhiniaernes yppige skud lignede de uendelige arme hos usynlige elskere, som udstrakte deres omfavnelser stadig længere og længere for at rykke enhver tilgængelig fryd til sig. Disse arme, som ikke havde nogen ende, hang trætte ned, knyttede sig sammen i kærlighedskramper, søgte og snoede sig om hinanden i en eneste stor brunst. Det var drivhusets mægtige, overvældende brunst, brunsten hos denne bid urskov, hvori den tropiske frodigheds blomster og knopper flammede.

På grund af deres forvildede sanser følte Maxime og Renée sig grebne og henrykte af denne jordens mægtige bryllupsnat. Lige gennem bjørneskindet brændte jordbunden deres ryg, og

fra de høje palmer faldt der hede dråber ned på dem. De safter, som steg op i træernes stammer, gennemtrængte også dem og indgav dem en endnu hedere attrå efter direkte, voksende, kolossal nydelse. De blev en del af drivhusets brunst. Her i det blege lys havde de syner, som sløvede dem, de hjemsøgtes af mareridt, under hvilke de bevidnede palmernes og bregnernes kærlighedsbevisninger. Blade og grene antog i deres øjne forvirrede og tvetydige former, som deres begær fastholdt i sanselige billeder. De anede en sagte mumlen og hvisken fra trægrupperne, matte stemmer og henrykte sukke, halvkvalte skrig af smerte, fjern latter, alt hvad deres egne kys forrådte og ekkoet gengav. Tid efter anden syntes de, at de rystedes af en jordrystelse, som om selve grunden under dem i et øjeblik af den højeste nydelse havde var brudt ud en vellystig hulken.

Selv om de skulle have halvsovet, selv om også den kvælende varme og det blege lys ikke skulle have sløvet deres sind, ville drivhusets dufte alene have været nok til at hensætte dem i en tilstand af en vældig, nervøs ophidselse. Vandbassinet udsendte en dyb, skarp tåge, hvori der blandede sig tusinde dufte af blomster og blade. Sommetider vandt vaniljen overhånd ligesom en turteldues kurren, så fulgte de hårdere toner fra stanhopeaen, fra hvis stribede blomsterkalke der udstrømmede en bitter og gennemtrængende lugt. Orkideerne i deres i kæder ophængte kurve udåndede deres bedøvende lugt ligesom dampende røgelseskar. Men den altbeherskende duft, den duft, hvori alle disse ubestemte briser indgik, var en menneskelugt, en kærlighedsduft, som Maxime genkendte, når han kyssede Renées hals, når han begravede sit hoved i hendes løsthængende hår. Og de forblev ligesom berusede i den duft af

elskende kvinde, som svævede i drivhuset ligesom i et sovekammer, hvor jorden ligger i barnsnød.

Som regel lagde de elskende sig under tanghinaen fra Madagascar, under den giftige busk, i hvis blade den unge kvinde havde bidt. Rundt om dem lo de hvide statuer, når de så bladenes og grenenes mægtige omfavnelser. Månen, som stum gik på sin vej, forandrede de forskellige grupper og oplivede med sit foranderlige skin det drama, der udspilledes. Og de befandt sig da tusinder af mile fra Paris, langt fra det letfærdige liv i Boulogneskoven og de officielle saloner, i en afkrog af en indisk skov, et vidunderligt tempel, hvis guddom var den sorte marmorsfinx. De følte sig skubbet mod forbrydelsen, mod den forbudte kærlighed, de vilde dyrs kærtegn. Hele den yppige vegetation, der omgav dem, vrimlen i vandbassinet, bladenes nøgne ublufærdighed, alt havde til hensigt at styrte dem ud i et Dante'sk lidenskabens helvede. I dette glashus, som sydede af sommeren hede flammer midt i den klare decemberkulde, smagte de blodskammen som den forbryderiske frugt af en overophedet jord, samtidig med at de følte en undertrykt frygt for deres frygtelige leje.

Renées hvide legeme stak af mod det sorte bjørneskind som hun lå der som en stor, sammenkrøben kat med udstrakt ryg og håndleddene spændte som spændstige, nervøse lægge. Hun flød over af vellyst, og de rene linjer af hendes skuldre og hofter aftegnede sig med kattelignende blødhed og skarphed på den blæksorte plet, som bjørneskindet sværtede den gule grusgang med. Hun lurede på Maxime, dette bytte, som lå under hende, som modstandsløst hengav sig, og som hun ejede helt og holdent. Af og til bøjede hun sig pludseligt ned og kyssede ham

heftigt. Hendes mund åbnede sig med samme begærlige og umættelige hast som den kinesiske hibiscus' blomster, hvis løvværk dækkede husets væg. Hun var forvandlet en brændende datter at drivhuset. Hendes kys blomstrede og visnede ligesom den store malvas blomster, der næppe nok holder et par timer, men uden ophør springer ud igen og igen som en kæmpemessalinas morderiske og umættelige læber.

5

Det kys, som Saccard havde trykket på sin hustrus hals, forfulgte ham. Han havde ikke i lang tid gjort sin ret som ægteherre gældende; det var var kommet helt naturligt, eftersom ingen af dem holdt af et bånd, som var dem til besvær. Han tænkte aldrig på at begive sig til Renées værelse, uden at kunne meddele hende en fordelagtig forretning som afslutning på hans ægteskabelige ømhedsbeviser.

Hans spekulation i Charonne gik udmærket, men han var alligevel urolig for, hvordan denne sag ville ende. Larsonneau med sine blændende hvide skjorter havde en måde at smile på, som mishagede ham. Han var ganske vist kun formidleren, en strømand, hvis medgørlighed han betalte for med ti procent af den kommende gevinst. Men selv om ekspropriationsagenten ikke havde skudt en sou ind i forretningen, og Saccard, efter at han havde fremskaffet midlerne til bygningen af varieteen, havde taget alle tænkelige sikkerhedsforanstaltninger: videresalg, skøde med dato in blanco, forlods udfærdigede kvitteringer, følte han ikke desto mindre en ubestemt frygt; han havde med andre ord en forudanelse om et eller andet forræderi. Han vejrede hos sin medskyldige en hensigt om, ved hjælp af det falske inventarie, som denne nøje passede på, og som han alene kunne takke for sin delagtighed i affæren, at ville søge at presse penge af ham.

Det to hædersmænd trykkede da også hinanden ret kraftigt på hånden, og Larsonneau kaldte Saccard for "kære mester". I grunden nærede han en virkelig beundring for denne

linedanser, hvis kunststykker på spekulationens stramme line han iagttog som en kender. Tanken om at snyde ham kildrede ham som en sjælden og pikant nydelse. Han overvejede en plan, som han endnu ikke var kommet til fuld klarhed over, eftersom han ikke rigtigt vidste, hvordan han skulle anvende det våben, han var i besiddelse af, og ved hvilket han frygtede selv at komme til skade. For resten følte han sig stadig afhængig af sin tidligere embedsbroder. De grunde og bygninger, som ifølge de sagkyndigt opstillede inventorier allerede var vurderet til næsten to millioner, og som ikke var blot en fjerdedel af denne sum værd, ville blive slugt i en kolossal bankerots afgrund, hvis ekspropriationens fe ikke berørte dem med sin gyldne tryllestav. Ifølge de oprindelige planer, som de havde haft lejlighed til at studere, skulle den nye boulevard, som skulle anlægges for at forbinde Vincennes' artilleripark med prins Eugènes kaserne, og fra denne park ind til hjertet af Paris dreje uden om Faubourg Saint-Antoine og tage en del af grundene med sig. Man måtte imidlertid frygte, at det kun blev et mindre hjørne, der blev inddraget, og at den snedige spekulation med variete-anlægget vil strande på sin egen uforsigtighed. I så fald ville Larsonneau stå tilbage med et højst ubehageligt eventyr på halsen. Denne fare hindrede ham imidlertid ikke i, trods sin underordnede rolle, at føle sig ganske bedrøvet, når han tænkte på de magre ti procent, han ville oppebære af et så kolossalt milliontyveri. I disse øjeblikke kunne han ikke modstå en afsindig længsel efter at række hånden ud og gribe efter en større andel.

Saccard havde ikke engang tilladt, at Larsonneau lånte hans hustru penge, eftersom han selv morede sig med denne grove

komedie, der passede så glimrende med hans forkærlighed for indviklede forretningsmetoder.

"Nej, nej, kære ven," sagde han med sin provençalske accent, som han endog overdrev, når han ville være spøgefuld, "lad os ikke blande vore forretninger sammen … De er den eneste person i Paris, som jeg har svoret ikke at ville komme til at skylde noget."

Larsonneau indskrænkede sig til at antyde, at Saccards hustru var en afgrund, og rådede ham til ikke at give hende en sou mere, hvis hun ikke straks afstod fra sin andel af ejendommen. Han havde helst kun ønsket at have med Saccard at gøre. Somme tider hørte han til, hvordan landet lå, og gik somme tider så langt, at han med sin trætte og ligegyldige attitude som levemand sagde:

"Jeg må se til at jeg får lidt orden i mine papirer. … Deres hustru skræmmer mig, min ven. Der er visse papirer på mit kontor, jeg ikke vil have knyttet til denne sag."

Saccard var ikke den mand, der tålmodigt fandt sig i den slags antydninger, da han udmærket vidste, hvad han havde at holde sig til angående den nøjagtige og pedantiske orden, der herskede på Larsonneaus forretningskontor. Hele hans lille snu og livlige person rejste sig mod den frygt, som den store elegante ågerkarl søgte at påføre ham. Det værste var, at han blev overfaldet af en gysen, når han tænkte på den mulige skandale, og han så sig brutalt jaget i landflygtighed af sin broder, og måtte leve i Belgien af et eller andet ufint og lidet indbringende erhverv. En dag blev han så irriteret, at han forglemte sig og kom til at sige "du" til Larsonneau.

"Hør, min lille ven," sagde han, "du er en god dreng, men du gjorde bedst i at give mig de papirer tilbage, du ved nok. Du skal se, den lap papir kommer nok til sidst til at gøre os til uvenner."

Larsonneau lod som om han blev i højeste grad overrasket, trykkede sin "kære mesters" hånd og forsikrede ham om sin hengivenhed, og Saccard fortrød straks sin overilelse. Det var netop på dette tidspunkt, han for alvor tænkte på at nærme sig sin hustru; han kunne have brug for hendes hjælp mod sin medskyldige, og sagde til sig selv, at sengen var et udmærket sted at afhandle forretninger. Det kys, han trykkede på hendes hals viste ham efterhånden en ganske ny taktik.

For resten havde han ikke travlt, men sparede på sine midler. Hele vinteren lod han sin plan modne, mens han var optaget af hundredvis af forretninger, den ene mere indviklet end den anden. Det var en forfærdelig vinter for ham, fuld af voldsomme rystelser, et evigt, til det vidunderlige grænsende felttog, hvor han hver eneste dag sloges mod bankerotten. Så langt fra at indskrænke omkostningerne ved sin husførelse, gav han den ene fest efter den anden. Men selv om det lykkedes for ham at passe alt andet, måtte han forsømme Renée, som han forbeholdt sig for sit hovedkup, når Charonne-operationen var modnet. Han nøjedes med at forberede afslutningen, idet han stadig kun forsynede hende med penge med Larsonneau som mellemmand. Når han havde rådighed over nogle tusinde francs, og hun jamrede sig over ikke at have nogen penge, gav han hende dem, idet han forklarede, at Larsonneau krævede en veksel på det dobbelte beløb. Denne komedie morede ham vældigt, vekslerne henrykkede ham ved den romantik, de gav

hele affæren. Selv på den tid, hvor han høstede den største gevinst af sine forehavender, havde han udbetalt sin hustrus underhold meget uregelmæssigt, somme tider givet hende fyrstelige gaver og hele håndfulde med banknoter, men så ladet hende i stikken i ugevis med småpenge. Nu befandt han sig for alvor i pengeforlegenhed, talte om husholdningsomkostninger, behandlede hende som en, han skyldte penge, og som man ikke vil indrømme sin ruin overfor, men spiser af med alskens historier. Hun hørte næppe på ham, underskrev alt, hvad han ønskede, og beklagede sig kun over ikke at kunne underskrive endnu mere.

Han havde imidlertid allerede veksler, som hun havde underskrevet, for to hundrede tusinde francs. og som kun havde kostet ham knap hundrede og ti tusinde francs. Efter at han havde ladet Larsonneau, i hvis navn de var udstedt, endossere dem, satte han dem i cirkulation i den tanke senere at anvende dem som et afgørende våben. Han ville imidlertid aldrig være kommet igennem denne forfærdelige vinter, have kunnet udlåne penge mod ågerrente til sin hustru og opretholde sin husførelse, hvis han ikke havde solgt grunden ved Boulevard Malesherbes, som de herrer Mignon og Charrier betalte kontant, men til en frygtelig underpris.

For Renée blev denne vinter én lang glædesrus. Hun led kun af konstant pengemangel. Maxime kostede hende pæne summer, han behandlede hende stadig som stedmoder og lod hende betale overalt. Men disse hemmelige pengebekymringer var kun yderligere et krydderi. Hun anstrengte sig på alle måder og brød sin hjerne med at søge at finde udveje, så at "hendes elskede barn" ikke skulle mangle noget, og når hun

havde formået sin mand til at skaffe sig nogle tusinde francs, ødede hun dem sammen med sin elsker på kostbare dårskaber ligesom to skoledrenge på deres første udflugt. Når de ikke havde en sou tilbage, blev de hjemme og morede sig i den store bygning med dens nye og så uforskammet enfoldige luksus. Faderen var aldrig hjemme. De to elskende sad oftere end tidligere ved kaminilden. Det var endelig lykkedes Renée at fylde den iskolde tomhed under disse forgyldte tage med varmt liv. Dette urolige hus, som var viet til verdslige fornøjelser, var blevet et kapel, hvor man i al hemmelighed hyldede en ny religion. Maxime indførte ikke kun den skingre tone i hendes liv, som passede så godt til hendes vanvittige toiletter, men var også netop den type elsker, som dette hus krævede, med sine store butiksvinduer og sine fra tag til kælder med stenhuggerarbejder og figurer overlæssede mure. Han satte liv i disse gipsmasser, fra de to tykkindede kærlighedsguder, som i gården hældte vand ud af deres sneglehus, til de store nøgne kvindefigurer, som holdt balkonerne oppe og legede med æbler og kornneg. Han gav mening til den alt for rige forstue, den alt for rige have, de smukke værelser, hvor der stod alt for mange lænestole, og ikke en eneste kunstgenstand. Renée, som før havde kedet sig til døde, morede sig nu med ét, benyttede huset som en ting, som hun ikke tidligere havde forstået at bruge. Hun nød sin kærlighed, ikke blot på sine værelser, i den guldgule salon og i drivhuset, men over hele huset. Til sidst fandt hun endog behag i at ligge i rygeværelsets sofa, idet hun erklærede, at værelset havde en svag og ganske behagelig tobakslugt.

I stedet for én modtagelsesdag havde hun nu to hver uge. Om torsdagen kom hvem som helst, men mandag var forbeholdt de nærmeste veninder. Herrerne havde ikke adgang. Kun Maxime deltog i disse små selskaber, som fandt sted i den lille salon. En aften havde hun fået det indfald at klæde ham ud som fruentimmer og præsentere ham som en af sine kusiner. Adeline, Suzanne, baronesse Meinhold og andre af hendes veninder, som var der, rejste sig og hilste, overraskede over dette ansigt, som de mente at kende igen. Da de endelig forstod, hvordan det hang sammen, lo de meget, og satte sig bestemt imod, at den unge mand klædte sig om. De holdt ham tilbage som han var, iført sine nederdele, drillede ham og tillod sig forskellige tvetydige spøgefuldheder. Da han havde fulgt damerne ud, slog han et slag rundt i parken og kom tilbage gennem drivhuset. Veninderne mistænkte aldrig noget. De elskende kunne ikke ret godt være mere fortrolige, end de var i forvejen, dengang de endnu kun var gode kammerater. Og hvis det skete, at en af tyende så dem kramme hinanden lidt tæt mellem to døre, vakte dette ikke nogen overraskelse, eftersom alle jo var vant til fruens spøgefuldheder med herrens søn.

Denne fuldstændige frihed, denne tryghed gjorde dem endnu mere dristige. De låste døren om natten, men favnede hinanden ved fuldt dagslys i alle husets værelser. De fandt på tusinde små tidsfordriv de dage, hvor det regnede. Men Renées største nydelse var altid at lade tænde en vældig ild og døse foran pejsen. Denne vinter drev hun sin luksus, hvad angik undertøj til sit højeste. Hun bar undertøj og negligéer, som kostede vanvittige summer, og hvis blonder og batist knap nok dækkede hende med en hvid sky. I det røde skær fra kaminen

sad hun nærmest nøgen i sine kniplinger og hendes lyserøde hud badedes af luerne gennem det tynde stof. Maxime, som sad sammenkrøbet ved hendes fødder, kyssede hendes knæ uden så meget som at mærke stoffet, der havde hendes smukke krops varme og farve. Dagen led allerede mod sin slutning, og skumringen krøb ind i værelset med de grå silketapeter, mens Céleste kom og gik bagved dem på sin rolige, jævne facon. Hun var naturligvis blevet deres medskyldige. En morgen, da de havde forglemt sig i sengen, fandt hun dem der, men bevarede sin koldblodige ligegyldighed. De generede sig ikke mere for hende; hun kunne komme ind når som helst, uden at deres kys formåede at få hende til så meget som at vende hovedet. De stolede på hendes årvågenhed, og at hun ville advare dem i tilfælde af en overraskelse. Hun var en meget forsigtig, meget hæderlig pige; så vidt nogen vidste, havde hun endog aldrig haft en elsker.

Renée havde imidlertid ingenlunde lukket sig inde. Hun deltog ivrigt i selskabslivet og bragte overalt Maxime med sig som en blond page i sort kjole, ja fandt endog større fornøjelse ved det end tidligere. Sæsonen var for hende en eneste lang triumf. Aldrig havde hun i sine toiletter og håropsætning udviklet en dristigere fantasi. Det var da, hun vakte den største opsigt med en bladgrøn silkekjole, hvorpå en hel hjortejagt var broderet med alt tilbehør, såsom krudthorn, valdhorn og hirschfængere. Hun bragte også de antikke hårprydelser på mode, som Maxime måtte tegne til hende i det nyligt åbnede Musée Campana. Hun foryngedes og var på højden af sin pirrende skønhed. Incesten tændte hos hende en flamme, som lyste i hendes øjne og varmede hendes latter. Hendes lorgnet

sad kækt og udfordrende på hendes næse; hun betragtede de andre kvinder, sine gode veninder, som hengav sig til en eller anden last, med samme mine som en pralende yngling, og hendes hånlige smil syntes at sige: "Jeg har da også min forbrydelse."

Maxime derimod fandt selskabslivet dræbende kedsommeligt. Han påstod, at han ikke kun for den gode tones skyld lod til at kede sig, men at han faktisk ikke morede sig nogetsteds. I Tuilerierne, hos ministrene, forsvandt han bag Renées skørter. Men han blev atter herre og læremester, så snart det var spørgsmålet om en eller anden gal streg. Renée ville gense salonen ved boulevarden, og sofaens bredde aflokkede hende et smil. Så tog han hende med forskellige steder, til piger, til operamaskerader, til småteatrenes avantgardescener, til alle mulige tvetydige steder, hvor de kunne komme i berøring med synden og samtidig bevare deres inkognito. Når de ganske udkørte af træthed kom hjem til hotellet, sov de ind i hinandens arme med refrænet til en eller anden utugtig vise endnu lydende i ørene. Dagen efter efterlignede Maxime skuespillerne, og ved klaveret i den lille salon prøvede Renée at efterligne Blanche Mullers hæse stemme. Den undervisning i musik, hun havde fået i klosterpensionen, tjente hende kun til at klimpre de nyeste slagnumre. Al seriøs musik skyede hun som pesten. Maxime hjalp hende med at gøre nar ad den tyske musik, og mente at burde gå omkring og fløjte *Tannhäuser*, dels af overbevisning, dels for at forsvare sin stedmoders grove refræner.

En af deres største fornøjelser var at skøjte. Skøjteløb kom nemlig denne vinter på mode, efter at kejseren selv havde været

en af de første til at prøve isen på søen i Boulogneskoven. Renée bestilte hos Worms et fuldstændigt polsk kostume af fløjl og pelsværk og fik Maxime til at tage støvler og ræveskindshue på. De kom til Boulogneskoven i en streng kulde, som stak dem i næsen og læberne, som om vinden blæste fint sand i deres ansigter. Boulogneskoven var ganske grå med lange snetråde i grenene, der fik dem til at ligne fine kniplinger. Og under den overskyede himmel, over den frosne søs blanke is fandtes kun småøernes fyrre, som i horisonten udbredte deres teaterdraperi, hvorpå sneen ligeledes syede brede kniplingsmønstre. De løb begge to i den kolde luft med en fart som svaler, der jager frem langs jorden. Med den ene hånd på ryggen og den anden på hinandens skuldre ilede de frem, ranke, smilende ved siden af hinanden, slog sving frem og tilbage over den store, med grove reb indhegnede bane. Oppe fra den store allé blev de begloet af tilskuere. Af og til kom de også hen for at varme sig ved de bål, som blev tændt langs søens bredder, men løb straks atter videre. De udstrakte deres flugt med øjne, som løb i vand af fryd og kulde.

Da foråret kom, huskede Renée på sit gamle sværmeri. Hun ville have, at Maxime skulle følge med hende i Monceauparken ved nattetide i måneskinnet. De gik hen til grotten og satte sig i græsset foran kolonnaden. Men da de ville tage en udflugt på den lille sø, fandt de, at båden, som de kunne se fra hotellet, manglede årer. Man måtte have taget dem væk om aftenen. Det var altså en skuffelse. For resten foruroligedes de to elskende af parkens dystre skygger. De ville gerne have haft, at man dér skulle have fejret en venetiansk fest med kulørte lamper og et orkester. De foretrak imidlertid parken i eftermiddagstimerne,

og ofte satte de sig ved et af husets vinduer for at betragte de ekvipager, der kørte i den store allé. De fandt behag i dette maleriske hjørne af det nye Paris, i denne elskværdige og smukke natur, i disse fløjlsbløde græsplæner, der blev brudt af blomsterkurve og udsøgte buske og var kantede med prægtige hvide roser. Vognene kørte forbi, den ene efter den anden, lige så talrige som på boulevarden; de promenerende damer slæbte deres kjoler, som om de ikke havde forladt deres saloner med en fod. Og mellem løvværket kritiserede de toiletterne, udpegede ekvipagernes heste for hinanden og glædede sig ved den store haves fine farver. Et stykke af et forgyldt gitterrækværk lyste op mellem to træer, en flok ænder svømmede på rad og række over søen, den lille renæssancebro glimtede, hvid og ganske ny, i alt det grønne, mens mødrene, snakkende i de gule stole, glemte deres små drenge og små piger, som med de sødeste miner betragtede hinanden med det tidligt modnede barns kræsne blikke.

De elskende holdt af det nye Paris. De kørte ofte rundt i hele byen, tog en omvej for at komme rundt på visse særlige boulevarder, som de nærede en helt personlig forkærlighed for. De høje huse med deres skulpterede, store porte og deres mange balkoner, hvorpå man med guldbogstaver kunne se skilte og firmanavne, opfyldte dem med henrykkelse. Mens coupéen rullede afsted, fulgte de med et venligt blik de uendelige fortoves grå bånd med deres bænke, deres brogede afvisere og små træer. Denne lyse åbning, som strakte sig helt ud til horisonten, og efterhånden blev smallere og smallere til den kun var en blålig firkant af himlen, den dobbelte uafbrudte række af store magasiner, hvor ekspedienterne smilede til

kunderne, strømmen af fodgængere og den dæmpede støj fyldte dem efterhånden med en udelt og fuldstændig tilfredshed og en fornemmelse af fuldendelse i gadelivet. De elskede selv vandingsslangernes stråler, der opløste sig som en hvid røg foran deres heste og under coupéens hjul faldt som en fin regn på jorden, som vandet farvede brun og hvorfra det fik små støvhvirvler til at rejse sig. De kørte videre og syntes, at vognen rullede frem på tæpper langs den snorlige og uendelige kørebane, som man havde anlagt alene for at de skulle kunne undgå sidegaderne og gyderne. Det glade solskin oplyste de nye facader, lod vinduesruderne gløde, badede butikkernes og cafeernes markiser og varmede asfalten under den travle folkemængdes fødder. Og når de atter kom hjem, en smule bedøvede af det glimrende virvar i disse lange basarer, fandt de en ny yndighed i Monceauparken, som var dette nye Paris' naturlige blomsterrabat, der udviklede hele sin yppighed ved den første forårsvarme.

Når moden endelig tvang dem til at forlade Paris, begav de sig til havbadene, omend kun ugerne, og drømte, mens de lå ved oceanets strande, om boulevardernes fortove. Selv deres kærlighed vantrivedes dér. Den var en drivhusplante og havde brug for den store grå og rosenrøde seng, toiletværelsets nøgne kødfarve og den lille salons solopgang. Når de om aftenen var alene ved havet, vidste de ikke, hvad de skulle sige til hinanden. Renée forsøgte at synge sine kupletter fra varieté-teatret ved et gammelt klaver, som slæbte sine falske toner frem fra et hjørne af hendes værelse på hotellet. Men instrumentet, som var fugtigt af havvindene, klang alt for melankolsk af det store hav. "Den skønne Helene" lød forfærdelig og grotesk. For at trøste sig

forbløffede Renée strandpromenaden med sine vidunderlige kostumer. Hele skaren af pariserdamer var der, beskæftiget med gabende at vente på vinterens komme og fortvivlet søgende efter en badedragt, der ikke ville gøre dem alt for grimme. Renée kunne aldrig få Maxime til at gå i vandet. Han nærede en sand rædsel for vandet, blegnede, når floden nåede hans støvletter, og ville for alt i verden ikke nærme sig klippeskrænt ud mod havet. Han holdt sig langt væk fra stranden og gjorde store omveje for at undgå selv det mindste stykke kystlinje.

Saccard kom forbi to-tre gange for at hilse på "børnene". Han erklærede sig ganske tilintetgjort af bekymringer. Først da de alle tre i oktober befandt sig i Paris, tænkte han atter på for alvor at nærme sig sin hustru. Charonne-affæren modnedes. Hans plan var enkel og brutal. Han havde tænkt sig at fange Renée på samme måde, som han ville have sat sig i besiddelse af en glædespige. Hendes pengeforlegenhed blev stadig mere trykkende, men hun var for stolt til at vende sig til sin mand, hvis det ikke var i yderste nødstilfælde. Denne sidste besluttede sig til at benytte hendes første bøn til at vise sig galant, og, ved den første glæde over, at en eller anden stor gældspost var blevet betalt, genknytte de forbindelser, som de for lang tid siden havde brudt.

I Paris ventedes Renée og Maxime af frygtelige pengebesværligheder. Flere af de veksler, der var udstedt til Larsonneau, var forfaldne, men eftersom Saccard naturligvis lod dem hvile hos inddriverne, bekymredes den unge kvinde kun lidet af disse papirer. Helt anderledes ængstedes hun over sin gæld hos Worms, som nu løb op i to hundrede tusinde

francs. Dameskrædderen forlangte afdrag og truede med at stoppe hendes kredit. Hun blev grebet af kuldegysninger ved tanken om den skandale en proces ville medføre, men frem for alt ved tanken om fortrædeligheder med den berømte dameskrædder. Desuden manglede hun lommepenge. Hun og Maxime begyndte at kede sig gudsjammerligt, eftersom de for tiden ikke havde andet en nogle få louisdorer af give ud om dagen. Det kære barn var fuldstændig blanket af, efter at han forgæves havde forsøgt at skaffe sig midler fra i sin faders kasse. Hans troskab og eksemplariske opførsel i det sidste syv-otte måneder beroede i høj grad på hans fuldstændig tomme pung. Han havde ikke mere så meget som tyve francs til at byde en eller anden gadetøs på soupér. Også af denne grund vendte han filosofisk tilbage til huset. Hver gang de var på udflugt gav den unge kvinde ham sin pung, for at han skulle betale på restauranterne, ballerne og boulevardteatrene. Hun behandlede ham stadig moderligt og betalte endog hos postejbageren, hvor de næsten hver eftermiddag indtog østerspostejer. Ofte fandt han om morgenen i sin vestelomme nogle louisdorer, som ikke havde været der aftenen før, og som hun havde listet derned ligesom en moder, der forsyner en skoledreng med småmønter. Og nu skulle hele denne herlige tilværelse med små mundfulde af lækkerier, tilfredsstillelse af griller og letsindige fornøjelser ophøre! Men en endnu større frygt plagede dem. Sylvias juvelér, som Maxime skyldte ti tusinde francs, blev utålmodig og talte om at lade ham sætte i gældsfængsel. De veksler, han havde, var for længe siden udløbet, og gælden var med alle omkostninger blevet forøget med tre eller fire tusinde francs. Saccard erklærede ham lige

ud, at han ikke kunne gøre noget. Hans søn i gældsfængsel ville vække almindelig opmærksomhed, og når han købte ham fri, ville denne faderlige gavmildhed gøre endnu større virkning. Renée var imidlertid fortvivlet; hun så allerede for sig sit kære barn i fængsel, et rigtigt fængselshul, liggende på fugtig halm. En aften foreslog hun ham i fuldt alvor, at han ikke mere skulle forlade hende, men bo hos hende uden at nogen vidste noget om det, og på den måde være beskyttet mod alle eftersøgninger. Derpå svor hun, at hun ville skaffe penge. Hun talte aldrig om, hvordan gælden var opstået, eller om denne Sylvia, som tilstod sin kærlighed på spejlene i visse værelser. Hun skulle bruge mindst halvtreds tusinde francs: femten tusind til Maxime, tredive tusind til Worms og fem tusinde til lommepenge. Så skulle de atter kunne nyde hele fjorten dages ublandet lykke. Nu begyndte hun så sit felttog.

Hendes første tanke var at bede sin mand om halvtreds tusinde francs. Det var dog kun med en vis modvilje, hun besluttede sig for denne løsning. Når han de seneste gange var kommet ind i hendes sovekammer for at give hende penge, havde han atter kysset hende på halsen, grebet begge hendes hænder og talt om sin kærlighed. Kvinder har en fin tæft for at bedømme mænds følelser. Derfor ventede hun, at han ville forlange noget af hende, en tavs og smilende overenskomst. Da hun omsider bad ham om halvtreds tusinde francs, gjorde han indvendinger, erklærede, at Larsonneau aldrig ville låne hende en så stor sum, og at han selv endnu var i for stor forlegenhed til at kunne skaffe den. Så skiftede han opførsel, lige som havde ladet sig bevæge og havde fattet en pludselig beslutning:

"Man kan da heller ikke nægte Dem noget," mumlede han. "Jeg skal søge overalt i Paris, gøre det umulige muligt. … Jeg vil jo så gerne have, at De er tilfreds, kære ven."

Så førte han sine læber hen til hendes øre, kyssede hendes hår og sagde med skælvende stemme:

"Jeg vil have dem med til dig i morgen i dit sovekammer … uden veksel."

Hun erklærede imidlertid, at det slet ikke hastede, og at hun ikke ville besvære ham så meget. Han, som havde lagt hele sin sjæl i de farlige ord: "uden veksel", som var undsluppet ham, og som han nu fortrød, lod som om han ikke havde mærket nogen ubehagelig vægring. Han rejste sig, idet han sagde:

"Nå, som De vil … Jeg skal skaffe summen, når De har brug for den. Larsonneau vil ikke få noget at gøre med den sag, forstår De. Det er en gave, jeg har tænkt mig at give Dem."

Han lo jovialt. Hun følte en grufuld ængstelse og syntes, at hun ville miste den smule ligevægt, som hun havde tilbage, hvis hun overgav sig til sin mand. Hendes sidste stolthed havde bestået i af være gift med faderen, men alene var hustru til sønnen. Da Maxime ofte fandt, at hun var ufølsom, søgte hun at gøre ham denne situation begribelig for ham i temmelig tydelige vendinger, men i stedet for efter denne betroelse af falde ned for hendes fødder, som hun havde ventet, forblev den unge mand fuldstændig ligegyldig og troede sandsynligvis, at hun ville berolige ham angående risikoen for et møde mellem far og søn i det med grå silke beklædte værelse.

Da Saccard havde forladt hende, klædte hun sig skyndsomst på og lod spænde for. Mens hendes coupé førte hende til Île Saint-Louis, forberedte hun sig på, hvordan hun skulle bede sin

fader om halvtreds tusinde francs. Hun havde fattet denne pludselige tanke, uden nærmere at ville indlade sig på, om den kunne gennemføres, for i grunden følte hun sig fej og grebet af en uovervindelig angst for dette skridt. Da hun nåede frem, blev hun allerede afskrækket i gården på Hotel Béraud, af dens dystre, klosterlignende fugtighed, og hun følte stor lyst til at skynde sig bort igen, da hun gik op ad den store stentrappe, hvor hendes små højhælede støvler gav en voldsom genlyd. I sit hastværk havde hun begået den dumhed at tage en dragt på af lys, gul-hvid silke med garneringer af lange hvide kniplinger, prydet med silkerosetter, og et foldet silkeskærf. Dette toilette, som fuldstændiggjordes af en lille toque med store hvide violer, afveg så sælsomt fra den dystre og højtidelige trappe, at hun selv bemærkede, hvilken besynderlig figur hun gjorde. Idet hun gik gennem de store alvorlige rum, hvor gestalterne på vægmalerierne syntes overraskede af den flod af underskørter, som gik passerede dem i deres ensomme halvlys, begyndte hun at skælve.

Hun fandt sin fader i en salon, som lå ud mod gården – det værelse, han plejede at opholde sig i. Han læste i en stor bog, som lå på en boghylde, der var fastgjort til hans lænestol. Ved et af vinduerne sad faster Elisabeth og strikkede med lange strikkepinde af træ, og i det stille rum var støjen af disse pindes det eneste, der hørtes.

Renée satte sig, generet ved ikke at kunne gøre den mindste bevægelse, uden at hendes klæders raslen forstyrrede den alvor, der herskede i det højloftede rum. Hendes kniplinger var skrigende hvide mod de mørke tapeter og de gamle møbler. Hr. Béraud du Châtel støttede hænderne mod kanten af boghylden

og så på hende. Faster Elisabeth talte om Christines forestående giftermål med sønnen af en meget rig advokat. Den unge pige var gået ud med en af familiens trofaste gamle tjenestepiger for at gøre nogle indkøb, og den gode faster talte ganske alene med sin rolige, blide stemme, uden at ophøre med at strikke, talte om husholdningen og kastede smilende blikke til Renée over sine briller.

Renée blev imidlertid stadig mere besværet. Husets tavshed tyngede på hende, og hun ville have givet meget til, at kniplingerne på hendes kjole havde været sorte. Hendes faders blik forvirrede hende i den grad, at hun pludselig syntes, Worms havde været rigtig dum, da han fandt på så store garneringer.

"Hvor du er smuk, min pige!" sagde faster Elisabeth pludselig; hun havde endnu ikke bemærket sin broderdatters kniplinger.

Hun lod sine strikkepinde hvile og rettede på sine briller for at se bedre. Hr. Béraud du Châtel smilede svagt.

"Der er lovlig meget hvidt," sagde han. "En kvinde må være temmelig besværet med en sådan kjole ude på fortovet."

"Jamen fader, man går da ikke til fods!" udbrød Renée, men fortrød straks dette naive udbrud.

Den gamle gjorde en gestus, som om han ville svare. Så rejste han sig, strakte sin høje skikkelse og gik langsomt frem og tilbage uden at se mere på sin datter. Denne sad ganske bleg af bevægelse. For hver gang hun prøvede at tage sig sammen og søgte efter en overgang for at kunne komme frem med sin bøn om penge, mærkede hun et stik i hjertet.

"Man ser Dem aldrig mere, fader," mumlede hun.

"Å!" svarede fasteren uden at lade sin broder få tid til at åbne munden. "Din fader går ikke ud, andet end af og til en tur til Jardin des Plantes. Og så må jeg tilmed skænde på ham for at få ham til det! Han påstår, han går vild i Paris, at byen ikke mere er bygget til ham … Så, nu kan du selv skælde ham ud!"

"Min mand ville blive meget glad, hvis I af og til kom på vore torsdage!" fortsatte den unge kvinde.

Hr. Béraud du Châtel gik tavs et par skridt frem og tilbage og sagde så roligt:

"Du skal takke din mand fra mig," sagde han. "Han er meget flittig, som det ser ud til, og jeg ønsker for din skyld, at han passer sine forretninger på en hæderlig måde. Men vi har ikke de samme meninger, og jeg føler mig temmelig ilde til mode i jeres fine hus ved Monceauparken."

Faster Elisabeth lod til at være ked af dette svar.

"Hvor mændene dog er stygge med deres politik!" sagde hun muntert. "Vil du høre sandheden? Din fader er vred på jer, fordi I kommer i Tuilerierne!"

Den gamle trak blot på skuldrene ligesom for at sige, at hans misfornøjelse havde langt mere alvorlige grunde. Han begyndte atter tankefuld sin langsomme vandring. Renée sad stille lidt og havde sin bøn om de halvtreds tusinde francs på læberne. Så blev hun grebet af fejhed, omfavnede sin fader og fjernede sig.

Faster Elisabeth fulgte hende helt hen til trappen. Mens de gik gennem den lange række af værelser, snakkede hun med sin lille, skingre gammelkonestemme:

"Du er lykkelig, kære barn. Hvor det gør mig glad at se dig så smuk og ved godt helbred; for hvis dit giftermål havde taget en ulykkelig vending, ville jeg have ment at være skyldig, forstår

du? … Din mand elsker dig, du har alt, hvad du har brug for, ikke sandt?"

"Jo, naturligvis," svarede Renée og tvang sig til at smile med døden i hjertet.

Fasteren holdt hende tilbage et øjeblik endnu med hånden på trappegelænderet.

"Ser du, jeg frygter kun én ting, og det er, at du lader dig beruse af din lykke. Vær klog, og fremfor alt: sælg ikke dine ejendomme … Hvis du en dag får et barn, har du allerede en hel lille formue i behold."

Da Renée igen sad i sin coupé, drog hun et dybt suk af lettelse. Hun havde kolde sveddråber på panden; hun tørrede dem af, idet hun tænkte på det iskolde Hotel Béraud. Da vognen derefter rullede frem i det klare solskin på Quai Saint-Paul-kajen, kom hun i tanker om de halvtreds tusinde francs, og hendes smerte vaktes på ny, endnu livligere end før. Hvor fej havde hun ikke været, hun, som man troede var så dristig! Og trods alt var det jo Maxime, det drejede sig om, om hans frihed og om deres gensidige fornøjelse! Blandt de bitre bebrejdelser, hun gjorde sig, fremstod pludselig en tanke, som drev hendes fortvivlelse til et højdepunkt: hun burde have talt med faster Elisabeth om de halvtreds tusinde francs på trappen. Hvor havde hun da haft sine tanker? Den gode kvinde kunne måske have lånt hende pengene eller i det mindste have hjulpet hende. Hun bøjede sig frem for at beordre kusken til at vende tilbage til Rue Saint-Louis-en-l'Île, da hun igen syntes at se sin faders skikkelse langsom vandre frem og tilbage i den store salons højtidelige mørke. Hun ville aldrig have mod til netop nu komme tilbage til dette værelse. Hvad skulle hun vel sige for

forklare endnu et besøg? I grunden havde hun heller ikke mere mod til at tale med faster Elisabeth om sagen. Hun bad kusken om at køre til Rue du Faubourg-Poissonnière.

Fru Sidonie gav et råb fra sig af henrykkelse, da hun så den tæt tildækkede butiksdør åbne sig. Hun var tilfældigvis dernede, men var netop på vej ud for at gå til fredsdommeren, hvor hun havde aftalt at mødes med en kunde. Hun ville imidlertid udeblive, det kunne udskydes til en anden dag; hun var jo så lykkelig over, at hendes svigerinde havde den elskværdighed endelig at aflægge hende et lille besøg. Renée lo forlegent. Fru Sidonie ville slet ikke høre tale om, at hun skulle blive nede i butikken, men fik hende til at gå med op i sit sovekammer ad den lille trappe, efter at hun havde fjernet messingknoppen i butiksdørens lås. Denne knop, som kun blev fastholdt af en almindelig stift, tog hun af og satte på de første tyve gange om dagen.

"Hør, min skønne," sagde hun, idet hun inviterede hende til at sidde på en chaiselong, "her kan vi være uforstyrrede … Tænk Dem blot, De kommer som var De kaldet. Jeg havde netop tænkt på at gå hen til Dem i aften."

Renée, som godt kendte dette værelse, fik pludselig denne ubestemte følelse af uro, som en rejsende får, når han finder et stykke skov fældet i et afholdt landskab.

"Ah!" sagde hun endelig, "De har flyttet sengen, ikke sandt?"

"Ja," svarede kniplingssælgersken roligt, "en af mine kunder mente, at den stod bedre lige foran kaminen. Hun rådede mig også til at få røde gardiner."

"Ja, det var nok det, jeg mente, gardinerne havde ikke den farve … Rød er også en udmærket farve."

Hun tog sin lorgnet og så sig om i værelset, som havde hele den luksus, der findes på et stort hotel. På kaminhylden opdagede hun nogle lange hårnåle, som bestemt ikke hørte til fru Sidonies beskedne hårpragt. På det sted, hvor sengen før havde stået, var tapetet slidt, misfarvet og tilsmudset af madrasserne. Mæglersken havde ganske vist søgt at skjule denne skavank bag ryggene af to lænestole, men disse rygge var noget for lave, og Renées blik lagde sig til hvile på den mørke stribe.

"Har De noget at sige mig?" spurgte hun til sidst.

"Ja, det er en hel historie," sagde fru Sidonie og slog hænderne sammen med samme udtryk som en gourmet, der skal til at fortælle, hvad han har spist til middag. "Tænk Dem, hr. de Saffré er blevet forelsket i den smukke fru Saccard … Ja, lige netop i dig, min søtunge."

Renée gjorde ikke den mindste kokette gestus.

"Jamen!" sagde hun, "De har jo ellers sagt, at han var så forelsket i fru Michelin."

"Ah! det er forbi, helt forbi … Jeg kan give Dem bevis på det, hvis De vil … Ved De ikke, at baron Gouraud har fundet behag i den lille fru Michelin? Det er uforståeligt; alle, som kender baronen, er forbløffede … Og ved De hvad, hun er ved at skaffe sin mand Æreslegionen! … Å! hun er en rigtig lille skælm. Hun kender sine lus på gangen, og behøver ingen hjælp til at føre sig frem."

Dette sagde hun med en vis beundringsblandet forargelse.

"Lad os imidlertid vende tilbage til hr. de Saffré … Han har mødt Dem på et bal, som blev givet af en skuespillerske. De bar

en sort domino, og han indbød Dem, hvilket han nu fortryder, til soupér på en noget nærgående facon … Er det ikke rigtigt?"

Den unge kvinde blev ganske overrasket.

"Jo, fuldstændig," mumlede hun. "Men hvem har kunnet fortælle ham …?"

"Jamen, han påstår, at han genkendte Dem lidt senere, da De ikke mere var i salonen, husker at have set Dem gå bort ved Maximes arm … Og siden da er han blev voldsomt forelsket i Dem. Det gik ham lige til hjertet, forstår De? en grille … Nu har han opsøgt mig for at bede mig fremføre hans undskyldning …"

"Nå, men så sig til ham, at jeg tilgiver ham," afbrød Renée hende skødesløst.

Så fortsatte hun, idet al hendes ængstelse vendte tilbage:

"Ak! min gode Sidonie, jeg er i en svær forlegenhed. Jeg må absolut have halvtreds tusinde francs i morgen. Jeg kom netop for at tale med Dem om dette. De kender jo nogle pengeudlånere, sagde De?"

Mæglersken, som blev stødt af den tvære måde, hvorpå hendes svigerinde afbrød hendes historie, lod hende vente lidt på svaret.

"Ja, vist kender jeg nogen, men jeg vil dog råde Dem til, først at søge at låne af Deres venner … Hvis jeg var i Deres sted, vidste jeg nok, hvad jeg gjorde … Jeg ville ganske simpelt henvende mig til hr. de Saffré."

Renée lo tvungent.

"Men," indvendte hun, "det ville vist være lidet passende, siden De påstår, at han er så forelsket."

Den gamle kvinde så skarpt på hende; så antog hendes farveløse ansigt et udtryk af øm deltagelse.

"Stakkels lille De," mumlede hun, "De har grædt; jeg ser det på Deres øjne. Men vis Dem da stærk og tag livet, som det er … Overlad sagen til mig, så skal jeg bringe det i orden."

Renée rejste sig og vred sine hænder, så at hendes handsker nær var revnet. Hun forblev stående, mens en hård kamp rystede hendes indre. Hun åbnede læberne, måske for at bifalde forslaget, da en let ringen hørtes fra det tilstødende værelse. Fru Sidonie ilede ud, idet hun lyttede ved døren, bag hvilken man kunne se en dobbelt række klaverer. Den unge kvinde hørte derpå fodtrin af en mand og den halvkvalte lyd af en dæmpet samtale. Mekanisk granskede hun den smudsiggule plet, som madrassen havde sat på væggen. Denne plet foruroligede og generede hende. Idet hun glemte alt, Maxime, sine halvtreds tusinde francs, hr. de Saffré, vendte hun drømmende tilbage til sengen: den stod meget bedre, hvor den havde stået før; der var da også kvinder, der i den grad manglede smag; når man havde lagt sig, ville man jo have lyset lige i øjnene. Fra sin erindrings dyb så hun billedet af den ukendte fra Quai Saint-Paul, både det romantiske møde og den tilfældige kærligheds nydelse, hun havde smagt der, hvor sengen havde stået før. Nu var der kun et stykke smudsigt tapet tilbage. Hun væmmedes pludselig ved soveværelset, og hun blev irriteret over de mumlende stemmer, som kunne høres fra værelset ved siden af.

Da fru Sidonie kom tilbage, åbnede og lukkede hun døren forsigtigt, idet hun gjorde flere tegn med pegefingeren, for at betyde Renée, at hun skulle tale sagte. Så hviskede hun i hendes øre:

"Ved De hvad, det her er jo fortræffeligt: det er hr. de Saffré, der netop kom."

"De fortalte ham vel ikke, at jeg er her?" spurgte den unge kvinde uroligt.

Mæglersken lod overrasket, og svarede i en naiv tone:

"Jo vist … Han venter kun på, at jeg skal sige til, når han må komme ind. Selvfølgelig nævnte jeg ikke noget om Deres halvtreds tusinde francs …"

Renée rettede sig op, fuldstændig bleg, som ramt af et piskeslag. Der rejste sig en uendelig stolthed i hende. De knirkende trin, hun svagt kunne høre i det andet værelse, gjorde hende rasende.

"Jeg går," sagde hun kort. "Kom her og luk døren op for mig."

Fru Sidonie forsøgte at smile.

"Vær dog ikke så barnlig … Hvad skal jeg stille op med fyren nu, når jeg har fortalt ham, at De er her … De kompromitterer mig virkelig, må jeg sige …"

Den unge kvinde var imidlertid allerede gået ned ad den lille trappe. Foran den låste butiksdør gentog hun:

"Luk den op! – Luk den straks op!"

Kniplingssælgersken havde for vane, når hun tog låseknoppen af, at putte den i lommen. Hun forsøgte stadig at komme med forestillinger. Til sidst blev hun vred og viste i sine grå øjnes dyb hele sin grådige og simple natur, idet hun udbrød:

"Men hvad vil De da have, jeg skal sige til fyren?"

"At jeg ikke er til salg," svarede Renée, som allerede havde taget et skridt ud på fortovet.

Hun syntes, hun kunne høre fru Sidonie mumle, idet hun slog døren heftigt i efter hende: "Så gå da, din gås! Men du kan

vente dig, det her skal du komme til at betale!"

"Min Gud!" tænkte hun, da hun atter steg op i vognen, "så foretrækker jeg min mand."

Hun vente direkte tilbage til sit hjem. Om aftenen bad hun Maxime om at blive væk; hun havde det ikke så godt og havde brug for at hvile sig. Da hun dagen efter gav ham femten tusinde francs til at betale Sylvias juvelér, blev hun ham svar skyldig på hans overraskede spørgsmål. Hendes mand, forklarede hun, havde gjort en god forretning. Men fra den dag af blev hun mere lunefuld, forandrede ofte tiden for deres møder og kunne vente i drivhuset på den unge mand blot for at sende ham bort. Han bekymrede sig imidlertid ikke så meget om hendes humørsvingninger; han fandt behag i at være en lydig genstand i kvindernes hænder. Hvad der mere ærgrede ham, var den moralske vending, som deres kærlighedsmøder ind imellem tog. Hun blev ganske sørgmodig, og af og til fandt han hende med tårer i øjnene. Hun hold op med at synge sine kupletter fra "Den skønne Helene", spillede de stykker, hun havde lært i klosteret, og spurgte sin elsker, om han ikke mente, at synden før eller siden ville blive straffet.

"Hun er ved at blive gammel, ingen tvivl om det," tænkte han. "Men med lidt held kan hun stadig være underholdende et år eller to endnu."

Sandheden var, at hun led voldsomt. Nu havde hun helst villet bedrage Maxime med hr. de Saffré. Hos fru Sidonie havde hendes stolthed rejst sig, og hun havde lyttet til den af ren og skær modvilje mod så grov en købslåen. Men da hun de følgende dage havde måttet udholde al den angst, der følger med et ægteskabsbrud, styrtede alting sammen i og omkring

hende, og hun følte sig så foragtelig, at hun ville have hengivet sig til den første, den bedste, der havde åbnet døren til værelset med fru Sidonies klaverer. Hvis hidtil tanken om hendes mand af og til var opstået, mens hun hengav sig til Maxime, som en genstand for en vellystig skræk, så trådte nu denne ægtemand selv i tankens sted med en brutalitet, som forvandlede hendes fineste følelser og fornemmelser til uudholdelige plager. Hun, som ville hengive sig til en forfinet nydelse af sit fejltrin og ofte drømte om en overmenneskelig krog af Paradiset, hvor guderne hengav sig til deres indbyrdes kærlighedseventyr, sank ned til en gemen og simpel liderlighed, da hun delte sig mellem to mænd. Forgæves søgte hun at skaffe sig nydelse af denne skændighed. Hendes læber var endnu varme af Saccards kys, når hun rakte dem til Maxime. Hendes begær fordybede sig i denne af forbandelser brændemærkede vellyst, og hun blandede disse to væseners ømhedsbeviser så langt, at hun søgte at finde sønnen i faderens omfavnelse. Fra denne udflugt i syndens ukendte regioner, i dette brændende mørke, hvori hun forvekslede begge sine elskere, vendte hun tilbage med endnu større afsky og skræk, med en rædsel, som blandede hendes fryd med helvedes kvaler.

Denne tragedie bevarede hun imidlertid for sig selv og fordoblede sin smerte gennem sine feberhede fantasier. Hun ville hellere være død end at have tilstået sandheden for Maxime. Hun nærede en dump frygt for, at den unge mand ville blive vred og forlade hende. I særdeleshed nærede hun en så klippefast tro på sin forfærdelige synd og at hun for den skulle lide evig fordømmelse, at hun hellere ville være gået nøgen gennem Monceauparken end at hun, selv hviskende, havde

bekendt sin skam. For resten vedblev hun at være den tankeløse sløserinde, som forbløffede Paris ved sin excentricitet. Hun lagde en højlydt glæde for dagen, gav prøver på de forunderligst griller, der fyldte aviserne, som omtalte hende under dække af forbogstaverne i hendes navn. På dette tidspunkt ville hun duellere på pistoler med fyrstinde von Sternich, der, efter hvad hun påstod, af ren og skær ondskabsfuldhed havde hældt et glas punsch over hendes kjole, og hendes svoger, ministeren, måtte i ramme alvor gribe ind for at forhindre hendes dårskab. En anden gang væddede hun med fru de Lauwerens om, at hun kunne tilbagelægge væddeløbsbanen ved Longchamps på mindre end ti minutter, og at det kun var hendes kjole, som forhindrede hende i at gøre det. Selv Maxime var begyndt at blive bange for dette hoved, hvori afsindet truede med at bryde ud, og hvori han om natten syntes at høre støjen fra en by, som kun går op i morskab og nydelse.

En aften besøgte de sammen det italienske teater. De havde ikke engang kastet et blik på plakaten. De ville se en stor italiensk skuespillerinde, Ristori, som holdt hele Paris fængslet og som moden foreskrev, at man skulle interessere sig for. Man gav "*Phèdre*". Maxime huskede udmærket sit klassiske repertoire, og Renée kunne tilstrækkelig italiensk til at kunne følge med i stykket. Dette drama indgav dem en ejendommelig bevægelse; det blev spillet på italiensk, og det fremmede sprogs klang forekom dem ind imellem som akkompagnementet fra et orkester, der understregede de optrædendes mimik. Hippolyte blev spillet af et langt, blegt rær, der var ganske middelmådig, og som klynkede sin rolle frem.

"Sikken en tølper!" mumlede Maxime.

Men Ristori med sine brede skuldre, som rystedes af hulken, sit tragiske ansigt og sine mægtige arme bevægede Renée voldsomt. Phèdre var af Pasiphaés blod, og hun spurgte sig selv, af hvilket blod hun mon selv kunne være, hun, den nye tids blodskænderske. Hun så i hele stykket kun denne store kvinde, som på scenen fremstillede antikkens forbrydelse. Da Phèdre i første akt betror Œnone sin forbryderiske kærlighed; da hun i anden akt brændende erklærer sig overfor Hippolyte og endelig i fjerde akt, da Theseus' hjemkomst knuser hende og hun forbander sig selv i et udbrud af dystert raseri, fyldte hun teatret med et skrig af en sådan lidenskab, et sådant behov for overmenneskelig vellyst, at Renée følte hvert udbrud af hendes attrå og samvittighedskval som en skælven ryste hendes legeme.

"Vent," mumlede Maxime i hendes øre, "nu skal du høre Théramènes fortælling. Han ser ganske lovende ud, fyren der!"

Så tog denne fat med gravlignende stemme.

> Næppe udenfor Troizénes porte;
> så stod han på sin sejrsvogn …

Men da han talte, så og hørte Renée ikke mere. Lysekronen blændede hende, en kvælende varme, som strømmede ud fra alle disse blege ansigter, der var vendt mod scenen, overvældede hende. Monologen blev ved i det uendelige. Hun syntes at være tilbage i drivhuset under det tætte bladhang og drømte, at hendes mand overraskede hende i sin søns arme. Hun led uudsigeligt, og tabte næsten bevidstheden, da Phèdres sidste dødsrallen, idet hun rædselsslagen døde under giftens krampetrækninger, fik hende til at åbne øjnene. Tæppet faldt. Ville hun have mod til en dag at tage gift? Hvor hendes egen

tragedie dog var smålig og skamfuld i sammenligning med det antikke heltesagn! Og mens Maxime fæstede båndet på hendes aftenkappe under hendes hage, hørte hun endnu Ristoris hæse stemme buldre, besvaret af Œnones mumlen.

I vognen var det kun Maxime, der talte; han fandt tragedier i almindelighed "dødsens kedsommelige" og foretrak stykkerne på lystspilteatrene. *Phèdre* var imidlertid "stærkt". Det stykke interesserede han sig for, fordi … Han trykkede Renées hånd for at fuldende sin tanke. Derpå kom han på en morsom idé og gav efter for sin lyst til at spøge:

"Jeg," mumlede han, "havde grund nok til ikke at nærme mig havet i Trouville."

Renée, som var fordybet i sin smertelige drøm, tav. Han måtte gentage sine ord.

"Hvorfor?" spurgte hun overrasket; hun forstod ikke, hvad han mente.

"Fordi uhyret …"

Han fnisede. Denne spøg virkede forstenende på Renée. Alting kørte rundt i hendes hoved. Ristori var ikke andet end en stor leddedukke, som kiltede sin peplum op og rakte tunge ad publikum, ligesom Blanche Muller i tredje akt af "Den skønne Helene". Théramènes dansede cancan og Hippolyte spiste syltetøjsbakkelser og pillede næse.

Når Renée plagedes af heftigere samvittighedskvaler, rejste hun sig stolt mod dem. Hvilken forbrydelse havde hun begået, og hvorfor skulle hun rødme? Så hun ikke hver dag ting, der var værre? Stødte hun ikke overalt, hos ministrene, i Tuilerierne, på uslinge af samme slags som hende selv, som på deres krop bar værdier for millioner, og som man tilbad knælende! Og hun

tænkte på Adeline d'Espanets og Suzanne Haffners skændige venskab, som man lo ad, selv ved kejserindens mandagsmodtagelser. Hun huskede på den forretning, som blev drevet af fru de Lauwerens, som ægtemændene lovpriste for hende nette opførsel, hendes ordenssans, hendes nøjagtighed med betalingen af hendes leverandører. Hun erindrede fru Daste, fru Teissière, baronesse de Meinhold, disse skabninger, der lod deres elskere betale for deres luksus og som alle andre i demimonden havde deres kurs ganske som børspapirer. Fru de Guende var i den grad dum og havde en så herlig skikkelse, at hun havde tre højere officerer som elskere samtidig, som hun ikke kunne skelne fra hinanden på grund af uniformen, hvorfor hun, som den lille giftblære Louise påstod, måtte stille dem op i bar skjorte for at vide, hvem af de tre hun talte med. Grevinde Vanska havde sunget på gaderne, og det var ikke så længe siden, at man påstod at have set hende i laser og pjalter stryge rundt langs fortovene som en ulvinde, der lurede på bytte. Hver eneste af disse kvinder havde deres skam, deres åbne sår, hvormed de så at sige triumferede. Over dem alle hævede den gamle, udlevede fyrstinde von Sternich sig, omstrålet af den ære at have tilbragt en nat i kejserens seng. Hun var den personificerede, officielle usædelighed, der hentede en slags majestætisk overlegenhed fra liderligheden over hele denne skare af berømmelige skøger.

Den blodskændende Renée vænnede sig til sidst til sin synd som til en galladragt, hvis stive tyngde i begyndelsen havde været hende til besvær. Hun fulgte tidens mode, klædte og afklædte sig efter de andres eksempel. Til sidst nåede hun den opfattelse, at hun levede i en verden, som stod over den

almindelige moral, hvori sanserne forfinedes og udvikledes, og hvori det var tilladt at vise sig aldeles nøgen til fryd og glæde for hele Olympen. Synden blev en luksus, en blomst, som man satte i håret, en diamant, som prydede panden. Og som en retfærdiggørelse og genløsning så hun i tankerne atter kejseren gå forbi ved generalens arm mellem to rækker af nøgne, bøjede kvindeskuldre.

En eneste person, hendes mands kammertjener Baptiste, foruroligede hende imidlertid stadig. Efter at Saccard igen var begyndt at opvarte hende, syntes den blege og værdige tjener at bevæge sig omkring hende med samme højtidelighed som en stum bebrejdelse. Han iagttog hende ikke, hans kolde blikke så over hende, over hendes hår med en beskedenhed som hos en kirketjener, der ikke vil besudle sine øjne med synet af en synderindes hår. Hun bildte sig ind, at han vidste alt og ville have købt hans tavshed, hvis hun havde vovet det. Så blev hun atter grebet af et ubehag og mærkede en slags forvirret respekt, når hun så Baptiste, idet hun sagde til sig selv, at al den respektabilitet, som fandtes i dette hus, havde taget sin tilflugt til og skjult sig under denne tjeners sorte dragt.

En dag stillede hun Céleste et spørgsmål:

"Spøger Baptiste aldrig nede i køkkenet? Har han ingen eventyr, ingen elskerinde?"

"Det ved jeg ikke rigtigt," nøjedes tjenestepigen med at svare.

"Men han har vel gjort dig sin opvartning?"

"Å! han ser aldrig på kvinder. Vi ser knap nok noget til ham … Han er altid oppe hos herren eller i stalden. … Han siger, han holder så meget af heste."

Renée følte sig forarget over så megen respektabilitet, kom med flere spørgsmål for at finde ud af noget, der kunne give hende ret til at foragte sit tyende. Skønt hun var kommet til at holde meget af Céleste, ville hun dog have holdt meget af, hvis hun havde fået at vide, at hun havde elskere.

"Men De, Céleste, synes De ikke, at Baptiste er en køn fyr?"

"Jeg, frue!" udbrød kammerjomfruen med det forbløffede udtryk hos en person, som netop har hørt noget fantastisk.

"Å! jeg har andre ting at tænke på. Jeg er ligeglad med en mand. Jeg har min plan, som De engang skal få at se. Nej, så dum er jeg sandelig ikke."

Mere kunne Renée ikke få ud af hende. For resten øgedes hendes sorger for hver dag, der gik. Hendes hensynsløse liv, gale indfald, som hun søgte at gøre til virkelighed, stødte overalt på forhindringer, som hun måtte overvinde og mod hvilke hendes vilje undertiden gik på grund. Således rejste Louise de Mareuil sig en dag mellem hende og Maxime. Hun var ikke jaloux på "pukkelryggen", som hun foragteligt kaldte hende; hun vidste, hun var opgivet af lægerne, og kunne ikke tro, at Maxime nogensinde ville gifte sig med sådan en grimrian, trods den million hun medbragte i medgift. Skønt hun var sunket så dybt, havde hun dog alligevel bevaret en vis småborgerlig naivitet, når der var tale om personer, hun elskede; selv om hun foragtede sig selv, ville hun gerne tro, at de stod over hende og var meget agtværdige. Men da hun forkastede muligheden for et ægteskab, som forekom hende at være en afskyelig udsvævelse og et tyveri, led hun alligevel under de unges kammeratlige omgang. Når hun talte med

Maxime om Louise, lo denne tilfreds, fortalte hende om barnets indfald og sagde:

"Den der skifting kalder mig sin lille mand, som du nok ved?"

Han viste hende en sådan uforbeholdenhed og åbenhed, at hun ikke vovede at lade ham forstå, at "den der skifting" var sytten år, og at deres håndtryk, den hast hvormed de opsøgte salonens mørkeste kroge for der at gøre sig lystige over selskabet, var nok til at krænke hende og ødelægge hendes skønneste aftener.

Der indtraf en begivenhed, som gav stillingen en ejendommelig karakter. Renée følte ofte et behov for at opføre sig dumdristigt; fik griller, der var uforholdsmæssigt forvovne. Hun trak Maxime om bag et forhæng, bag en dør, og kyssede ham med fare for at blive set. En torsdag aften, hvor den guldgule salon var fuld af folk, fik hun det herlige indfald at fange den unge mand, som netop snakkede med Louise: hun gik mod ham fra drivhusets indre, hvor hun befandt sig, og kyssede ham heftigt på munden, da hun stod mellem to store buske og mente sig tilstrækkelig skjult. Men Louise var fulgt efter Maxime. Da de to elskende så op, opdagede de hende nogle skridt derfra, hvor hun betragtede dem med et ejendommeligt smil, uden at rødme eller udtrykke nogen forundring, med den rolige mine hos en fælle i synden, tilstrækkelig erfaren til at forstå og nyde et sådant kys.

Den dag følte Maxime sig virkelig ængstelig, hvorimod Renée viste sig fuldstændig ligegyldig og ligefrem glad. Nu var det slut. Nu var det umuligt, at pukkelryggen tog hendes elsker fra hende. Hun tænkte:

"Jeg skulle have gjort det med vilje. Nu ved hun, at "hendes lille mand" tilhører mig."

Maxime beroligede sig, da han fandt Louise lige så morsom og lystig som tidligere. Han syntes, at hun var "en rigtig stærk, rigtig sød tøs". Og det var det hele.

Renée havde grund til at være urolig. Saccard havde virkelig gennem nogen tid tænkt på sin søns giftermål med frøken de Mareuil. Der var en medgift på en million, som han ikke ville lade gå sin næse forbi; han havde tænkt sig selv at lægge sine klamme hænder på disse penge. Da vinteren indtrådte måtte Louise ligge i sengen i næsten tre uger; Saccard var rædselsslagen ved tanken om, at hun skulle dø, inden det foreslåede giftermål kom i stand, så at han besluttede straks at få børnene gift. Han mente ganske vist, at de var vel unge, men lægerne frygtede marts måned for den brystsyge. Hr. de Mareuil befandt sig for sit vedkommende i en noget delikat situation. Ved det seneste valg var det lykkes ham at blive valgt som deputeret. Den lovgivende forsamling havde imidlertid ved gennemgangen af fuldmagterne underkendt hans valg og forkastet hans mandat, som var en "skamplet." Hele valget var for resten et tragikomisk heltedigt, som aviserne levede på en hel måned. Departementets præfekt, hr. Hupel de la Noue, havde udfoldet en så voldsom energi, at de øvrige kandidater ikke engang havde kunnet slå deres plakater op eller holde deres valgtaler. Efter hans råd betalte hr. de Mareuil omkostningerne ved i en hel uge at holde gratis bespisning af bønderne. Desuden lovede han dem en jernbane, en bro og tre kirker, og sendte dagen før valget de mest indflydelsesrige valgmænd kejserens og kejserindens portrætter, to store

gravurer, som var indfattet i glas og ramme med guldlister. Denne gave gjorde stor lykke, og majoriteten blev overvældende. Men da kammeret under hele Frankrigs skoggerlatter blev nødt til at sende hr. de Mareuil tilbage til hans valgmænd, ramte ministerens forfærdelige vrede præfekten og den ulykkelig kandidat, der virkelig havde været alt for nidkære. Han talte endog om at opstille en anden officiel kandidat. Hr. de Mareuil blev forskrækket, han havde givet tre hundrede tusinde francs ud i departementet, hvor han ejede store godser, som han ikke brød sig om at være på, og som han måtte sælge med tab, hvis det skulle komme så vidt. Nu kom han så og bønfaldt sin kære kollega, at denne skulle blidgøre sin broder og love i hr. de Mareuils navn, at valget ville blive gennemført ukritisabelt. Ved denne lejlighed huskede Saccard på at tale om børnenes giftermål, og de to fædre fattede en bestemt beslutning om dette.

Da Maxime blev spurgt om dette, kom han i stor forlegenhed. Louise morede ham, og medgiften var endnu mere lokkende. Han sagde ja og gav sit bifald til alt, hvad Saccard ville, for at slippe for forklaringer. Men egentlig måtte han tilstå for sig selv, at tingene ulykkeligvis næppe ville lade sig ordne så let. Renée ville aldrig føje sig; hun ville græde og lave scener; hun var fuldt ud i stand til at lave en stor skandale, som ville forbløffe Paris. Det var meget ubehageligt. Nu skræmte hun ham. Hun fulgte ham med foruroligende blikke og behandlede ham så despotisk, at han kunne mærke hendes kløer sænke sig i hans skuldre, da hun lagde sin hvide hånd på hans skulder. Hendes støjende glæde syntes ham tvungen, og hendes latter lød af og til, som om en streng sprang i hendes

indre. Han begyndte ligefrem at frygte, hun blive gal, mens hun lå i hans arme. Samvittighedskvaler, frygten for at blive grebet på fersk gerning, ægteskabsbruddets grumme glæder fandt hos hende ikke som hos andre kvinder sit udtryk i sorg og tårer, men gav sig til kende ved en endnu værre løssluppenhed, et endnu uimodståeligere behov for støj og bedøvelse. Midt i hendes tiltagende bestyrtelse begyndte man at høre en raslen, en knagen i denne beundringsværdige og forvirrende mekanisme, som begyndte at gå i stykker.

Maxime afventede passivt en lejlighed, som skulle befri ham fra denne besværlige elskerinde. Ustandselig sagde han til sig selv, at de havde begået en dumhed. Hvis deres kammeratskab i begyndelsen havde forlenet deres kærlighed med en vis pludselig behagelighed, hindrede det ham nu at bryde med hende, hvilket han ganske bestemt ville have gjort med enhver anden kvinde. Han ville ganske enkelt have holdt sig væk; det var hans måde at opløse sine forbindelser på, hvilket sparede ham for alle besværligheder og alle skænderier. Men her følte han sig ude af stand til at bryde, så meget mere som han stadig fandt behag i Renées ømhedsbeviser; hun var så moderligt god ved ham, betalte for ham og trak ham ud af hans forlegenhed, når en kreditor blev utålmodig. Så tænkte han på Louise og medgiften på en million, og det fik ham ligefrem til – selv under Renées kys – at tænke, at "det var alt sammen meget udmærket, men det kunne ikke tages alvorligt, og det måtte have en afslutning en skønne dag".

En nat blev Maxime så hurtigt lænset hos en dame, hvor man ofte spillede kort til ud på morgenen, at han blev grebet af den særlige form for stumt raseri, som udmærker spillere med

tomme lommer. Han ville have gjort hvad som helst for atter at kunne vove nogle louisdorer på spillebordet. Han tog sin hat, og med den mekaniske gang hos en person, der er drevet af en fiks idé, rettede han sine skridt mod Monceauparken, åbnede den lille gitterport og befandt sig så i drivhuset. Det var over midnat. Renée havde forbudt ham at komme denne nat. Når hun nu for tiden lukkede sin dør for ham, søgte hun ikke mere at forklare sig, og han tænkte kun på at få mest muligt ud af sin frihed. Han huskede ikke på Renées forbud, før han befandt sig foran glasdøren til den lille salon, som var låst. Når han ellers kom, havde Renée som regel i forvejen trukket dørens rigel fra.

"Bah!" tænkte han, da han så lys i påklædningsværelsets vindue, "jeg fløjter, så kommer hun ned. Jeg vil ikke forstyrre hende særligt; hvis hun har et par louisdorer, går jeg straks igen."

Han fløjtede sagte. Dette signal brugte han for resten ofte for at tilkendegive sin ankomst. Men denne aften fløjtede han flere gange forgæves. Han blev ærgerlig og fløjtede højere, eftersom han ikke ville give slip på tanken om et hurtigt lån. Endelig så han glasdøren blive åbnet med største forsigtighed, skønt han ikke kunne høre nogen støj af skridt. I drivhusets halvlys viste Renée sig for ham med opløst hår, næsten upåklædt, som om hun var på vej i seng. Hun var barfodet. Hun skubbede ham hen til en af løvsalene, gik ned ad trappetrinene og ud på grusgangen, uden at hun lod til at mærke kulden eller den grove jord.

"Det er dumt at fløjte så højt," mumlede hun med tilbageholdt vrede. "Jeg bad dig jo om ikke at komme. Hvad vil du?"

"Lad os gå op," sagde Maxime, overrasket over denne modtagelse. "Jeg skal sige dig det deroppe. Du bliver forkølet."

Men da han tog et skridt fremad, holdt hun ham tilbage, og da bemærkede han, at hun var frygtelig bleg. En stum rædsel syntes at beherske hende. De få klædningsstykker, hun havde på, kniplingerne på hendes undertøj, hang som sørgelige laser over hendes skælvende skuldre.

Han så på hende med voksende forundring.

"Hvad fattes dig? Er du syg?"

Uvilkårligt så han op, og så gennem drivhusets glasruder toiletværelsets vinduer, hvor han havde set lys.

"Du har jo en mand hos dig!" udbrød han pludselig.

"Nej, nej, det er ikke sandt," stammede hun bønfaldende, ude af sig selv.

"Jamen kæreste, jeg kan jo se hans skygge."

Et øjeblik stod de ansigt til ansigt uden at vide, hvad de skulle sige til hinanden. Renées tænder klaprede af rædsel, og hun følte det, som om man slog baljevis af koldt vand ud over hendes bare fødder. Maxime følte mere vrede end han ville have troet, men han beholdt dog tilstrækkelig besindelse til at tænke sig om og sige til sig selv, at det var en fortræffelig lejlighed til at bryde med hende.

"Du vil vel ikke have, at jeg skal tro, Céleste bærer overfrakke," vedblev han. "Hvis drivhusets ruder ikke var så tykke, ville jeg måske kunne genkende den herre."

Hun drev ham dybere ind i mørket under løvværket, idet hun grebet af en stigende angst med foldede hænder sagde:

"Jeg beder dig, Maxime ..."

Ved disse ord vågnede imidlertid hele den unge mands ondskabsfuldhed, en mægtig ondskab, som krævede hævn. Han var for svag til at skaffe sig lettelse ved et udbrud af vrede; han pressede læberne sammen, og i stedet for at slå hende, som han først havde haft lyst til, fortsatte han hånende:

"Du skulle have sagt det til mig, så var jeg ikke kommet og havde forstyrret dig ... Det sker jo hver dag, at man ikke elsker hinanden længere. Jeg er også begyndt at få nok ... Så. bliv nu ikke vred. Jeg skal nok lade dig gå op igen, men først skal du sige mig navnet på den herre ..."

"Aldrig, aldrig!" mumlede den unge kvinde og søgte at kvæle sine tårer.

"Det er skam ikke for at udfordre ham til duel, jeg vil blot gerne vide det ... sig mig nu hans navn og jeg går igen."

Han havde grebet hendes håndled og så på hende med sit ondskabsfulde smil. Hun søgte fortvivlet at gøre sig fri og ville ikke åbne læberne, så at ikke det navn, han ville vide, skulle smutte over dem.

"Hvis vi laver for megen støj, så kan det blive en køn affære. Er du bange? Er vi ikke gode venner? ... Jeg vil vide, hvem det er, som erstatter mig, det er vel ikke mere end rimeligt ... Vent, så skal jeg hjælpe dig. Det er hr. de Mussy, hvis sorg har rørt dig?"

Hun svarede ikke, men sænkede blot hovedet under dette forhør.

"Det er altså ikke hr. de Mussy? ... Måske hertugen af Rozan? Heller ikke? ... Nå, men så greve de Chibray? ... Heller ikke?"

Han holdt en pause for at tænke sig om.

"Pokkers, så kan jeg ikke komme på flere ... Min fader kan det ikke være, efter hvad du har fortalt mig ..."

Det gav et sæt i Renée, som om hun havde brændt sig, og hun sagde klangløst:

"Nej, du ved jo, at han ikke kommer mere. Jeg ville ikke have taget mod ham, det ville have været så nedværdigende."

"Hvem er det så?"

Han klemte hendes håndled endnu hårdere. Den stakkels kvinde kæmpede endnu nogle øjeblikke.

"Å! Maxime, hvis du vidste det! ... Men jeg kan ikke sige det ..."

Endelig besejret, tilintetgjort, så hun op mod det oplyste vindue og fremstammede hviskende:

"Det er hr. de Saffré."

Maxime, som morede sig med sin grusomme leg, blev ganske bleg, da han hørte den bekendelse, som han så stædigt havde afkrævet hende. Han blev vred over den uventede smerte, denne mands navn forårsagede ham. Han kastede heftigt Renées håndled fra sig, gik et skridt nærmere og slyngede hende med sammenbidte tænder lige i ansigtet:

"Nå, men hvis du så vil vide, hvad du er for en, du er en ...!"

Han udtalte ordet og forlod hende. Hun løb snøftende efter ham, tog ham i sine arme, mumlede kærlighedsfulde ord, bad ham tilgive sig, og svor, at hun endnu elskede ham, og at hun den følgende dag skulle forklare ham det hele. Man han sled sig løs og knaldede heftigt døren til drivhuset i, idet han svarede:

"Nej! nu er det slut! Jeg har fået mere end nok!"

Hun stod sønderknust tilbage og så ham gå gennem haven. Hun syntes, at drivhusets træer begyndte at danse omkring hende. Så slæbte hun sig på sine bare fødder langsomt afsted på grusgangen, steg op ad de få trappetrin til salonens glasdør, med begyndende kuldepletter på huden og endnu mere tragisk

i sin uordentlige kniplingsdragt. Da hun kom op, svarede hun på sin ventende mands spørgsmål, at hun troede at være kommet i tanker om, hvor hun om morgenen havde glemt en lille notesbog. Da hun havde lagt sig, mærkede hun pludselig en grænseløs fortvivlelse, da hun tænkte, at hun burde have sagt til Maxime, at hans fader var fulgt med hende ind i hendes kammer for at tale om et eller andet pengeanliggende.

Dagen efter besluttede Saccard sig til at fremskynde afgørelsen af Charonne-affærens. Hans hustru tilhørte ham; han fandt hende mild og viljesløs i sine hænder, en ting, der giver efter. På den anden side var spørgsmålet om, hvor Boulevard de Prince-Eugene skulle føres, næsten afgjort, og Renée måtte udplyndres, før den forestående ekspropriation blev kendt. I hele denne affære udviste Saccard en kunstners kærlighed; han så andægtigt sin plan modne, lagde sine snarer ud med samme snedighed som en jæger, der sætter en ære i at fange sit vildt med elegance og sagkundskab. Dette var hos ham blot tilfredsstillelsen hos en kyndig spiller, en mand, som føler en ganske særlig vellyst over det ufortjente bytte, der bliver hans gevinst. Han ville komme i besiddelse af sin hustrus ejendom for spotpris, rede til i glæden over sin sejr at give hende hundrede tusinde francs til smykker. De mest simple operationer blev indviklede, så snart han fik fat i den, og forvandledes til dystre dramaer; hans lidenskab optændtes, og han ville have kunnet forgribe sig på sin egen fader for hundrede sous – men bagefter strøede han guldet om sig med fyrstelig gavmildhed.

Før han fik Renée til at afstå sin del af ejendommen, var han så forsigtig at føle Larsonneau på pulsen angående de

afpresningshensigter, han mente at havde mærket hos ham. Hans instinkt reddede ham i dette tilfælde. Ekspropriationsagenten troede for sit vedkommende, at frugten nu var moden, og at han kunne plukke den. Da Saccard trådte ind i hans arbejdsværelse ved Rue de Rivoli, fandt han sin partner ganske forstyrret, et offer for den største fortvivlelse.

"Ak, min ven!" mumlede han og greb hans hænder, "vi er fortabte ... Jeg skulle netop til at ile hen til Dem for at rådføre mig med Dem om, hvordan vi skal komme fra dette skrækkelige eventyr ..."

Mens han vred hænderne og lod, som om han snøftede, bemærkede Saccard, at han, idet han kom ind, var ved at underskrive nogle breve, og at underskrifterne var beundringsværdigt læselige og smukt skrevne. Han så roligt på ham og sagde:

"Nå, hvad er der så sket?"

Den anden svarede ikke med det samme; han havde kastet sig i en lænestol foran sit skrivebord, og med albuerne på trækpapiret og panden støttet med hænderne, rystede han vildt på hovedet. Så sagde han med halvkvalt stemme:

"Man har stjålet det inventarium, De ved nok ..."

Nu fortalte han, at en af hans skrivere, en usling, værdig til tugthuset, havde tilegnet sig en mængde dokumenter, heriblandt også det famøse inventarium. Det værste var imidlertid, at tyven havde forstået, hvilken fordel han kunne drage af dette dokument, og at han ville have hundrede tusind francs for at levere det tilbage.

Saccard tænkte efter. Historien forekom ham alt for grov. Larsonneau bekymrede sig for resten lidet om at blive troet.

Han var kun ude efter en anledning til at lade ham vide, at han ville have hundrede tusinde francs ud af Charonneaffæren, og at han kun på dette vilkår ville tilbagelevere de farlige papirer, han havde i sine hænder. Summen var dog for stor for Saccard, som gerne ville have givet sin gamle kollega en del af udbyttet, men det baghold, som nu var lagt for ham, denne forfængelige bestræbelse efter at narre ham, irriterede ham. For resten følte han en del uro; han vidste jo nemlig godt, hvem han havde at gøre med, og at Larsonneau meget vel var i stand til at bære papirerne hen til hans broder ministeren, som sikkert ville tage sig betalt for at kvæle skandalen.

"For pokker!" mumlede han, idet han også satte sig, "det var en ubehagelig historie … Kan man få den sjover i tale?"

"Jeg skal sende bud efter ham," sagde Larsonneau. "Han bor lige i nærheden, ved Rue Jean-Lantier."

Der var ikke gået ti minutter, førend en lille, ganske ung, skeløjet, lyshåret man, hvis ansigt var dækket af røde pletter, sagte trådte ind, idet han forsigtigt og uden støj lukkede døren efter sig. Han var klædt i en sort livkjole af et dårligt snit, som var noget for stor til ham, og forfærdelig luvslidt. Han blev stående på ærbødig afstand og skævede roligt til Saccard. Larsonneau, som kaldte ham Baptistin, underkastede ham et forhør, hvorpå han gav enstavelsessvar uden i mindste måde at være bekymret, og modtog med fuldstændig ligegyldighed enhver betegnelse, såsom tyv, bedrager, forbryder, hvormed hans principal mente at burde ledsage sine spørgsmål.

Saccard beundrede ulykkesfuglens koldblodighed. Pludselig fløj ekspropriationsagenten op af sin lænestol som for at slå

ham i gulvet. Han nøjedes imidlertid med blot at træde et par skridt tilbage, idet han skelede endnu mere ydmygt end før.

"Det er nok, lad ham være," sagde Saccard endelig. "Altså, min herre, De forlanger hundrede tusinde francs for at levere papirerne tilbage?"

"Ja, hundrede tusinde francs," svarede den unge mand.

Og med disse ord fjernede han sig. Larsonneau lod slet ikke til at kunne falde til ro igen.

"Ha! hvilken nedrighed!" stammede han. "Så De hans lurende blikke? … Den slags personager ser så forsagte ud, men de kan myrde en for tyve francs."

Saccard afbrød ham, idet han sagde:

"Vrøvl! Han er ikke noget at være bange for. Jeg tror, at man let kan komme til rette med ham … Jeg kom herhen i en meget mere foruroligende sag … De havde virkelig ret i at mistro min hustru, kære ven. Tænk Dem blot, hun tænker på at sælge sin andel af ejendommen til hr. Haffner. Hun har brug for penge, siger hun. Det er hendes veninde Suzanne, som har indgivet hende den idé."

Larsonneau holdt straks inde med sin fortvivlelse og lyttede blegnende til Saccards ord, mens han ordnede sin stive kravat, der havde forskubbet sig noget ved hans vrede.

"Det salg vil blive alle vores håbs grav. Hvis hr. Haffner bliver Deres medejer, er ikke alene vores gevinst gået fløjten, men jeg nærer også den livligste frygt for, at vi kommer til at stå i en højst ubehagelig stilling overfor dette smålige menneske, som helt sikker vil granske vore regnskaber nøje."

Ekspropriationsagenten begyndte at gå frem og tilbage med urolige skridt, hans blanklæders sko knirkede mod gulvtæppet.

"Ja," mumlede han. "Man kan nemt komme i en køn suppedas, når man vil gøre folk tjenester! … I Deres sted ville jeg bestemt forhindre min hustru i at begå sådan en dårskab. I værste fald ville jeg slå hende."

"Ak! min ven! …" sagde Saccard med et listigt smil. "Jeg har ikke mere indflydelse på min hustru, end De lader til at have på den kanalje til Baptistin."

Larsonneau standsede brat foran Saccard, som stadig smilede, og betragtede ham skarpt. Så begyndte han atter at gå frem og tilbage, men denne gang langsomt og afmålt. Han gik hen til et spejl og bandt sin halsdug, slog endnu et slag rundt i stuen og genvandt undervejs hele sin elegance. Pludselig råbte han:

"Baptistin!"

Den lille skeløjede fyr trådte ind, men gennem en anden dør. Han havde ikke sin hat i hånden, men vred en pen mellem fingrene.

"Hent inventariet," sagde Larsonneau.

Da Baptistin havde fjernet sig, begyndte han at tale om den sum, man skulle give ham.

"Gør det for min skyld," sagde han endelig rent ud.

Saccard indvilligede i at give tredive tusinde francs af, hvad Charonne-affæren engang ville indbringe. Han mente dermed at være kommet billigt ud af ågerkarlens kløer. Den sidstnævnte lod løftet opsætte på papir i sit navn for at spille komedien til ende, idet han erklærede, at han skulle give den unge mand disse tredive tusinde francs. Med en tilfreds latter af lettelse brændte Saccard inventariet i kaminilden, et ark ad gangen.

Efter at han havde gjort dette, rystede han Larsonneaus hånd og sagde, idet han gik:

"De skal jo til Laure i aften? ... Vent mig derhenne. Jeg vil sørge for at få ordnet det hele med min hustru, og vi vil tage vore sidste forholdsregler."

Laure d'Aurigny, som ofte flyttede, beboede på denne tid en stor lejlighed ved Boulevard Haussmann, lige over for Chapelle Expiatoire. Hun havde hver uge en modtagelsesdag præcis som den store verdens damer. Det var en måde at forene alle de herrer, som hver for sig besøgte hende i ugens løb. Aristide Saccard triumferede på disse tirsdagsaftener; han var den anerkendte elsker og vendte hovedet bort med et udtryksløst smil, når husets værtinde bedrog ham mellem to døre, idet hun aftalte et natligt møde med en af disse herrer. Når han endelig stod stille, tændte han en cigar, snakkede om forretninger, morede sig i nogen tid over en herre, som var ved at gå til af utålmodighed, mens han ventede på, at Saccard skulle forsvinde. Efter at han derpå havde kaldt Laure sit "kære barn" og havde givet hende et lille klap på kinden, gik han roligt sin vej gennem den ene dør, mens den anden herre trådte ind ad den anden. Den hemmelige forbindelse, som havde grundmuret Saccards kredit og forskaffet Laure d'Aurigny to møblementer på en måned, morede ham stadig. Men Laure ville nu gerne have en ende på denne komedie. Den på forhånd aftalte slutning skulle bestå i et offentligt brud til fordel for et eller andet kvajhoved, som fik lov til at betale dyrt for den rettighed at være den officielle, af hele Paris anerkendte elsker. Kvajpanden havde man fundet. Hertugen af Rozan, som var træt af forgæves at kede kvinderne i hans eget samfundslag,

drømte om en berømmelse for sine udsvævelser, som skulle tilføre hans farveløse person en vis anseelse. Han var en trofast tirsdagsgæst hos Laure, som han havde erobret ved sin fuldstændige enfoldighed. Uheldigvis var han endnu i sit fem og tredivte år fuldstændig afhængig af sin moder, så at han aldrig kunne råde over mere end ti-tyve louisdorer ad gangen. De aftener, hvor Laure var nødt til at modtage hans ti louisdorer, når hun beklagede sig og talte om de hundrede tusinde francs, som hun havde brug for, sukkede han og lovede at give hende denne sum, den dag han blev sin egen herre. Det var på dette tidspunkt, hun plantede den tanke i ham at gøre sig gode venner med Larsonneau, en af husets gode venner. De to mænd spiste frokost sammen hos Tortoni og ved desserten erklærede Larsonneau, samtidig med at han omtalte sine kærlighedsforbindelser med en henrivende spaniolerinde, at han kendte flere personer, som lånte penge ud, men rådede Rozan alvorligt til aldrig at kaste sig i deres arme. Denne fortrolige meddelelse gjorde kun hertugen endnu ivrigere, og til sidst aftvang han sin gode ven et løfte om at tage sig af hans "lille affære". Han tog sig så glimrende af den, at han lovede at skaffe penge allerede samme aften, som Saccard skulle møde ham hos Laure.

Da Larsonneau ankom, var der i Laure d'Aurignys store salon i hvidt og guld endnu kun fem-seks kvinder, der trykkede hendes hånd og kastede sig om hans hals med et sandt raseri af ømhed. De kaldte ham "den store Lar!" et kælenavn, som Laure havde fundet på. I et sødt tonefald sagde han afværgende:

"Så sagte, så sagte, mine små turtelduer! I krammer jo min hat ganske i laser."

De beroligede sig og satte sig tæt op ad ham i en rund sofa, mens han fortalte dem, at Sylvia, som han dagen før havde souperet med, i dag led af maveonde. Så tog han en konfektpose op ad lommen og bød dem på brændte mandler. I det samme kom Laure ud fra sit sovekammer, og da flere herrer nu ankom, trak hun Larsonneau med sig ind i et boudoir, der lå i den anden ende af salonen, hvorfra den var skilt ved et dobbeltgardin.

"Har du penge?" spurgte hun, da de var alene. Hun sagde altid du til ham ved højtidelige lejligheder. Uden andet svar bukkede Larsonneau sig fornøjet og slog på sin brystlomme.

"O! du store Lar!" mumlede den unge kvinde fortryllet.

Hun tog ham om livet og kyssede ham på kinderne.

"Vent," sagde hun, "jeg vil straks have "lapperne" … Rozan er i mit sovekammer; jeg vil hente ham."

Men han holdt hende tilbage og kyssede hende på skulderen.

"Du ved nok, hvilken tjeneste, jeg har bedt dig om?" sagde han.

"Ja vist, din tosse, det er en aftale."

Hun kom tilbage med Rozan. Larsonneau var mere korrekt påklædt end hertugen, bar bedre handsker, og hans halsklud var knyttet med større kunstfærdighed. De rakte ligegyldigt hinanden hånden og talte om et væddeløb et par dage tidligere, hvor en af deres fælles venner havde deltaget med en taber. Laure gik uroligt rundt.

"Så, nu er det vist godt, kæreste," sagde hun til Rozan, "store Lar har pengene, du ved nok. Vi må få det ordnet nu."

Larsonneau lod til netop at komme i tanker om det.

"Ja, javist, det er jo også rigtigt," sagde han. "Jeg har pengene … Men De burde nu have lyttet til mig, min bedste! Har de kanaljer måske ikke forlangt halvtreds procent? … Jeg gik imidlertid ind på det, siden De jo havde erklæret, at det ikke havde nogen betydning …"

Laure d'Aurigny havde i dagens løb forskaffet sig stemplede vekselblanketter. Men da det kom til blæk og pen, så hun forvirret på de to herrer, og troede ikke, at hun var i besiddelse af disse artikler. Hun ville imidlertid til at se efter i køkkenet, da Larsonneau op af den lomme, hvori han havde haft de brændte mandler, et penneskaft af sølv, som kunne forlænges ved hjælp af en skrue, og et blækhus af stål og ibenholt, så smukt og fuldendt et arbejde som var det et smykke. Da Rozan satte sig, sagde han:

"Udsted blot vekslerne på mit navn. Jeg vil ikke kompromittere Dem. Så kan vi altid ordne sagen senere. Seks veksler, hver på fem og tyve tusinde francs, var det ikke sådan?"

Laure talte lapperne op ved bordenden. Rozan ikke så meget som så på dem. Da han havde skrevet under og løftede hovedet var pengene allerede forsvundet i den unge kvindes lomme. Så kom hun hen og kyssede ham på begge kinder, hvilket syntes at gøre ham henrykt. Larsonneau betragtede dem med en filosofisk mine, foldede vekslerne sammen og puttede skrivetøjet og penneskaftet i lommen.

Laure hang endnu om Rozans hals, da Aristide Saccard løftede et hjørne af forhænget.

"Åh! I generer jer ikke, hvad?" sagde han leende.

Hertugen rødmede. Men Laure gik hen og gav Saccard hånden, idet hun blinkede som tegn på indforståelse med ham.

Hun strålede.

"Så er det gjort, min bedste," sagde hun. "Jeg forberedte Dem på det. De er vel ikke alt for vred på mig?"

Saccard trak på skuldrene med en godmodig mine. Han trak dørforhænget fra, gik til side for at lade hertugen og Laure gå forbi, og råbte med en dørvogters skrålende stemme:

"Hr. hertugen, fru hertuginden!"

Denne spøg var en stor succes. Den følgende dag omtaltes det i aviserne, som uden forbehold nævnte Laure d'Aurignys navn, og betegnede de to herrer med meget tydelige begyndelsesbogstaver. Aristide Saccards brud med den fede Laure vakte endnu mere opsigt end deres påståede kærlighedsforhold.

Saccard havde imidlertid ladet dørgardinerne falde til efter det udbrud af munterhed, hans spøg havde fremkaldt i salonen.

"En rar pige!" sagde han og vendte sig mod Larsonneau. "Og ret dreven også! … Det er Dem, De skælm, som har den største nytte af alt dette. Hvad får De for Deres besvær?"

Larsonneau lo afværgende og trak ned i sine manchetter, som var krøbet op. Endelig kom han hen og satte sig i nærheden af døren på en sofa, hvor Saccard bad ham tage plads ved siden af sig.

"Kom her hen, jeg har jo ikke tænkt at skrifte Dem, nej, pokker heller! … Vi to har alvorligere sager at snakke om. Jeg har her til aften haft en lang samtale med min hustru … alt er klart."

"Hun går altså ind på at afstå sin andel?" spurgte Larsonneau.

"Ja, men det havde sine vanskeligheder … Kvinderne er så stædige! Som De ved, havde min hustru lovet en gammel faster

ikke at sælge. Der var betænkeligheder uden ende … Heldigvis havde jeg brygget en historie sammen, som afgjorde sagen."

Han rejste sig op for at tænde en cigar ved kandelabren, som Laure havde ladet stå på bordet, og strakte sig så atter mageligt ud i sofahjørnet.

"Jeg sagde til min hustru," fortsatte han, "at De var fuldstændig ruineret … De havde spillet på Børsen, ødet Deres penge på piger, kastet Dem ud i dårlige spekulationer, kort sagt, De stod på vippen til en frygtelig konkurs … Jeg lod hende endog forstå med, at jeg ikke mente, De var helt hæderlig … Derpå forklarede jeg for hende, at affæren med Charonne ville være ødelagt, når De faldt, og det bedste ville være at antage det forslag, De havde givet mig, nemlig helt og holdent at frigøre hende ved at købe hendes andel, naturligvis dog kun for spotpris."

"Det var vel ikke det mest kløgtige," mumlede ekspropriationsagenten. "Og tror De virkelig, at Deres hustru skulle falde for sådan en historie?"

Saccard smilede. Han var i sit meddelsomme hjørne.

"De er nu altså ret naiv, kære ven," sagde han. "Selve historien betyder ikke så meget; detaljerne, armbevægelserne, tonen – udgør det hele. Kald Rozan herind, og jeg vil vædde på, at jeg kan bilde ham ind, at det er højlys dag. Og min hustru er ikke ret meget kløgtigere end Rozan … Jeg lod hende ane afgrunden, og hun har ikke den mindste anelse om den kommende ekspropriation. Da hun undrede sig over, at De midt i Deres ruin kunne tænke på at påtage Dem en så tung byrde, fortalte jeg hende, at hun sikkert var Dem til besvær i et eller andet grimt puds, som De havde tænkt Dem at spille Deres

kreditorer … Med andre ord, jeg rådede hende til at gå ind på forretningen som den eneste udvej til ikke at blive indblandet i uendelige processer og redde lidt småpenge på grundene."

Larsonneau fandt stadig historien en smule klodset. Han foretrak mindre dramatiske metoder, og alle hans operationer indledtes og afsluttedes med den samme elegance som i en salonkomedie.

"Jeg ville nok have fundet på noget andet," sagde han. "Nå ja, vi har jo vores forskellige systemer … Så er der jo kun tilbage at betale."

"Det er netop om den sag," svarede Saccard, "at jeg ville tale med Dem … I morgen skal jeg fremlægge afståelsesdokumentet for min hustru til underskrift, og så behøver hun blot at tilstille Dem dette for at få den pris, vi er enige om … Jeg foretrækker denne måde frem for nogen form for sammenkomst."

Han havde aldrig ønsket, at Larsonneau skulle kunne trænge sig på som husven. Han indbød ham aldrig; han fulgte med ham til Renée de gange, hvor de to medejere nødvendigvis måtte møde hinanden; det skete kun tre gange. Næsten altid var det ham selv, som optrådte i sin hustrus navn og var udstyret med hendes fuldmagt, idet han fandt det aldeles unødvendigt at lade hende få et alt for stort indblik i hans affærer.

Han åbnede sin tegnebog, idet han tilføjede:

"Se her, to hundrede tusinde francs i veksler, som min hustru har accepteret; dem skal De give hende i betaling sammen med hundrede tusinde francs, som jeg skal overlade Dem i morgen formiddag. Jeg årelader mig, min ven. Denne affære koster mig en god bunke penge."

"Men," bemærkede ekspropriationsagenten, "dette er jo kun tre hundrede tusinde francs … Skal kvitteringen udfærdiges på denne sum?"

"En kvittering for tre hundrede tusinde francs!" fortsatte Saccard leende. "Jo, det kunne være en køn historie. Ifølge vores inventarier skal ejendommen i dag vurderes til to millioner fem hundrede tusinde francs. Kvitteringen skal naturligvis lyde på det halve af denne sum."

"Deres hustru vil aldrig underskrive noget sådant."

"Jo, bestemt! Jeg siger Dem jo, at alt er klart … For pokker! Jeg har fortalt hende, at det er Deres vigtigste vilkår. De sætter os kniven for struben med Deres konkurs, forstår De nok? Og på det punkt har jeg tilladt mig at drage Deres hæderlighed i tvivl og ladet hende forstå, at De har tænkt Dem at snyde Deres kreditorer … Tror De, at min hustru fatter det mindste af alt det her?"

Larsonneau rystede på hovedet og mumlede:

"Nåja, lige meget, men De burde nu have fundet på noget mere enkelt."

"Men min historie er jo enkelheden selv!" udbrød Saccard meget overrasket. "For pokker da, hvor synes De, at den er indviklet?"

Han havde ikke selv nogen bevidsthed om, hvor utrolig en mængde tråde, han viklede selv den enkleste forretning ind i. Han følte en virkelig glæde over den enfoldige historie, han havde disket op med for Renée. Det, som henrykkede ham, var netop den ublufærdige løgn, bunken af umuligheder, intrigens overraskende indvikling. Han ville for lang tid siden have fået fat i grundene, hvis han ikke havde fundet på hele dette drama,

men ville have haft mindre fornøjelse af det hele, hvis han havde fået dem uden besvær. For resten var det vel naivt at gøre Charonne-spekulationen til et ligefremt finansielt melodrama.

Han rejste sig, tog Larsonneaus arm og gik ind i salonen.

"De har forstået mig rigtigt?" sagde han. "Bare hold Dem til mine forskrifter, så kan De senere hen udtale Deres mening … Ser De, min ven, De gør urigtigt i at bære gule handsker; det ødelægger håndelaget for Dem."

Ekspropriationsagenten nøjedes med smilende at svare:

"Å! handskerne gør nytte, kære mester: man kan røre ved alting uden at blive beskidt."

Da de trådte ind i salonen, overraskedes og foruroligedes Saccard en smule ved at finde Maxime på den anden side af portieren. Den unge mand sad i en sofa ved siden af en ung dame, som med ensformig stemme fortalte ham en lang historie, sandsynligvis hendes egen. Han havde naturligvis hørt sin fader samtale med Larsonneau. De to medskyldige forekom ham at være et par forbandede skælme. Men stadig forbitret over Renées utroskab følte han en fej glæde over det tyveri, hvis offer hun skulle blive. Det var dog også en hævn. Hans fader trykkede hans hånd med et mistænksomt udtryk, men Maxime hviskede ham i øret, idet han pegede på den blonde dame:

"Hun er virkelig ikke så ilde, synes du vel? Jeg vil ordne hende her i aften."

Saccard brystede sig, var høfligheden selv. Laure d'Aurigny kom et øjeblik hen til dem og beklagede sig over, at Maxime næppe besøgte hende en gang om måneden. Han påstod imidlertid, at han havde haft så meget at lave, hvilket

fremkaldte almindelig latter. Han tilføjede, at man fra nu af ville komme til at se ham, hvor man end vendte sig hen.

"Jeg har skrevet en tragedie," sagde han, "og fik først i går femte akt færdig … Nu har jeg tænkt mig at hvile ud hos alle Paris' skønne kvinder."

Han lo ad denne hentydning, som kun han selv kunne forstå. Tilbage i salonen var der imidlertid ikke andre end Rozan og Larsonneau, som stod på hver sin side af kaminen. De to herrer Saccard rejste sig for at gå, ligesom den blonde dame, som boede der i huset. Samtidig talte Laure d'Aurigny sagte med hertugen, som lod meget overrasket og misfornøjet. Da hun så, at han ikke gjorde mine til at forlade sin lænestol, sagde hun dæmpet:

"Nej, sandelig, ikke i aften … Jeg har sådan en forskrækkelig hovedpine. I morgen, det lover jeg."

Rozan måtte adlyde. Laure ventede til han var nået ud på trappen, før hun hastigt hviskede Larsonneau i øret:

"Nå! store Lar, kan du se, jeg holder ord … Put ham ind i hans vogn!"

Da den blonde dame tog afsked med herrerne for at gå op til sit værelse, som lå på etagen ovenover, undrede Saccard sig over, at Maxime ikke fulgte efter hende.

"Nå?" spurgte han.

"Nej," svarede den unge mand. "Jeg har tænkt over det …"

Så fik han en idé, som han fandt vældig morsom:

"Jeg afstår pladsen til dig, hvis du har lyst. Skynd dig, hun har ikke lukket sin dør endnu."

Men hans fader trak let på skuldrene og sagde:

"Nej tak, jeg har det, der er bedre for tiden, min kære dreng."

De fire herrer gik ned ad trappen. Vel nedkommen ville hertugen absolut tage Larsonneau med sig i sin vogn; hans moder boede i Marais, og han ville sætte ekspropriationsagenten af ved dennes gadedør i Rue de Rivoli. Men han ville ikke med, lukkede selv vogndøren og gav kusken ordre til at køre. Han blev på fortovet på Boulevard Haussmann med de to andre herrer og snakkede, uden tegn på at ville fjerne sig.

"Ak! den stakkels Rozan!" sagde Saccard, som pludselig forstod.

Larsonneau svor, at det ikke forholdt sig sådan, at han slet ikke tog sig af sådan noget, at han var en fornuftig mand. Men da de to andre blev ved at drille ham og kulden var bidende, råbte han til sidst:

"Åh hvad, jeg er ligeglad – jeg ringer vel så … De er ellers et par vældig fintfølende herrer, er De!"

"God nat!" råbte Maxime efter ham, idet porten lukkede sig.

Så tog han sin faders arm og gik med ham ud ad boulevarden. Det var en af disse klare, iskolde nætter, hvor det er vældig rart at gå på den frosne jord i den bidende luft. Saccard sagde, at Larsonneau var godt dum, hvis han ikke nøjedes sig med ganske simpelt at være Laure d'Aurignys ven. Med dette udgangspunkt erklærede han videre, at disse pigers kærlighed virkelig var af det onde. Han påtog sig en meget moralsk mine, kom med sædelige tankesprog og gav ganske forbløffende kloge råd.

"Ser du," sagde han til sin søn, "den slags rækker kun for en tid …. Man ødelægger sit helbred og smager alligevel ikke nogen virkelig lykke. Du ved jo, at jeg ikke er hverken intolerant eller

småborgerlig. Men ser du, jeg har fået nok, og nu vil jeg have orden i mit liv."

Maxime lo hånligt, standsede op og betragtede i måneskinnet sin fader, som han erklærede gjorde "en kostelig figur". Men Saccard blev endnu mere alvorlig.

"Mor du dig bare, så meget du vil. Jeg gentager, at der ikke findes noget, som bedre holder en mand på sin højde og gør ham lykkeligere end ægteskabet."

Så talte han om Louise og gik langsommere, for, som han sagde, at afslutte en vigtig sag, siden de nu var kommet ind på emnet. Sagen var ganske klar. Han meddelte ham ligefrem, at dagen for underskrivelse af ægteskabskontrakten var sat til torsdag efter midfaste. Denne torsdag ville der blive givet en stor soupér med bal i hotellet ved Monceauparken, og da ville han benytte lejligheden til offentligt at annoncere det forestående giftermål. Maxime fandt det hele ganske udmærket. Han var nu befriet fra Renée, så ingen forhindringer, og lod sin fader bestemme, som han tidligere havde ladet sin stedmoder bestemme.

"Nuvel, det er en aftale," sagde han. "Men sig ikke noget til Renée. Hendes veninder vil bare drille mig og more sig over mig. Jeg foretrækker, at hun får det at vide på samme tid som alle de andre."

Saccard lovede, at han ikke ville sige noget. Da de lidt efter var kommet ud på Boulevard Malesherbes, gav han ham en del gode råd og lærte ham, hvorledes han skulle bære sig ad med at få et Paradis ud af sit ægteskab.

"Frem for alt, bryd aldrig med din hustru. Det er en stor dumhed. En hustru, man ikke længere har berøring med,

koster én uhyggelige summer. Først må man betale for at holde pige i huset, forstår du? Så bliver udgifterne i hjemmet meget større: fruens toiletter og særlige fornøjelser, hendes gode venner, hele hendes selskab og fanden og hans pumpestok koster enorme summer."

Han flød formelig over af ekstraordinær dydighed. Den succes, han havde haft med Charonne-affæren opfyldte hans hjerte med øm idyl.

"Jeg," fortsatte han, "har egentlig altid været skab til at leve lykkeligt og ubemærket i en eller anden lille by med min familie omkring mig … Man kender mig ikke, min dreng … Alle tror, jeg vil vende op og ned på hele verden. Bestemt ikke. Aller helst ville jeg blive hos min hustru og gerne give alle mine forretninger en god dag; sætte det hele på en lille rente, som kunne gøre mig i stand til at trække mig tilbage til Plassans … Du bliver rig nu, lav du dig med Louise et hjem, hvor I kan leve som to turtelduer. Det ville være så smukt! Jeg vil komme og hilse på jer. Det skal gøre mig rigtig godt!"

Det lod til sidst, som om hans stemme var ved at blive kvalt i tårer. Nu var de imidlertid kommet til husets gitterport og stod og snakkede i indgangen. Over disse højtbeliggende dele af Paris blæste en skarp nordenvind. Ikke en lyd hørtes i den blege, iskolde nat. Maxime, som var overrasket af sin faders rørelse, havde i nogen tid haft et spørgsmål på læberne.

"Men du," sagde han til sidst, "det forekommer mig …"

"Hvilket?"

"Ja – med din hustru!"

Saccard trak på skuldrene.

"Ja vist! Jeg har været et fæ. Det er også derfor, jeg kan tale med dig af erfaring … Men nu har vi forsonet os med hinanden, ja helt og aldeles! Det skete for omkring seks uger siden. Jeg går ind til hende om aftenen, hvis jeg ikke kommer alt for sent hjem. I aften må den lille stakkel dog klare sig uden mig; jeg må arbejde lige til det bliver lyst. Jeg siger dig, at hun er særdeles velskabt! …"

Da Maxime rakte ham hånden, holdt han ham fast og tilføjede med lav stemme i en fortrolig tone:

"Du ved, Blanche Mullers midje, men ti gange mere myg. Og hvilke hofter! En finhed, en runding …"

Til sidst sagde han til den unge mand, idet denne fjernede sig:

"Du ligner mig, du har hjerte, du vil gøre din hustru lykkelig … Godnat, min dreng!"

Da Maxime endelig var blevet sin fader kvit, gik han hurtigt et slag rundt om haven. Hvad han netop havde hørt, overraskede ham i den grad, at han følte et uimodståeligt behov for at tale med Renée. Han ville bede hende om forladelse for sin brutalitet, ville vide, hvorfor hun havde løjet og sagt, at det var hr. de Saffré, og finde ud af, hvordan det hang sammen med hendes mands nyvågnede kærlighed. Alt dette var dog blot en forvirret samling følelser sammen med et klart ønske om at ryge en cigar hos hende og genskabe deres kammeratlige forhold. Hvis hun var venligt stemt, havde han tilmed tænkt på at omtale sit forestående giftermål, så at hun forstod, at deres kærlighed måtte forblive død og begravet. Idet han åbnede den lille port, hvortil han heldigvis havde beholdt nøglen, sagde han

endelig til sig selv, at hans besøg, efter hvad hans fader havde betroet ham, var nødvendigt og fuldkommen i sin orden.

I drivhuset fløjtede han ligesom dagen i forvejen, men i dag behøvede ikke at vente, for Renée kom med det samme og åbnede glasdøren og gik op ad trappen uden at sige et ord. Hun var netop kommet hjem fra et bal i Hôtel de Ville og var stadig klædt i en hvid kjole af puffet tyl med silkerosetter; kjolelivets snipper kantedes af en bred, hvid perleknipling, som i lyset fra kandelabrene skinnede i blåt og rosenrødt. Da Maxime betragtede hende, blev han rørt over hendes bleghed og den dybe bevægelse, som betog hende mælet. Hun kunne ikke have ventet ham, og skælvede stadig ved synet af ham komme gående som han plejede, ganske rolig og med sin sædvanlige kælne mine. Céleste kom ud fra garderobeværelset, hvor hun havde hentet en natkjole, og de to elskende forholdt sig tavse, mens de ventede på, at kammerjomfruen skulle fjerne sig. Ellers generede de sig ikke for hende, men denne gang følte de, at blufærdigheden over, hvad de havde at sige hinanden, forseglede deres læber. Renée ønskede, at Céleste skulle klæde hende af i sovekammeret, hvor der var en god ild i kaminen. Kammerjomfruen fjernede nålene og tog det ene klædningsstykke af hende efter det andet uden at skynde sig. Maxime, som fandt tiden lang, tog mekanisk nattøjet, som lå ved siden af ham på en stol, og varmede det, idet han lænede sig frem med udbredte arme foran ilden. I de lykkelige dage havde han altid gjort Renée denne lille tjeneste. Hun følte sig rørt, da hun så, hvor omsorgsfuldt han holdt nattøjet frem for ilden. Da Céleste stadig ikke fjernede sig, spurgte han til sidst:

"Morede du dig på ballet?"

"Ak nej! Som du ved, så er det altid det samme," svarede Renée, "alt for mange mennesker, ligefrem trængsel."

Han vendte natkjolen, som var blevet varm på den ene side.

"Hvad havde Adeline på?"

"En lilla kjole, temmelig grim for resten … Hun er jo ikke særlig stor, men fuldstændig gal med garneringer."

De talte om andre kvinder. Maxime var ved at brænde fingrene.

"Men du svider det jo," sagde Renée i en moderligt kærtegnende tone.

Céleste tog stoffet ud af den unge mands hænder. Han rejste sig og betragtede den store grå og rosenrøde seng og fæstnede blikket på en af forhængenes buketter for ikke at se Renées nøgne bryst. Det skete rent instinktivt. Han anså ikke mere sig selv for at være hendes elsker, og dermed kunne han heller ikke have ret til at se noget. Han tog en cigar op af lommen og tændte den. Renée havde givet ham lov til at ryge i hendes værelser. Endelig fjernede Céleste sig og efterlod den unge kvinde i hendes hvide natdragt ved kaminilden.

Maxime gik endnu nogle skridt rundt uden at sige noget. Han skævede til Renée, som atter lod til at blive gennemrystet af en kuldegysning. Idet han stillede sig foran kaminen med cigaren i munden, spurgte han pludselig:

"Hvorfor fortalte du mig ikke, at det var din fader, der var hos dig i aftes?"

Hun så op med opspærrede øjne, hvori der lyste den største angst; så fo'r en blodrød bølge over hendes ansigt, og tilintetgjort af skam skjulte hun det i sine hænder, idet hun stammede:

"Du ved det? du ved det ...?"

Så tog sig sammen og prøvede at lyve:

"Det passer ikke ... Hvem har fortalt dig det?"

Maxime trak på skuldrene.

"Altså; min fader selv, som finder, at du har en smuk figur, og som har talt med mig om dine hofter."

Han lod en let misfornøjelse skinne igennem, men begyndte så atter at gå frem og tilbage, idet han fortsatte mellem to sug på cigaren i en bebrejdende, men venlig tone:

"Om jeg dog forstår mig på dig. Du er en besynderlig kvinde. Hvis jeg var grov mod dig i går, så var det din egen fejl. Du skulle have fortalt mig, at det var min fader, så ville jeg ganske roligt være gået min vej, det burde du da kunne forstå? Jeg, jeg har jo ingen ret til noget ... men du fortalte mig, at det var hr. de Saffré!"

Hun snøftede med hænderne for ansigtet. Han gik hen til hende, faldt på knæ og fjernede med vold hendes hænder.

"Fortæl mig, hvorfor sagde du, at det var hr. de Saffré?"

Hun vendte atter hovedet bort og svarede stille, med tårer i øjnene:

"Jeg troede, du ville forlade mig, hvis du fik at vide, at det var din fader ..."

Han rejste sig, tog atter sin cigar, som han havde lagt fra sig på kaminhylden, og nøjedes med at mumle:

"Du er en meget mærkelig kvinde!"

Hun græd ikke mere. Flammerne i kaminen og hendes brændende kinder tørrede hendes tårer. Den overraskelse, hun følte ved at se Maxime så rolig overfor en bekendelse, som hun havde troet ville knuse ham fuldstændigt, fik hende til at

glemme sin skam. Hun så ham gå frem og tilbage, hørte ham tale som i en drøm. Uden at lægge cigaren gentog han, at hun ikke var fornuftig, at det var ganske naturligt, at hun havde samkvem med sin mand, og at han virkelig ikke havde nogen grund til at blive vred. Men at komme og sige, at hun havde en elsker, når det ikke var sandt, det kunne han ikke begribe. Og dette blev han ved at vende tilbage til, dette syntes han var virkelig uhyrligt, og han talte om kvindernes "gale fantasier".

"Du er en smule kulret, min kære; du burde søge læge for det."

Til sidst spurgte han nysgerrigt:

"Men hvorfor lige hr. de Saffré og ikke en anden?"

"Han gør mig sin opvartning," svarede Renée.

Maxime undertrykte en nærgående bemærkning; han var ved at sige, at hun måtte have troet at være blevet en hel måned ældre, siden hun påstod at have hr. de Saffré til elsker. Han nøjedes imidlertid med at smile for sig selv over denne ondskabsfuldhed, kastede sin cigar i ilden og satte sig på den anden side af kaminen. Der satte han sig til at tale fornuft og lod Renée forstå, at de burde blive ved med at være gode venner. Det faste blik, hvormed den unge kvinde ufravendt betragtede ham, generede ham imidlertid, og han vovede ikke at omtale sit forestående giftermål. Hun så længe på ham med øjne, som stadig fyldtes af tårer. Hun syntes, han var lumpen, indskrænket og foragtelig, men elskede ham alligevel med samme ømhed, som hun nærede for sine kniplinger. Han var så smuk i lyset fra kandelaberen, som han sad der ved kaminen ved siden af hende. Idet han bøjede hovedet bagover, forgyldtes

hans hår af lysskæret, som gled over hans ansigt og gav de lette dun på hans kinder et bedårende blondt skær.

"Jeg må gå nu," sagde han flere gange.

Han var fast besluttet på ikke at blive. Renée ville vel for øvrigt ikke have haft det. Begge tænkte og sagde det: nu var de ikke andet og mere end et par venner, men da Renée til sidst trykkede den unge mands hånd, da han stod i begreb med at forlade rummet, holdt hun ham endnu et øjeblik tilbage for at tale om hans fader, som hun roste vældigt.

"Ser du, jeg havde sådanne samvittighedskvaler. Jeg foretrækker, at det nu er gået, som det er … Du kender ikke din fader: jeg blev helt overrasket over at finde ham så god, så uegennyttig. Den stakkels mand har så store bekymringer for tiden."

Maxime betragtede spidserne på sine sko uden at svare, men så plaget ud. Hun fortsatte:

"Så længe han ikke kom ind i dette værelse, var det mig ligegyldigt. Men nu … når jeg så ham her, hvordan han fuld af kærlighed kom med penge, som han måtte skrabe sammen alle mulige steder fra, og ruinerede sig for min skyld, uden en eneste klage, da blev jeg rigtigt syg … Hvis du vidste, hvor omhyggeligt han våger over mine interesser!"

Den unge mand kom atter langsomt hen til kaminen, som han støttede sig til. Han så stadig en smule forlegen ud og sænkede hovedet med et svagt smil, som blev stadig mere tydeligt.

"Ja," bemærkede han, "min fader er meget dygtig, når det gælder om at tage vare på andres interesser!"

Den tone, hvori han sagde dette, vakte Renées undren. Hun så på ham, mens han, for ligesom at undskylde sig, tilføjede:

"Åh, jeg ved ingenting … Jeg siger bare, at min fader er en meget dygtig mand."

"Det er urigtigt af dig at tale dårligt om ham," vedblev hun. "Du bedømmer ham alt for overfladisk. … Hvis jeg fortalte dig om alle hans besværligheder, hvis jeg ville gentage alt, hvad han så sent som i dag har betroet mig, ville du få at se, hvor meget man tager fejl, når man tror, han ikke interesserer sig for andet end penge …"

Maxime kunne ikke lade være med at trække lidt på skuldrene. Så afbrød han sin stedmoder med et ironisk smil.

"Tro mig, jeg kender ham alt for godt … Han må have disket op med en god stak kønne historier for dig. Fortæl!"

Hans hånlige tonefald sårede hende og fik hende til at overdrive sine lovprisninger. Hun mente, at hendes mand var en rigtig stor mand og talte om Charonne-affæren, denne svindel, som hun intet havde forstået af, som en ulykke, hvor Saccards store godhed og overlegne forstand havde vist sig for hende i al sin glans. Hun tilføjede, at hun næste dag skulle undertegne overdragelsesdokumenterne; hvis dette virkelig var en ulykke, så føjede hun sig i den som straf for sine fejltrin. Maxime lod hende tale og så af og til hånleende på hende. Til sidst sagde han halvhøjt:

"Det stemmer, sådan er det …"

Og højere tilføjede han, idet han lagde sin hånd på Renées skulder:

"Tak, min kære ven, men den historie kendte jeg allerede … Du er en godtroende tosse!"

Han gjorde atter mine til at gå, men fik så en afsindig lyst til at fortælle hende alt. Hun havde ærgret ham med disse lovprisninger over sin mand, og nu glemte han sit forsæt om ikke at sige noget, for at undgå enhver ubehagelighed.

"Hvad? Hvad mener du med det?" spurgte hun.

"Åh, blot at min fader trækker dig rundt næsen på den mest behændige måde i verden … Det gør mig virkelig ondt for dig; du er alt for enfoldig!"

Og nu fortalte han hende, hvad han havde hørt hos Laure, fejt og listigt og med en hemmelig fornøjelse over at kunne fordybe sig i denne skurkestreg. Det forekom ham, som om han hævnede en uret, der var blevet ham tilføjet. Skøgen i ham dvælede med velbehag ved denne anklage, ved den ondskabsfulde samtale, som han havde overhørt bag en portiere. Han sparede ikke Renée for noget, hverken de penge, hendes mand havde lånt hende mod ågerrenter, eller hvad han havde tænkt sig at frastjæle hende ved hjælp af så mærkværdige historier, at de ikke engang ville passere i et børneværelse.

Den unge kvinde lyttede til ham, ligbleg med sammenpressede læber. Hun stod foran kaminen og bøjede hovedet, mens hun stirrede ind i ilden. Hendes natkjole, som Maxime havde varmet, åbnede sig en smule og viste en marmorstatues urørlige former.

"Jeg fortæller dig alt dette," sluttede den unge mand, "for at du ikke skal gå blindt i fælden … Men du bør ikke blive vred på fader. Han er ikke ond. Han har sine fejl som alle andre … Men så farvel til i morgen!"

Dermed gik han mod døren, men Renée holdt ham tilbage med en hurtig bevægelse.

"Stands!" råbte hun befalende.

Hun greb hans hånd og trak ham hen foran ilden, pressede næsten i knæ, kyssede ham på munden og sagde:

"Nuvel da! Så ville det da være alt for tåbeligt, hvis vi længere skulle pålægge os nogen tvang … Du ved jo nok, at jeg var ganske ude af mig selv i går, efter at du ville bryde med mig. Jeg var som forrykt. Her i aften på ballet fik jeg et anfald af svimmelhed. Jeg har brug for dig for at kunne leve. Går du fra mig, er det slut med mig. Le ikke, jeg fortæller dig blot, hvad jeg føler."

Hun betragtede ham med uendelig ømhed, som om hun ikke havde set ham i lang tid.

"Du har jo allerede sagt det, jeg var en gås, og din fader ville have kunnet få mig med på hvad som helst. Hvad vidste jeg! Mens han fortalte sin historie, hørte jeg kun en stærk susen, og var i den grad tilintetgjort, at han ville kunne få mig til at falde på knæ for at få lov til at underskrive hans papirer. Og jeg, som bildte mig ind, at jeg havde samvittighedskvaler! … At jeg kunne være så dum!"

Hun brast i skoggerlatter, og der luede flammer af vanvid i hendes øjne. Idet hun trykkede sin elsker endnu hårdere ind til sig, fortsatte hun:

"Er vi måske synder, vi to? Vi elsker hinanden, morer os som vi har lyst. Det gør hele resten af verden jo også, ikke sandt? …. Din fader generer sig heller ikke, han elsker penge og tager dem, hvor han falder over dem. Han har ganske ret, og jeg vil følge hans eksempel … Først og fremmest vil jeg ikke underskrive noget, og dernæst vil du komme herhen hver aften som før. Jeg var bange for, at du ikke ville vide af mig mere,

derfor … Du ved, hvad jeg har fortalt dig … Men siden det ikke gør dig noget, så … For resten vil jeg lukke døren for ham, kan du vel forstå …"

Hun rejste sig og tændte natlampen. Maxime tøvede. Han indså, hvilken dumhed han havde begået, og bebrejdede sig selv heftigt, at han havde talt så meget. Hvordan skulle han nu kunne fortælle hende om sit giftermål? Det var hans egen fejl, bruddet havde fundet sted, han havde slet ikke behøvet at gå op i hendes sovekammer, og da slet ikke for at fortælle Renée, at hendes mand snød hende. Nu vidste han ikke, hvilken følelse han skulle adlyde, og det fordoblede den vrede, han følte mod sig selv. Men hvis han et øjeblik kom på den tanke, for anden gang brutalt at gå sin vej, indgav det blik, Renée sendte ham, idet hun skød sine tøfler af, ham en uovervindelig fejhed. Han var bange. Han blev.

Da Saccard næste dag kom ind til sin hustru for at lade hende skrive under på afståelsesdokumentet, svarede hun ham roligt, at hun havde tænkt sig om, og ikke ville gøre det. For resten tillod hun sig ingen antydninger: hun havde svoret at tie for ikke at skaffe sig fortrædeligheder, og ønskede i fred og ro atter at nyde sin kærlighed. Charonne-affæren måtte klare sig, som den bedst kunne; hendes vægring mod at underskrive var kun en hævn: alt det brød hun sig ikke om. Saccard var tæt på at bryde sammen. Hele hans drøm faldt i grus. Hans øvrige forretninger var blevet endnu mere forviklede. Det var slut med hans udveje, og kun ved et underværk af linedanserkunst kunne han holde sig oppe; så sent som samme morgen havde han ikke kunnet betale sin bagerregning. Dette forhindrede ham imidlertid ikke i at forberede en storartet fest til torsdagen i

midfasten. Ved Renées vægring følte han den afmægtige, overvældende vrede hos en beslutsom mand, der ser sig hindret i sit arbejde af et barns griller. Med afståelsesdokumentet i hånden håbede han på at kunne skaffe penge, mens han ventede på, at ekspropriationssummen skulle forfalde til udbetaling. Da han havde beroliget sig noget og atter så klart, blev han overrasket over den pludselige forandring i sin hustrus beslutning; hun måtte ganske sikkert have fået råd af nogen. Han vejrede en elsker. Denne mistanke vandt i den grad indpas hos ham, at han ilede hen til sin søster for at spørge hende, om hun kendte noget til Renées private hemmeligheder. Sidonie viste sig noget brysk. Hun kunne ikke tilgive sin svigerinde den forlegenhed, hvori hun havde bragt hende ved at nægte at modtage hr. de Saffré. Da hun af sin broders spørgsmål forstod, at denne mistænkte sin hustru for at have en elsker, udbrød hun også, at hun var sikker i sin sag, og tilbød sig oven i købet til at udspionere "turtelduerne". Den dukke skulle nok få at se, hvem hun havde med at gøre. Saccard brød sig ellers ikke om at få ubehagelige sandheder at vide, men denne gang tvang hans egen interesse ham til at åbne øjnene, som han ellers klogeligt holdt lukkede. Han tog imod sin søsters tilbud.

"Du kan være rolig, jeg skal nok få alt at vide," sagde hun fuld af medlidenhed. "Ak! min stakkels broder, Angèle ville sandelig aldrig have bedraget dig! En så god, generøs mand! Men disse pariserdukker har intet hjerte … Og jeg, som altid har givet hende så gode råd!"

6

Hos Saccards gav man midfaste torsdag et stort kostumebal. Dets fornemste nummer skulle være "*Les Amours du Beau Narcisse et de la Nymphe Écho*", et digt i tre tableauer, hvor damerne skulle optræde. Digtets forfatter, hr. Hupel de la Noue, havde i en hel måned uafbrudt rejst frem og tilbage mellem sit præfektur og huset ved Monceauparken for at overvåge repetitionerne og udtale sin mening om kostumerne. Han havde først villet affatte sit værk på vers, men havde så bestemt sig for levende billeder; det var mere fornemt, sagde han, og nærmede sig mere til det antik ideal.

Damerne havde ingen ro. Nogle af dem havde hele tre kostumeskift. Uendelige rådslagninger, ved hvilke præfekten førte ordet, blev afholdt. Længe kunne man ikke blive enige om, hvem der skulle forestille Narcissus. Skulle det være en herre eller et fruentimmer? Til sidst overlod man rollen efter Renées særskilte begæring, til Maxime, på det vilkår, at han skulle være den eneste mandlige deltager, og selv da erklærede fru de Lauwerens, at hun aldrig ville have givet sit minde, hvis ikke "den lille Maxime virkelig så ud som en ung pige." Renée skulle forestille nymfen Echo. Spørgsmålet om kostumerne var meget mere besværlig. Maxime gav præfekten god hjælp, da han måtte kæmpe mod ni damer, hvis utøjlede fantasier truede med ganske at ødelægge de rene linjer i hans værk. Hvis han havde lyttet til dem, havde hans Olymp båret pudrede parykker. Fru d'Espanet ville absolut have en kjole med slæb for at skjule sine noget omfangsrige fødder, mens fru Haffner drømte om at

indsvøbe sig i en dyrehud. Men nu blev hr. Hupel de la Noue energisk, ja ligefrem vred, og erklærede, at han havde afstået fra at affatte sin idé på vers alene for i sit stykke at kunne "anvende genialt sammensatte stoffer og de skønneste skikkelser".

"Helheden, mine damer," gentog han ved enhver ny urimelighed. "De glemmer helheden … Jeg kan vel ikke begynde at ofre mit værk blot for nogle ekstra falbelader, De vil have."

Rådslagningerne blev holdt i den lille guldgule salon. Der tilbragte man hele eftermiddage blot for at bestemme formen på et skørt. Flere gange blev Worms tilkaldt. Endelig var alt imidlertid ordnet, kostumerne bestemt, stillingerne indøvet, og hr. Hupel de la Noue erklærede sig tilfreds. Hr. de Mareuils valg til deputeret havde kostet ham mindre besvær.

"*Les Amours du Beau Narcisse et de la Nymphe Écho*" skulle begynde klokken elleve. Allerede klokken halv elleve var den store salon fyldt til randen, og eftersom ballet skulle begynde bagefter, indtog damerne, allerede i kostumer, de i halvkreds ordnede lænestolsrækker foran den improviserede scene, en estrade, som skjultes af to brede forhæng af rødt fløjl med guldfrynser, der gled på stænger. Herrerne stod bag damerne, man kom og gik. Klokken ti havde tapetsereren slået det sidste søm i. Estraden rejste sig i salonens ene ende og optog galleriet i hele dets bredde. Man kom op på teateret fra rygeværelset, som var forvandlet til artistfoyer. Desuden havde de optrædende damer flere værelser til deres rådighed på første etage, hvor en hel hær af kammerpiger ordnede kostumerne til de forskellige tableauer.

Klokken blev halv tolv, uden af forhængene havde bevæget sig. Der lød en stigende summen i salonen. Stolerækkerne bød på det mest forbløffende virvar af markiser, borgfruer, malkepiger, spaniolerinder, hyrdinder, sultaninder, mens den kompakte masse af sorte spidskjoler ved siden af dette hav af lyse, prægtige dragter og nøgne skuldre, som brillanternes ild gjorde dobbelt forføreriske, tog sig ud som én sort plet. Kun damerne var kostumerede. Der var allerede meget varmt. De tre lysekroners flammer spredte deres skin over salonens blændende forgyldninger.

Endelig så man hr. Hupel de la Noue komme frem fra en lille åbning, som man havde ladet fri til venstre for estraden. Siden klokken otte havde han været damerne behjælpelige med deres toiletter. Hans sorte kjole bar på venstre ærme de hvide aftryk af tre fingre, som havde forvildet sig derhen, efter at de havde håndteret en pudderkvast. Præfekten havde imidlertid andet at tænke på end sit mangelfulde toilette. Hans øjne stod vidt åbne, ansigtet var blegt og noget opsvulmet. Han syntes ikke at se nogen, men da han opdagede Saccard midt i en gruppe alvorlige herrer, gik han hen til ham og sagde dæmpet:

"Fordømt! Deres hustru har mistet sit løvbælte … Hvad skal vi nu gøre?"

Han svor og bandede og ville gerne have pryglet de nærmeststående. Så, uden at afvente svar, uden at værdige nogen et blik, vendte han om og forsvandt igen bag forhænget. Damerne lo ad denne besynderlige tilsynekomst.

Den gruppe, som omgav Saccard, trængte sig bag den sidste række lænestole. Man havde også trukket en ud af rækken til baron Gouraud, hvis ben i nogen tid havde begyndt at svulme

op. Dér befandt sig også hr. Toutin-Laroche, som kejseren for nylig havde indkaldt til senatet; hr. de Mareuil, hvis valg i anden omgang var blevet godkendt af kammeret; hr. Michelin, som den foregående dag var blevet dekoreret, og noget længere borte de herrer Mignon og Charrier, hvoraf den ene havde en stor diamant i sin halsklud, og den anden en endnu større på sin finger. Herrerne snakkede. Saccard forlod dem et øjeblik for at veksle nogle dæmpede ord med sin søster, der netop var kommet ind og satte sig mellem Louise de Mareuil og fru Michelin. Fru Sidonie var klædt ud som spåkvinde, Louise bar kækt et pagekostume, som gav hende udseende af en rigtig gadedreng; den små fru Michelin, som var klædt som østerlandsk danserinde, smilede smægtende bag sit med guldtråd broderede slør.

"Ved du noget?" spurgte Saccard sin søster.

"Nej, intet endnu," svarede hun. "Men elskeren må være her … Jeg skal nok nappe dem i aften, vær kun rolig."

"Lad mig straks få underretning, ikke sandt?"

Så vendte Saccard sig til højre og venstre og sagde Louise og fru Michelin komplimenter. Den ene sammenlignede han med en af Muhammeds hurier, den anden med en af Henrik III.s favoritter. Hans provençalske udtale gav hele hans spinkle, kantede person et genskær af største henrykkelse. Da han kom tilbage til de alvorlige herrers gruppe, trak hr. de Mareuil ham afsides og talte med ham om deres børns giftermål. Intet var forandret, det var stadig den følgende søndag, man skulle underskrive kontrakten.

"Bestemt," sagde Saccard. "Jeg har tilmed tænkt mig at bekendtgøre giftermålet for vore venner her i aften, hvis De

ikke finder det upassende. Jeg venter kun på min broder, ministeren, som har lovet at komme."

Den nyvalgte deputerede var henrykt. Hr. Toutin-Laroche hævede imidlertid nu stemmen, han syntes at være offer for en livlig harme.

"Ja, mine herrer," sagde han til hr. Michelin og entreprenørerne, som var kommet nærmere, "jeg var virkelig lige lovlig medgørlig, da jeg tillod mit navn at blive blandet ind i den affære."

Og da Saccard og Mareuil sluttede sig til flokken, tilføjede han:

"Jeg har fortalt disse herrer de sørgelige omstændigheder omkring katastrofen med det marokkanske havneselskab, De ved nok Saccard?"

Denne blinkede ikke engang. Det omhandlede selskab var kollapset med en frygtelig skandale til følge. Alt for nysgerrige aktieejere havde villet vide, hvor langt man var kommet med de berømmelige handelsstationer ved Middelhavets kyster, og en domstolsundersøgelse havde påvist, at de marokkanske havne kun eksisterede på ingeniørernes plantegninger, meget smukke planer for resten, som hang på selskabets kontor. Derefter råbte hr. Toutin-Laroche endnu højere op end aktieejerne, optændt af harme med krav om, at man gengav ham hans pletfri navn. Han lavede da også sådan et uvæsen, at regeringen for berolige og i den offentlige mening genoprette denne nyttige mand, besluttede at indsætte ham i senatet. På denne måde fiskede han denne så heftigt efterstræbte udmærkelse op i en affære, som næsten havde fået ham stillet for en domstol.

"Det er meget venligt af Dem, at De vil ulejlige Dem med den sag," sagde Saccard. "De kunne jo nøjes med at henvise til Deres storværk, Crédit Viticole, som er gået sejrende ud af enhver krise."

"Ja," sagde Mareuil, "det opvejer alt."

Crédit Viticole var virkelig for nylig kommet ud af en større forlegenhed, som omhyggeligt var blevet holdt skjult. En for dette pengeinstitut, der holdt byen Paris i struben, særdeles velvillig minister havde foranlediget en hausse, som hr. Toutin-Laroche havde forstået at benytte sig af på beundringsværdig vis. Intet smigrede ham da heller mere, end når Crédit Viticole lovpristes for sin blomstring. Som regel fremkaldte han selv rosen. Han gav også hr. de Mareuil et taknemmeligt blik, og idet han bøjede sig ned mod baron Gouraud, til hvis lænestol han fortroligt støttede sig, spurgte han:

"Har De det godt sådan? Det er ikke for varmt?"

Baronen lod høre en svag grynten.

"Han falder af på den, han bliver dagligt dårligere," tilføjede Toutin-Laroche halvhøjt og vendte sig til de andre herrer.

Hr. Michelin smilede; han sænkede af og til øjenlågene for at skæve til sit røde bånd. De herrer Mignon og Charrier, som stod skrævende og selvsikre på deres store fødder, lod til at føle sig langt mere hjemme i deres kjoler, efter at de var begyndt at bære diamanter. Det blev imidlertid næsten midnat, og forsamlingen begyndte at blive utålmodig; man var ganske vist ikke så uhøflige at mumle, men vifterne bevægede sig mere nervøst og samtalen blev stadig højere.

Endelig viste hr. Hupel de la Noue sig igen. Han havde stukket den ene skulder gennem den trange åbning, da han så

fru d'Espanet endelig komme op på estraden. De øvrige damer havde allerede indtaget deres pladser i det første tableau og ventede kun på hende. Præfekten drejede sig og vendte ryggen til tilskuerne, som kunne se ham tale med markisen, der stod skjult bag forhængene. Han sænkede stemmen og sagde, idet han sendte fingerkys til hende:

"Ah! fru markise! Deres kostume er bedårende."

"Jeg har et endnu smukkere indenunder!" svarede hun ugenert og lo ham lige i ansigtet, så komisk syntes hun han var, som han stod der indsvøbt i draperiet.

Den dristige spøg bragte for et øjeblik den høflige hr. Hupel de la Noue ud af fatning, men han kom sig straks og fandt stadig mere behag i den, jo mere han fordybede sig i dens mening.

"Ah! henrivende! henrivende!" mumlede han med henrykt mine.

Han lod fligen af forhænget falde ned og sluttede sig til gruppen af alvorlige herrer, hvorfra han ville nyde sit værk. Han var ikke længere den forvildede herre, som søgte nymfen Echos løvbælte. Nu strålede han, idet han pustede og tørrede sig over panden. Han havde stadig aftrykket af den lille hvide hånd på kjoleærmet, og desuden var tommelen på hans højre handske farvet rød; han var sandsynligvis kommet til at dyppe fingeren i en af de optrædende damers sminkedåser. Han smilede, han viftede sig og stammede:

"Hun tilbedelsesværdig, vidunderlig, overvældende."

"Hvem da?" spurgte Saccard.

"Markisen. Tænk bare, hvad hun sagde til mig ..."

Og så fortalte han om hendes indfald, som man fandt rigtig vellykket. Alle herrerne gentog det. Selv ikke den værdige hr. Haffner, som havde nærmet sig, kunne lade være med at skænke det sit bifald. Imens var man på et klaver, som kun ganske få personer havde bemærket, begyndt at spille en vals, og nu blev der ganske stille. Valsen havde uendelige, kapriciøse melodilinjer, hvori en enkel, ganske melodisk frase gjorde sig heldigt gældende og fortabte sig i nattergaletriller, hvorefter temaet, langsommere, blev fortsat i de lavere tonelejer. Det hele lød ret vellystigt, og damerne smilede og lagde hovederne lidt på skrå. Klaverets toner havde imidlertid ganske pludseligt sat en stopper for hr. Hupel de la Noues munterhed. Han betragtede uroligt de røde fløjlsforhæng og tænkte, at han selv burde have placeret fru d'Espanet, ligesom han havde placeret alle de andre.

Forhænget blev imidlertid ganske langsomt trukket fra, og klaveret begyndte på ny, mere dæmpet, den sanselige vals. En mumlen spredte sig i salonen, damerne bøjede sig fremover og mændene strakte hals, mens den almindelige beundring her og der gav sig luft i et ord, der blev sagt for højt, et ufrivilligt suk eller et undertrykt smil. Dette varede godt fem minutter, mens de tre kroner udstrålede deres blændende lys.

Hr. Hupel de la Noue, som nu var beroliget, lo lykkelig over sit digt. Han kunne ikke modstå fristelsen til at gentage for sine omgivelser, hvad han allerede havde sagt i en hel måned:

"Jeg tænkte først på at skrive det på vers … Men synes De ikke, at det tager sig langt fornemmere ud på denne måde …"

Mens valsens toner klingede, så svagere, så stærkere, drømmende og vuggende uden at ophøre, forklarede han

tableauet. Mignon og Charrier var kommet nærmere og hørte opmærksomt på ham.

"De kender jo emnet, ikke sandt? Den smukke Narcissus, søn af floden Cephisos og nymfen Liriope, foragter nymfen Echos kærlighed … Echo hørte til Junos følge og underholdt gudinden med sine fortællinger, mens Jupiter var ude på eventyr … Echo var, som De ved, datter af luften og jorden …"

Han var ikke så lidt opblæst over sit kendskab til fabelen og fortsatte i en fortrolig tone:

"Jeg fandt, at jeg burde give min fantasi frie tøjler … Nymfen Echo fører den smukke Venus til en grotte på kysten for at gudinden skal opildne ham med sin lue. Men gudinden er og bliver afmægtig. Den unge mand viser gennem sin stilling, at han er uberørt."

Forklaringen var ikke unødvendig, for der var ikke mange af tilskuerne i salonen, der forstod den rette mening med grupperne. Da præfekten således halvhøjt havde omtalt og beskrevet personerne i hans tableau, beundrede man dem mere. De herrer Mignon og Charrier gjorde imidlertid stadig store øjne; de havde ikke begrebet den mindste smule.

Mellem de røde fløjlsforhæng åbnede sig en grotte på estraden. Dekorationen bestod af silke, som var lagt i store, brudte folder, der skulle ligne klippekanter og afsatser, og som var bemalet med muslinger, fisk og store vandplanter. Scenegulvet, hævede sig til en bakke, der var dækket af samme slags silke, som dekoratøren havde bestrøet med fint, med perler og sølvskæl blandet sand. Dette var gudindens opholdssted. Oppe på bakketoppen stod fru de Lauwerens som Venus; hun var noget velvoksen til rollen, men bar sit

kødfarvede trikot med samme værdighed som en af Olympens fyrstinder, der med sine strenge, fortærende blikke er kærlighedens herskerinde. Bag hende sås det skælmsk leende ansigt af den elskværdige dreng Cupido med vinger, pil og kogger, fortræffeligt fremstillet af fru Daste. På den ene side af bakken sås fruerne Guende, Teissière og de Meinhold, alle indhyllede i musselin, der som de tre gratier leende holdt om hinanden ligesom i Pradiers gruppe, mens på den anden side markise d'Espanet og fru Haffner, omgivet af en sky af kniplinger, holdt om hinanden med opløst hår, en vovet antydning, en påmindelse om Lesbos, som hr. Hupel de la Noue forklarede – kun til herrerne – med den tilføjelse, at han dermed ville fremstille Venus' almagt. Nedenfor bakken fremstillede grevinde Vanska Vellysten; som i en tilstand af den højeste nydelse lå hun udstrakt med halvåbne øjne og afslappet, som overmættet, hun havde opløst sit sorte hår, og hendes med gulbrune flammer stribede tunika fremviste glimtvis hendes varme hud. Kostumernes farveskala fra Venus' snehvide slør til Vellystens mørkerøde tunika var så heldigt valgt, at en dæmpet, rosa tone, det levende køds farve, blev den fremherskende. Og under en stråle af elektrisk lys, som snedigt kastedes på scenen gennem et vindue fra haven smeltede kniplingerne, musselinet, alle de lette, gennemsigtige stoffer, så perfekt sammen med skuldre og trikoter, at de rosa-hvide former syntes at få liv, og man ikke mere vidste, om de optrædende damer måske havde drevet den plastiske sandhed så langt som til at vise sig ganske nøgne.

Dette var imidlertid kun apoteosen; selve dramaet blev opført i forgrunden. Til venstre strakte Renée som nymfen Echo

sine arme ud mod den store gudinde, med hovedet halvt vendt mod Narcissus for ligesom at bede ham betragte Venus, hvis blotte øjekast tænder lidenskabens uimodståelige ild. Narcissus, som står til højre, gør imidlertid en afværgende gestus, holder hånden for øjnene og forbliver kold og ubevægelig. Disse to personers kostumer havde sat hr. Hupel de la Noues fantasi på sin yderste prøve. Som en skovenes omstrejfende halvgud bar Narcissus et idealiseret jægerkostume: grønligt trikot, kort tilsiddende jakke og egeløv i håret. Nymfen Echos dragt var i sig selv en hel allegori: hun forestillede de høje træer og bjerge, alle de steder, hvor jordens og luftens stemmer svarer hinanden. Den hvide silkekjole forestillede klippen, hofternes løvsmykker skovens krat og livstykkets blå gaze den rene himmel. De forskellige grupper iagttog en statues ubevægelighed. Olympens kødfarve glitrede i den blændende belysning, og under alt dette klingede klaverets kærlighedsklage, afbrudt af dybe sukke.

Man fandt i almindelighed, at Maxime havde en beundringsværdig skikkelse. I sin afværgende stilling understregede han sin venstre hofte, hvilket vakte stor opmærksomhed. De fleste lovord gjaldt imidlertid Renées ansigtsudtryk. Efter hr. Hupel de la Noues mening udtrykte hun den utilfredsstillede attrås smerte. Hun havde et stift smil om munden, som skulle være ydmygt; hun lurede på sit bytte med begærligheden hos en sulten ulvinde, der kun halvt skjuler sine tænder. Det første tableau gik af uden eventyr, bortset fra at den tåbelige Adeline ikke kunne holde sig i ro, og kun med største besvær formåede at undertrykke en uovervindelig lyst til at le. Endelig blev tæppet trukket for, og klaveret tav.

Man applauderede taktfuldt, og samtalen begyndte atter. En brise af kærlighed, tilbageholdt attrå, havde bredt sig fra de smukke skikkelser på estraden, og udspredte sig i salonen, hvor damerne nu strakte sig mere mageligt i deres lænestole, mens mændene smilende talte dæmpet med hinanden. Der var en hvisken som i en alkove, den dæmpede samtale i fint selskab, et vellystigt begær, som kun forrådtes af læbernes svage dirren; og i de stumme blikke, som mødte hinanden under denne af den gode tone tilladte henrykkelse, anedes den tilbudte og modtagne kærligheds brutale dristighed.

De optrædende damers skønhed var et uudtømmeligt samtaleemne. Deres kostumer holdt opmærksomheden fangen i næsten samme omfang som deres nøgne skuldre. Da de herrer Mignon og Charrier ville spørge hr. Hupel de la Noue om noget, var han til deres store overraskelse forsvundet; han var allerede igen omme bag fortæppet på estraden.

"Jeg har fortalt Dem, min skønne," sagde fru Sidonie, som genoptog en samtale, der var blevet afbrudt af det første tableau, "at jeg har fået brev fra London, angående den affære med de tre milliarder, De ved nok? … Den person, som jeg gav til opgave at anstille efterforskninger, skriver, at han mener at have fundet bankierens kvittering. England må altså have betalt … Jeg har af samme årsag været syg siden i morges."

Hun var virkelig mere gul end nogensinde før i sin med stjerner overstrøede dragt som spåkvinde. Og da fru Michelin ikke hørte på hende, fortsatte hun mere dæmpet, at England umuligt kunne have betalt, og at hun bestemt selv ville rejse til London.

"Var Narcissus kostume ikke virkelig smukt?" spurgte Louise fru Michelin.

Denne sidste smilede og så på baron Gouraud, som lod til at have fået det bedre i sin lænestol. Da fru Sidonie bemærkede hendes blik, lænede hun sig frem og hviskede hende i øret, for at barnet ikke skulle høre hende:

"Har han givet sig?"

"Ja," svarede den unge kvinde, som spillede sin rolle som bajadér ganske fortræffeligt. "Jeg valgte det lille hus i Louveciennes og har fået alle adkomstdokumenterne af hans forretningsforbindelse … Men vi har brudt med hinanden, jeg ser ham ikke mere."

Louise havde et sjældent fint øre for at opfatte, hvad hun ikke skulle høre. Hun betragtede baron Gouraud med al en ægte pages pågåenhed og sagde roligt til fru Michelin:

"Finder De ikke baronen ganske afskyelig?"

Så tilføjede hun med en skoggerlatter:

"Man burde have ladet ham spille rollen som Narcissus! Hvor ville han have taget sig godt ud i æblegrønt trikot!"

Synet af Venus og dette vellystige hjørne af Olympen havde virkelig forynget den gamle senator, som rullede med øjnene af henrykkelse og vendte sig halvt om mod Saccard for at komplimentere ham. Over den mumlende støj, som fyldte salonen, hørte man fortsat de alvorlige herrers gruppe tale om forretninger og politik. Hr. Haffner omtalte, at han var blevet udset til at være formand for en jury, som havde fået til opgave at afgøre tvistigheder angående erstatningssummerne ved ekspropriationer, hvorefter samtalen faldt på de igangværende arbejder i Paris, på Boulevard du Prince-Eugène, om hvis forløb

man nu talte om overalt som værende sikkert. Saccard tog tilfældet i agt og omtalte en person, som han kendte, en hus- og grundejer, som ganske sikkert ville blive eksproprieret. Samtidig så han herrerne lige i øjnene. Baronen rystede langsomt på hovedet; hr. Toutin-Laroche gik endog så langt som til at påstå, at intet kunne være så ubehageligt som at blive eksproprieret; hr. Michelin var enig og skelede endnu mere end før til sit ordensbånd.

"Erstatningssummen kan aldrig blive ansat for højt," sagde hr. de Mareuil, som ønskede at behage Saccard.

De havde forstået hinanden. Men de herrer Mignon og Charrier begyndte at tale om deres egne affærer. De havde tænkt sig at trække sig tilbage inden så længe, ville sikkert slå sig ned i Lângres, erklærede de, og kun beholde et par værelser i Paris til afbenyttelse, når de besøgte byen. De aflokkede imidlertid de øvrige herrer et smil, da de fortalte, at efter at de havde fuldendt bygningen af deres prægtige hus ved Boulevard Malesherbes, havde de fundet dette så smukt, at de ikke kunne modstå lysten til at sælge det. Deres brillanter var dem en trøst for dette. Saccard lo tvungent; hans tidligere kompagnoner havde skabt sig en enorm fortjeneste på en forretning, hvor han havde måttet spille taberens rolle.

Og da pausen trak ud, afbrød rosende udtalelser om Venus' barm og nymfen Echos dragt de alvorlige herrers samtale.

Efter en god halv time viste hr. Hupel de la Noue sig atter. Han frådsede i sin succes, og hans tøj var kommet endnu mere i uorden. Idet han gik hen til sin plads, mødte han hr. de Mussy. Han trykkede hans hånd i forbigående, men kom straks tilbage og spurgte:

"De har ikke hørt, hvad markisen sagde?"

Og så fortalte han ham historien uden at vente på svar. Han satte stadig mere pris på hendes morsomhed, kommenterede den og fandt den endelig at være et udtryk for den mest udsøgte naivitet. "Indenunder har jeg et, der er meget smukkere!" – Det var et skrig, der kom fra hjertet.

Men hr. de Mussy var slet ikke af samme mening. Han fandt indfaldet upassende. Han var nylig blevet attaché ved legationen i England, hvor streng sædelighed var en absolut betingelse, efter hvad hans chef havde fortalt ham. Han vægrede sig ved at anføre kotillonen, gav sig skin af at være ældre end han var, og talte ikke mere om sin kærlighed til Renée, som han bukkede meget stift og højtideligt for, når han mødte hende.

Hr. Hupel de la Noue sluttede sig til den gruppe, som stod bag hr. Gourauds lænestol, da klaveret begyndte på en triumfmarch. Mægtige akkorder, som hamredes i tangenterne, indledte en kraftig melodi, hvori man tid efter anden hørte ligesom en klang af metal. Efter hver sats gentoges den samme rytme stadig højere og skarpere, på samme tid brutalt og jublende.

"Nu skal De få at se," sagde hr. Hupel de la Noue. "Jeg har måske drevet den poetiske frihed noget for langt, men jeg tror, min dristighed har været vellykket … Da nymfen Echo ser, at Venus ikke har nogen magt over den smukke Narcissus, fører hun ham til Pluto, rigdommens og de ædle metallers gud … Efter kødets kommer guldets fristelser."

"Det er meget klassisk," svarede den tørre hr. Toutin-Laroche med et elskværdigt smil. "De kender Deres tid, hr. præfekt."

Fortæppet gled til side, klaveret stemte endnu kraftigere i end før. Selskabet blev ligefrem blændet. Det elektriske lys faldt på en flammende glans, hvori tilskuerne til at begynde med kun så en eneste stor glød, hvori guldstykker og kostbare stenene syntes at smelte. Også denne gang viste sig en grotte, men det var ikke Venus' kølige opholdssted, som beskylledes af den hendøende bølge ved en perlebestrøet strand. Denne grotte måtte befinde sig midt inde i Jorden, i en dybtliggende og hed region, en kløft af antikkens helvede, en af Pluto beboet åre, hvori malmene smeltedes. Silken, som forestillede klippens vægge, viste brede metalbånd, gange af ædle stene, som fremstillede Jordens utallige rigdomme og evige liv. Efter en af hr. Hupel de la Noue dristigt udtænkt anakronisme var jorden oversået med en mængde tyve-francs-mønter; man så louisdorerne som hele bjerge eller strøet ud over jorden, guld, hvor øjet end vendte sig.

På toppen af en guldbakke sad fru de Guende, som forestillede Pluto, en kvindelig Pluto, som viste sin barm mellem de brede striber i sin dragt, der glimrede i alle mulige metalfarver. Omkring guden grupperede sig, stående eller halvliggende, parvis eller hver for sig, de herlige blomster i denne grotte, hvor kalifferne i Tusind og én Nat syntes at have tømt deres skatkamre: fru Haffner repræsenterede guldet i et strålende kostume, som lignede en bispekåbe; fru d'Espanets var sølvet og glimrede med Månens milde lys; fru de Lauwerens i mørkeblåt forestillede safiren og havde ved sin side den lille fru Daste, en smilende turkis i lyseblåt; desuden så man fru de Meinhold som smaragd og fru Teissière som topas og lidt ude til siden grevinde Vanska som koral. Hendes mørke hud egnede

sig fortræffeligt til denne rolle; hendes løftede arme var behængt med røde smykker, og hun lignede en henrivende polyp, som i den halvt åbne rosenrøde og hvide musling viste en yppig kvindekrop. Damerne bar halsbånd, armbånd, diadem og nåle af samme ædelsten, som de skulle forestille. Fruerne d'Espanets og Haffners originale smykker, der bestod udelukkende af små nyprægede guld- og sølvmønter, fremkaldte almindelig beundring. I forgrunden var dramaet det samme som før: nymfen Echo fristede den smukke Narcissus, som dog fastholdt sin afvisende gestus. Og tilskuernes blikke vendte sig med henrykkelse mod dette skuespil, som tilbød et blik ind i vor jordklodes flammende indre, i disse masser af guld, som fremstillede en hel verdens rigdom.

Det andet tableau havde endnu større succes end det første. Den idé, som lå til grund for det, virkede overordentlig genial. Disse tyve-franc-mønter, disse de moderne pengeskabes indhold, som var faldet ned midt i den græske mytologi, fængslede fantasien hos de tilstedeværende damer og pengemænd. Ordene: "Så mange penge! så mange penge!" gik smilende fra mund til mund med en prikkende følelse af velbehag, og hver eneste af damerne og hver eneste af herrerne tænkte sikkert på, hvor herligt det ville være at have alt dette hjemme i kælderen.

"England har betalt; dér ligger Deres milliarder," hviskede Louise ondskabsfuldt i fru Sidonies øre.

Fru Michelin, hvis mund stod halvt åben af henrykt attrå, slog sit bajadérslør noget tilbage og betragtede guldet med smægtende blikke, mens de alvorlige herrer fnisede henrykte

ved synet. Hr. Toutin-Laroche, hvis ansigt glinsede, hviskede et eller andet til baronen, hvis kinder fik gule pletter, mens de herrer Mignon og Charrier var mindre forlegne og med naiv åbenhed sagde:

"For pokker! Der er jo penge nok til at lade hele Paris rive ned og bygge op igen!"

Saccard fandt dette vældig dybsindigt, og begyndte at tro, at de herrer Mignon og Charrier gjorde nar ad hele verden, mens de lod, som om de var dumme. Da fortæppet atter lukkede sig og klaveret afsluttede triumfmarchen med vældig støj af noder, der blev kastet rundt mellem hinanden og lød som de sidste skovlfulde mønters hårde skramlen, udbrød et endnu livligere og endnu mere vedholdende bifald end tidligere.

Under det andet tableau havde ministeren, fulgt af sin sekretær, hr. de Saffré, vist sig i døren til salonen. Saccard, som utålmodigt havde afventet sin broders ankomst, ville ile ham i møde for at hilse. Men denne gav ham tegn til at blive, hvor han var, hvorefter han langsomt gik hen til de alvorlige herrers gruppe. Da tæppet faldt, og man fik øje på ham, hørtes en langvarig hvisken i salonen, idet alles hoveder vendte sig mod ham. Ministerens tilsynekomst truede alvorligt den videre succes af *Les Amours du beau Narcisse et de la Nymphe Écho*.

"De er en poet, hr. præfekt," sagde han smilende til hr. Hupel de la Noue. "De har engang udgivet et bind digte med titlen *Les Volubilis*, ikke sandt? … Jeg kan se, at forvaltningsopgaverne ikke har udpint Deres fantasi."

Præfekten mærkede spidsen af et epigram i denne høflighed. Hans chefs pludselige fremtræden bragte ham så meget mere ud af fatning, som han, da han så ned ad sig for at se om hans

klæder var i orden, opdagede de hvide spor efter den lille hånd, som han ikke vovede at tørre af. Han stammede bukkende et par ord.

"Sandelig," fortsatte ministeren, idet han vendte sig mod hr. Toutin-Laroche, baron Gouraud og de øvrige personer i nærheden, "denne mængde af guld er et vidunderligt syn ... Vi ville kunne udrette storværker, hvis hr. Hupel de la Noue ville skaffe os pengene."

Dette betød i ministerielt sprog præcis det samme, som de herrer Mignon og Charrier tidligere havde sagt. Så fortabte hr. Toutin-Laroche og de øvrige sig i en vældig smiger, som ministerens ord gav anledning til: kejserdømmet havde allerede udført storværker; det var bestemt ikke guld, det manglede på, takket være regeringens høje indsigt; Frankrig havde aldrig tidligere indtaget en så agtet stilling i Europa, og til sidst blev de så platte og usmagelige, at ministeren selv skiftede emne. Han påhørte dem med højt hævet hoved og lidt optrukne mundvige, hvad der gav hans store, hvide, omhyggeligt ragede ansigt et udtryk af tvivl og smilende foragt.

Saccard, som ville bekendtgøre Maximes og Louises forestående giftermål, prøvede at finde en passende overgang. Han påtog sig en mine af stor familiaritet, og hans broder spillede godmodig og viste ham den venlighed at give sig udseende af at være ham meget hengiven. Han var virkelig den overlegne af de to, med sit klare blik, sin tydelige foragt for smålige kneb og sine brede skuldre, som med et eneste ryk kunne have væltet hele flokken over ende. Da giftermålet endelig kom på tale, viste han sig ganske elskværdig, og lod forstå, at han havde sin bryllupsgave klar; han tænkte på

Maximes udnævnelse til auditør i statsrådet. Han gik endog så langt, at han med den mest godmodige mine to gange sagde til sin broder:

"Sig til din søn, at jeg vil være hans vidne."

Hr. de Mareuil rødmede af henrykkelse. Man ønskede Saccard til lykke. Hr. Toutin-Laroche tilbød sig straks som det andet vidne. Så kom man pludselig til at tale om skilsmisse. Et af oppositionens medlemmer havde haft den "beklagelige frækhed", forklarede hr. Haffner, at forsvare denne samfundets skam. Alle var oprørte, og der blev udtalt alvorlige ord om tugt og ærbarhed. Hr. Michelin smilede til ministeren, mens de herrer Mignon og Charrier med en vis overraskelse bemærkede, at kraven på hans kjole var meget slidt.

Under det hele havde hr. Hupel de la Noue ikke kunnet blive herre over sin forlegenhed, og støttede sig stadig til den lænestol, hvori baron Gouraud sad, som havde nøjedes med tavs at trykke ministerens hånd. Poeten vovede ikke at skifte stilling. En ubeskrivelig følelse, frygt for at virke latterlig og miste sin chefs velvilje holdt ham tilbage trods hans brændende ønske om at gå ind og placere damerne på estraden til det sidste tableau. Han ventede, at han ville få et heldigt indfald, som kunne generhverve ham ministerens yndest. Men han fandt intet. Han følte sig stadig mere besværet, da han fik øje på hr. Saffré. Han tog hans arm og klyngede sig til den som til en redningsplanke. Den unge mand, som netop var ankommet, var et fortrinligt nyt offer.

"De har ikke hørt markisens spøg?" spurgte poeten ham.

Han var imidlertid så nervøs, at han ikke var i stand til at fortælle historien på en pikant måde, men rablede løs:

"Jeg sagde til hende: "De bærer et henrivende kostume", og hun svarede:

"Jeg har et meget smukkere på indenunder," fuldendte hr. de Saffré roligt. "Den er gammel, min herre, ældgammel."

Hr. Hupel de la Noue stirrede forbløffet på ham. Spøgen var gammel, og han, som havde villet fordybe sig endnu mere i disse fra hjertet kommende ords kostelige naivitet!

"Gammel, ældgammel," gentog sekretæren. "Fru d'Espanet har allerede to gange sagt det i Tuilerierne."

Det var nådestødet. Nu var præfekten ligeglad med ministeren, med hele salonen. Han rettede sin skridt mod estraden, da klaveret begyndte at præludere med sørgmodige og dirrende, grædende toner; så lød klagen højere, mere udholdende, og tæppet blev trukket til side. Hr. Hupel de la Noue, som halvvejs var forsvundet, vendte atter tilbage til salonen, da han hørte den lette knirken fra de ringe, der bar fortæppet. Han var bleg af fortvivlelse og gjorde vold på sig selv for ikke at begynde at skælde ud på de optrædende damer. De havde indtaget deres pladser uden hans hjælp! Det måtte være denne lille d'Espanet, som havde anstiftet komplottet og påskyndet kostumeskiftet for at blive fri for ham. Nu var det ikke, som det skulle være, det dér duede overhovedet ikke!

Han kom tilbage, misfornøjet mumlende. Han kastede et blik på estraden og sagde halvhøjt for sig selv:

"Echo er for nær ved kanten … Og benet hos den smukke Narcissus … Ak, hvor stift, det mangler ynde …"

De herrer Mignon og Charrier, som havde nærmet sig for at lade ham "forklare" handlingen, spurgte ham, "hvad den unge mand og den unge kvinde lavede, som de lå der på jorden". Men

han svarede ikke og nægtede at forklare sit digt yderligere. Da de to entreprenører blev ved, udbrød han:

"Ah! det angår ikke mig mere, siden damerne har foretrukket at placere sig uden mig."

Klaveret snøftede i bløde toner. På estraden åbnede sig en lysning i den grønne skov, som af det elektriske lys fyldtes med solskin. Det var en idealiseret lysning med blå træer og store gule og røde blomster, så høje som egetræer. På en græshøj sad Venus og Pluto ved siden af hinanden, omgivet af nymfer, som var kommet til fra det omgivende krat for at byde dem deres opvartning. Der var trænymfer, kildenymfer, klippenymfer – alle skovens smilende, nøgne guddommeligheder. Og guden og gudinden straffede triumferende den kolde stolthed hos dem, der havde foragtet dem, mens nymferne i forgrunden nysgerrige og med hellig bæven bevidnede Olympens hævn. Dette var dramaets opløsning. Den smukke Narcissus, som lå ved bredden af en bæk, betragtede sit billede i dens klare vand, og man havde for at øge virkningen sat et rigtigt spejl på bækkens bund. Det var imidlertid ikke mere den unge, frie mand, som strejfede rundt i skoven; døden overraskede ham midt i henrykkelsen over hans eget billede; døden berøvede ham hans kræfter, og ligesom feen i en apoteose fremkaldte Venus med opløftet finger hans skæbne. Han blev forvandlet til en blomst. Hans lemmer overgik lidt efter lidt til en mørk frodighed; de let tilbagebøjede ben, som forestillede den bøjelige stængel, sænkede sig i jorden for at slå rod i denne, mens overkroppen, som var prydet af hvide silkeflige, forvandledes til en herlig blomsterkrone. Maximes lysegule hår fuldendte illusionen og dannede med sine lange lokker de gule

pistiller mellem de hvide kronblade. Og den store blomst, der endnu var et menneske, lagde hovedet mod kilden og beskuede med et drukkent blik sit ansigt, som lo af vellystig henrykkelse, som om den smukke Narcissus omsider i døden havde fået den attrå tilfredsstillet, som han havde vakt hos sig selv. Nogle skridt derfra døde også nymfen Echo af utilfredsstillet begær; efterhånden overmandede jordens ubevægelighed hende, og hendes lemmer, der havde været fyldt af varmt liv, blev stive og kolde. Men hun forvandledes ikke til den sædvanlige, mosbegroede klippe, men til hvidt marmor, takket være hendes snehvide skuldre og arme og hendes hvide kjole, hvorfra løvbæltet og det blå skærf var gledet ned. Nedsunket i sin silkekjole, der faldt i store folder, som i en blok af parisk marmor, hvilede hun på jorden, og hendes til statue forvandlede legeme havde ikke mere liv i andet end øjnene, disse øjne, som længselsfuldt rettede sine blikke mod blomsten ved bækkens bred og dets spejlbillede i vandet. Det var allerede som om alle skovens kærlighedslyde, krattets langtrukne susen, de store eges dybe sukke sænkede sig over nymfen Echos marmor, hvis hjerte endnu blødte i stenen og gengav jordens og luftens svageste klager.

"Ak! de har nok lavet et spøgelse ud af stakkels Maxime," sagde Louise halvhøjt. "Og fru Saccard ser ud, som om hun var død."

"Hun er ganske dækket af rispudder," sagde fru Michelin.

Andre bemærkninger, lige så uvenlige, flagrede omkring i luften. Det tredje tableau havde slet ikke de to foregåendes afgjorte succes. Det var dog alligevel denne tragiske opløsning, som hensatte hr. Hupel de la Noue i sand entusiasme over sit

eget talent. Han berusede sig i det, ganske som Narcissus i sit spejlbillede. Han havde indlagt en hel mængde af poetiske og filosofiske tanker i det. Da fortæppet blev faldt for sidste gang, og tilskuerne havde applauderet, som det sig hør og bør velopdragne mennesker, følte han en dyb anger over at have givet efter for sin vrede og ladet være med at forklare det sidste stykke af sit digt. Han ville nu godtgøre dette og udtyde de udsøgte, storartede eller ligefrem skælmske ting, som den smukke Narcissus og nymfen Echo forestillede, for de nærmeststående, og prøvede at omtale, hvad Venus og Pluto foretog sig i lysningens baggrund, men de tilstedeværende herrer og damer, hvis praktiske sans havde forstået kærlighedens grotte og guldets hule, havde slet ingen lyst til at fordybe sig i præfektens mytologiske fantasier. Kun de herrer Mignon og Charrier, som absolut ville vide det, var venlige nok til at spørge ham ud. Han bemægtigede sig dem, trak dem ind i en vinduesniche og underholdt dem med et to timers foredrag om Ovids *Metamorfoser*.

I mellemtiden var ministeren gået. Han undskyldte, at han ikke kunne vente på den smukke fru Saccard for at komme til at udtale sin beundring for nymfen Echos fuldendte ynde. Han var arm i arm med sin broder gået tre-fire runder i salonen, havde uddelt nogle håndtryk og hilst på damerne. Han havde aldrig tidligere kompromitteret sig i dem grad for Saccards skyld; denne strålede da også ligefrem, da hans broder på dørtærsklen sagde højt til ham:

"Jeg venter dig i morgen. Kom og spis frokost hos mig."

Ballet skulle til at begynde. Tjenerne havde skubbet damernes lænestole ud til væggene. Den store salon udbredte

nu fra den lille gule salon og frem til estraden sit nøgne tæppe, hvis store purpurblomster syntes at springe ud under kronernes blændende lys. Varmen tiltog, og genskinnet fra de røde tapeter lånte en brunlig glans til møblernes og tagets forgyldninger. Man ventede kun på, at de damer, der havde optrådt i tableauerne: nymfen Echo, Venus, Pluto og de øvrige, skulle skifte tøj, før man kunne åbne ballet.

Fru d'Espanet og fru Haffner var de første, der viste sig. De havde taget deres kostumer fra det andet tableau på, den ene forestillede guldet, den anden sølvet. Man omringede og gratulerede dem, og de fortalte deres indtryk.

"Det var nær ved, at jeg var brudt ud i latter, da jeg så hr. Toutin-Laroches store næse langt væk, mens han betragtede mig."

"Jeg troede, jeg ville få krampe i halsen," faldt den blonde Suzanne smægtende ind. "Hvis det havde varet et eneste minut til, ville jeg have givet mit hoved en mere naturlig stilling, så ondt gjorde det virkelig i min hals."

Fra den vinduesniche, hvortil han havde ført de herrer Mignon og Charrier, kastede hr. Hupel de la Noue urolige blikke på den gruppe, der omgav kvinderne; han frygtede, man gjorde nar ad ham. De øvrige nymfer kom, den ene efter den anden; alle havde taget deres kostumer og ædelstene på igen; grevinde Vanska gjorde overordentlig lykke, da man nu på nært hold fik lejlighed til at studere de snedigt udtænkte enkeltheder i hendes dragt. Derpå kom Maxime, korrekt i sort kjole, med et smil på ansigtet, og straks blev han omgivet af en skare fruentimmer. Man førte ham ind midt i kredsen, spøgte med hans rolle som blomst og hans smag for spejle, og uden nogen

form for forlegenhed, som om han var vel fornøjet med sin rolle, lo han og besvarede spøgen med at tilstå, at han forgudede sig selv og var så fuldstændig kureret for al kærlighed til kvinder, at han foretrak sig selv frem for dem. Så lo man endnu mere, og gruppen blev større og fyldte salonens midte, mens den unge mand, der næsten forsvandt i denne hoben nøgne skuldre og virvaret af brogede kostumer, bevarede sin duft af depraveret lidenskab og den mildheden hos en bleg, fordærvet blomst.

Men da Renée endelig viste sig, opstod et øjebliks stilhed. Hun havde taget et nyt kostume på af en så original yndefuldhed og så dristig, at de tilstedeværende herrer og damer, der dog trods alt var vant til den unge kvindes overspændte indfald, ikke var i stand til at skjule deres overraskelse. Hun var klædt som en kvinde fra Tahiti. Denne dragt var tydeligvis meget primitiv, for den bestod blot af et bleg-rosenfarvet trikot, som nåede fra fødderne til barmen og lod skuldre og arme bare. Over dette trikot bar hun en enkel, kort musselinsbluse med to falbelader, der nødtørftigt skjulte hofterne. I håret bar hun en buket af engblomster, om ankel og håndled guldarmbånd, og for resten ingenting. Hun var i grunden ganske nøgen. Under den hvide musselinsbluse svulmede trikotet af formernes rundinger, og deres rene linjer fortsatte fra knæene til armhulerne. Hun var en henrivende vild, en vellystig barbardatter, kun lige overskyllet af en hvid tåge som i en havgus, hvori man anede hele hendes krop.

Renée kom ind med rosenrøde kinder og hastige skridt. Céleste havde fået det første trikot til at revne, men heldigvis havde den unge kvinde forudset denne ulykke og sørget for at

have et i reserve. Det revnede trikot havde imidlertid opholdt hende. Hun lod være ligeglad med sin triumf. Hendes hænder brændte og øjnene lyste af feberglød. Hun hilste imidlertid smilende, svarede med nogle få ord de herrer, der standsede hende og roste hendes renfærdige attituder i tableauerne. I sit kølvand efterlod hun en fure af sorte kjoler, der var forbløffede og henrykte over hendes gennemsigtige musselinsbluse. Da hun nåede frem til den gruppe af damer, der omgav Maxime, fremkaldte hun små udråb af overraskelse og beundring, og markisen betragtede hende fra top til tå, idet hun med et kærlighedsfuldt udtryk mumlede:

"Hun er ganske beundringsværdigt skabt."

Fru Michelin, hvis kostume som indisk danserinde tog sig forfærdelig tung ud i forhold til dette enkle slør, kneb læberne sammen, mens fru Sidonie, som i sin talar som spåkvinde så aldeles sammenskrumpen ud, hviskede til hende:

"Længere ud kan man vist ikke drive uanstændigheden, vel, min skat?"

"Nej, sandelig ikke!" svarede den smukke brunette. "Hr. Michelin ville vist blive virkelig vred, hvis jeg klædte mig af på den måde."

"Det ville han også have god ret til," sagde mæglersken.

De tilstedeværende alvorlige herrer var ikke af denne mening, men var på afstand ganske ude af sig selv af henrykkelse. Hr. Michelin, som af sin hustru til så upassende tid blev anført som eksempel, var aldeles henført, for at behage hr. Toutin-Laroche og baron Gouraud, som var optændt af beundring ved synet af Renée. Man lykønskede Saccard til hans hustrus formfuldendte figur, og han bukkede og så meget rørt

ud. Aftenen havde opfyldt så mange af hans ønsker, og hvis ikke en vis bekymring nu og da havde kunnet læses i hans træk, når han kastede et hastigt blik på sin søster, ville man have kunnet anse ham for fuldstændig lykkelig.

"Hør, så meget har hun da vist aldrig før vist os?" sagde Louise, spøgende, sagte til Maxime, idet hun pegede med øjnene i retning af Renée.

Hun fortsatte straks med et tvetydigt smil:

"I det mindste ikke for mig."

Den unge mand gav hende et uroligt blik, men hun lo stadig så lystigt som en skoledreng, der er kommet med en lige lovlig stærk morsomhed.

Ballet begyndte. Man havde taget estraden, hvor tableauerne var blevet opført, i brug som musikestrade til et lille orkester, hvori blæseinstrumenter var de fremherskende, og horn og trompeter lod deres smældende toner høre i den ideale skov blandt de blå træer. Der blev først spillet op til en kvadrille: "*Ah, il a des bottes, il a des bottes, Bastien!*", som på denne tid var glansnummeret ved ethvert bal. Damerne dansede. Polkaer, valse, mazurkaer skiftede med kvadriller. De bølgende par kom og gik, fyldte det lange galleri, sprang op ved messinginstrumenternes opildnende klang for atter at svæve sagte frem til violinernes vuggende toner. Kostumerne, denne flod af kvinder, fra alle lande og tider, hvirvlede rundt mellem hinanden i et broget mylder af muntre farver. Efter at dansens rytme havde blandet og bortført de mange farver i ét virvar, førte den med strygerne atter pludselig den samme rosenrøde silketunika, samme blå fløjlsliv sammen med den samme sorte kjole. Derpå drev et andet violinstrøg, en bestemt

trompetklang, atter parrene ud på en ny tur rundt i salonen med de samme vuggende bølger som hos en båd, der driver med bølgerne for en brise, der har rykket den løs fra sine fortøjninger. Og således gik det uden afbrydelser i timevis. Af og til gik en dame mellem to danse hen til et vindue for at svale sig og tage lidt frisk luft, eller et par hvilede sig i en sofa i den lille guldgule salon, eller gik en tur rundt i drivhusets alleer. Under slyngplanternes blade hørte man i den lune skygge orkesterets brudte toner og fornemmede stundom klingrende latter og knitrende damekjoler, hvoraf man dog kun så den nederste kant.

Da man åbnede dørene til spisesalen, som var omdannet til en buffet med serveringsborde langs væggene og et langt bord i midten, dækket med kolde anretninger, opstod der en vældig skubben og masen og en skrækkelig trængsel. En høj, køn herre, som havde været så ufornuftig at beholde sin hat i hånden, blev trykket så voldsomt mod væggen, at den stakkels hat blev trykket ganske flad med en dump, klagende lyd, der vakte almindelig latter. Man kastede sig over bagværket og de trøffelfyldte fugle, idet man brutalt banede sig vej med albuerne. Det var en formelig plyndring; tyve hænder mødtes i hvert eneste fad, og tjenerne vidste ikke, hvad de skulle gøre midt i denne hoben velopdragne mennesker, hvis eneste frygt var komme for sent og kun finde tomme fade. En gammel herre blev ærgerlig over, at det ikke var bordeaux, men kun champagne, som fik ham til at ligge søvnløs.

"Rolig, mine herrer, rolig," sagde Baptiste med sin højtidelige stemme. "Der er nok til alle."

Ingen hørte imidlertid efter ham. Spisesalen var tæt pakket med folk, og ved dørene hævede sorte kjoler sig uroligt spejdende på tåspidserne. Rundt om serveringsbordene stod grupper, som trængtes og spiste i største hast. Mange slugte maden uden at drikke, fordi de ikke havde kunnet få fat i et glas, andre derimod drak og søgte forgæves at finde en bid mad.

"Hør nu," sagde hr. Hupel de la Noue, som de herrer Mignon og Charrier havde slæbt med sig ind i spisesalen, da de var blevet trætte af at høre på hans mytologiske udredninger, "vi får ikke noget, hvis vi ikke holder sammen … Det er endnu værre i Tuilerierne, og dér har jeg erhvervet mig en vis erfaring. … Sørg De nu for vinen, så skal jeg sørge for det faste."

Præfekten havde kig på en fårebov. Han rakte armen ud i det rette øjeblik i en åbning mellem alle skuldrene og tog den ganske roligt til sig, efter at han først havde proppet lommerne fulde af kuvertbrød. Entreprenørerne vendte tilbage fra hver sin side, Mignon med én og Charrier med to flasker champagne. De havde imidlertid kun kunnet finde to glas, men det gjorde ingenting, erklærede de, de kunne drikke af det samme. Og således souperede de tre herrer ved et lille blomsterbord allerbagest i lokalet. De tog ikke engang handskerne af, lagde hele tykke skiver, de havde frigjort fra fåreboven, på brødet og holdt flaskerne under armen. Der stod de og snakkede med munden fuld, og strakte hagen frem, for at krummerne hellere skulle falde på gulvet end på deres veste.

Charrier, som havde drukket sin vin færdig, hurtigere end han var færdig med sin mad, spurgte en tjener, om han ikke kunne få et glas champagne.

"De må vente, min herre!" svarede den skræmte tjener vredt, idet han ganske tabte hovedet og glemte, at han ikke befandt sig i tjenerfløjen. "Man har allerede drukket tre hundrede flasker."

Imens hørtes tonerne fra orkesteret, som ind imellem pludselig blev stærkere. Man dansede nu "Kyssepolka", som var berømt fra de offentlige baller, og hvis rytme kavalererne skulle markere ved at kysse sin dame. Fru d'Espanet viste sig i døren til spisesalen, rød i hovedet og med håret noget i uorden, og slæbende sin store sølvkjole efter sig med en charmerende træt attitude. Man lod hende ikke uden videre slippe igennem, og hun måtte bruge albuerne for at skaffe sig vej. Hun gik tøvende en tur rundt om bordet med en noget mut mine, så gik hun lige frem til hr. Hupel de la Noue, som netop var blevet færdig med at spise, og tørrede sig om munden med sit lommetørklæde.

"De ville være overordentlig elskværdig, hr. præfekt," sagde hun med et henrivende smil, "hvis De skaffede mig en stol! Jeg har forgæves søgt efter en rundt om hele bordet ..."

Præfekten nærede ganske vist en smule nag til markisen, men hans høflighed fornægtede sig ikke. Han ilede derfor med at skaffe fru d'Espanet en stol og blev stående bag ved denne for at servere for hende. Hun ville kun have et par rejer med lidt smør og et fingerbøl champagne. Omgivet af de glubsk ædende herrer spiste hun kun langsomt, hvad hun havde bedt om, idet hun med en fin ynde førte hænderne til munden. Borde og stole var udtrykkeligt forbeholdt damerne, men for baron Gouraud gjorde man altid en undtagelse. Også han sad bekvemt i en lænestol og nød en skive vildtpostej, hvis skorpe han langsomt tyggede. Markisen genvandt præfektens yndest, da hun sagde,

at hun aldrig ville glemme de kunstneriske følelser, hun havde oplevet i *Les Amours du Beau Narcisse et de la Nymphe Écho*. Hun forklarede endog, hvorfor man ikke havde ventet på ham, på en måde, som fuldstændig trøstede ham: da damerne havde fået at vide, at ministeren var kommet, mente de, at det ikke ville være høfligt at forlænge mellemakten yderligere. Endelig bad hun ham opsøge fru Haffner, som dansede med hr. Simpson, en brutal fyr, erklærede hun, som i høj grad mishagede hende. Og da Suzanne var kommet, havde hun ikke mere øje for hr. Hupel de la Noue.

Saccard havde sammen med de herrer Toutin-Laroche, de Mareuil og Haffner lagt beslag på et serveringsbord. Da bordet var fuldt besat og hr. de Saffré kom med fru Michelin under armen, holdt han dem tilbage og insisterede på, at den smukke brunette skulle dele deres soupér. Hun nippede til bagværket og betragtede med sine klare øjne smilende de fem herrer, som omgav hende. De bøjede sig ned mod hende, berørte hendes med guldtråd broderede bajadérslør, trængte hende stadig nærmere til serveringsbordet, som hun til sidst stødte imod, og tog fra alle herrernes hænder mildt og indtagende imod små stykker bagværk, med samme kærlige lydighed som en slavinde blandt sine herrer. Hr. Michelin stod ganske alene ved den anden ende af bordet og spiste en gåseleverpostej, som det var lykkedes ham at bemægtige sig.

Fru Sidonie, som lige fra strygernes første strøg havde strejfet rundt i balsalen, trådte nu ind i spisesalen og kaldte med et blik Saccard til sig.

"Hun danser ikke," sagde hun med lav stemme. "Hun synes at være urolig. Jeg tror, hun har en eller anden gal streg i

hovedet … Men jeg har endnu ikke kunnet opdage, hvem elskeren kan være … Jeg vil spise lidt og så gå på jagt igen."

Hun indtog, stående som en mand, en vinge fra en af de fyldte fugle, som hun lod hr. Michelin servere for sig, efter at han havde gjort sig færdig med sin gåseleverpostej. Hun skænkede sig et stort champagneglas fuldt af malaga, og efter at have tørret sig om munden med fingrene, vendte hun tilbage til salonen. Slæbet på hendes spåkonekjole syntes allerede at have samlet alt støv op fra tæpperne.

Ballet begyndte at tynde ud, og orkesteret viste tegn på udmattelse, da en brusende mumlen spredte sig: "Kotillonen! kotillonen!" hvilket atter oplivede både de dansende og musikanterne. Par kom fra alle mulige gemmesteder i drivhuset; den store salon fyldtes på ny ligesom til den første kvadrille; og der opstod en livlig diskussion i den nysopvågnede mængde. Det var ballets sidste opflammen. De herrer, som ikke dansede, så fra vindues- og dørnicher med slap interesse på den voksende mængde, mens de, der souperede ved buffeten, strakte hals for at se, uden at slippe deres mad.

"Hr. de Mussy vil ikke," sagde en af damerne, "han sværger på, at han ikke mere vil føre an i nogen kotillon … Nå, vær nu rar, hr. de Mussy, bare for denne ene gangs skyld. Gør det for vores skyld."

Den unge ambassadeattaché var og forblev imidlertid ubevægelig. Det var virkelig umuligt, han havde aflagt en ed. Der var almindelig skuffelse. Maxime ville heller ikke, idet han erklærede, at han var fuldstændig udmattet. Hr. Hupel de la Noue vovede ikke at spørge melde sig; hans letsindighed strakte sig alene til poesien. Da en dame nævnte hr. Simpson, fik man

hende omgående til at tie; hr. Simpson var den mest besynderlige kotillonfører, man kunne tænke sig, havde fantastiske og ondsindede indfald: i en salon, hvor man havde været uforsigtig nok til at vælge ham, havde han, fortalte man, tvunget damerne til at hoppe over stolene, og en af hans favoritture var at lade de dansende kravle på alle fire stuen rundt.

"Er hr. de Saffré gået?" spurgte en barnligt spæd stemme.

Han skulle netop til at gå, og tog afsked med den smukke fru Saccard, med hvem han stod på den allerbedste fod, efter at hun ikke havde villet vide af ham som elsker. Den elskværdige skeptiker beundrede andres nykker. Man førte ham i triumf tilbage fra entreen. Han forsvarede sig og erklærede leende, at man kompromitterede ham; han var jo en alvorlig mand. For alle de hvide hænder, der bedende blev strakt mod ham, gav han dog til sidst efter og sagde:

"Nå ja da, indtag Deres pladser … Men det vil jeg forberede Dem på, jeg hylder den klassiske skole. Jeg har ikke særlig meget fantasi."

Parrene satte sig rundt om i salonen på alle de stole, man kunne få slæbt sammen; nogle af de unge mænd hentede selv jernstolene i drivhuset. Det blev en kæmpekotillon. Hr. de Saffré, som havde en fungerende præsts højtidelige mine, valgte grevinde Vanska, hvis kostume behagede ham, til sin dame. Da alle havde indtaget deres pladser, kastede han et langt blik på kredsen af krinoliner, der alle som én havde en sort spidskjole ved sin side. Han gav orkesteret tegn til at begynde.

Renée ville ikke være med i kotillonen. Hun havde lige siden ballets begyndelse vist en nervøs munterhed, men havde ikke

danset særlig meget og var gået fra den ene gruppe til den anden uden af kunne blive roligt nogetsteds. Hendes veninder fandt hende besynderlig. Hun havde i aftenens løb fortalt, at hun ville foretage en opstigning i ballon sammen med en berømt luftskipper, som hele Paris talte om. Da kotillonen begyndte, ærgrede det hende, at hun ikke længere kunne gå, hvor det passede hende; hun holdt sig i nærheden af døren til forstuen, gav hånd til de herrer, der var på vej ud, og talte med sin mands venner. Baron Gouraud, som en tjener førte bort i hans pelskappe, sagde, inden han gik, endnu engang Renée en kompliment for hendes tahitikostume.

Hr. Toutin-Laroche trykkede imidlertid Saccards hånd.

"Maxime regner med Dem," sagde den sidstnævnte.

"Udmærket, det kan han roligt gøre," svarede den nye senator.

Og idet han vendte sig til Renée, tilføjede han:

"Kære frue, jeg har endnu ikke haft mulighed for at gratulere Dem … Nu er den kære dreng jo lykkeligt i havn!"

Da hun smilede overrasket, faldt Saccard ind:

"Min hustru ved endnu ingenting … Vi har netop her til aften afgjort frøken de Mareuils og Maximes giftermål."

Hun smilede stadig og nejede for hr. Toutin-Laroche, som forsvandt, idet han sagde:

"De underskriver jo kontrakten her på søndag? Jeg er nødt til at rejse til Nevers vedrørende en mineaffære, men vil være tilbage inden."

Renée stod et øjeblik alene tilbage i entréen. Hun smilede ikke længere, og da hun tænkte nærmere over, hvad hun havde hørt, blev hun grebet af en voldsom bæven. Hun stirrede på de

røde fløjlstapeter, de sjældne planter, lerkrukkerne. Så udbrød hun temmelig højt:

"Jeg må tale med ham."

Hun vendte tilbage til salonen, men måtte standse ved døren, da en kotillonformation spærrede vejen. Orkestret spillede en dæmpet sats af en vals. Damerne holdt hinanden i hænderne og dannede en kreds, en ring af den slags som småpiger plejer at lave, mens de synger *Giroflé, girofla*; dansen gik stadig hurtigere, de trak i hinandens hænder, lo og trængtes. Midt i kredsen stod en kavaler – det var den ondskabsfulde hr. Simpson – med et langt, rosenrødt skærf i hånden, som han holdt i vejret med en gestus som en fisker, der skal til at kaste sit net ud. Han havde imidlertid ingen hast og fandt det åbenbart morsomt at lade damerne snurre og dreje sig, til de blev ganske udmattede. De var da også begyndt at gispe og bede om nåde. Da kastede han skærfet så dygtigt, at det snoede sig om skuldrene på fru d'Espanet og fru Haffner, som dansede ved siden af hinanden i kredsen. Det var en af hans amerikanske spøgefuldheder. Så ville han valse med begge damer på en gang og havde allerede grebet dem begge om livet, den ene med venstre, den anden med højre arm, da hr. de Saffré med kotillonkongens strenge stemme sagde:

"Man danser ikke med to damer."

Men hr. Simpson ville ikke give slip på dem. Adeline og Susanne kastede sig leende bagover i hans arme. Man drøftede tilfældet, damerne blev vrede, der blev almindeligt røre, og de sorte spidskjoler i vinduesnicherne spurgte sig selv, hvordan mon Saffré ville klare sig ud af klemmen uden at tabe ansigt. Han virkede da også for et øjeblik rådløs, og søgte efter en

måde, hvorpå han ved et heldigt indfald kunne få latteren over på sin side. Så smilede han, tog fru d'Espanet og fru Haffner, en i hver hånd, hviskede et spørgsmål til dem, fik deres svar og vendte sig derpå mod hr. Simpson:

"Plukker De jernurt eller vedbend?"

Hr. Simpson, som et øjeblik så noget fåret ud, sagde, at han plukkede jernurt, hvorefter hr. de Saffré overlod ham markisen, idet han sagde:

"Dette er jernurt."

Man applauderede sagte, og fandt, at det var en meget net måde at komme problemet til livs. Hr. de Saffré var en kotillonleder, der ikke lod sig bringe i forlegenhed, mente damerne. Imens gentog orkesteret valsen, og efter at hr. Simpson havde valset en tur rundt i salonen med fru d'Espanet, førte han hende hen til hendes plads.

Renée kunne nu komme frem. Hun havde bidt læberne til blods ved synet af alle "disse dumheder". Hun fandt disse herrer og damer, som smed med skærf og gav sig blomsternavne, i allerhøjeste grad enfoldige. Det brusede i hendes øren, en rasende utålmodighed vækkede en lyst i hende til blindt at fare frem og bane sig vej. Hun gik med hurtige skridt gennem salonen og stødte mod enkelte forsinkede par, der var på vej til deres pladser. Hun begav sig direkte til drivhuset. Blandt de dansende havde hun ikke set hverken Louise eller Maxime, de kunne vel, tænkte hun, befinde sig i drivhuset bag en eller anden busk, som de havde trukket sig tilbage til, forenede af denne smag for morsomme og ondskabsfulde indfald, som fik dem til at søge hen i ubemærkede hjørner, hvorsomhelst de mødte hinanden. Hun søgte imidlertid forgæves i drivhusets

halvlys. Hun fandt kun en høj ung mand bag et træ i en af løvsalene, som betaget kyssede den små fru Dastes hænder, idet han mumlede:

"Fru de Lauwerens havde ret: De er en engel!"

Denne erklæring i hendes hjem, hendes drivhus, tændte hendes vrede. Fru de Lauwerens kunne vel bedrive sit kobleri andetsteds! Og Renée ville have kunnet finde trøst og lettelse, hvis hun havde kunne smide alle disse mennesker ud af sit hus, som støjede så voldsomt. Hun standsede ved bassinet og så på vandoverfladen, idet hun undrede sig over, hvor Louise og Maxime vel kunne have gemt sig.

Orkestret spillede stadig den samme vals, hvis vuggende rytme næsten fik hende til at blive søsyg. Det var uudholdeligt; man kunne ikke engang få lov at tænke uforstyrret i sit eget hjem. Hun var ikke i stand til at tænke klart mere. Hun glemte, at de to unge mennesker endnu ikke var gift, og sagde til sig selv, at de velsagtens ganske enkelt var gået til ro. Derefter kom hun til at tænke på spisesalen og ilede op ad drivhustrappen. I døren til den store salon blev hun imidlertid igen standset af en kotillonformation.

"Det er "De sorte Pletter", mine damer," sagde hr. de Saffré med elskværdig høflighed. "Det er min egen opfindelse, som jeg her lader Dem være de første til at opleve."

Man lo meget. Herrerne forklarede de unge kvinder hr. de Saffrés mening. Kejseren havde holdt en tale, hvori han havde omtalt "visse sorte pletter" i den politiske horisont. Disse sorte pletter havde gjort vældig lykke, ingen vidste rigtigt hvorfor. Pariserne havde taget udtrykket til sig, og i en uges tid drejede alting sig om de sorte pletter. Hr. de Saffré placerede

kavalererne i salonens ene ende og lod dem vende ryggen til damerne, som stod i salonens anden ende. Så bad han dem løfte deres frakkeskøder og skjule bagsiden af hovedet med dem. Dette blev gjort under almindelig latter. Foroverbøjede, med sammentrukne skuldre, og frakkeskøder, som ikke længere faldt ned fra midjen, var kavalererne i sandhed frygtelige at skue.

"Le ikke, mine damer," råbte hr. de Saffré med komisk alvor, "ellers lader jeg Dem trække Deres skørter op over hovedet."

Latteren fordobledes, mens han energisk gjorde sin myndighed gældende overfor nogle herrer, som nægtede at skjule hovedet.

"De er 'de sorte pletter'," sagde han. "Skjul Deres hoved og vis kun ryggen; damerne må ikke se andet end sort … Og nu fremad, bland Dem, så man ikke ved, hvem der er hvem."

Munterheden steg til nye højder. "De sorte pletter" kom og gik på deres slanke ben, vuggende som hovedløse ravne. Man så skjorten og et stykke af selerne hos en herre, og nu begyndte damerne at råbe, at man skulle holde inde, ellers blev de kvalt af latter. Hr. de Saffré havde medlidenhed og bad dem udsøge sig hver en "sort plet". Under megen skørteraslen ilde damerne afsted som en flok unge agerhøns og greb hver for sig den kavaler, der tilfældigvis faldt for. Der blev en voldsom forvirring. Så dansede de improviserede par i en lang række en runde i salonen til tonerne af den samme vals, som orkesteret spillede med utrættelig ihærdighed.

Renée støttede sig mod væggen og stirrede bleg frem for sig med sammenpressede læber. En ældre herre kom hen og spurgte høfligt, hvorfor hun ikke dansede. Hun smilede

tvungent og svarede et eller andet. Så ilede hun bort, ind i spisesalen. Den var tom. Men midt blandt de udplyndrede serveringsborde, flasker og tallerkener, som stod overalt, sad Maxime og Louise ved siden af hinanden for bordenden, hvor de havde udbredt en serviet som dug, og spiste ganske roligt. De lod til at befinde sig ganske udmærket og sad og lo midt i hele dette roderi af beskidte glas, fedtede tallerkener og levninger, som endnu var varme efter den grådighed, som gæsterne med de hvide handsker havde udfoldet. De havde nøjedes med at feje de nærmeste krummer til side. Baptiste gik højtideligt frem og tilbage langs bordet uden at røbe den mindste opmærksomhed for stuen, der så ud, som havde en flok ulve raseret den; han ventede kun på, at tjenerne skulle komme og skaffe lidt orden på serveringsbordene.

Maxime havde haft held til at samle sig en ganske god middag sammen. Louise var henrykt over en fyldt tallerken med karamelliserede mandler med pistacie, som var blevet efterladt på en buffet. Foran sig havde de tre halvfulde flasker champagne.

"Papa er måske allerede taget hjem," sagde den unge pige.

"Så meget des bedre!" svarede Maxime, "så må jeg jo følge dig."

Og da hun lo, tilføjede han:

"De ved jo, at man har bestemt, at jeg skal gifte mig med Dem. Det er ikke en spøg længere, men ramme alvor … Hvad skal vi gøre, når vi bliver gift?"

"Det samme som alle de andre!"

Dette svar var undsluppet hende lidt for hurtigt, og for ligesom at dæmpe dets betydning, fortsatte hun hurtigt:

"Vi vil rejse til Italien. Det vil være godt for mit bryst. Jeg er meget syg … Ak! min stakkels Maxime, hvilken morsom hustru du får dig! Jeg har ikke for to sous fedt på kroppen."

Hun smilede en anelse sørgmodigt i sin pagedragt. En tør hoste fremkaldte hektiske røde pletter på hendes kinder.

"Det er mandlernes skyld," sagde hun. "Derhjemme forbyder man mig at spise karamelliserede mandler. Giv mig tallerken, så tager jeg resten med mig i lommen."

Hun var ved at tømme tallerken, da Renée trådte ind. Hun gik lige hen til Maxime, idet hun anstrengte sig voldsomt for ikke at bryde ud i eder og forbandelser og slå den pukkelryggede, som hun fandt siddende til bords med sin elsker.

"Jeg må tale med dig," stammede hun med dump stemme.

Han tøvede, grebet af frygt for at være alene med hende.

"Kun med dig, og med det samme," gentog Renée.

"Så gå da, Maxime," sagde Louise med sit uigennemskuelige smil. "Så kan du med det samme prøve at finde min fader. Jeg taber ham altid, når vi er til fester."

Han rejste sig og prøvede at standse Renée midt i spisesalen ved at spørge, hvad det dog kunne være for vigtige sager, hun havde at sige ham. Men hun svarede kun sammenbidt:

"Kom med mig, eller jeg siger det, så alle gæsterne kan høre det!"

Han blegnede og fulgte hende med samme lydighed som et dyr, der er blevet slået. Det forekom hende, at Baptiste iagttog dem, men i øjeblikket var hun ligeglad med kammertjenerens klare øjne. Ved døren til salonen blev hun for tredje gang holdt tilbage af kotillonen.

"Vent," mumlede hun. "De tåber bliver da aldrig færdige."

Hun greb hans hånd, så at han ikke skulle forsøge at slippe væk.

Hr. de Saffré anbragte hertugen af Rozan med ryggen mod væggen i et hjørne af salonen ved siden af døren til spisesalen. Han stillede en dame foran ham, så en kavaler med ryggen til denne dame, så en anden dame foran kavaleren, par ved par, indtil det blev en lang slange. De ventende damer stod og snakkede, indtil han råbte:

"Fremad, mine damer; indtag Deres pladser til "Kolonnerne"!"

De kom endelig, og "kolonnerne" blev dannet. Den uanstændige morskab ved således at stå klemt inde mellem to herrer, støttet til den enes ryg, med den andens bryst foran sig, så at deres bryst berørte spidskjolernes opslag, mens kavalerernes ben forsvandt i damernes kjoler, morede damerne vældigt. Hvis et latterudbrud fik et hoved til at bøje sig, måtte moustacherne foran det trække sig tilbage for at det ikke skulle udarte til kysseri. En balladeмager måtte have givet hele rækken et let skub, for den blev pludselig noget kortere, så at de sorte bukser forsvandt endnu længere ind i kjolerne; man anede små skrig, men latteren holdt ikke op. Man hørte baronesse de Meinhold sige: "Men min herre, De kvæler mig jo; knus mig dog ikke så hårdt!" hvilket forekom så morsomt, og fremkaldte en sådan munterhed i hele rækken, at "kolonnerne" blev rystede, kom i uorden, stødte mod hinanden og måtte støtte sig til hinanden for ikke at falde. Hr. de Saffré, som stod med hænderne løftet for at give tegn, ventede. Endelig klappede han i hænderne, og ved dette signal vendte parrene sig. De par, som

stod overfor hinanden, greb hinanden om livet, og hele rækken opløstes og hvirvlede bort i valsen. Kun den stakkels hertug af Rozan stødte næsen mod væggen, idet han vendte sig, hvilket fremkaldte et latterbrøl.

"Kom," sagde Renée til Maxime.

Orkestret spillede stadig den samme vals, hvis bløde toner og ensformige rytme til sidst blev fad og kedelig og irriterede Renée i stigende grad. Hun gik ind i den lille salon uden at slippe Maximes hånd, og idet hun skubbede ham op ad den lille trappe, som førte til hendes påklædningsværelse, befalede hun ham kort:

"Gå op!"

Hun fulgte ham. I samme øjeblik kom fru Sidonie, som hele aftenen havde sværmet omkring sin svigerinde, forundret over hendes stadige strejftog gennem stuerne, op ad trappen til drivhuset. Hun så et par herreben forsvinde i den lille trappes mørke. Et svagt smil gled over hendes voksagtige ansigt, og hun kiltede sin lange talar op for at kunne bevæge sig hurtigere, opsøgte sin broder, samtidig med at hun på sin vej fik bragt uorden i en kotillonformation, og spurgte alle de tjenere, hun mødte, hvor han var. Hun fandt ham endelig sammen med hr. de Mareuil i et værelse, som stødte op til salonen, og som til lejligheden fungerede som rygeværelse. De to fædre talte om medgiften og ægteskabskontrakten. Men da hans søster hviskede et par ord i hans øre, rejste Saccard sig med en undskyldning og forsvandt.

Oppe i påklædningsværelset herskede der den største uorden. På stolene lå nymfen Echos kostume, det iturevne trikot, krøllet blondeundertøj, bunker af linned, kort sagt alt,

hvad en utålmodig kvinde efterlader sig. Lidt hist og her lå de små værktøjer af elfenben og sølv; børster og neglefile var faldet på gulvet, og endnu fugtige håndklæder, sæber, der var efterladt på toiletbordet marmor, flasker, hvis propper ikke var blevet sat i, spredte i det kødfarvede telt en stærk, gennemtrængende lugt. For at fjerne den hvide sminke fra sine arme og skuldre var den unge kvinde steget ned i det rosenfarvede badekar, da hun var kommet tilbage fra det sidste tableau, og der lå glinsende pletter på den nu kolde vandoverflade.

Maxime trådte på et korset, var ved at falde omkuld og forsøgte at le. Men ved synet af Renées kolde og hårde ansigt skælvede han. Hun gik frem mod ham, ruskede i ham og sagde dæmpet:

"Du har altså tænkt dig at gifte dig med den pukkelryggede?"

"Nej, ikke for alt i verden," mumlede han. "Hvem har fortalt dig det?"

"Lyv ikke, det tjener ikke noget formål ..."

Han blev strittede imod et øjeblik. Hun foruroligede ham, og han ville have en ende på det.

"Nuvel da, ja, jeg gifter mig med hende. Og hvad så ... Er jeg måske ikke min egen herre?"

Hun gik hen mod ham med sænket hoved; med et afskyeligt smil greb hun hans håndled og udbrød:

"Din egen herre! du, din egen herre! ... Det ved du jo godt, du ikke er. Det er mig, der er din herre. Hvis jeg var ondskabsfuld, kunne jeg brække armene af dig; du har ikke mere styrke end en pige!"

Da han forsøgte at forsvare sig, klemte hun hans arme med hele den nervøse styrke, vreden gav hende. Han udstødte et svagt skrig. Så slap hun ham, idet hun vedblev:

"Vi vil ikke slås, for ser du, jeg ville være den stærkeste!"

Han var bleg af skam over den smerte, han følte i sine håndled. Han så hende gå frem og tilbage i værelset. Hun skubbede møblerne til side, mens hun gennemtænkte den plan, der var opstået i hendes hoved, efter at hendes mand havde omtalt det forestående giftermål.

"Jeg vil låse dig inde her," sagde hun endelig, "og når det bliver morgen, vil vi tage til Le Havre."

Han blev ligbleg af angst og forbløffelse.

"Men det er jo vanvid!" udbrød han. "Vi kan ikke rejse sammen. Du er ved at miste din forstand ..."

"Det er meget muligt. I alle tilfælde er det så dig og din fader, der har gjort, at jeg har mistet den ... Jeg har brug for dig, og jeg tager dig. Så meget desto være for fjolserne."

Røde flammer lyste i hendes øjne. Hun nærmede sig atter til Maxime, hendes hede ånde brændte hans ansigt.

"Hvad skal der blive af mig," udbrød hun, "hvis du gifter dig med den pukkelryggede! I vil gøre nar ad mig, og jeg bliver måske nødt til at tage den store idiot de Mussy, som ikke engang kan varme mine fødder, til nåde igen ... Når man har gjort det, vi har gjort, er man bundet til hinanden for evigt. For resten er det jo ganske klart; jeg keder mig til døde, når du ikke er hos mig, og når jeg nu rejser, tager jeg dig med mig ... Du kan sige til Céleste, hvad du vil have, hun skal hente hjemme hos dig."

Den ulykkelige Maxime strakte bønfaldende hænderne frem mod hende.

"Men søde Renée, tænk dig om, gør dog ingen dumheder. Kom til dig selv ... Tænk blot, hvilken skandale ..."

"Jeg er ligeglad med skandalen! Hvis du nægter, går jeg ned i salonen og skriger det ud til alle, at du har været min elsker, og at du nu er så fej, at du vil gifte dig med den pukkelryggede."

Han bøjede hovedet, lyttede til hende, og gav så efter for den vilje, der så hensynsløst ville kue ham.

"Vi vil tage til Le Havre," gentog hun med lavere stemme sin drøm, "og derfra til England. Ingen skal stå os i vejen mere. Hvis det ikke er tilstrækkelig langt væk, vil vi rejse til Amerika. Jeg, som altid fryser, vil få det godt der. Jeg har ofte nok misundt kreolerinderne ..."

Jo mere hun talte om sin idé, desto mere blev Maxime grebet af frygt for at forlade Paris, for at rejse så langt bort med en kvinde, som uden tvivl var gal, og efterlade sig en historie, hvis skamfulde indhold for altid ville gøre ham landflygtig! Det var et grusomt mareridt, som næsten kvalte ham; han søgte fortvivlet efter en måde at slippe ud af værelset, ud af denne rosenfarvede krog, hvor han troede at høre galehusets klokke ringe. Endelig mente han at fundet midlet til redning.

"Men jeg har ingen penge," sagde han mildt, for ikke at ophidse hende endnu mere. "Hvis du låser mig inde, vil jeg heller ikke kunne fremskaffe nogen."

"Men det har jeg," svarede hun triumferende. "Jeg har hundrede tusinde francs. Det hele passer sammen ..."

Hun tog afståelsesdokumentet, som hendes mand havde efterladt i et vagt håb om, at hun ville fortryde, frem fra

spejlskabet. Hun lagde den på toiletbordet, tvang Maxime til at hente pen og blækhus, der var inde i soveværelset, skubbede sæberne til side og underskrev dokumentet.

"Så," sagde hun, "dumheden er fuldbragt. Hvis jeg bliver bestjålet, er det af min egen fri vilje … Vi vil tage forbi Larsonneau, på vejen til jernbanen … Så, min lille Maxime, nu låser jeg dig inde, og siden vil vi fjerne os gennem haven, når jeg har fået smidt alle disse mennesker på porten. Vi behøver ikke engang at have en vadsæk med os."

Hun blev igen i godt humør. Denne gale streg morede hende. Det var en sidste overspændthed, en afslutning, som i hendes feberkrise forekom hende meget original. Dette overgik selv hendes ønske om at gå til vejrs med en ballon. Hun tog Maximes arm, idet hun mumlede:

"Jeg gjorde dig ondt før, min stakkels ven! Det var, fordi du gjorde modstand … Du vil få at se, hvor dejligt det bliver. Tror du måske, at din lille pukkelryg vil kunne elske dig, som jeg elsker dig? Den lille sortsmudsede tøs er ikke en rigtig kvinde …"

Hun lo og trak ham ind til sig, kyssede hans læber, da en støj fik dem til at vende sig om. Saccard stod i døren.

En frygtelig stilhed opstod. Renée fjernede langsomt armene fra Maximes hals; hun sænkede ikke hovedet, men betragtede vedholdende sin mand med samme stirrende blik som en død. Den unge mand følte sig derimod ganske tilintetgjort og rædselsslagen, og da hendes arme ikke længere omsluttede og støttede ham, vaklede han. Saccard stod som ramt af lynet ved dette slag, der ramte både ægtefællen og faderen i ham. Han var ligbleg, stiv som en støtte, brændte dem med sit blik. I

værelsets fugtige, duftende luft brændte de tre lys med høje, lige flammer, ubevægelige som glødende tårer. Og stilheden, den forfærdelige stilhed, blev kun brudt af musikkens toner, der flød op gennem den smalle trappegang; valsen gled, rullede sig sammen og faldt ned på det snehvide tæppe som en giftslange mellem det iturevne trikot og kjolerne på gulvet.

Manden kom nærmere. En trang til at vise sig brutal forvred hans ansigt, og han knyttede hænderne, som om han ville slå de skyldige til jorden. Vreden hos denne livlige lille mand brød ud med samme voldsomhed som et skud. Med et hånligt smil nærmede han sig til dem.

"Du har meddelt hende nyheden om dit giftermål, ikke sandt?"

Maxime rykkede baglæns, ind til væggen, som han støttede sig mod.

"Hør på mig," stammede han, "det er hende …"

Han havde tænkt sig fejt at anklage hende og kaste hele skylden for forbrydelsen over på hende, sige, at hun ville flygte med ham og forsvare sig med den skælvende ydmyghed, man finder hos en skoledreng, der er taget på fersk gerning. Han havde imidlertid ikke kræfter til det, ordene satte sig fast i halsen på ham. Renée bevarede sin stive, statuelignende ubevægelighed og sin tavse trods. Måske for at lede efter et våben kastede Saccard et blik rundt i værelset, og fik da øje på afståelsesdokumentet, hvis gule stemplede papir stak af mod den hvide marmor, mellem kamme og neglebørster på toiletbordet. Han så på dokumentet, derpå på de to forbrydere, bøjede sig frem og så, at dokumentet var underskrevet. Hans blik svævede fra det åbne blækhus til den endnu fugtige pen,

som lå ved foden af kandelaberen, og han standsede brat, eftertænksom, overfor denne underskrift.

Stilheden syntes at blive øget, lysenes flammer længere, valsen vuggede sine toner stadig svagere og blødere. Saccard trak næppe mærkbart på skuldrene. Endnu en gang sendte han sin hustru og sin søn et gennemtrængende blik, som for at aftvinge deres ansigter en forklaring, som han ikke fandt. Så foldede han langsomt afståelsesdokumentet sammen og puttede det i lommen. Hans kinder var blevet meget blege.

"De har gjort ret i at underskrive, min kæreste," sagde han mildt til sin hustru. "Derved får De hundrede tusinde francs i lommen. Jeg vil endnu i aften give Dem disse penge."

Han smilede næsten, kun hans hænder skælvede endnu en smule. Han tog nogle skridt frem og tilføjede:

"Men man bliver jo kvalt herinde. Hvilket påfund at sætte et af dine krumspring i scene her i et sådant dampbad …"

Så vendte han sig mod Maxime, som overrasket over sin faders fredelige og rolige stemme atter løftede blikket.

"Du kommer med!" gentog han. "Jeg så dig gå herop, og opsøgte dig, så du kan sige farvel til hr. de Mareuil og hans datter."

De to mænd gik ned ad trappen, fordybet i samtale. Renée stod alene tilbage midt i sit værelse og stirrede på den lille trappes gabende mørke, hvor hun netop havde set faderens og sønnens skuldre forsvinde. Hun kunne ikke tage øjnene fra dette hul. Hvilket slag! De var gået roligt og fredsommeligt som et par gode venner og havde ikke søgt at knuse hinanden! Hun lyttede for at høre, om ikke en vild kamp lod deres legemer falde ned ad trappen. Intet. I det lune mørke hørtes kun bruset

fra dansen, den vuggende vals. Langt bort syntes hun at kunne høre markisens latter, hr. de Saffrés klare stemme. Så dramaet var altså forbi? Hendes forbrydelse, kyssene i den store grå og røde seng, de vilde nætter i drivhuset, hele denne forbandede kærlighed, som havde brændt i hende i månedsvis, fik altså denne flade, vulgære ende. Hendes mand vidste alt, og havde ikke engang slået hende. Og stilheden omkring hende, denne stilhed, som kun blev brudt af den uendelige vals, skræmte hende mere end lyden af et mord ville kunne have gjort. Hun var bange for denne ro, bange for det smukke og stille påklædningsværelse, som var fyldt af en duft af kærlighed.

Hun opdagede sit billede i skabets høje spejl og nærmede sig, overrasket over sig selv, forglemte sin mand, forglemte Maxine, og var helt og holdent fængslet af den sælsomme kvinde, hun så foran sig. Afsindet bemægtigede sig hende stadig mere. Hendes gule hår, som hun havde strøget tilbage ved tindingerne og i nakken, forekom hende at være nøgenhed, en uanstændighed. Rynken i hendes pande gravede sig så dybt ind, at den lagde ligesom en mørk bom over øjnene, det tynde, blålige mærke efter et piskeslag. Hvem havde mærket hende på den måde? Hendes mand havde ikke løftet sin hånd mod hende, men alligevel … Hun undrede sig over sine læbers bleghed, og hendes nærsynede øjne forekom hende at tilhøre en død. Så gammel hun dog var blevet! Hun bøjede hovedet, og idet hun så sit trikot i det matte gaslys, beskuede hun sig selv med halvt lukkede øjenlåg. En hastig rødme skød op i hendes ansigt. Hvem havde klædt hende nøgen? Hvad lavede hun i denne dragt, som en almindelig tøs, der afslører sig helt ned til maven? Hun vidste det ikke mere. Hun så sine runde lår i

trikotet, sine hofter, hvis smidige linjer hun kunne følge ved gaslyset, sin dybt nedringede barm; hun skammede sig ved sig selv, og hendes foragt for sin egen krop fyldte hende med en dump vrede mod dem, der havde efterladt hende således, kun med en smule guldringe om fod- og håndled til at skjule hendes hud.

Med den stædige vedholdenhed hos en hjerne, der er ved at blive forstyrret, grublede hun over, hvad hun lavede der, ganske nøgen, foran spejlet, og så sig med et sat tilbage til en tid, hvor hun som syvårig legede i det dystre Hôtel Béraud. Hun mindedes en dag, da faster Elisabeth havde klædt hende og hendes søster Christine på i kjoler af grå uld med små røde ruder. Det var ved juletid. Hvor havde de været glade for disse ens kjoler! Fasteren forkælede dem og gav efter for sin svaghed så langt, at hun gav dem hver et armbånd og en halskæde af koraller. Kjoleærmerne havde været alt for lange, livet gik helt op til hagen, smykkerne satte de uden på tøjet, der forekom dem så smukt. Renée huskede videre, at hendes fader også var der og så på dem med sit triste smil. Den dag havde hendes søster og hun selv gået frem og tilbage i børneværelset som to voksne, og havde slet ikke leget for ikke at blive beskidte. Senere havde hendes kammerater hos visitandinernonnerne moret sig over hendes "pjerrottøj", som gik helt ud til fingerspidserne og op over ørerne. Hun var begyndt at græde midt i timen. For at man ikke skulle gøre mere nar ad hende i frikvarteret, havde hun bøjet ærmerne op og halslinningen ind, og halsbåndet og armbåndet af koraller forekom hende smukkere på den bare hals og den blottede arm. Var hun allerede dengang begyndt at klæde sig nøgen?

Hendes liv rullede forbi hendes øjne. Hun så den lange beruselse, dette guldets og kødets raseri, som var blevet stadig værre i hende, og som var steget hende til over knæene, så til midjen, endelig til læberne, og, følte hun, nu truede med at slå sammen over hendes hoved, mens det hamrede vildt på hendes hjerne. Det var som en giftig saft, der udmattede hendes lemmer, fyldte hendes hjerte med en skammelig lidenskabs udvækster og hendes hjerne med sygelige og dyriske begær. Den saft havde hendes fødder indsuget fra tæppet i hendes kaleche, og også fra andre tæpper, den var trængt ind i hende fra alt det silke og fløjl, der havde omgivet hende, lige siden hun var blevet gift. Andre måtte have efterladt disse giftige frø i deres fodspor, som nu havde udviklet sig i hendes blod og førtes rundt i hendes årer. Hun huskede sin barndom så godt. Da hun var lille, havde hun kun følt nysgerrighed. Og selv senere, da hun var blevet voldtaget og derved var blevet kastet i armene på det onde, havde hun ikke villet vide af så megen skam og skændsel. Hun ville ganske sikkert være blevet et bedre menneske, hvis hun var blevet hos faster Elisabeth og havde strikket sammen med hende. Og hun syntes at høre den regelmæssige klikken fra fasterens strikkepinde, mens hun stirrede ind i spejlet for at læse den fredelige fremtid, som undgik hende. Men hun så kun sine lyserøde lår, sine lyserøde hofter, denne fremmede kvinde i lyserød silke, som hun havde for sig, og syntes skabt til dukkers og sprællemænds kærlighed. Så langt var det kommet med hende, at det forekom hende, at hun selv var blevet en stor dukke, fra hvis sønderrevne bryst der kun løb en lille tynd strøm af savsmuld. Stillet over for det afskyelige liv, hun havde ført, sved hendes faders blod i hende,

dette borgerlige blod, som altid plagede hende og gjorde oprør i de stunder, hvor hun angrede. Hun, som altid havde skælvet ved tanken om Helvede, hun burde have henlevet sit liv i Hôtel Bérauds alvorlige halvmørke. Hvem var det dog, der havde klædt hende nøgen?

I spejlets blålige skygge forekom det hende, at hun så Saccards og Maximes ansigter dukke frem. Saccard, mørklødet, grinende, havde på sine tynde ben jernets farve og en latter som en knibtang. Den mand havde en stærk vilje! I ti år havde hun set ham i smedjen, i skæret fra det røde metal, forbrændt og gispende, men stadig hamrende og svingende forhammere, der var tyve gange for tunge til hans arme, med fare for at knuse sig selv. Nu forstod hun ham; han forekom hende ligesom forstørret gennem dette overmenneskelige arbejde, det enorme omfang, hvormed han drev sine skurkestreger, med den ene fikse idé øjeblikkeligt at skabe sig en vældig formue. Hun huskede, hvordan han var sprunget over forhindringer, havde rullet i snavset, ikke engang havde undt sig tid til at tørre det af for at nå så meget tidligere frem, og ikke havde gjort noget ophold på vejen for at nyde det, han havde vundet. Så viste sig bag faderens brede skuldre Maximes kønne blonde hoved med den klare, pigeagtige latter, øjne, der var udtryksløse som en skøges og som han aldrig slog ned, skilningen midt i panden, som viste hans hvide hovedbund. Maxime gjorde nar ad Saccard og fandt det småborgerligt at gøre sig alt det besvær for at tjene penge, som han, Maxime, ødede bort med en så beundringsværdig lethed. Han var som en holdt kvinde. Hans lange og bløde hænder fortalte om hans laster, hans legeme havde en mættet kvindes trætte holdning, og i hele dette feje,

modstandsløse væsen, gennemtrængt af lasten som en mild strøm af lunkent vand, var end ikke antydningen af begær efter synden. Han var en passiv medløber. Da Renée så disse billeder træde frem fra spejlets lette skygger, veg hun et skridt tilbage; hun så, at Saccard havde behandlet hende som en indsats, en driftskapital, og at Maxime havde været ved hånden for at samle den louisdor op, der var faldet ud af spekulantens lomme. I sin mands tegnebog var hun en investering; han drev hende til at iklæde sig disse nattens toiletter, til at antage elskere for en måned ad gangen; han kastede hende i sin smelteovns flammer som et kostbart stykke metal for at forgylde sine jernhænder. Og på den måde var det så lykkedes for faderen at gøre hende afsindig nok, ussel nok, til at hengive sig til sønnens kys. Hvis Maxime var af Saccards degenererede blod, så følte hun, at hun selv var produktet, den fordærvede og rådne frugt af de to mænd, den vanære, som de to i fællesskab havde skabt, og som begge var sunket ned i.

Nu vidste hun det. Det var disse mennesker, der havde klædt hende nøgen. Saccard havde knappet hendes snøreliv op, og Maxime havde løst nederdelen. Så havde de hjulpet hinanden med at trække hendes linned af hende. Nu stod hun der uden en las at tildække sig med, men med guldringe som en slavinde. De havde netop betragtet hende for et øjeblik siden, men ikke sagt: "Du er nøgen." Sønnen skælvede som en fej stymper og gyste ved tanken om at udleve sin forbrydelse fuldt ud, vægrede sig ved at følge sin lidenskab. I stedet for at slå hende ihjel havde faderen bestjålet hende; han straffede folk ved at lænse deres lommer; en underskrift var som en solstråle ramt ned midt i hans brutale vrede, og for at hævne sig tog han

underskriften med sig. Og så havde hun set deres skuldre forsvinde i mørket. Intet blod på tæppet, ikke et skrig, ingen klager. Disse feje uslinge havde klædt hende nøgen.

Hun sagde til sig selv, at hun engang havde læst i fremtiden, den dag, da Monceauparkens hviskende skygger havde vakt den tanke, at hendes mand en dag ville smudse hende til og drive hende ud i vanviddet – og forskrækkede hende midt i hendes voksende begær. Ak! hvor hendes stakkels hoved led! Hvor dybt følte hun ikke i dette øjeblik hele uholdbarheden i den forestilling, som havde fået hende til at tro, at hun levede i en verden af lyksalig nydelse og guddommelig straffrihed. I stedet havde hun levet i skam og blev straffet ved, at hendes legeme døde, og ved ødelæggelsen af hele hendes personlighed, som nu lå i sin dødskamp. Hun græd, fordi hun ikke havde lyttet efter faderens formanende stemme.

Hendes nøgenhed generede hende. Hun drejede hovedet og så sig rundt. Påklædningsværelset bevarede stadig sin af dufttunge luft, sin varme stilhed, hvor valsemelodien stadig hørtes, som de sidste døende ringe på en vandoverflade. Disse fjerne toner af vellystig livsglæde forekom hende en utålelig fornærmelse. Hun stak fingrene i ørerne for ikke at høre mere, men fik så i stedet øje på påklædningsværelsets luksus. Hun hævede blikket mod det rosenfarvede telt, til sølvkronen, som viste en buttet kærlighedsgud, der tog sigte med sin pil. Hun lod sit blik hvile på møblerne, på toiletbordets marmor, som var rodet til med dåser og værktøj, som hun ikke mere genkendte; hun gik hen til badekarret, som stadig var fyldt med vand; hun sparkede det tøj til side, som tilsmudsede de hvide silkelænestole: nymfen Echos kostume, kjoler og håndklæder,

der lå og flød. Og fra alle disse genstande forkyndtes hendes skam: nymfen Echos kostume fortalte om de tableauer, hvor hun havde optrådt alene for det originale i offentligt at tilbyde sig til Maxime; badekarret udsendte duften fra hendes krop, vandet, hvori hun havde badet sig, spredte en syg kvindes feber i rummet; bordet med sæberne og olierne, møblerne med deres bløde polstre, alt talte brutalt om hendes sanselighed, hendes kærlighedsaffærer, om alt det smuds, hun gerne ville glemme. Hun vendte tilbage til midten af værelset, hendes ansigt var purpurrødt, og hun vidste ikke, hvor hun skulle vende sig for at undslippe denne alkoveatmosfære, denne luksus, som klædte hende af med samme ublufærdighed som en glædespige, denne lyserøde udstilling.

Rummet var nøgent som hun selv; det lyserøde badekar, de lyserøde tapeter, de to lyserøde marmorborde fik liv, vågnede og strakte sig og omgav sig med en sådan mængde af vellystige billeder, at hun lukkede øjnene og sænkede hovedet, som om loftets og væggenes kniplinger trykkede hende ned.

Men selv om hun lukkede øjnene, så hun alligevel i mørket det lyserøde påklædningsværelse og sovekammerets milde grå, den lille salons matte guld, drivhusets saftige frodighed, alle disse medskyldige lægemidler, mellem hvilke hun havde indsuget den fordærvede saft. Hun havde ikke sovet med Maxime på en bunke laser i et loftskammer. Det ville have været for simpelt, alt for usselt. Silken havde givet hendes forbrydelse et anstrøg af koket yndefuldhed. Og hun ville rive alle disse kniplinger ned, spytte på silken, sparke sin store seng i stumper og stykker og slæbe det hele ud i en eller anden sump, hvorfra

det ville komme op igen, lige så ødelagt og smudsigt som hende selv.

Da hun atter åbnede øjnene, gik hun hen til spejlet, så sig endnu en gang i det og granskede sig selv nøje. Det var forbi med hende, hun så sig som død. Alle hendes ansigtstræk sagde hende, at hendes åndelige forfald skred fremad. Maxime, dette sidste af hendes sansebedrag, havde fuldendt sit arbejde, udslidt hende kræfter, brudt hendes ånd. Der fandtes ikke flere glæder for hende, intet håb om en genopvågnen.

Ved denne tanke tændtes et vilddyrs vrede i hende, og i en sidste krise af attrå tænkte hun på at generobre sit bytte, dåne i Maximes arme og tage ham med sig. Louise kunne ikke gifte sig med ham; Louise vidste, at han ikke tilhørte hende, hun havde jo havde set dem kysse hinanden på munden. Så kastede hun en pelskappe over skuldrene for ikke at skulle gå fuldstændig nøgen gennem balsalen, og gik ned.

I den lille salon så hun sig ansigt til ansigt med fru Sidonie. Denne havde for bedre at nyde dramaet igen stillet sig på post på drivhustrappen. Hun vidste imidlertid ikke, hvad hun skulle tro, da Saccard kom tilbage med Maxime og afvisende besvarede hendes sagte fremsatte spørgsmål med, at hun drømte, at der "slet intet" var. Så anede hun sammenhængen, og hendes gule ansigt blegnede; hun fandt dette forhold lige stærkt nok. Sagte gik hun hen for at lægge øret til døren til trappen i håb om at høre Renée græde deroppe. Da Renée åbnede døren, ramte den næsten hendes svigerinde lige i ansigtet.

"De udspionerer mig!" sagde Renée vredt.

Men fru Sidonie svarede med stolt foragt:

"Tror De da, at jeg vil beflitte mig med Deres skamløsheder!"

Så løftede hun sit spåkvindetalar og fjernede sig med et majestætisk blik, idet hun sagde:

"Det er ikke min fejl, min skat, hvis De kommer ud for uheld … Men jeg er ikke hævngerrig, må De vide. Og husk på, at De i mig ville have fundet og altid skal finde en anden moder. De er velkommen hos mig, når som helst det passer Dem!"

Renée hørte ikke efter, hvad hun sagde. Hun trådte ind i den store salon og passerede midt igennem en meget indviklet kotillonformation uden overhovedet at bemærke den opsigt, hendes pelskappe forårsagede. Midt i rummet stod grupper af herrer og damer, som blandede sig mellem hinanden, mens hr. de Saffrés stemme hørtes råbe:

"Fremad, mine damer; nu kommer "Den mexicanske krig". De damer, der forestiller buskadser, skal brede deres kjoler ud i en cirkel og sætte sig på gulvet … Så danser herrerne rundt om buskadserne, og så snart jeg klapper i hænderne, danser hver med sin busk."

Han klappede i hænderne. Orkestret faldt ind, og atter bevægede parrene sig rundt i salonen. Denne tur gjorde kun liden lykke. To damer blev siddende på tæppet, filtret ind i deres kjoler. Fru Daste erklærede, at det eneste morsomme ved denne "mexicanske krig" var at få lov at lave en stor rund "ost" med nederdelen ligesom i skolen.

Da Renée kom ud i entréen, fandt hun Louise og hendes fader, som blev fulgt ud af Saccard og Maxime. Baron Gouraud var allerede gået, og fru Sidonie gik samtidig med de herrer Mignon og Charrier, mens hr. Hupel de la Noue tog sig af fru Michelin, som diskret fulgtes af sin mand. Præfekten havde

anvendt resten af aftenen til at gøre den smukke brunette sin opvartning, og det var lykkedes ham at formå hende til at beslutte at tilbringe en måned af den gode årstid i hans residensstad, "hvor man kunne være heldig at finde ret ejendommelige antikviteter".

Louise, som i smug spiste af de karamelliserede mandler, hun havde i lommen, fik et hosteanfald, netop da hun var på vej ud.

"Pak dig nu godt ind," sagde hendes fader.

Maxime skyndte sig at trække hætten på hendes aftenkappe tættere sammen. Hun løftede hagen og lod ham pakke sig ind. Men da fru Saccard viste sig, kom hr. de Mareuil tilbage for at sige farvel til hende. De stod alle og talte sammen et øjeblik. For at forklare sin bleghed og sine kuldegysninger sagde Renée, at hun havde følt sig kold, og derfor var gået op for at hente sin pelskappe. Hun ventede et øjeblik for at komme til at tale dæmpet med Louise, som betragtede hende med rolig nysgerrighed. Mens herrerne trykkede hinanden i hånden, bøjede hun sig ned og mumlede:

"De vil da ikke gifte Dem med ham, vel? Det er ikke muligt. De ved jo udmærket ..."

Men barnet afbrød hende og hævede sig på tåspidserne for at kunne hviske hende i øret:

"Å! vær De blot rolig, jeg tager ham med mig ... Det gør ikke noget, for vi rejser til Italien."

Hun smilede med sit uudgrundelige sfinkssmil. Renée vidste ikke, hvad hun skulle sige. Hun forstod ikke, og troede, at den pukkelryggede gjorde nar ad hende. Så, efter at Mareuils var gået og flere gange havde gentaget: "Altså på søndag!" så hun på

sin mand og Maxime med et ængsteligt blik. Men da hun så, at de var ganske rolige og fornøjede, skjulte hun ansigtet i hænderne, flygtede og skjulte sig i drivhuset.

Gangene var tomme. De store blade sov, og på bassinets mørke vand sprang to åkandeblomster langsomt ud. Renée ville gerne have grædt, men den fugtige varme, den stærke lugt, som hun genkendte, overvældede hende og forjog hendes fortvivlelse. Hun så for sine fødder ved bassinkanten det sted på det gule sand, hvor hun den foregående vinter havde udbredt bjørneskindet. Idet hun så op, kunne hun se endnu en kotillontur oppe i den store salon gennem de to døre, som var blevet ladt åbne.

I den store salon herskede en bedøvende larm, en forvirret trængsel, hvorfra hun i begyndelsen ikke kunne udskille andet end kvindernes kjoler og trampende, hoppende sorte ben. Man kunne høre hr. de Saffrés stemme: "Skift dame! Skift dame!" og parrene hvirvlede forbi i en fint, gullig støvsky. Hver herre kastede sin dame, når han havde valset et par omgange med hende, i sin nabos arme, som ligeledes kastede sin dame videre. Baronesse de Meinhold, der stadig var udklædt som smaragd, faldt fra greve de Chibrays arme til hr. Simpsons; han fik hende tilfældigt fat ved skulderen, mens hans behandskede finder gled op under korsettet. Grevinde Vanska, som var ganske rød i hovedet og raslede med sin koralørenringe, fløj fra hr. de Saffrés bryst til hertugen af Rozan, som hun omfavnede og tvang til at danse hele fem takter, hvorpå hun blev hængende ved hr. Simpsons hofte, der netop havde slynget smaragden videre til kotillonens leder. Fru Teissière, fru Daste, fru de Lauwerens lyste som store, levende ædelstene med topasens

gule bleghed, turkisens lyse og safirens dybe blå, mens de smøg sig ind til en danser i hans arme, for så atter at blive sluppet af denne og lige frem eller baglæns tumlede i en ny favn og på denne måde i rad og række blev omfavnet af alle herrerne i salonen. Fru d'Espanet havde imidlertid haft held til at fange fru Haffner, og valsede med hende, uden at ville slippe hende. Guldet og sølvet dansede forelskede med hinanden.

Nu forstod Renée disse kjolernes hvirvel, de sorte bens spring. Hun stod nedenunder og så føddernes raseri, virvaret af glinsende lakerede sko og hvide smalben. Til tider forekom det hende, som om et vindstød ville føre alle disse kjoler bort. Disse nøgne skuldre, disse bare arme, disse flagrende lokker, som blev kastet frem og tilbage i galleriet, hvor orkesteret tordnede og de røde silketapeter brændte i ballets sidste feberhede, forekom hende at være det urolige billede på hendes eget liv, hendes lidenskaber og skamløshed. Og hun følte en sådan smerte, når hun tænkte på, at Maxime for at få lov til at trykke den pukkelryggede i sine arme havde kastet hende her hen på dette sted, hvor de havde elsket hinanden, at hun tænkte på at knække en kvist af tanghinaen, som rørte ved hendes kind, og tygge den i stykker. Men hun var fej og blev stående ved siden af busken, rystende i sin pelskappe, som hun med en voldsom gestus af forfærdet skam trak tæt sammen om sig.

7

Tre måneder efter, en af disse skyede, regnfulde dage, som i Paris synes at ville fortsætte vinterens svage lys og smudsige fugt, steg Aristide Saccard ud af en vogn ved Chateau d'Eau og betrådte, fulgt af fire andre herrer, det sted, der var blevet frigjort ved nedrivningerne, der skulle skaffe plads til Boulevard du Prince-Eugène. Det lille selskab var udsendt af kommissionen for ekspropriations-erstatninger for på stedet at undersøge og vurdere visse ejendomme og grunde, om hvis pris deres ejere ikke havde kunnet enes med byen.

Saccard gentog samme fremgangsmåde, som han havde fulgt ved Rue de la Pépinière. For at få sin hustrus navn til helt og aldeles at forsvinde ud af affæren havde han i forvejen på skrømt solgt grundene og varietéen. Larsonneau afstod det hele til en foregiven kreditor. Salgsdokumenterne udviste den uhyrlige sum af tyve millioner, og dette tal var så urimeligt, at Hôtel de Villes nævn, da ekspropriationsagenten i den foregivne ejers navn krævede købesummen som erstatning, ikke ville bevilge mere end 1.5 millioner francs, trods hr. Michelins tavse bearbejdelse og hr. Toutin-Laroches og baron Gourauds opfordringer. Saccard havde imidlertid ventet dette nederlag, han nægtede at tage imod tilbuddet og lod sagen gå videre til juryen, som han selv var medlem af sammen med hr. de Mareuil, på grund af et tilfælde, som han sikkert selv havde hjulpet på vej. På denne måde fik han til opgave sammen med fire af sine kolleger at anstille en undersøgelse af sine egne grunde.

Hr. de Mareuil fulgte dem. Blandt de tre øvrige kommissionsmedlemmer var en læge, som røg på sin cigar og var ganske ligeglad med de grusbunker, han måtte klatre over, og to industriherrer, hvoraf den ene, som fremstillede kirurgiske instrumenter, før i tiden havde draget gennem gaderne med sin slibesten.

Den vej, de nævnte herrer betrådte, var aldeles rædsom. Det havde regnet hele natten, og den gennemblødte jord var ét stort hav af pløre mellem de nedrevne huse, hvori de køretøjer, som skulle fjerne murbrokkerne, sank ned helt til hjulnavene. På begge sider hævede sig murrester, som var nedbrudt med hakker; høje, ødelagte bygninger, som fremviste deres udplyndrede indre, strakte deres tomme trappetårne i vejret, deres gabende rækker af værelser; de lignede ødelagte skuffer i et eller andet stort, grimt møbel. Intet kunne byde på et mere sørgeligt syn end tapeterne i disse rum, gule eller blå papirslaser, som helt op i fem eller seks etagers højde, op til taget, pyntede sølle små værelser, trange huller, hvor et menneske måske havde tilbragt hele livet. Over de nøgne mure hævede sig ved siden af hinanden rækker af dystre sorte skorstene. En glemt vejrhane knirkede på en taggavl, mens halvt nedfaldne tagrender hang som store laser. Og midt blandt disse ruiner løb gennemskæringen som en af kanonkugler åbnet breche; kørebanen, som endnu knapt var udstukket, strakte sig mellem grusbunker og dybe vandpytter under den grå himmel, og over den faldt det dysterblege støv fra mørtelen, mens de sorte skorstenes række ligesom dannede sørgerande omkring den.

Med deres smukt blankede støvler, deres fine overfrakker og høje hatte tog herrerne sig ganske ejendommelige ud midt i det smudsigtgule mudder, hvor man ellers kun så blege arbejdere, helt op til ørerne snavsede heste og vogne, hvis træfading ganske forsvandt under et tykt lag af ler. De gik i gåsegang efter hinanden, hoppede fra sten til sten, og sank undertiden i til anklerne i den mudrede grød, hvorpå de bandende stod og rystede fødderne i luften. Saccard havde foreslået at gå gennem Rue de Charonne, hvorved de havde sparet vandringen over denne bundløse muddermark, men uheldigvis skulle de besøge flere ejendomme langs den udstukne boulevard, og da de tillige blev drevet af nyfigenhed, havde de besluttet at tage arbejdet nærmere i øjesyn. For resten interesserede disse arbejder dem meget. De blev af og til stående, balancerende på et stykke murværk, stak næsen i vejret og råbte til hinanden om at se en overhængende bjælke, en skorstenspibe, der stak op, eller en tagrende, der var faldet ned på naboens tag. Denne ødelagte bydel lige for enden af Rue de Temple forekom dem ganske kuriøs.

"Det er virkelig ejendommeligt," sagde hr. de Mareuil. "Se, Saccard, der oppe er der et køkken og over ildstedet hænger der en gammel stegepande … Jeg kan tydeligt se den."

Lægen var imidlertid med cigaren i munden standset foran et nedrevet hus, hvor kun den nederste etage stod tilbage, hvis rum var opfyldt med resterne fra de andre etager. En eneste mur hævede sig over grusbunkerne, og for at vælte den på en gang, havde man slået et reb om den, som nogle og tredive arbejdere nu trak i.

"De får den ikke væltet," mumlede lægen. "De trækker for meget til venstre."

De fire andre herrer var vendt om for at se muren falde, og nu afventede alle fem med spændt opmærksomhed og tilbageholdt åndedræt, at muren skulle falde. Arbejderne slappede først rebet, hvorpå de under taktfaste råb: "Og hiv!" pludselig trak voldsomt til.

"De får den ikke væltet," gentog lægen.

Efter nogle øjeblikkes ængstelig venten udbrød en af industrimændene:

"Den bevæger sig, den bevæger sig!"

Og da muren endelig gav efter og faldt med et frygteligt brag, idet den opsendte en sky af støv, så de fem herrer smilende på hinanden. De var henrykte. Deres overfrakker blev dækket af et fint støv, som farvede deres arme og skuldre hvide.

Da de genoptog deres vandring mellem ruinerne, talte de om arbejderne, som de ikke havde meget godt at sige om. Efter deres opfattelse var de døgenigte, ødelande og desuden tyrenakker, der kun tænkte på at ruinere deres arbejdsgivere. Hr. de Mareuil, som i nogle minutter med en hemmelig gysen havde iagttaget to lasede stakler, der, hængende i kanten af taget, angreb en mur med hakker, vovede imidlertid den bemærkning, at disse mennesker dog ejede et beundringsværdigt mod. Nu stod de andre også og betragtede de ligesom i luften svævende arbejdere, som foroverbøjede trakterede muren med hakkerne af alle kræfter. De løsnede sten sparkede de ned med fødderne og så dem med største sindsro blive knust mod jorden. Hvis deres hakker havde forfejlet deres

mål en eneste gang, ville den fart, hvormed den blev ført, have været nok til at styrte dem i dybet.

"Bah! det er bare vane," sagde lægen og førte atter cigaren til munden. "De er mere dyr end mennesker."

De var imidlertid nået frem til en af de ejendomme, de skulle vurdere. Hele forretningen var overstået på et kvarter, hvorefter de genoptog deres vandring. Efterhånden var deres skræk for mudderet ophørt; de klatrede rundt i bunkerne og opgav fuldstændig håbet om at kunne skåne deres støvler. Da de var kommet ud af Rue Ménilmontant blev den af industriherrerne, der før havde været skærslipper, urolig. Han så prøvende rundt på de omgivende ruiner og kunne slet ikke genkende kvarteret. Han fortalte, at han havde boet der for over tredive år siden, dengang han kom til Paris, og at det ville more ham at gense stedet. Han blev ved at stirre omkring sig, da synet af et hus, som ødelæggelsen allerede havde skåret midt over, fik ham til at standse brat midt på gaden. Han betragtede porten, vinduerne. Så pegede han på et hjørne af det til undergang viede hus og sagde højt:

"Der var det! Jeg kan genkende det!"

"Hvilket?" spurgte lægen.

"For pokker, mit gamle værelse! Der er det!"

På femte sal kunne man se et lille værelse, som tidligere måtte have vendt ud mod en gård. En nedrevet væg viste det fuldstændig nøgent, allerede ødelagt på den ene side, med et tapet med gule blomster, som i store laser flagrede for vinden. Man kunne endnu se den med blåt papir beklædte fordybning til et vægskab til venstre. Ved siden af var der en åbning, hvori der stadig sad et stykke skorstensrør tilbage.

Den tidligere arbejder blev grebet af bevægelse.

"Der tilbragte jeg fem år," sagde han. "Det gik ikke så godt dengang, men det var lige meget, jeg var ung … Kan De se skabet; der gemte jeg tre hundrede francs, som jeg havde sparet sammen, sou for sou. Og hullet til skorstensrøret; jeg husker den dag, jeg lavede det. Der var intet ildsted, og det var bitterlig koldt, så meget mere som vi sjældent var to."

"Vi forlanger ikke, at De skal skrifte for os," sagde lægen spøgende. "De var sikkert ikke bedre end alle vi andre."

"Nå ja, det er nok rigtigt," svarede den værdige mand godmodigt. "Jeg kan også huske en lille strygekone i huset lige overfor … Ser De, sengen stod til højre, tæt ved vinduet … Ak! mit stakkels værelse, som de dog har tilredt det!"

Han var virkelig blevet ganske sørgmodig.

"Så," sagde Saccard, "der er ikke noget ondt i, at man river de gamle rønner ned. I stedet bliver der jo bygget smukke, lyse huse … Eller ville De måske gerne igen bo i sådan et hummer? På den nye boulevard vil De let kunne skaffe Dem en smuk og bekvem bolig."

"Ja, det er jo også rigtigt," svarede fabrikanten trøstet.

Kommissionsherrerne standsede i yderligere to huse. Lægen, som blev udenfor porten, så på himlen og røg sin cigar, mens han ventede på de andre. Da de kom til Rue des Amandiers blev husene sjældnere, de gik nu blot over store indhegnede arealer, forbi grunde, hvor der hist og her sås en halvt sammenfalden bygning. Saccard lod til at være aldeles henrykt over denne vandring mellem ruinerne. Han huskede den middag, han engang havde spist sammen med sin første hustru på Montmartre, og erindrede sig tydeligt, hvordan han med

hånden havde angivet den linje, som skulle gennemskære Paris fra Place du Château-d'Eau til Barrière du Trône. Virkeliggørelsen af hans forudsigelser glædede ham, og han betragtede den planlagte gade med samme hemmelige glæde, som selve ophavsmanden til den kunne føle, som om han selv havde ført hakkens første slag med sine jernfingre; han sprang over pytterne, idet han tænkte på de tre millioner, som ventede ham under en affaldsbunke for enden af denne smudsige mudderflod.

Herrerne mente imidlertid, at de nu var kommet på landet. Deres vej førte dem gennem haver, hvis mure var blevet nedrevet. Her var store klynger af syrenbuske i knop, og træerne viste allerede forårets første spæde grønt. Hver eneste af disse haver var et afsluttet hele for sig selv, et stille tilflugtssted mellem træernes kroner med en lille dam, et miniaturespringvand, murvægge, der var bemalet med landskaber, der blånede i det fjerne. De spredte og halvt skjulte små huse lignede italienske pavilloner og græske templer. Gipssøjlernes sokler var dækket af mos, og ukrudtet havde løsnet mørtelen i gavlene.

"Her har vi så de 'små lysthuse'," sagde lægen med en betydende blinken.

Men da han så, at ingen af de andre forstod ham, forklarede han, at hofadelen på Louis XV.s tid havde haft deres særlige tilflugtssteder for deres kærlighedseventyr herude. Sådan var moden, og han fortsatte:

"Man kaldte dem 'de små lysthuse'. I denne bydel var der en hel mængde … Her har der tildraget sig artige sager, vær vis på det!"

Herrerne var lutter øre. De to industriherrers øjne tindrede; de smilede, og så med livlig interesse på disse haver, disse pavilloner, som de ellers ikke havde værdiget et blik, før lægen kom med sine forklaringer. En grotte i en af haverne opholdt dem længe. Men da lægen havde sagt, at han i en bygning, der allerede var ved at blive revet ned, genkendte det "lille lysthus", som havde tilhørt den for sine udsvævelser berygtede greve de Savigny, forlod de alle fem boulevarden for at bese denne ruin. De steg op på grusbunkerne, og kom gennem vinduerne ind i stueetagen, og da arbejderne netop havde frokostpause, kunne de i ro og mag se sig om. De blev der en god halv time, undersøgte rosetterne i loftet, malerierne over dørene og gipsornamenterne, der var gulnede af alder.

"Ser De," sagde lægen, "dette værelse må have været festsalen, og i den fordybning i væggen stod der ganske sikkert en vældig sofa. Jeg mener bestemt, at der var et spejl over sofaen … der kan De se kramperne, som holdt glasset fast … Ah! de skurke forstod kunsten at nyde livet!"

De ville ikke have forladt disse gamle rum, som på en så behagelig måde kildrede deres fantasi, så hurtigt, hvis ikke Aristide Saccard var blevet utålmodig og leende havde sagt:

"De leder forgæves, mine herrer, de smukke damer er her ikke mere … Lad os vende tilbage til vort arbejde."

Men før lægen gik, steg han op på en kamin og løsnede forsigtigt med en hakke det malede hoved af en lille kærlighedsgud, som han stak i lommen på sin overfrakke.

Endelig kom de til målet for deres vandring. Fru Aubertots tidligere besiddelser var meget udstrakte; varietéen og haven optog knap halvdelen, og på den resterende del fandtes der kun

nogle få huse uden større værdi. Den nye boulevard skar dette parallellogram i diagonalens retning, hvad der i ikke ringe grad beroligede Saccards frygt; han havde nemlig længe frygtet, at varietéen kun ville blive berøvet et lille hjørne. Larsonneau havde også fået besked på at råbe vældigt op, eftersom de værdifulde udkantområder alene burde have femdoblet den krævede erstatningssum. Han truede også byen med at betjene sig af et for nylig udfærdiget dekret, som bemyndigede ejendomsbesidderne til kun at sælge de jordstykker, der var nødvendige for de almene arbejder.

Ekspropriationsagenten tog selv imod herrerne. Han førte dem rundt i haven, lod dem besøge varietélokalet og viste dem en vældig pakke dokumenter. Men de to industriherrer var imidlertid, fulgt af lægen, gået ud igen; de stillede ham alverdens spørgsmål om det lille hus, der havde tilhørt greve de Savigny, og som stadig beskæftigede deres tanker. De lyttede også til lægen med åben mund, da han omtalte markise Pompadour og Louis XV.s elskerinder, mens de herrer de Mareuil og Saccard fortsatte undersøgelserne alene.

"Se så, nu er det klaret," sagde den sidstnævnte, idet han igen kom ud i haven. "Hvis De tillader, mine herrer, vil jeg påtage mig at udfærdige udtalelsen."

Den kirurgiske instrumentmager hørte ikke engang, hvad han sagde, så optaget var han af fortiden.

"Det var mig en rigtig morsom tid, må jeg sige!" mumlede han.

Så tog de en droske på Rue de Charonne og kørte bort, med mudder helt op til knæene, men tilfredse med deres vandring som med en udflugt på landet. I drosken drejede samtalen sig

om politik, og man erklærede med en mund, at kejseren udrettede storværker. Man havde aldrig set magen til, hvad man netop havde set. Denne store, lange, lige gade måtte blive prægtig, når først husene var blevet opført langs den.

Saccard skrev udtalelsen, og juryen bevilgede tre millioner. Spekulanten var drevet til det yderste, han havde ikke kunnet vente en måned længere. Disse penge reddede ham fra ruin, ja ligefrem fra at blive stillet for retten som forbryder. På den million, han skyldte sin tapetserer og sin entreprenør for huset ved Monceauparken, gav han fem hundrede tusind francs i afbetaling. Han lukkede også andre huller, grundlagde nye selskaber og bedøvede Paris med klangen fra de virkelige mønter, som han dyngede op i sit pengeskab. Guldstrømmen havde nu omsider en kilde. Men endnu var det langt fra en solid, grundmuret rigdom, der flød jævnt og bestandigt. Saccard, som var blevet reddet fra en krise, kunne ikke klare sig med resten af sine tre millioner og sagde ligefrem, at han var alt for fattig til at kunne slå sig til ro. Snart skælvede jorden da også på ny under hans fødder.

Larsonneau havde klaret sig så beundringsværdigt i Charonne-affæren, at Saccard efter en kort tøven drev sin ærlighed så vidt, at han betalte ham de aftalte ti procent, og desuden gav et ekstra håndtryk på tredive tusinde francs. Ekspropriationsagenten åbnede derpå en bankforretning. Da hans medskyldige i en tvær tone beskyldte ham for at være rigere end han, Saccard, selv, svarede spradebassen med de gule handsker leende:

"Ser De, min dyrebare mester, De forstår kunsten at lade femfrancs-stykkerne regne så udmærket, men De ved ikke,

hvordan man skal gøre for at samle dem op."

Fru Sidonie benyttede sig af sin broders held til at låne ti tusinde francs af ham, for hvilke hun tilbragte to måneder i London. Da hun kom tilbage, havde hun ikke en sou, og man fik aldrig at vide, hvor de ti tusinde francs var blevet af.

"Du godeste, det koster jo alt sammen penge," svarede hun, når man spurgte hende. "Jeg har gravet i alle biblioteker. Jeg havde tre sekretærer til at hjælpe i mine undersøgelser."

Da man spurgte hende, om hun omsider havde fået sikre oplysninger om sine tre milliarder, påtog hun sig først en mystisk mine, men sagde så endelig:

"De tror mig ikke … Jeg har ikke fundet noget som helst, men det gør intet. De skal få at se, en skønne dag skal De få at se."

Hun havde imidlertid ikke spildt sin tid i England. Hendes broder, ministeren, benyttede sig af hendes rejse til at betro hende en delikat opgave. Da hun kom tilbage, fik hun store ordrer fra ministeren. Det var en ny åbenbaring. Hun sluttede kontrakt med regeringen og påtog sig allehånde rekvisitioner. Hun solgte levnedsmidler og våben til hæren, møbler til præfekturen, træ til offentlige kontorer og museer. Selv om hun tjente mange penge, kunne man ikke formå hende til at aflægge sine gamle sorte kjoler, og hun bevarede stadig sit gule, triste ansigt. Saccard tænkte, at det vist nok alligevel havde været hende, han havde set dengang for mange år siden snige sig ud fra deres broder Eugènes hus. Hun måtte hele tiden have haft hemmelig forbindelse med ham af grunde, som ingen vidste noget om.

Midt i alt dette, denne tørst efter penge, som aldrig blev slukket, førte Renée et medynkvækkende liv. Faster Elisabeth

var død; hendes søster, som var gift, var flyttet fra Hotel Béraud, hvor hendes far sad ensom tilbage i de store, mørke rum. På nogle få måneder havde hun formøblet arven efter sin faster. Nu spillede hun. Hun havde fundet en salon, hvor damerne sad ved spillebordet helt til klokken tre om morgenen, og i løbet af en nat kunne tabe hundredtusinder af francs. Hun prøvede at drikke, men det lykkedes ikke, for hun følte en uovervindelig afsky mod det. Efter som hun var ensom og prisgivet på en flodbølge af den store verdens fornøjelser, som førte hende med sig, overlod hun sig hensynsløst til alle indfald og vidste ikke, hvad hun skulle finde på for at fordrive tiden. Endelig havde hun smagt alt, og intet formåede længere at fængsle hende i hendes forfærdelige lede ved alt, der overvældede hende. Hun begyndte at blive gammel, fik blå ringe om øjnene og dybe rynker om munden, hendes næse blev mere spids, og det misfornøjede udtryk i hendes ansigt afløstes pludselig og uden nogen årsag af en bitter latter. Det var en kvindes forfald.

Da Maxime havde giftet sig med Louise og det unge par var afrejst til Italien, brød hun sig ikke mere om sin elsker og lod til ganske at have glemt ham. Da Maxime seks måneder senere vendte alene tilbage efter at have begravet "den pukkelryggede" på kirkegården ved en lille by i Lombardiet, følte hun blot had mod ham. Hun huskede på *Phèdre* og sikkert også den forgiftede kærlighed, Ristori tolkede med så megen gråd. For ikke mere at være nødt til at se den unge mand og for at skabe en afgrund mellem fader og søn, tvang hun sin mand til at lære deres incestuøse forhold at kende, og fortalte ham, at den dag, da han overraskede hende med Maxime, havde denne, som

allerede længe havde forfulgt hende, forsøgt at voldtage hende. Saccard blev i højeste grad ærgerlig over den stædighed, hvormed hun ville åbne hans øjne. Han måtte bryde med sin søn og ikke mere modtage ham. Den unge enkemand, som nu var blevet rig ved sin hustrus medgift, levede som ungkarl i et lille hotel ved Avenue de l'Imperatrice, tog sin afsked fra sin stilling ved statsrådet og fik en væddeløbsstald. Det var Renées sidste triumf. Hun hævnede sig, idet hun slyngede begge mænd deres skam i ansigtet; nu, mente hun, ville de ikke længere kunne håne hende og omgås med hinanden som gode kammerater.

Da Renée var forladt af alle, som hun havde vist sin ømhed, kom en tid, da hun ikke mere havde andre at elske end sin kammerjomfru. Efterhånden fattede hun en moderlig hengivenhed for Céleste. Måske mindede denne pige, som var alt, hvad der i hendes nærhed var tilbage af Maximes kærlighed, om disse for altid svundne, nydelsesrige timer. Måske følte hun sig ganske enkelt rørt ved sin tjenerindes troskab, ved dette ærlige hjerte, hvis faste ro intet synes at kunne ryste. Plaget af sine samvittighedskvaler takkede hun hende, fordi hun, trods al skam og fornedrelse var blevet hos hende, og ikke fuld af afsky havde vendt sig bort fra hende; hun indbildte sig, at der krævedes et helt liv af forsagelse for ret at forstå at påskønne kammerjomfruens ro overfor Renées og Maximes incest, hendes iskolde hænder og hendes rolige og respektfulde omsorg. Og tjenerindens hengivenhed gjorde hende så meget mere lykkelig, som hun vidste, at hun var hæderlig og sparsommelig og ikke havde nogen elsker eller last.

Ind imellem, når tristessen overvældede hende, sagde hun:

"Du skal lukke mine øjne, mit barn."

Céleste svarede intet, men smilede et ejendommeligt smil.

En morgen kom hun ganske roligt og fortalte Renée, at hun ville rejse hjem på landet. Renée blev ganske ødelagt, som om en stor ulykke havde ramt hende. Hun gjorde stuepigen forestillinger og bestormede hende med spørgsmål. Hvorfor ville hun forlade hende, når de kom så glimrende ud af det med hinanden? Hun lovede at give hende mere i løn.

Men på alle disse venlige ord svarede kammerjomfruen blot nej, roligt og vedholdende.

"Fruen skal vide," sagde hun til sidst: "at selv om fruen tilbød mig alt det guld, der findes i Paris, ville jeg ikke blive en uge mere. De kender mig ikke, det er det hele! … Jeg har jo været i Deres tjeneste i otte år, er det ikke rigtigt? Nå, men fra første øjeblik foresatte jeg mig, at så snart jeg havde fået samlet fem tusinde francs sammen, ville jeg vende hjem. Jeg vil købe Lagaches hus og leve i ro og fred … Det var det løfte, jeg gav mig selv. Og i går nåede jeg de fem tusinde francs, da De betalte mig min løn."

Renée følte sit hjerte blive til is. Hun så Céleste bagved sig og Maxime, dengang de kyssede, og så, hvordan hun med fuldkommen ligegyldighed, uden nogen som helst deltagelse kun tænkte på sine fem tusinde francs. Hun søgte imidlertid at holde hende tilbage, rædselsslagen ved den tomhed, der ville komme til at omgive hende, og tænkte trods alt på at beholde dette væsen hos sig, som hun havde troet var så hengiven og som i virkeligheden bare var en egoist. Pigen lo blot, rystede på hovedet og gentog:

"Nej, nej, det er umuligt. Jeg ville afslå, om det så var min egen moder, der bad mig … Jeg vil købe to køer og måske indrette en lille urtekramhandel … Der er meget smukt hjemme hos os, og derfor ville jeg ønske, at De engang kom og besøgte mig. Det er i nærheden af Caen. Jeg skal give Dem adressen."

Renée insisterede ikke længere, men da hun blev alene, græd hun hede tårer. Dagen efter ville hun af en sygelig grille følge Céleste til Gare de l'Ouest og køre hende derhen i sin egen coupé. Hun gav hende et af sine rejsetæpper og desuden en pengegave, og forkælede hende som en moder hvis datter er på vej ud på en lang og besværlig rejse. I vognen så hun på hende med et tårefyldt blik. Céleste snakkede løs og fortalte, hvor glad hun var for at få lov til at rejse hjem. Lidt mere modig udtalte hun sig mindre forbeholdent, og gav sin tidligere herskerinde nogle gode råd.

"Jeg, skal fruen vide, ville aldrig se på livet på samme måde som fruen. Ofte nok sagde jeg til mig selv, når jeg så Dem sammen med hr. Maxime: 'Er det muligt, at man kan være så dum for et mandfolks skyld!' Det ender altid galt … Ja, jeg har nu altid været noget mistroisk over for dem."

Hun lo og lænede sig tilbage mod puderne i coupéen.

"Mine penge ville have fået ben at gå på," vedblev hun, "og nu ville jeg så måske græde mig øjnene ud af hovedet. Så snart et mandfolk prøvede på at nærme sig, greb jeg straks til kosteskaftet … Jeg har aldrig vovet at sige dette før … For resten angik det mig jo ikke. De havde Deres fulde frihed, og jag havde bare brug for på ærlig vis at tjene mine penge."

På banegården ville Renée betale hendes billet og løste en til første klasse. Da de var kommet lidt for tidligt, holdt hun hende

tilbage og trykkede hendes hænder, idet hun gentog:

"Pas nu godt på Dem selv, min gode Céleste."

Céleste tog roligt mod hendes kærtegn og så med sit friske og leende ansigt fuldkommen lykkelig ud, trods Renées tårer. Renée talte atter om det forgangne. Pludselig råbte kammerjomfruen:

"Jeg glemte noget; jeg har aldrig fortalt Dem historien om Baptiste, herrens kammertjener ... Man har vel ikke villet sige noget til Dem ..."

Renée medgav, at hun virkelig ikke vidste noget.

"Nuvel, De husker vel hans overlegne, værdige mine, hans foragtelige blikke; De har ofte talt med mig om det ... Det hele var skuespil ... Han kunne ganske enkelt ikke udstå kvinder og kom aldrig i tjenestefolkenes gemakker, når vi var der. Nu kan jeg vel nok sige det: han påstod, at han væmmedes ved at se de udringede kjoler i salonen. Det tror jeg, når han ikke kunne lide kvinder!"

Hun bøjede sig hen mod Renées øre og fik hende til at rødme, mens hun selv bevarede sit udtryk af rolig ærbarhed.

"Da den nye stalddreng kom," fortsatte hun, "fortalte han det hele til herren, som foretrak at smide Baptiste ud i stedet for at angive ham til politiet. Disse væmmelige ting lader til at være gået på årevis i stalden ... Og så tænke sig, at den store hykler gav sig skin af at holde af hestene! Det var stalddrengene, han holdt af."

Klokkens ringen afbrød hende. Hun samlede hastigt de otte-ti genstande, som hun ikke havde villet skille sig fra, og lod Renée kysse sig. Så gik hun uden at vende sig om en eneste gang.

Renée blev på stationen lige til lokomotivet fløjtede afgang, og da toget var kørt, vidste hun i sin fortvivlelse ikke, hvad hun skulle tage sig til. Dagene syntes at udbrede sig foran hende lige så tomme som den store ventesal, hvor hun var blevet ensom tilbage. Hun steg atter op i sin coupé og bad kusken om at køre sig hjem. På vejen skiftede hun mening; hun var bange for sit soveværelse, for det savn, der ventede hende; hun havde ikke engang mod til tage hjem for at skifte tøj til sin sædvanlige køretur i Boulogneskoven. Hun ville have sol, se mennesker omkring sig.

Hun befalede kusken at køre til Boulogneskoven.

Klokken var fire. Boulogneskoven vågnede efter de varme eftermiddagstimers halvslummer. Langs Avenue de l'Imperatrice hvirvlede store støvskyer, og i det fjerne kunne man se de grønne græsplæner, der kanter Saint-Clouds og Suresnes' skråninger og Mont-Valériens grå masse. Solen, som stod højt på himlen, fyldte luften med en gylden tåge af støv og forvandlede trækronerne og hele dette hav af frodigt grønt til et ocean af lys. Efter befæstningen, ned mod søen, var vejene blevet vandet, og vognene rullede på den brune jord som over et tæppe i en frisk kølighed, duften af fugtig jord. På begge sider hævede parkens små træer sine spæde stammer mellem lave buske, og tabte sig i et grønligt halvlys, som lysstrålerne hist og her gennembrød til gullige lysninger. Efterhånden som man nærmede sig søen, blev stolene på fortovet stadig mere talrige, og de familier, der havde slået sig ned på dem, betragtede rolige og tavse de forbipasserende hjuls uendelige rækker. Endelig, nede ved søen, blev man formelig blændet. Solstrålerne gjorde den runde sø til et stort spejl af poleret sølv, som genspejlede

solens lysende billede. Man måtte knibe øjnene sammen og kunne kun skelne lystbådenes sorte pletter nær ved bredden. Parasollerne i vognene sænkede sig med sagte og ensartet bevægelse mod denne glans og blev først løftet igen i alleen langs med vandfladen, som tegnede sig med mørk metalglans og guldglimtende rande mod strandbredden. Til højre stod fyrretræerne som stolpegange med smalle og lige stammer, som af det brændende sollys farvedes i fine rødviolette nuancer; til venstre udbredte græsplænerne, badet i lys, som felter af smaragder helt ud til den fjerne kniplingskant, der dannedes af Porte de la Muette. Som man nærmede sig kaskaden, hævede de små øer i søen sig op i den blå luft med solbelyste kyster, og fyrrenes kraftige skygger, ved hvis fod alpehytten lignede et stykke legetøj, der var blevet glemt i et hjørne af urskoven. Hele parken skælvede og smilede i solskinnet.

På denne smukke dag skammede Renée sig over sin overdækkede vogn og sin sort-brune silkekjole. Hun lænede sig tilbage i coupéen. Gennem det nedrullede vindue i døren betragtede hun lysets spil på vandoverfladen og grønsværen. Der hvor alleen drejede, så hun en uendelig række af hjul, der som en lang fure af glitrende guld drejede sig i sollyset. De blanke, lakerede vogne, stål- og messingbeslagenes glitren, toiletternes lyse farver skiftede uafbrudt under hestenes regelmæssige trav. Under himlens faldende lysstråler aftegnede det hele sig som én mørk masse mod parkens baggrund, der strakte sig langs alleens drejninger. Og i dette blændende lys så Renée nu og da den blonde chignon hos en kvinde, en tjeners sorte ryg, en hestemanke skille sig ud. Parasollernes blanke silke skinnede som metalmåner.

Overfor denne klare dag, dette blændende sollys, tænkte Renée på den skumring, hun en anden aften havde set sænke sig over det gulnede løv. Maxime ledsagede hende. Det var på det tidspunkt, attråen efter dette barn var vågnet hos hende. Hun genkaldte sig i tankerne de af aftenduggen våde græsplæner, de mørke lunde, de øde alleer. Rækken af vogne bevægede sig dengang med en sørgmodig lyd forbi de tomme stole, mens hjulenes rullen og hestenes trav i dag lød som muntre fanfarer. Så huske hun på alle sine ture i Boulogneskoven. Dér havde hun levet, dér var Maxime vokset op ved hendes side, på puderne i hendes vogn. Det var deres have. Der overraskedes de af regnen, der førte solen dem atter hen, og natten jog dem ikke altid bort. Der flakkede de rundt i al slags vejr, der smagte de deres livs sorger og glæder. I hendes tomme tilværelse og den melankolske stemning, som Célestes afrejse havde hensat hende i, forårsagede disse minder hende en bitter glæde. Hendes hjerte sukkede: "Aldrig mere! aldrig mere!" Og hun følte sig grebet af en isnende kulde, da hun i sin erindring fremmanede vinterlandskabet med den frosne sø, hvor de havde løbet på skøjter, den sodfarvede himmel, sneen, som kantede træerne med hvide blonder, og nordenvinden, som førte fint sand ind i deres øjne og mund.

Til venstre, på den for ryttere forbeholdte sti, genkendte hun nu hertugen af Rozan, hr. de Mussy og hr. de Saffré. Larsonneau havde slået hertugens moder ihjel ved på forfaldsdatoen at præsentere hende for de veksler på hundrede og halvtreds tusinde francs, som hendes søn havde accepteret, og nu formøblede hertugen sin anden halve million sammen med Blanche Muller, efter at have efterladt den første halvdel i

Laure d'Aurignys kløer. Hr. de Mussy, som havde forladt sin stilling i England til fordel for en tilsvarende i Italien, var atter blevet høflig og imødekommende og ledede igen med stor fornøjelse kotillonen. Hr. de Saffré var stadig den mest elskværdige og livsglade skeptiker i verden. Renée så ham drive sin hest frem til grevinde Vanskas vogndør; han var, efter hvad man påstod, blevet forelsket i hende fra den dag, hvor han havde set hende hos Saccard i hendes koralkostume.

Alle damerne var der: fyrstinde von Sternich i sin evindelige ottefjedrede kaleche; fru de Lauwerens, som overfor sig i sin landauer havde baronesse de Meinhold og den små fru Daste; fru Teissière og fru Guende i en victoria. Mellem disse damer slængede Sylvia og Laure d'Aurigny sig på puderne i en prægtig kaleche. Fru Michelin kørte også forbi i en coupé; den smukke brunette havde besøgt hr. Hupel de la Noue i hans departementshovedstad, og ved hendes tilbagekomst have man set hende i Boulogneskoven i denne coupé, hvortil hun snart håbede at kunne føje en åben victoria. Renée så også markise d'Espanet og fru Haffner, de to uadskillelige, som skjult bag deres parasoller så hinanden ømt i øjnene, idet de lænede sig tilbage mod puderne.

Så kom herrerne forbi, hr. de Chibray i mail; hr. Simpson i dogcart; de herrer Mignon og Charrier, mere ivrige end nogen sinde for at gøre forretninger, på trods af deres påstand om, at de snart ville trække sig tilbage, i en coupé, som de lod holde ind ved en allé for at gå et stykke til fods; hr. de Mareuil, som stadig bar sorg for sin datter, og modtog gratulationer for sin første protest, hvormed han den foregående dag havde afbrudt en taler i den lovgivende forsamling, viste sin politiske

betydning i samme vogn som hr. Toutin-Laroche, der endnu engang havde reddet Crédit Viticole efter at have bragt selskabet til fallittens rand, og som senatet gjorde både mere mager og mere ærværdig at se til.

Og som afslutning på processionen kom, som sidste majestæt, baron Gouraud, tungt hvilende i solen på de dobbelte puder i sin vogn. Renée blev overrasket og følte væmmelse, ved at genkende Baptiste med hans hvide ansigt og højtidelige holdning ved siden af kusken. Den høje tjener var gået i baron Gourauds tjeneste.

Park og hække forsvandt stadig bagud, søens vand antog alle regnbuens farver under solens stadig mere skrå stråler, og rækken af vogne kastede dansende skygger på jorden. Renée, som trods alt ikke formåede at unddrage sig den smukke dags trolddom, havde en vag bevidsthed om alle disse begær, der kørte her i solskinnet. Hun følte imidlertid ingen bitterhed over disse mennesker, som delte byttet for at nyde livet. Men hun hadede dem for den tilfredshed, den triumf, som man i himlens gyldne lys kunne læse i deres ansigter. De så alle så prægtige ud: hvide og velnærede udsatte kvinderne sig for almindelig beskuelse, og mændene havde de lykkelige elskeres livlige blikke og indtagende gestus. Hun følte derimod i dybet af sit tomme hjerte kun træthed, en dump attrå. Var hun bedre end de andre, når hun på denne måde lod sig nedbryde under fornøjelsernes byrde? Eller var de andre mere beundringsværdige, fordi de havde en mere modstandsdygtig krop end hende? Hun var ikke i stand til at afgøre det, og ønskede sig kun nye begær for at kunne begynde livet om igen,

da hun, idet hun drejede hovedet, ved siden af sig på fortovet blev vidne til et skuespil, som gav hende et knusende slag.

Saccard og Maxime kom gående med små skridt ved hinandens arm. Faderen havde været henne og besøge sønnen, og de var så gået ud ad Avenue de l'Imperatrice, mens de talte sammen.

"Du er en tåbe," gentog Saccard. "Når man har så mange penge som du, lader man dem ikke ligge og samle støv i en skuffe. Du kan få hundrede procents fortjeneste på den forretning, jeg lige nævnte. En fuldstændig sikker investering. Du forstår vel, at jeg ikke for nogen pris ville skade dig!"

Den unge man lod imidlertid til at være træt af Saccards stædighed. Han lo og betragtede vognene.

"Se dog, den lille kvinde derhenne i den violette kjole," sagde han pludselig. "Det er en vaskerkone, som det æsel til de Mussy har bragt i moden."

De betragtede kvinden i den violette kjole. Så tog Saccard en cigar frem og sagde til Maxime, som røg:

"Giv mig ild."

De standsede et øjeblik lige overfor hinanden og nærmede deres ansigter til hinanden. Da Saccard havde fået tændt sin cigar, fortsatte han, idet han så på sønnens arm, som han trykkede hårdt i sin: "Du ville være godt dum, hvis du ikke hørte efter mig. Vi er altså enige? Kommer du over i morgen med hundrede tusinde francs?"

"Du ved jo godt, at jeg ikke mere kommer hos dig," svarede Maxime og kneb læberne sammen.

"Åh, passiar! Dumheder! vi må have en ende på det pjat!"

De gik nogle minutter tavse, og mens Renée, som var ved at besvime, borede hovedet ned i coupéens puder for ikke at blive set, opstod der en bevægelse, som voksede og forplantede sig ned langs hele rækken af vogne. På fortovet standsede de gående og vendte sig om med åben mund, idet de med øjnene fulgte noget, som nærmede sig. Man hørte rumlen af vognhjul, som kom nærmere med stor fart, ekvipagerne holdt respektfuldt ud til siderne, og to forridere i grøn livré og med dansende guldkvaster i de runde huer, viste sig. De red i trav, en smule foroverbøjede på deres store fukse. Bag sig efterlod de et tomrum, og i dette tomrum kom kejseren til syne.

Han sad alene på bagsædet i en landauer, klædt en sort livkjole, der var knappet helt op til hagen, med en meget høj, glinsende hat, som sad lidt på skrå; overfor ham sad to herrer, klædt med den i Tuilerierne nødvendige korrekte elegance, alvorlige, med hænderne på knæene og det stumme udtryk hos to bryllupsgæster, der er taget med på en runde i den gloende mængde.

Renée fandt kejseren ældet. Under den store viksede moustache syntes hans mund at være blevet endnu mere veg end tidligere. Hans tunge øjenlåg dækkede halvvejs de matte øjne, hvis grågule pupiller var blevet stadig mere udtryksløse, og kun næsen bevarede sin skarpe krumning i de udjævnede ansigtstræk.

Mens damerne rundt om i vognene lo dæmpet, pegede fodgængerne på monarken.

En stor fyr påstod, at kejseren var den herre som sad på forsædet til venstre med ryggen mod kusken. Enkelte hænder blev løftet til hilsen. Men Saccard, som havde taget hatten af,

allerede inden forriderne var kommet forbi, ventede indtil den kejserlige vogn var lige ud for ham, og råbte så med sin tykke provençalske accent:

"Leve kejseren!"

Kejseren vendte sig overrasket og genkendte øjensynlig entusiasten, hvis hilsen han smilende besvarede. Så forsvandt det hele i sollyset, ekvipagerne indtog atter deres pladser i rækken, og Renée kunne kun skelne forridernes grønne huer med de dansende kvaster mellem tjenernes rygge.

Et øjeblik stirrede hun efter denne åbenbarelse, som mindede hende om en anden tid i hendes liv. Hun syntes at kejseren, ved at blande sig i vognrækken, gav denne den sidste nødvendige glans og en mening til dette sejrstog. Nu var det en formelig triumf; alle disse hjul, disse dekorerede herrer, disse smægtende kvinder, fulgte den kejserlige vogns glans og hjulspor. Denne følelse opstod så skarpt og smerteligt, at Renée fik et uimodståeligt behov for at undslippe denne triumf, flygte fra Saccards råb, som endnu genlød i hendes øren, og komme væk fra synet af fader og søn, som gik der med hinanden under armen, småsludrende, med små skridt. Med hænderne trykket mod brystet, som om hun følte en indre ild brænde i sig, tænkte hun sig om, og med et pludseligt vågnende håb om trøst, lettelse og ro, bøjede hun sig frem og sagde til kusken:

"Kør til Hôtel Béraud!"

Gården havde sit sædvanlige kolde, klosterlignende udseende. Renée gik en runde i arkaden, glad for den fugtighed, der lagde sig på hendes skuldre. Hun gik hen til det mosovergroede vandbassin, hvis kant var blevet blankpoleret af slid; hun betragtede det halvt udviskede løvehoved med dets

halvåbne gab, som sendte en tynd vandstråle ud gennem et jernrør. Hvor mange gange havde ikke hun og Christine omfavnet dette hoved med deres små pigearme for at læne sig fremad og komme til vandstrålen, hvis iskulde de holdt af at mærke mod deres små hænder. Derefter gik hun op ad den store, tyste trappe og så sin fader længst borte i rækken af store rum. Langsomt forsvandt hans høje skikkelse i den gamle boligs mørke, i denne stolte ensomhed, han havde lukket sig inde i efter sin søsters død; og hun tænkte på en anden gammel mand, baron Gouraud, som lod sit jordiske hylster køre omkring i solskinnet, hvilende på puder. Hun gik længere op gennem korridorerne og tjenestefolkenes trappe lige til barneværelset. Da hun var kommet helt op, fandt hun nøglen på sin sædvanlige plads, en stor rusten nøgle, som var omspændt af spindelvæv. Låsen gav en klagende lyd. Hvor børneværelset var trist! Hun følte sit hjerte krympe, da hun fandt det så tomt, så gråt, så stumt. Hun lukkede det åbne fuglebur, med en ubestemt forestilling om, at det var gennem dets åbne dør al hendes barneglæde var fløjet sin vej. Hun standsede foran blomsterbordet, hvor der endnu lå en smule hård og tør, krakeleret lerjord, og knuste med fingrene en rhododendrongren. Dette nøgne skelet af en plante, hvidt af støv, var alt hvad der var tilbage af den grønne frodighed i blomsterkurven. Og tæppet, selve tæppet, falmet og gnavet af rotter, var melankolsk som et ligklæde, der i årevis venter på den lovede døde. I et hjørne midt i denne fortvivlelsens stilhed fandt hun en af sine gamle dukker. Al savsmulden var løbet ud gennem et hul, men porcelænshovedet smilede stadig med sine

emaljelæber over denne bløde krop, hvis kræfter syntes at være blevet udtømt af dukke-dårskaber.

Renée var ved at blive kvalt af den indelukkede og fordærvede luft fra hendes barndom. Hun åbnede vinduet og så ud over det vidtstrakte landskab. Dér var ingenting tilsmudset. Hun genfandt den frie lufts evige glæde, dens evige ungdom. Bag hende var solen ved at gå ned; hun så kun dens synkende stråler sprede deres milde glans over denne lille del af byen, som hun kendte så godt. Det var en dagens sidste sang, et digt af glæde, som langsomt døde bort overalt. Dernede lå kullastningskajen i glitrende lys, mens Constantine-broen aftegnede sine jernkæders sorte kniplinger mod de hvide stolper. Til højre dannede Halles aux Vins og Jardin des Plantes ligesom en stor sø med stillestående, grønt vand, hvis overflade forsvandt i skumringen. Til venstre stod de samme husrækker langs Quai Henri IV og Quai de la Rapée, som de to små piger havde kunnet se for tyve år siden, med de samme brune skure og de samme rødlige fabriksskorstene. Og foran træerne kunne hun se La Salpêtrières skiffertag, som farvedes blåt af den synkende sol; det forekom hende pludselig som en gammel ven. Hvad der imidlertid beroligede hende og skænkede hendes bryst trøstens lise, det var de lange grå flodbredder, det var frem for alt Seinen, kæmpen, som hun så komme langt borte fra horisontens rand lige hen til hende, ligesom i den lykkelige tid, da hun var bange for, at den skulle svulme og stige helt op til vinduet. Hun huskede, hvordan floden havde været der for dem, hvordan de havde elsket dens vandmasser samtidig med at de gøs af frygt for det brusende vand, der udbredte sig som en dug for deres fødder, delte sig rundt om og bag dem i to

arme, som de ikke kunne se, men hvis store, bløde kærtegn de alligevel følte. De var allerede kokette og sagde på klare dage, at Seinen havde taget sin smukke grønne silkekjole med de hvide flammer, og de strømhvirvler, hvori floden krusede sig, kantede kjolen med et silkebånd, mens sollyset langt borte, fjernt bag broernes bælte, udbredte sit gyldne klæde over det glatte vandspejl.

Renée hævede blikket og så på den vidtstrakte himmel, som hvælvede sig i lyseblåt og efterhånden gik over i aftenskumringens mørke. Hun tænkte på den medskyldige by, boulevarderne, der flammede om nætterne, på de hede nætter i Boulogneskoven, på de indholdsløse, blege dage i de nybyggede huse. Da hun atter sænkede hovedet, så hun sin barndoms rolige horisont, dette gamle, ærlige og flittige middelklassehjørne af byen, hvor hun havde drømt om et fredeligt liv. Hun følte sit hjerte fyldes af bitterhed, og med foldede hænder hulkede hun i det tiltagende mørke.

Den følgende vinter døde Renée af akut hjernebetændelse. Hendes fader betalte hendes gæld. Regningen hos Worms androg to hundrede syv og halvtreds tusind francs.

Om "Kampen om byttet"

Forfatter: Émile Zola (1840-1902).
Org.udgave: *La Curée.* Føljeton i *La Cloche* 29. september – 05. november 1871. Føljetonudgivelsen blev standset af redaktøren af bladet, da den offentlige anklagemyndighed havde truet med at anlægge sag mod bladet for usædelighed efter at have modtaget en del klager fra læserne i forbindelse med en umoralsk scene mellem Renée og Maxime i Café Riche. Den fulde udgave udkom i bogform på forlaget A. Lacroix, Verboeckhoven & Cie, Paris, i midten af februar 1872, og en revideret endelig udgave udkom hos G. Charpentier, Paris, i oktober samme år.
Oversat og redigeret af: Kim N. Jensen (f. 1955).
Forside: Efter maleri af Gustave Caillebotte (1848-1894): *L'homme au balcon, Boulevard Haussmann* (1880).

ISBN 978-87-7628-266-0
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-203-6 (Ølstykke 2010).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Serien Rougon-Macquart

er med sine tyve bind Zolas uomtvistelige hovedværk, hvori han udforsker en families natur- og socialhistorie under det andet kejserdømme fra 1851, hvor Napoleon III indsatte sig selv som kejser, til 1871, hvor kejserdømmet faldt sammen efter krigen mellem Frankrig og Tyskland.

Da jeg første gang udgav serien, var der flere af bindene, der (så vidt vides) ikke tidligere havde været oversat til dansk (*La Faute de l'Abbé Mouret*, *Son Excellence Eugéne Rougon* og *La joie de vivre*), eller kun eksisterer som dengang uopdrivelige føljetonudgaver: *La Curée* – i min udgave med titlen *Kampen om byttet* – har været bragt i flere af den socialdemokratiske presses aviser under titlen *Guldkalven* i 1891-92; *La Conquête de Plassans* skulle findes som føljeton i et dagblad *Nordjyllands Folkeblad* i 1880 (sidstnævnte har jeg dog kun fundet annoncer for i andre blade, det har ikke været muligt at få fat i nogle af de pågældende numre af *Folkebladet* selv).

Selv om der er mange personer, der optræder i flere af romanerne, og enkelte af dem er direkte fortsættelser af hinanden, er det ikke nødvendigt at læse dem alle eller at følge nogen bestemt rækkefølge – hver roman er et selvstændigt værk, som kan læses uafhængigt af de øvrige, og serien er således nærmest ét stort tag-selv-bord.

Zola anbefalede i en introduktion til *Doktor Pascal* at læse serien i en rækkefølge, der er en smule anderledes end den

rækkefølge, han skrev den i, og det er den rækkefølge, jeg har fulgt ved nummereringen af bindene, og den rækkefølge, der er angivet i listen nedenfor. I parentes den franske titel og årstallet for den første franske bogudgave.

1. Familien Rougon (La Fortune des Rougon – 1871)
2. Hans Excellence Eugène Rougon (Son Excellence Eugène Rougon – 1876)
3. **Kampen om byttet (La Curée – 1872)**
4. Penge (L'Argent – 1891)
5. Drømmen (Le Rêve – 1888)
6. Erobringen af Plassans (La Conquête de Plassans – 1874)
7. Storborgerliv (Pot-Bouille – 1882)
8. Damernes Paradis (Au Bonheur des Dames – 1883)
9. Fader Mourets synd (La Faute de l'Abbé Mouret – 1875)
10. Et blad af kærlighedens bog (Une page d'amour – 1878)
11. Paris' mave (Le Ventre de Paris – 1873)
12. Livsglæde (La joie de vivre – 1884)
13. Faldgruben (L'Assommoir – 1877)
14. Mesterværket (L'Œuvre – 1886)
15. Menneskedyret (La Bête humaine – 1890)
16. Germinal (Germinal – 1885)
17. Nana (Nana – 1880)
18. Jord (La Terre – 1887)
19. Det store sammenbrud (La Débâcle – 1892)
20. Doktor Pascal (Le Docteur Pascal – 1893)

Men uanset om man kun læser nogle udvalgte bind eller hele alle tyve, anbefales det dog, at man starter med *Familien Rougon*,

hvor man møder de fleste af hovedpersonerne i de øvrige bind, og slutter med *Doktor Pascal*, hvor Zola samler trådene og fortæller om mange af personernes senere skæbne.